

Βαθμός:

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Ψυχολογία και ΜΜΕ»

Επιβλέπων καθηγητής: Κος Ανθόπουλος Χαράλαμπος

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Μποζινάκη Βασιλική (ΑΜ6204Μ025)

Διπλωματική Εργασία με θέμα: « Η ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων: πώς διαμορφώνεται το δικαίωμα απέναντι στην ελευθερία του τύπου και την απαίτηση του κοινού για ενημέρωση»

15/06/2007

Περιεχόμενα

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣσελ.3

ΠΡΟΛΟΓΟΣσελ.4

ΕΙΣΑΓΩΓΗσελ.7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Τύπος

Έννοια.....σελ.10

Ιστορική Αναδρομή- Ελλάδασελ.11

Ο τύπος στο Σύνταγμα του 1975/2001σελ.12

Τριτενέργειασελ.13

Δικαίωμα και θεσμική εγγύησησελ.14

Περιορισμοί.....σελ.16

Η ελευθερία του τύπου σε συνάρτηση με την ιδιωτική ζωή του ατόμου και το απόρρητο αυτής.....σελ.17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η Ιδιωτική Ζωή

Έννοια.....σελ.20

Ο παράνομος χαρακτήρας των επεμβάσεων στον ιδιωτικό βίο.....σελ.27

Το δικαίωμα επί της ίδιας εικόνας.....σελ.31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:

Τα δημόσια πρόσωπα.....σελ.36

Η Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων στην Ελλάδα/ Η έννοια των Δημοσίων προσώπων και η σύγκρουση δικαιωμάτων μέσα από το πρίσμα της.....σελ.45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:

Σύγκρουση Τύπου- Ιδιωτικής Ζωής.....σελ.54

Άρση Σύγκρουσης/ Θεωρίες/ Η επιλογή της νομολογίας: στάθμιση συμφερόντων- Αρχή αναλογικότητας.....σελ.55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ:

Συμπεράσματα..... .σελ.72

ΕΠΙΛΟΓΟΣ..... .σελ.80

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνικήσελ.82

Ξένη.....σελ.84

Διαδικτυακές πηγές.....σελ.85

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
ΑΠΔ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων
Αρμ	Αρμενόπουλος (νομικό περιοδικό)
ΔιΜΕΕ	Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας(νομικό περιοδικό)
ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά δικαιώματα
ΔτΑ	Δικαιώματα του Ανθρώπου (νομικό περιοδικό)
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΡ	Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
Ελλ.Δ/νη	Ελληνική Δικαιοσύνη (νομικό περιοδικό)
ΜονΠρΑθ	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΝοΒ	Νομικό Βήμα (νομικό περιοδικό)
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
Ποιν.Χρ	Ποινικά Χρονικά (νομικό περιοδικό)
ΠΠρΑθ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Χρ ΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μια διαρκής αναζήτηση των τελευταίων ετών που κατέληγε πάντα σε μια αμφίρροπου αποτελέσματος διελκυστίνδα, ανάμεσα στο δικαίωμα των διάσημων, επώνυμων ή δημοσίων προσώπων στο να διατηρούν τα πολύ λεπτά, ευαίσθητα και ενδότερα στοιχεία της ιδιωτικής τους ζωής και στην ελευθερία έκφρασης του τύπου αλλά και στο δικαίωμα και στην απαίτηση μερικές φορές του κοινού για πληροφόρηση σχετικά με τα άτομα αυτά, ανεξάρτητα από την καλή προαίρεση ή μη των προθέσεων αυτών, στάθηκε η αφορμή για την εκπόνηση της μελέτης που θα παρατεθεί στη συνέχεια.

Χωρίς αμφιβολία, η ανάπτυξη των τεχνολογιών και η εκμετάλλευσή τους από τον τύπο και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης εν γένει τόσο στον τομέα της παραγωγής όσο και σε εκείνον της ταχύτητας, μετάδοσης και προσβασιμότητας των πληροφοριών, δεν αφήνει πλέον περιθώρια, κατά την άποψή μου, διαφωνίας πάνω στο εάν ο τύπος συνιστά ή όχι τη λεγόμενη «τέταρτη εξουσία». Η διείσδυση είναι σαρωτική από κάθε άποψη: πληροφοριακά, επικοινωνιακά, πνευματικά, πολιτιστικά, ηθοπλαστικά. Από την άλλη πλευρά, τα μέσα έχουν καταστεί πολύ περισσότερο προσβάσιμα στον μέσο, απλό πολίτη, ο οποίος είναι πολύ πιθανό κατά τη διάρκεια της ζωής του να διεκδικήσει τα δεκαπέντε λεπτά δημοσιότητας που του αναλογούν. Το ζήτημα που εγείρεται είναι κατά πόσο το μερίδιο δημοσιότητας αναλογεί στον καθένα, το λαμβάνει ύστερα από δική του επιδίωξη και με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θα ικανοποιούν τον ίδιο ή αν τα μέσα έχουν αναλάβει το ρόλο αυτό. Το πρόβλημα γίνεται ακόμα πιο έντονο στην περίπτωση που η δημοσιότητα αγγίζει την πιο ιερή ίσως πτυχή της ζωής ενός ανθρώπου: της ιδιωτικής ζωής, αυτής που έχει επιλέξει να μοιράζεται με πολύ στενά του πρόσωπα ή με εκείνα της οικογένειάς του ή ακόμα και με κανέναν. Το ηδονοβλεπτικό στοιχείο είναι συνυφασμένο με

αρχεγονικές καταβολές για τον άνθρωπο και δικαιολογεί σε ένα βαθμό την τάση μας να μαθαίνουμε τα πιο απόκρυφα στοιχεία της ζωής των άλλων, αυτό όμως σε μια περίοδο που μια πληροφορία μπορεί να μεταδοθεί με ασύλληπτους για την ανθρώπινη φυσική ρυθμούς, η αναζήτηση αυτή μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα επικίνδυνη και ασφυκτικά δεσμευτική της αξίωσης αυτοκαθορισμού που έχει κάθε άνθρωπος για τη ζωή του.

Δεν νομίζω ότι θα διαφωνήσει κάποιος στο ότι η ζωή των απλών ιδιωτών χρήζει της προστασίας της πολιτείας χωρίς βέβαια αυτό να φτάνει σε σημείο υπερβολικής δέσμευσης της λειτουργίας του τύπου, τέτοια που στην ουσία να ακυρώνει την κοινωνική του αποστολή, την οποία κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει. Επειδή όμως τα μέσα ενημέρωσης λειτουργούν πια και ως εμπορικές επιχειρήσεις οτιδήποτε μπορεί να τους αποφέρει μεγαλύτερο κέρδος αυτό είναι και το άμεσα επιδιωκτέο. Αν λοιπόν η ζωή των απλών πολιτών ενέχει ένα βαθμό ενδιαφέροντος, είναι αυτονόητο ότι σε εκείνη των επωνύμων προσώπων ο βαθμός αυτός αυξάνεται με γεωμετρική πρόοδο.

Ενώ πριν από μερικά χρόνια θεωρείτο αυτονόητο ότι τα πρόσωπα αυτά από τη στιγμή που έχουν συνειδητά επιλέξει να εκθέσουν τον εαυτό τους καθ' οποιονδήποτε τρόπο στη δημόσια ζωή μιας χώρας, είναι υποχρεωμένα να δέχονται παθητικά τη βίαιη επέμβαση του τύπου σε κάθε πτυχή της ζωής τους, καθώς για την κάθε μορφή κριτικής αναφορικά με τις επιλογές τους, ανεξάρτητα από το εάν αυτές αφορούσαν τη δημόσια επιλογή στην οποία είχαν προβεί, έχει κάνει πλέον έντονη την εμφάνισή της η απαίτηση για επαναπροσδιορισμό της τάσης αυτής.

Είναι τα δημόσια πρόσωπα υποχρεωμένα να ανέχονται τη συντριπτική εισβολή του τύπου ακόμα και στα πιο απόκρυφα σημεία του ιδιωτικού τους βίου, σε τέτοιο βαθμό που να συνθλίβει κάθε έννοια προσωπικότητας και αυθυπαρξίας; Είναι δικαιολογημένη η απαίτηση του κοινού να έχει πρόσβαση παντού; Έχει νομικό έρεισμα η επιδίωξη του τύπου να μπορεί να εκμεταλλεύεται και να δημοσιεύει κάθε έκφραση της ζωής των ανθρώπων αυτών;

Τα ερωτήματα αυτά και η ανάπτυξή τους θα αποτελέσουν το όχημα, μέσω του οποίου θα προσπαθήσουμε να φωτίσουμε τις πολύ λεπτές, πράγματι, πτυχές του ζητήματος αυτού.

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να ευχαριστήσω για την επιστημονική καθοδήγηση, την κατανόηση και την ανοχή τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ανθόπουλο Χαράλαμπο. Θέλω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου για την καθοδήγησή του, κυρίως όμως για το γεγονός ότι προερχόμενη από μια κλασική νομική σχολή έτεινα να αντιμετωπίζω τα ζητήματα του δικαίου με έναν τρόπο περισσότερο αγκυλωμένο και αυστηρά προσκολλημένο στο γράμμα του νόμου· κάτι που άλλαξε τελείως ο κ. Ανθόπουλος κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας του στο πρώτο έτος των μεταπτυχιακών μου σπουδών, μεταστρέφοντάς μου πολλές από τις αντιλήψεις που είχα, μετερχόμενος μια μέθοδο προσέγγισης καθόλου τεχνοκρατική, αλλά πολύ περισσότερο ανθρωποκεντρική και κοινωνικά προσανατολισμένη, εμπνέοντάς με, με τον τρόπο αυτό να ασχοληθώ και πάλι με ένα θέμα που άπτεται των βασικών πανεπιστημιακών μου σπουδών, ιδωμένο αυτή τη φορά μέσα από ένα τελείως διαφορετικό και ανοιχτόμυαλο πρίσμα.

Τέλος ευχαριστώ τους υπαλλήλους της βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου, του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών και του σπουδαστηρίου του Δημοσίου Δικαίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών για την βοήθειά τους, την εξυπηρετικότητά τους και τη διάθεσή τους να βοηθήσουν κατά τη διάρκεια της αναζήτησης της απαραίτητης βιβλιογραφίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην αφετηρία του, το θέμα μας θα δομηθεί γύρω από την έννοια του τύπου, των μέσων μαζικής επικοινωνίας-και από την λειτουργία τους τόσο ως δικαιωμάτων ,αλλά και ως θεσμικών εγγυήσεων θεσπιζόντων υποχρεώσεις από μέρους τους - και από την ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα στην πληροφόρηση και την ενημέρωση που αυτά διεκδικούν, προκειμένου να μπορέσουν - στο πλαίσιο της δικής τους δραστηριότητας να λειτουργήσουν με τον αρτιότερο δυνατό τρόπο.

Τα ζητήματα της ιδιωτικότητας, του , του πώς αυτή οριοθετείται, αλλά και νοηματοδοτείται μέσα σε μια συγκεκριμένη κάθε φορά έννομη τάξη, αποτελεί το δεύτερο άξονα της μελέτης μας. Ποια ακριβώς είναι η ιδιωτική ζωή, πώς ακριβώς ξεκίνησε και πώς κατέληξε να αντιμετωπίζεται τόσο από την εθνική όσο και από την ευρωπαϊκή και εξωευρωπαϊκή νομολογία - δεδομένου ότι σε συνθήκες διάπλασης του δικαίου και επειδή αυτό είναι ένας ζωντανός οργανισμός που οφείλει να προσαρμόζεται σε καινούργιες συνθήκες και γιατί όχι και να τις αφουγκράζεται πριν ακόμη αυτές παγιωθούν, τα δίκαια επιδρούν καταλυτικά το ένα στο άλλο- και με ποιο τρόπο ρυθμίζεται στην χώρα μας; Οι έννοιες της ιδιωτικότητας, της ιδιωτικής ζωής και ιδιωτικού βίου, χρησιμοποιούνται αδιάκριτα, αποδίδοντας τον ίδιο όρο, αλλά ταυτόχρονα πολλές φορές η έννοια της προσωπικότητας ως έννοια γένους προς εκείνη της ιδιωτικής ζωής, την υποκαθιστά πολλές φορές κατά την ανάπτυξη της εργασίας αυτής.

Η τρίτη παράμετρος που πρέπει να τεθεί είναι εκείνο το πολύ λεπτής υφής ζήτημα του πώς τελικά εξυφάνεται η έννοια του «δημοσίου προσώπου» σε αντιπαράθεση και αντιδιαστολή με εκείνο του «απλού» ανθρώπου και πολίτη. Για να σχηματίσουμε κρίση, ποιο τελικά πρόσωπο θα υπαχθεί σε ρυθμίσεις πιο ανελαστικές και λιγότερο προστατευτικές ή το αντίθετο, οφείλουμε να μπορέσουμε να εντάξουμε το πρόσωπο αυτό σε μια συγκεκριμένη κατηγορία, τα χαρακτηριστικά της οποίας και θα μπορέσουν αν μας οδηγήσουν προς την αρμόζουσα λύση. Ποια είναι τα δημόσια πρόσωπα, ποιες οι τάσεις της

νομολογίας, τι βαθμό περιορισμού επιβάλλουν τελικά στον εαυτό τους, όσον αφορά στο δικαίωμα της ιδιωτικής τους ζωής, και ο βαθμός αυτός ποικίλλει, ανάλογα με το εκούσιο ή όχι της απόκτησης της ιδιότητας αυτής; Ακόμα και στα πρόσωπα αυτά όμως, δεν μπορεί να καταλυθεί σε πλήρη βαθμό ένα θεμελιώδες δικαίωμά τους. Μένει λοιπόν να εξετασθεί με ποια κριτήρια γίνεται αυτός ο περιορισμός και πως καθορίζεται το εύρος και η έκτασή του.

Όταν καταστούν σαφείς όλες αυτές οι έννοιες, τότε θα πρέπει να απαντηθεί το ερώτημα του ποιο από τα δύο αυτά δικαιώματα, θα υπερισχύσει : η προσωπικότητα και η ιδιωτική ζωή ή η ελευθερία του τύπου; Υπάρχει κάποια ενδεδειγμένη και σταθερή λύση, κάποιος κανόνας; Είναι ίσως, το πιο ενδιαφέρον ζήτημα να παρακολουθήσουμε με ποιόν τρόπο αίρεται η σύγκρουση αυτή, όταν προκύπτει, ποιες τεχνικές έχουν προταθεί και εφαρμοστεί, ποιες είναι οι επικρατούσες τάσεις και που τελικά βρίσκεται η χρυσή τομή, ποια είναι η λυδία λίθος, μέσω της οποίας λύεται το πολύ κρίσιμο και απροσπέλαστο πολλές φορές πρόβλημα.

Χρήσιμο είναι στο σημείο αυτό, να τονιστεί ότι σκοπός της εργασίας αυτής είναι να καταστήσει κατανοητούς και προσιτούς όρους νομικούς, χωρίς τους οποίους δε μπορεί να τεθεί σε μια εναργή βάση η προβληματική του θέματος μας, έτσι ώστε να αρχίσει να γίνεται λιγότερο περίπλοκο ένα ζήτημα που ξεφεύγει πολύ πέρα από στενές επιστημολογικές εκτιμήσεις και το οποίο άπτεται της καθημερινότητας όλων μας, επιφορτίζοντάς μας με το καθήκον να γνωρίζουμε με ποιον τρόπο μπορούμε να το διαχειριστούμε και να λάβουμε θέση. Κατά την αναζήτηση της βιβλιογραφίας, εντόπιση προκάλεσε η πολύ περιορισμένη μονογραφία που να αφορά αμιγώς το ζήτημα της ιδιωτικής ζωής των δημοσίων προσώπων. Προς αυτή την κατεύθυνση, πολύτιμη υπήρξε η αρωγή, άρθρων και μελετών έγκριτων νομικών σε νομικά περιοδικά εξ' αφορμής είτε του χειρισμού κάποιας ιδιάζουσας και ιδιαίτερα ενδιαφέρουσας ως προς τα χαρακτηριστικά της υπόθεση, είτε επισκοπικά. Κατά την παράθεση της βιβλιογραφίας, παρουσιάζονται κάποιες πηγές οι οποίες μπορεί να μην αντιστοιχούν σε κάποια παραπομπή , αλλά η συμβολή τους υπήρξε πολύτιμη στη βαθύτερη κατανόηση κάποιων εννοιών και

βοήθησαν στο γενικότερο χειρισμό του όλου θέματος, καθώς και στην τελική διαμόρφωση άποψης και καταγραφής των συμπερασμάτων, γι' αυτό και προτείνονται ως αναπόσπαστο κομμάτι τόσο αυτής της μελέτης όσο και για όσους θα θελήσουν να ασχοληθούν με το θέμα αυτό μελλοντικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:

ΤΥΠΟΣ:

Έννοια

Η ελευθερία του Τύπου στοιχειοθετείται σα δικαίωμα πριν από τριακόσια περίπου χρόνια στην Αγγλία και διακηρύσσεται για πρώτη φορά στα τέλη του 18^{ου} αιώνα από την αμερικανική και στη συνέχεια από την γαλλική επανάσταση. Παρόλ' αυτά θεωρείται ένα καινούργιο, συνεχώς εξελισσόμενο δικαίωμα, για το οποίο διαρκώς προκύπτει η ανάγκη να προσαρμοστεί σε νέα δεδομένα. Κάτι τέτοιο δεν είναι παράλογο, αν αναλογιστεί κάποιος τη δύναμη του Τύπου, ο οποίος έχει αναδειχθεί στην Τετάρτη εξουσία, κατά σειρά ιστορικής εμφάνισης κι όχι κατά σειρά σπουδαιότητας και επιρροής(τότε η σειρά κατάταξης θα ήταν, πολύ πιθανό διαφορετική). Οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν εγκαθιδρύσει τον έντυπο και ηλεκτρονικό Τύπο στην καθημερινή μας ζωή. Σε συνδυασμό με την εξορισμού σπουδαιότητά του σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα, ως μέσου ελέγχου της κρατικής εξουσίας και πολιτικού διαλόγου με κατεύθυνση την προαγωγή και τη βελτίωση του πρώτου, είναι εύκολο να αντιληφθεί κάποιος για ποιο λόγο η προβληματική της ελευθερίας του Τύπου είναι πάντα επίκαιρη σε ένα πεδίο αντιπαράθεσης και σύνθεσης απόψεων.

Ιστορικά, η ελευθερία του Τύπου σημαίνει, κυρίως, την ελευθερία του πολιτικού τύπου από τη λογοκρισία και την προηγούμενη διοικητική άδεια. Στη σύνδεση αυτή του Τύπου με την πολιτική γίνεται σαφής η μετάβαση από το φιλελεύθερο-ατομικό δικαίωμα (*status libertatis*) στο δημοκρατικό-πολιτικό δικαίωμα του πολίτη(*status activus*)¹.

Παράλληλα με το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας, ο τύπος πλέον, αναγνωρίζεται ως «θεσμική εγγύηση», δηλαδή κατοχυρώνεται συνταγματικά ως θεσμός, όχι χάριν των συγκεκριμένων φορέων του σε δεδομένο χρόνο, αλλά ανεξάρτητα από αυτούς και εν όψει της αποστολής του και των σκοπών του. Η ελευθερία του Τύπου βαίνει και λειτουργεί παράλληλα τόσο ως

¹ Δαγτόγλου Π., Ατομικά Δικαιώματ, Σάκκουλας Αντ., 1991,σελ.458

ατομικό δικαίωμα όσο και ως θεσμική εγγύηση. Το ατομικό δικαίωμα δεν είναι απεριόριστο, είναι όμως, απαλλαγμένο από νομικά καθήκοντα, ενώ η θεσμική εγγύηση συσχετίζεται με καθήκοντα και κατευθύνεται σε ορισμένους σκοπούς.

Ιστορική αναδρομή - Ελλάδα

Η ελευθερία του Τύπου κάνει την εμφάνισή της για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ως συνταγματική έννοια στο συνταγματικό σχέδιο του Ρήγα Βελεστινλή και διακηρύσσεται με το άρθρο η' του Συντάγματος του Άστρους(Νόμος της Επιδαύρου) του 1823, με το Σύνταγμα της Τροιζήνας του 1827, με το οποίο προστίθεται η ρητή απαγόρευση της «λογοκρισίας», ενώ με το άρθρο 10 του Συντάγματος του 1844 και ακολουθώντας το παράδειγμα του βελγικού Συντάγματος, απαγορεύεται ρητώς η εγγυοδοσία.

Η σημερινή πρόβλεψη του Συντάγματός μας, σχετικά με την ελευθερία του Τύπου ανατρέχει στο Σύνταγμα του 1864, το οποίο προχωρά ακόμη πιο πέρα: απαγορεύει κάθε προληπτικό μέτρο κατά του τύπου και περιορίζει τις περιπτώσεις επιτρεπόμενης κατασχέσεως εντύπων. Διαφαίνεται από την πρώτη στιγμή της ελληνικής συνταγματικής ιστορίας, μια αξιοσημείωτα προοδευτική αντιμετώπιση αναφορικά με τον Τύπο. Το σύνταγμα του 1927 κινήθηκε στο ίδιο μήκος κύματος με το προηγούμενο σε ό,τι είχε να κάνει με τον τύπο². Με το Σύνταγμα του 1952 παρατηρείται μια οπισθοχώρηση και γίνεται αντιληπτή μια δυσπιστία, γεγονός που πιθανόν να δικαιολογείται από το γεγονός ότι καταρτίστηκε σε μια ταραγμένη για τη χώρα περίοδο, η οποία εντοπίζεται κυρίως στο ότι διευρύνει τις περιπτώσεις κατάσχεσης εντύπων και στο ότι προβλέπει για πρώτη φορά τη δικαστική παύση εντύπων και την απαγόρευση ασκήσεως του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Φτάνουμε έτσι, στο Σύνταγμα του 1975 με το άρθρο 14, το οποίο δεν έχει αποβάλλει την δυσπιστία, αλλά δεν επιβάλλει τόσα κατασταλτικά μέτρα.

Στην Ευρώπη η υιοθέτηση του δικαιώματος πέρασε από διάφορες διακυμάνσεις και αντιμετώπισε καχυποψία και περιορισμούς από τα περισσότερα καθεστώτα.

² Κόρσος Δ. Τύπος και ραδιοτηλεόραση, Σάκκουλας, Αθήνα –Θεσσαλονίκη 1987, σελ.10

Ο τύπος στο Σύνταγμα του 1975/2001

Ο τύπος κατά την έννοια του άρθρου 14 παρ. 2 αναφέρεται σε όλα τα έντυπα που είναι κατάλληλα και προορισμένα για διάδοση, ενώ κατά την έννοια του άρθρου 14 παρ.1 αναφέρεται σε κάθε μέθοδο εκτυπώσεως του λόγου, της γραφής και της εικόνας, ανεξάρτητα από το σκοπό της διαδόσεως. Στις σημερινές συνθήκες πολύ πιο εύστοχος ο εξής ορισμός του εντύπου: Είναι κάθε κείμενο, όχι απλώς, διακοσμητική εικαστική παράσταση, κάθε εγγραφή μουσικού έργου με κείμενο ή επεξηγήσεις και κάθε ηχητικό αποτύπωμα απλού ή μελωδικού λόγου, εφόσον έχει παραχθεί με μηχανική, φυσικοχημική ή ηλεκτρονική διαδικασία κατάλληλη για παραγωγή σημαντικού αριθμού αντιτύπων και προορίζεται για διάδοση³.

Δεν αποτελούν έντυπα που απολαμβάνουν την ελευθερία του τύπου έντυπα δημοσίων υπηρεσιών ή οργανισμών ή τα έντυπα που εξυπηρετούν αποκλειστικά την οικονομική, επαγγελματική και κοινωνική συνεννόηση, όπως τιμοκατάλογοι, εμπορικές εγκύκλιοι, αγγελίες κτλ. Η δημοσίευσή όμως αυτών καλύπτεται από την ελευθερία του τύπου.

Φορείς του δικαιώματος της ελευθερίας του τύπου είναι τα φυσικά πρόσωπα και οι ανήλικοι και στο πεδίο αυτό ανήκουν στην ουσία όλοι εκείνοι που ασκούν είτε κατ' επάγγελμα είτε παρεπιπτόντως οποιαδήποτε δραστηριότητα του τύπου(ιδιοκτήτες, εκδότες, συντάκτες έως τυπογράφοι και εφημεριδοπώλες). Σε όσες περιπτώσεις οι δραστηριότητες του τύπου μπορούν να ασκηθούν από νομικά πρόσωπα, αποτελεί και αυτό στην ελευθερία του τύπου και μπορεί να την επικαλεστεί. Προκειμένου όμως, να μην ανακύψει πρόβλημα με την ανάληψη της ποινικής ή αστικής ευθύνης, κρίνεται σκόπιμο, ανεξάρτητα από την ιδιότητα του ιδιοκτήτη ως νομικού προσώπου, να ορίζονται ως αστικώς και ποινικώς υπεύθυνοι του εντύπου φυσικά πρόσωπα που διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα⁴.

³ Δαγτόγλου, όπ.παρ.,σελ 472-473

⁴ Δαγτόγλου, όπ.παρ.,σελ.504

Τριτενέργεια.

Τα ατομικά δικαιώματα στον *status positivus* προστατεύουν τον ιδιώτη μόνο από προσβολές που μπορούν να προέρχονται από το κράτος ή από άλλους φορείς δημόσιας εξουσίας. Κατ'αρχήν δεν αναπτύσσουν άμεση τριτενέργεια, δεν επεκτείνεται το πεδίο προστασίας και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών. Οι συνταγματικοί κανόνες όμως, *ipso jure* δεν πρέπει μόνο να στρέφονται προς το κράτος, αλλά να αναπτύσσουν και διαπροσωπική ενέργεια, σύμφωνα με μία ενιαία ανθρωπιστική δικαιοκή αντίληψη. Έχει αρχίσει να επικρατεί πλέον στη θεωρία, αλλά και στην πράξη όπως αποδεικνύουν νομολογιακά δεδομένα(σαφής στροφή προ της αντίληψη της ύπαρξης τριτενέργειας των συνταγματικά θεμελιωμένων δικαιωμάτων) ότι όλα τα συνταγματικά δικαιώματα εφαρμόζονται και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, στο ιδιωτικό δίκαιο, ως αμυντικά δικαιώματα, αποκρούοντας δηλαδή τις ενδεχόμενες προσβολές στις οποίες μπορεί να υπόκεινται αυτά σε σχέσεις ιδιωτικού δικαίου. Η σύγχρονη νομική σκέψη δεν αναγνωρίζει ακόμη προστατευτικά δικαιώματα κατά ιδιωτών ούτε εξασφαλιστικά με την νομικοτεχνική- χρονική έννοια του όρου⁵. Κάστι τέτοιο εξάλλου θα έφερνε στο προσκήνιο πολύ σοβαρά νομικά ζητήματα σχετικά με την ελευθερία των συναλλαγών. Ως προς την ένταση και την έκταση της τριτενέργειας αυτής και στο μέτρο της δέσμευσης που αυτή επιβάλλει στις ιδιωτικής φύσεως συμβάσεις και σχέσεις(καθώς μια τέτοια πληροφορία θα μας φανεί χρήσιμη στη συνέχεια προκειμένου να σχολιάσουμε κάποιες αποφάσεις της ελληνικής δικαιοσύνης), αναφέρεται⁶ ότι όλα τα δικαιώματα εφαρμόζονται ως αμυντικά δικαιώματα στις ιδιωτικές σχέσεις κατά το μέτρο που επιβάλλεται από την αιτιώδη συνάφεια.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το εξεταζόμενο έννομο αγαθό αυτό της συνταγματικής ελευθερίας του τύπου, αυτό εισέρχεται στο πεδίο του αστικού

⁵ Δημητρόπουλος Α, Σημειώσεις Συνταγματικού Δικαίου, Θ' Έκδοση, αθήνα 2001, σελ.869

⁶ Δημητρόπουλος Α, ,όπ. παρ., σελ.865

δικαίου μέσω της έννοιας του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος(άρθρο 367 Π.Κ.), της ενασκήσεως δικαιώματος ή εκπληρώσεως καθήκοντος που επιβάλλεται από νόμο(άρθρο 20 Π.Κ.) και των διατάξεων περί καταστάσεως ανάγκης (άρθρο 25 Π.Κ.)και θεμελιώνει λόγο άρσης του παράνομου χαρακτήρα της προσβολής της προσωπικότητας. Με τον τρόπο αυτό, η ελευθερία του τύπου επηρεάζει στο χώρο του αστικού δικαίου την εφαρμογή των διατάξεων για την προστασία της προσωπικότητας, υπό την έννοια ότι το δικαιολογημένο ενδιαφέρον οδηγεί σε περιορισμό της προστασίας του προσώπου, όπου όταν και αν, μετά από ad hoc στάθμιση συμφερόντων η ελευθερία του τύπου επιβάλλει την υποχώρηση του αγαθού της προσωπικότητας , προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί της αποστολής του τύπου⁷

Δικαίωμα και θεσμική εγγύηση

Στο γενικότερο πλαίσιο της ελεύθερης διάδοσης ιδεών, το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερία του τύπου με το άρθρο 14 και ορίζει ότι ο καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του, διατηρώντας τους νόμους του κράτους. Στην περίπτωση όμως του δικαιώματος αυτού έχουμε την στοιχειοθέτησή του όχι μόνο ως δικαιώματος αλλά ταυτόχρονα και τη λειτουργία του ως θεσμικής εγγυήσεως κάτι που δικαιολογείται και επιβάλλεται καταφανώς και αναντίρρητα από την διεισδυτική του ικανότητα και από την δύναμη επιβολής που αναπτύσσει τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε τοπικό επίπεδο. Αναμφίβολα, είναι ορθό, μιλώντας για τον τύπο να γίνεται λόγος για «εξουσία», αποτυπώνοντας με τον τρόπο αυτό τη δυναμική που προβάλλει το μέσο αυτό –με την όποια μορφή μπορεί να λαμβάνει- ειδικά με την διευκόλυνση της προσβασιμότητάς

⁷ Καράκωστας.Ι. προσωπικότητα και Τύπος, Σάκκουλας, 2000, σελ.27

του εκμεταλλεούμενο τις τεχνολογικές εξελίξεις και εφαρμογές, καθώς και τις κοινωνικοοικονομικές και πληθυσμιακές ανακατατάξεις. Ο πανταχού παρών τύπος σήμερα, αποτελεί όχι μόνο ένα μέσο ενημέρωσης, πληροφόρησης ή ανταλλαγής απόψεων, αλλά πολύ περισσότερο ένα πεδίο σύγκρουσης ιδεών, αληθειών και παράλληλων αξιών και πραγματικοτήτων, τέτοιο που αναγκαστικά επιφορτίζει την λειτουργία του με υποχρεώσεις. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που υποστηρίζουν την άποψη πως ο τύπος αποτελεί θεμέλιο λίθο του δημοκρατικού πολιτεύματος, καθώς φέρει στη δημοσιότητα γεγονότα, γνώμες και κρίσεις που αφορούν στην πολιτική ζωή και που απαιτούν δημόσιο διάλογο και ανταλλαγή απόψεων προκειμένου να συμβάλλουν στο σχηματισμό του πολιτικού φρονήματος των πολιτών. Ως προς την κατεύθυνση αυτή ο Τύπος οφείλει να ασκεί δημόσια κριτική της πολιτικής εξουσίας και της κοινωνίας⁸. Ταυτόχρονα, αναδύεται σε παράγοντα διαμόρφωσης των πολιτιστικών και ηθικών αξιών, αφού είναι ο κατεξοχήν χώρος, στον οποίο βρίσκουν πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης αλλά και επικοινωνίας με το ευρύτερο κοινό πνευματικές διεργασίες κάθε είδους και κάθε δυνατής προέλευσης και πιθανής ποιότητας. Βαρύνεται λοιπόν, πολύ περισσότερο με ένα καθήκον επιμόρφωσης και ηθικής διαπαιδαγώγησης του κοινού και αναδεικνύεται σε συντελεστή της πνευματικής, πολιτιστικής και ηθικής καλλιέργειας του ατόμου⁹.

Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι το άρθρο 14 του Συντάγματος καλύπτει τις δραστηριότητες του Τύπου ανεξάρτητα από τον επιμορφωτικό, τον ψυχαγωγικό ή πολιτικό χαρακτήρα.

“Όλα όσα περιγράφησαν παραπάνω αναφορικά με τη λειτουργία του τύπου καθιστούν εναργή την επιλογή του συνταγματικού νομοθέτη να βαίνει το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου παράλληλα με την θεσμική εγγύηση αυτού. Το ατομικό δικαίωμα που κατοχυρώνεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 14, υπόκειται στους περιορισμούς του Συντάγματος, είναι όμως απαλλαγμένο από νομικά καθήκοντα. Η θεσμική εγγύηση της παραγράφου 2

⁸ Καράκωστας Ι., όπ.παρ., σελ.22

⁹ όπ.παρ.

του άνω άρθρου από την άλλη πλευρά που ορίζει ότι «ο τύπος είναι ελεύθερος» συνδέεται με καθήκοντα και κατευθύνεται προς ορισμένους σκοπούς¹⁰. Μέσω της θεσμικής εγγύησης παρέχεται συνταγματική κατοχύρωση του τύπου λόγω της αποστολής και των σκοπών του θεσμού που αποτελούν προστατευόμενο από το σύνταγμα δημόσιο συμφέρον¹¹.

Περιορισμοί

Μέσα στο πλαίσιο του άρθρου 14 του Συντάγματος, η ελευθερία του τύπου μπορεί να περιορίζεται στο μέτρο που προκύπτει ανάγκη προστασίας άλλων εννόμων συνταγματικά προστατευομένων αγαθών, χωρίς όμως να θίγεται ο πυρήνας του δικαιώματος. Η πρόβλεψη περιορισμών της ελευθερίας του τύπου πρέπει πάντα να περιέχεται και να στηρίζεται στο Σύνταγμα. Οι περιορισμοί, οι οποίοι προβλέπονται στο άρθρο 10 παρ.2 της ΕΣΔΑ, αφορούν την προστασία που παρέχει η σύμβαση, αλλά την συνταγματική προστασία, την αφήνουν άθικτη. Ενώ λοιπόν νόμος, δε μπορεί να θεσπίσει περιορισμούς που υπερβαίνουν εκείνους που επιτρέπει το άρθρο 10 της Συμβάσεως, δεν μπορεί ούτε τέτοιους περιορισμούς να εισαγάγει αν δεν επιτρέπονται ταυτόχρονα από το άρθρο 14 του Συντάγματος. Με άλλα λόγια το άρθρο 10 μπορεί να διευρύνει, αλλά όχι να συστειλεί τη συνταγματική προστασία του τύπου¹².

Οι περιορισμοί διακρίνονται σε γενικούς και ειδικούς. Οι πρώτοι συνίστανται κυρίως, στη γενική επιφύλαξη νόμου που περιέχει η συνταγματική διάταξη. Η ελευθερία του τύπου δηλαδή, υπάγεται στους γενικούς νομικούς κανόνες συμβιώσεως και δεν είναι απαλλαγμένη από τις

¹⁰ Δαγτόγλου Π., Τύπος και Σύνταγμα, ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα- Κομοτηνή,1989, σελ.32

¹¹ Καράκωστας Ι.,όπ.παρ., σελ.23

¹² Δαγτόγλου Π., Τύπος και Σύνταγμα, ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα- Κομοτηνή,1989, σελ.32

δεσμεύσεις των γενικών νόμων. Ο τύπος δεν είναι *legibus solutus*. Η επιλογή του τύπου ως τρόπου εκφράσεως δεν απαλλάσσει από την υποχρέωση του κάθε πολίτη να υπακούει στους γενικούς νόμους της χώρας του. Η ελευθερία του τύπου δεν περιλαμβάνει για παράδειγμα την ελευθερία της δια του τύπου εξυβρίσεως και συκοφάντησεως ή της αποκαλύψεως νομίμως προστατευόμενων απορρήτων¹³. Αυτοί οι γενικοί περιορισμοί δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να προσβάλλουν τον απαραβίαστο πυρήνα της ελευθερίας του τύπου και δεν μπορεί να προχωρεί σε υπερβολική ποινικοποίηση, και στην καταχρηστική επίκληση διατάξεων τόσο του ποινικού όσο και του αστικού δικαίου, καθώς στην ουσία αυτό θα οδηγούσε σε τέτοια δέσμευση που θα κατέληγε και πάλι σε ανελευθερία του τύπου προληπτικά.

Η ελευθερία του τύπου σε συνάρτηση με την ιδιωτική ζωή του ατόμου και το απόρρητο αυτής:

Ο συνηθέστερος ίσως, περιορισμός που συναντά κατά την πρακτική του ο τύπος είναι αυτός του δικαιώματος στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή. Το έννομο αγαθό του απορρήτου του ιδιωτικού βίου προσβάλλεται κάθε φορά που γίνονται γνωστά στο κοινό στοιχεία της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής, χωρίς τη συναίνεση του θιγόμενου προσώπου. Στην αντίπερα όχθη βρίσκεται η αξίωση του κοινού προς ενημέρωση, στο πλαίσιο του δικαιώματος πληροφόρησης του που αποτελεί συστατικό στοιχείο της έννοιας του τύπου και του δικαιώματος ενημερώσεως, με το οποίο είναι επιφορτισμένος αυτός. Οι δύο κύκλοι του ιδιωτικού βίου δηλαδή και του ενδιαφέροντος του κοινού είναι, σε μια δημοκρατική κοινωνία, επάλληλοι.

Το αγαθό της ιδιωτικής ζωής προστατεύεται από το Σύνταγμα τόσο έναντι του Κράτους, αλλά ταυτόχρονα αναπτύσσει και τριτενέργεια καθώς επενεργεί και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών. Ως αγαθό ανήκον στον σκληρό πυρήνα της προσωπικότητας του ατόμου, η ιδιωτική ζωή προστατεύεται τόσο από διεθνείς συμβάσεις, αλλά και σε επίπεδο απλού νόμου με το άρθρο 57

¹³ όπ.παρ., σελ.105-106

του ΑΚ¹⁴ που αναγνωρίζει το γενικό δικαίωμα της προσωπικότητας, καθώς και με το άρθρο 366 του ΠΚ περί δυσφημήσεως δια του τύπου.

Η προσφορότερη τεχνική για τη λύση και την άρση μιας σύγκρουσης που προκύπτει ανάμεσα σε δύο συνταγματικά προστατευόμενα δικαιώματα είναι αυτή της στάθμισης των συγκρουόμενων εννόμων αγαθών, όπως θα αναλυθεί διεξοδικά παρακάτω στην πορεία της μελέτης μας. Μια γενική και αφηρημένη στάθμιση όμως δεν είναι κατ' αρχήν δυνατή, για τον απλό λόγο ότι κανένα συνταγματικό δικαίωμα δεν είναι a priori υποδεέστερο ή υπέρτερο του άλλου¹⁵. Στη συγκεκριμένη περίπτωση που μας απασχολεί, η σύγκρουση λύεται κυρίως, ad hoc. Το πρόβλημα που τίθεται και το ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί για να διαπιστώσουμε σε ποιο από τα δύο αγαθά πρέπει να δοθεί προτεραιότητα, είναι, αν ο βαθμός της συγκεκριμένης προσβολής της ιδιωτικής σφαιρας είναι ανάλογος προς το προστατευτέο στη συγκεκριμένη περίπτωση δημόσιο συμφέρον της ενημερώσεως του κοινού ή αν αντιθέτως, η προσβολή είναι επαχθέστερη του αναγκαίου μέτρου¹⁶. Αυτό που πρέπει να γίνει σαφές είναι ότι ουδέποτε σε μία δημοκρατική κοινωνία δε δημοσιοποιείται πλήρως η ιδιωτική ζωή ούτε καταργείται πλήρως η δημοσιότητα της κοινωνικής ζωής. Η αρχή της αναλογικότητας λειτουργεί με διαφορετικά κριτήρια από χώρα σε χώρα ανάλογα με το χώρο και τον χρόνο στον οποίο εντοπίζεται η σύγκρουση και η ανάγκη επιλύσεως αυτής, αλλά ουδέποτε μια στάθμιση δεν μπορεί να καταλήξει στην κατάλυση ενός συνταγματικά θεμελιωμένου δικαιώματος.

Οι ειδικοί περιορισμοί του τύπου (δηλαδή εκείνοι που υπερβαίνουν τους περιορισμούς που οι νόμοι επιβάλλουν σε όλους) είναι συνταγματικώς επιτρεπτοί, μόνο εάν και στο μέτρο που προβλέπονται στο σύνταγμα ή στους εκτελεστικούς νόμους, δεν προσβάλλουν τον πυρήνα της ελευθερίας του τύπου και δεν υπερβαίνουν τα όρια του αναγκαίου, του πρόσφορου και του

¹⁴ ΑΚ άρ.57

¹⁵ Δαγτόγλου Π., Ατομικά Δικαιώματ, Σάκκουλας Αντ., 1991, σελ.516

¹⁶ Δαγτόγλου Π., όπ.παρ.σελ.516

εύλογου. Οι ειδικοί περιορισμοί μπορούν να θεσπίζονται και να εφαρμόζονται μόνο προς προάσπιση και όχι προς παρακώλυση της δημοκρατικής λειτουργίας του τύπου. Το πρόβλημα που τίθεται και πρέπει να λυθεί κατά τον δυνατόν αποδοτικότερο τρόπο είναι πως θα προστατευθεί η ελευθερία του τύπου, χωρίς να θυσιαστούν άλλα έννομα αγαθά. Οι ειδικοί αυτοί περιορισμοί οφείλουν αν επιβάλλονται βάσει τοπικών κριτηρίων και όχι ποιοτικών αφορισμών και αξιολογικών κρίσεων, των οποίων ούτως η άλλως η πηγή πρέπει να ελέγχεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

Αναζητώντας τη πρώτη προσπάθεια ορισμού της έννοιας του ιδιωτικού βίου, η αναδρομή μας οδηγεί εκατό χρόνια πριν, τότε που ο Αμερικανός Δικαστής Thomas Cooley, στο σύγγραμμά του «περί αδικημάτων», τόνισε ότι ο κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα σε μια πλήρη ασυλία¹⁷, δηλαδή το δικαίωμα να μην ενοχλείται από τους άλλους και να αφήνεται μόνος στην ηρεμία του (a right of complete immunity : to be let alone). Το δικαίωμα αυτό που αποτελεί βασικό πυρήνα της προστασίας του ιδιωτικού βίου, καλείται από πολλούς συγγραφείς «δικαίωμα στη μόνωση ή την αυτοσυγκέντρωση». Στις ΗΠΑ βέβαια, το δικαίωμα αυτό –όπως έχει διαμορφωθεί στο πέρασμα των χρόνων- περιέχει πλέον και άλλες ελευθέρια που στο ευρωπαϊκό δίκαιο αναγνωρίζονται και προστατεύονται αυτοτελώς και έτσι η έννοια του ιδιωτικού βίου καθίσταται στενότερη.

Ένας ενδιαφέρον ορισμός είναι αυτός που υποβλήθηκε στη Nordic Conference of the Right of Privacy. Κατ' αυτόν, «ιδιωτικός βίος είναι η περιοχή εκείνη της ζωής του ανθρώπου που, στην οποία ένας λογικός άνθρωπος, με επίγνωση των θεμιτών αναγκών της κοινότητας, θα θεωρούσε άδικο να εισβάλλει». Στον ορισμό αυτό εξαιρείται το πρότυπο του λογικού ανθρώπου που διακατέχεται από τις επικρατούσες για το δίκαιο και την ορθή συμπεριφορά αντιλήψεις, καθώς και η αρχή των θεμιτών αναγκών της κοινότητας για πληροφόρηση. Καθίσταται λοιπόν εμφανές πως οι επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις που ανταποκρίνονται στη στάθμη του πολιτισμού του κάθε λαού χρησιμεύουν ως βάση για τον προσδιορισμό της

¹⁷ Rigaux, L'elaboration d'un "right of privacy" par la jurisprudence americaine, στη Revue internationale de droit compare, σελ 710 σε Μιχαηλίδης – Νουάρος Γ., Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του τύπου, Το Σύνταγμα 1983, σελ.376

έννοιας του ιδιωτικού βίου, αλλά και την επίλυση της συγκρούσεως της ελευθερίας του τύπου με το δικαίωμα της προστασίας του ιδιωτικού βίου¹⁸.

Στην χώρα μας τώρα, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. εδάφιο 2 του Συντάγματος, «η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη». Με τη συνταγματική αυτή διάταξη καλύπτονται όλες οι πλευρές της ιδιωτικής σφαίρας, εκτός από εκείνες του ασύλου της κατοικίας και της ελευθερίας της επικοινωνίας αφενός και της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης αφετέρου για τον πολύ απλό λόγο ότι αυτές κατοχυρώνονται από ειδικότερες διατάξεις.

Η «ιδιωτική ζωή» ή «ιδιωτικός βίος», αντιπαρατάσσονται στη «δημόσια ζωή» ή «δημόσιο βίο», στην κοινωνική ή επαγγελματική ζωή δηλαδή, στον βαθμό που περιλαμβάνει τις σχέσεις του ατόμου με έναν κατ' αρχήν ανοιχτό κύκλο προσώπων (πελάτες για παράδειγμα) ή αποσκοπεί να επηρεάσει τα «κοινά» ή «δημόσια πράγματα» (ανάμιξη στην πολιτική, αλλά και δραστηριότητα στο χώρο των θεαμάτων ή της δημόσιας εκτελέσεως στο χώρο των θεαμάτων ή της δημόσιας εκτελέσεως ή εκθέσεως έργων τέχνης ή επιστήμης). Ιδιωτική ζωή αντιθέτως, είναι εκείνη που περιορίζεται στο ίδιο το άτομο, την οικογένεια και το στενό κύκλο των φίλων και γνωστών του¹⁹.

Η διακήρυξη του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής αναγνωρίζει και κατοχυρώνει για τη ζωή του κάθε ατόμου έναν πυρήνα, στον οποίο κυριαρχεί και έχει τον πλήρη έλεγχο αυτό και μόνο και στον οποίο δεν μπορεί να διεισδύσει το κράτος. Τα όρια και το περιεχόμενο της ιδιωτικής του ζωής τα καθορίζει κατ' αρχήν ο ίδιος ο φορέας του δικαιώματος, δηλαδή το ίδιο το άτομο. Πέρα από αυτά το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής σημαίνει της απαγόρευση της δημοσιοποίησεως (ή «κοινωνικοποίησεως») της ζωής του ανθρώπου. Απαγορεύεται κάθε κρατική επέμβαση που αποσκοπεί ή μπορεί να επιφέρει συνέπειες όπως: η αναγκαστική συμβίωση, η αναγκαστική διαμόρφωση της ιδιωτικής ζωής, η οπτική ή ακουστική παρακολούθηση ή καταγραφή με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο της ιδιωτικής ζωής, η υποχρέωση

¹⁸ Μιχαηλίδης Νουάρο Γ., όπ.παρ., σελ.379

¹⁹ Δαγτόγλου, όπ.παρ, σελ.324

του ατόμου να αποκαλύπτει στοιχεία της ιδιωτικής του ζωής καθώς και η χρήση μεθόδων ή συσκευών που εκβιάζουν την αποκάλυψη από το άτομο, παρά τη θέλησή του, στοιχείων της ιδιωτικής του ζωής²⁰.

Φορείς του δικαιώματος είναι τα φυσικά πρόσωπα και πρόκειται για ένα γενικό καθολικό δικαίωμα, το οποίο, εξαιτίας της άμεσης και αιτιώδους σχέσης που τελεί με το δικαίωμα της προσωπικότητας και της αξίας του ανθρώπου- τον θεμέλιο λίθο του Συντάγματός μας- ανήκει και αποτελεί συστατικό στοιχείο αυτού που στο συνταγματικό δίκαιο ονομάζουμε «σκληρό πυρήνα» της προσωπικότητας, απολαμβάνουν όχι μόνο οι Έλληνες υπήκοοι αλλά και οι αλλοδαποί και ανιθαγενείς. Η διάταξη του άρθρου 9 σκοπό έχει την προστασία του ιδιώτη έναντι προσβολών που προέρχονται από φορείς της κρατικής εξουσίας. Παρόλ' αυτά, το δικαίωμα αναπτύσσει και έμμεση τριτενέργεια²¹, αφού μέσα από ποινικές και αστικές διατάξεις, προβλέπονται κυρώσεις σε περίπτωση προσβολής από ιδιώτες.

Επί του άρθρου 9 δεν προβλέπεται κανένας περιορισμός, αλλά το συνηθέστερο στην πράξη είναι το δικαίωμα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής να συγκρούεται με την ελευθερία του τύπου, με αποτέλεσμα να πρέπει να οδηγηθούμε σε μία στάθμιση, κατά την οποία ένα από τα δύο δικαιώματα να πρέπει να περιοριστεί.

Ένα συνταγματικό δικαίωμα όμως, μπορεί εκτός από το να περιορίζεται να συστέλλεται από συμπεριφορές που να έχουν να κάνουν με τον ίδιο τον φορέα του. όπως παρατηρεί ο καθηγητής Δαγτόγλου²²: «Το μέτρο απορρήτου της ιδιωτικής ζωής είναι μεταβλητό». Ναι μεν , υπάρχει ο απαραβίαστος πυρήνας του, αλλά σε μια εποχή τεχνολογικής εξέλιξης, ιλιγγιώδους ταχύτητας της πληροφορίας, «ενημερωτικής έξης» του κοινού, το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα των προσώπων που επιλέγουν να εκθέσουν τον εαυτό τους σε δημόσια θέα, είναι λογικό τα πρόσωπα αυτά να οφείλουν συνέπεια της επιλογής τους αυτής να ανέχονται την αποκάλυψη της ιδιωτικής τους ζωής,

²⁰ Δαγτόγλου,όπ.παρ.. σελ.325

²¹Δαγτόγλου, όπ.παρ, σελ.330

²² Δαγτόγλου,οπ.παρ.,, σελ.518

την άσκηση δημόσιας κριτικής και γενικότερα να είναι πολύ πιο ανεκτικοί σε «προσβολές» σε σχέση με του απλούς ανθρώπους.

Το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου δικαιώματος αυτού της προσωπικότητας, το οποίο προβλέπεται στο ελληνικό δίκαιο με τη γενική ρήτρα του άρθρου 57 του Αστικού κώδικα. Εξαιρετικά ενδιαφέρον φαίνεται ο χαρακτηρισμός του από την νομική θεωρία ως δικαιώματος -πλαisiού, το οποίο περιλαμβάνει πολλά επιμέρους δικαιώματα, τα οποία, εξαιτίας της σπουδαιότητας και της ευαίσθητης φύσης τους δεν είναι δυνατό να απαριθμηθούν εξαντλητικά παρά μόνο ενδεικτικά. Συνηθίζεται λοιπόν, στο δικαίωμα της προσωπικότητας να αναφέρεται ότι εμπίπτουν σωματικά και ψυχικά αγαθά, όπως η ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας, η ατομική ζωή, η σφαίρα του απορρήτου²³. Χαρακτηριστικό του δικαιώματος αυτού είναι ότι παρόλο που αποτελεί μέρος του δικαιώματος-πλαisiού της προσωπικότητας, περιλαμβάνει και αυτό το ίδιο μια σειρά από άλλα επιμέρους δικαιώματα, τα οποία σε άλλες έννομες τάξεις έχουν αναδειχθεί ή τείνουν να ανακηρυχθούν σε αυτοτελή δικαιώματα, όπως το δικαίωμα της ανωνυμίας, ή το δικαίωμα της εξωτερικής εικόνας ζωής²⁴.

Το πλήθος αυτό των δικαιωμάτων που συναπαρτίζουν το δικαίωμα-πλαisiού της προσωπικότητας και η δυσχέρεια καθορισμού ενός κλειστού αριθμού αυτού, προβάλλουν το ζήτημα της προβληματικής στάθμισης στην περίπτωση που το δικαίωμα αυτό θα συγκρουστεί με κάποιο άλλο. Σύμφωνα με την κρατούσα γερμανική θεωρία, σε περίπτωση προσβολής, ο παράνομος χαρακτήρας θα πρέπει να κρίνεται από την εκάστοτε ad hoc στάθμιση συμφερόντων²⁵.

Το δικαίωμα της ιδιωτικότητας και της διαφύλαξης του απορρήτου πτυχών αυτής βρίσκεται, τα τελευταία χρόνια σε μια συνεχή σύγκρουση με την ελευθερία του τύπου και συνιστούν και τα δύο μαζί ένα από τα πιο συχνά

²³ Καράκωστας Ι, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, Σάκκουλας, Αθήνα- Κομοτηνή, 2005, σελ.243

²⁴ Neumann-Deusberg, Personlinchkeitsrecht und Namensanonymitat, JZ 1970, σελ.564 in

Καράκωστας, Τύπος και Προσωπικότητα, όπ.παρ, σελ..77

²⁵ οπ.πάρ.

συναντώμενα ζεύγη σύγκρουσης στο πεδίο των συνταγματικών κανόνων. Εκτός από το άρθρο 57 ΑΚ, το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής προστατεύεται και από τις διεθνείς διακηρύξεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όχι πια σε επίπεδο απλού νόμου αλλά σε επίπεδο υπερκείμενου κανόνα δικαίου με υπερνομοθετική ισχύ (άρθρα 8 ΕΣΔΑ²⁶, 17 ΔΣΑΠΔ) ή στο άρθρο 12 της νομικά μη δεσμευτικής Οικουμενικής Διακήρυξης των δικαιωμάτων του Ατόμου²⁷. Το έννομο αγαθό αυτό προσβάλλεται κάθε φορά που στοιχεία της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής κοινοποιούνται χωρίς τη συναίνεση του θιγόμενου προσώπου. Από την άλλη πλευρά το κοινό έχει το δικαίωμα ενημερώσεως²⁸. Στην περίπτωση αυτή φαίνεται ότι αντικείμενο της έννομης προστασίας θα πρέπει να είναι μόνο οι προσωπικές πληροφορίες, αυτές δηλαδή που λόγω του απόρρητου ή εμπιστευτικού τους χαρακτήρα, το άτομο θα επιθυμούσε να διαφυλάξει ή τουλάχιστον να περιορίσει την διάδοσή τους²⁹.

Στο σημείο αυτό είναι πολύ ενδιαφέρον και μπορεί να αποβεί εξαιρετικά κατατοπιστικό να γίνει αναφορά στη θεωρία των «σφαιρών της προσωπικότητας»³⁰, η οποία έχει εισαχθεί από την γερμανική επιστήμη και νομολογία. Σύμφωνα μ' αυτή, αντικείμενο της έννομης προστασίας αποτελούν τρεις σφαίρες της ανθρώπινης προσωπικότητας: η ατομική, η ιδιωτική και η απόρρητη ή μυστική σφαίρα. Ή εσώτερη από τις σφαίρες, στις

²⁶ 1. «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, της κατοικίας του και των ανταποκρίσεων»

2. «Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβαση Δημόσιας Αρχής κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού, παρά μόνο εάν η επέμβαση αυτή προβλέπεται από νόμο και αποτελεί μέτρο το οποίο, σε μια δημοκρατική κοινωνία, είναι αναγκαίο για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια την οικονομική ευημερία της χώρας, την προστασία της τάξεως και την πρόληψη ποινικών αδικημάτων, την προστασία της υγείας ή της ηθικής καθώς και των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων»

²⁷ «κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους»

²⁸ Δαγτόγλου, όπ.παρ, σελ.515

²⁹ Wacks, The Protection of Privacy, σελ.98

³⁰ Hubmann, Das Persönlichkeitsrecht, Aylf, Köln 1967, σελ.268 επ.

οποιές διακρίνεται η προστασία της προσωπικότητας, δηλαδή η απόκρυφη ή απόρρητη σφαίρα, περιλαμβάνει τις εκφάνσεις της προσωπικότητας που δεν καθίστανται προσιτές σε τρίτους ή μόνο κατ' εξαίρεση σε έναν πολύ περιορισμένο κύκλο προσώπων, όπως η σεξουαλική ζωή ή ο ενδότερος ψυχικός κόσμος. Ο επόμενος κύκλος, η ιδιωτική σφαίρα, καλύπτει ένα πεδίο προσδιοριζόμενο κατά δραστηριότητες και χώρο, στο οποίο το άτομο επιτρέπει την πρόσβαση μόνο σε έναν περιορισμένο κύκλο προσώπων. Η σφαίρα αυτή περιλαμβάνει την οικογενειακή και οικιακή ζωή, έχει όμως και περαιτέρω και μια κοινωνική διάσταση διακριτή από τον επόμενο κύκλο της κοινωνικής σφαίρας. Στην κοινωνική της αυτή διάσταση η ιδιωτική σφαίρα περιλαμβάνει, σύμφωνα με τη νομολογία του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου, τον «απόμερο», στον οποίο αποσύρεται το άτομο με τον αντικειμενικά εμφανή σκοπό να είναι μόνο και στον οποίο, με την πεποίθηση ότι είναι μόνο, συμπεριφέρεται με τον τρόπο διαφορετικό από εκείνον, με τον οποίο θα συμπεριφερόταν δημόσια³¹. Η ατομική σφαίρα, τέλος σκοπό έχει την προστασία του ατόμου υπό την έννοια της διατηρήσεως της ατομικότητάς του σε σχέση με τον κοινωνικό του περίγυρο. Στο πλαίσιο της ατομικής σφαίρας προστατεύεται το σύνολο της επαγγελματικής και κοινωνικής εν γένει δραστηριότητας του ανθρώπου³². Είναι αυτονόητο ότι τα όρια μεταξύ των τριών αυτών περιοχών δεν είναι δυνατόν να καθοριστούν με ακρίβεια a priori, αλλά εξαρτάται από τις συγκεκριμένες περιστάσεις ποια σφαίρα και σε ποιο βαθμό έγινε αντικείμενο προσβολής³³. Από την διάκριση ήδη αυτή αρχίζει να διαφαίνεται πώς παρά το δικαίωμα του κοινού για πληροφόρηση, την αναμφισβήτητη συστολή που παρουσιάζει το δικαίωμα για τα λεγόμενα «δημόσια πρόσωπα», καθώς και την αποστολή που μπορεί να αποτελεί ο έλεγχος της συμπεριφοράς των ατόμων αυτών, είναι κοινός

³¹ Τσεβιάς Αθ, Η προστασία του ιδιωτικού βίου των δημοσίων προσώπων έναντι των μέσων ενημέρωσης κατά την ΕΣΔΑ. Σχόλιο στην απόφαση του ΕΔΔα της 24.06.2004 (von Hannover κατά Γερμανίας), ΔιΜΕΕ 3/2005

³² Καράκωστας Ι., όπ.παρ, σελ.245

³³ Καράκωστας, όπ.παρ, σελ.245

τόπος όλων των θεωρητικών της επιστήμης του δικαίου (καμία από τις απόψεις που συναντήθηκαν κατά την εκπόνηση της εργασίας αυτής δεν συνηγορούσε προς την αντίθετη κατεύθυνση) ότι σε κάθε περίπτωση πρέπει να υπάρχει ένας απαραβίαστος πυρήνας ιδιωτικότητας, ο οποίος προφανώς αναφέρεται στη μυστική ή απόρρητη σφαίρα της προσωπικότητας ενός ανθρώπου.

Στη θεωρία μάλιστα αναφέρεται ο ιδιωτικός βίος ως τετραδιάστατος³⁴:

Α. η πρώτη διάσταση είναι η αντικειμενική ή ουσιαστική διάσταση εναντίον της δημόσιας εξουσίας. Η εν λόγω διάσταση περιλαμβάνει το δικαίωμα του ατόμου να καθορίζει ποιες από τις πληροφορίες που το αφορούν θα περιέρχονται σε γνώση των τρίτων και ποιοι θα είναι οι αποδέκτες της πληροφόρησης. Το δικαίωμα αυτό που ο Poldech³⁵ αποκαλεί δικαίωμα πληροφορικού αυτοκαθορισμού των πολιτών περιέχει απαγόρευση απευθυνόμενη εναντίον της δημόσιας αρχής ως προς την άντληση, σώρευση, επεξεργασία και διάδοση προσωπικής φύσης πληροφοριών για το άτομο.

Β. Η αντικειμενική ή ουσιαστική διάσταση του ιδιωτικού βίου εναντίον της κοινωνίας, κατά την οποία ο Καθηγητής Μαυριάς³⁶ υπάγει την προστασία του ατόμου από την διακινδύνευση του ιδιωτικού βίου, κατά δύο τρόπους :α) από την εμπορικοποίηση της πληροφόρησης πάνω στο άτομο και β) την εισβολή της καταναλωτικής διαφήμιση, η οποία προβάλλει τρόπους ζωής και αντιλήψεις που συντελούν στη διαμόρφωση ομοιόμορφων προτύπων, καταλύοντας έτσι μια θεμελιώδη προϋπόθεση του δημοκρατικού βίου, τον πλουραλισμό απόψεων και εκδηλώσεων .

Γ. Η θεσμική διάσταση του δικαιώματος, με την οποία επισημαίνεται και «θεραπεύεται» η αδυναμία της αντικειμενικής υπόστασης να παράσχει

³⁴ Μαυριάς Κ, Το Συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, , Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή, 1982, σελ.65 επ,

³⁵ Poldech A.Daw Recht ayf Privaheit, Grundrechte alw Fundament der Demokratie, Joachim Peters, Frankfurt, 1979, σελ 27 επ.

³⁶ Μαυριάς Κ, όπ.παρ., σελ.66

καθολική προστασία στον ιδιωτικό βίο, ιδιαίτερα σε θέματα γάμου και οικογένειας.

Δ. Τέλος, η «χωρική» διάσταση, η οποία ,πάλι κατά τον Κ. Μαυριά³⁷, αντιπροσωπεύει ένα χώρο μια εναλλαγής ρόλων απαλλαγμένης από προβλήματα καθώς και ένα χώρο ανεμπόδιστου διαλόγου και ελεύθερης επικοινωνίας

Παράνομος χαρακτήρας των επεμβάσεων στον ιδιωτικό βίο

Οι ιδιαιτερότητες των προσβολών του ιδιωτικού βίου από τις επεμβάσεις του τύπου δικαιολογούν το ότι υπάρχει μια σχετική συζήτηση γύρω από τα ζητήματα του παρανόμου όσο και των δικαιολογητικών λόγων που άρουν τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς. Η απλή έκφραση γνώμης δε μπορεί να θεωρηθεί ότι θίγει το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου. Μόνο η διάδοση πραγματικών περιστατικών από την ιδιωτική σφαίρα ενός προσώπου συνιστά, κατ' αρχήν, παράνομη συμπεριφορά, εφ' όσον ο θιγόμενος επιθυμεί τη διαφύλαξη της μυστικότητας των στοιχείων αυτών. Το διαδιδόμενο πραγματικό περιστατικό πρέπει να είναι αληθές, να ανταποκρίνεται δηλαδή στην πραγματικότητα, γιατί διαφορετικά δε θα καθίστατο γνωστό στοιχείο της ιδιωτικής ζωής του θιγομένου.. Τα αναληθή όμως περιστατικά που ανάγονται στον ιδιωτικό βίο δε αποκλείεται να προσβάλλουν το δικαίωμα της τιμής. Η προσβολή του δικαιώματος του ιδιωτικού βίου δικαιολογείται μόνο όταν υπάρχει δικαιολογημένο συμφέρον. Το ενδιαφέρον πληροφόρησης πρέπει στην κρινόμενη περίπτωση να υπερβαίνει το συμφέρον κατοχύρωσεως της ιδιωτικής ζωής του θιγομένου³⁸. Το συμφέρον διαφύλαξεως του ιδιωτικού βίου έχει την προτεραιότητα. Υποχωρεί μόνο, όταν το ενδιαφέρον πληροφόρησης της κοινής γνώμης κριθεί ότι προέχει μετά από ad hoc στάθμιση των συγκρουόμενων συμφερόντων.

³⁷ Μαυριάς, όπ. παρ. σελ.67

³⁸ Καρακώστας, Τύπος και Προσωπικότητα, Σάκκουλας, Αθήνα 2000, σελ.95

Για τα δημόσια πρόσωπα ειδικότερα, ο τύπος δεν απολαμβάνει κατ'αρχήν κανένα ιδιαίτερο προνόμιο που να αφορά την παραβίαση της προσωπικότητας ατόμων που σε δεδομένο χρόνο τυγχάνει να βρίσκονται στο επίκεντρο και να αποτελούν «πρόσωπα της επικαιρότητας». Στη σύγχρονη θεωρία του δικαίου των ΜΜΕ χρησιμοποιείται ο όρος «διεισδυτική δημοσιογραφία», όρος με τον οποίο περιγράφονται περιπτώσεις, κατά τις οποίες τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή πληροφοριών είναι παράνομα και αποσκοπούν στην παραβίαση των ορίων τα οποία κάθε άτομο, αλλά και ο νόμος, θέτει προκειμένου να προστατεύσει ορισμένες πτυχές της προσωπικότητάς του με προεξάρχουσα αυτή της ιδιωτικής ζωής και του προσωπικού βίου³⁹. Ο σεβασμός της προσωπικότητας προβάλλει ως φραγμός απέναντι στην παράνομη ή προσκρούουσα στα χρηστά ήθη δημοσιογραφική διείσδυση είτε αυτή ασκείται από δημοσιογράφους είτε από τρίτους με προτροπή εκπροσώπων του τύπου.

Το «δεδικαιολογημένο ενδιαφέρον» πηγάζει σαν έννοια από τον Ποινικό μας Κώδικα, ο οποίος προστατεύει τις προσβολές της τιμής μέσω των διατάξεων των άρθρων 361επ. που αναφέρονται στα εγκλήματα κατά της τιμής. Για τα εγκλήματα αυτά ο ποινικός νομοθέτης εισάγει έναν ειδικό λόγο άρσης του αδικού στην διάταξη του άρθρου 367 παρ.1, σύμφωνα με την οποία δεν αποτελούν άδικη πράξη... οι εκδηλώσεις που γίνονται για την προστασία δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον. Προχωρώντας σε μια διασταλτική ερμηνεία της έννοιας της τιμής, επιλύουμε τη σύγκρουση μεταξύ της ελευθερίας του τύπου και του δικαιώματος της προσωπικότητας, μέρος της οποίας και εκδήλωση, αποτελεί το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο, στο πεδίο του ποινικού δικαίου. Μια τέτοια ανάλυση της έννοιας του δικαιολογημένου συμφέροντος έχει αξία στην έρευνά μας, καθώς το κριτήριο αυτό διαφεύγει από το στενό πλαίσιο του ποινικού δικαίου και κατά την νομολογιακή επισκόπηση που έγινε κατά την εξέταση του ζητήματός μας, διαπιστώθηκε ότι

³⁹Καράκωστας Ι, Όρια και προϋποθέσεις δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων που αφορούν πρόσωπο της επικαιρότητας, ΔιΜΕΕ, 1/2005, σελ.25

χρησιμοποιείται κατά τη στάθμιση τόσο από τον πολιτικό όσο και από τον διοικητικό δικαστή. Το άρθρο 367 Π.Κ. γίνεται στην ουσία η «πύλη εισόδου» των διατάξεων του άρθρου 14 του συντάγματος, στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου. Ο δικαστής δηλαδή, αξιοποιώντας τη συνταγματική διάταξη ως ερμηνευτικό εργαλείο, δεν προχωρεί ο ίδιος σε συγκεκριμένη στάθμιση των αντιπαρατιθέμενων εννόμων αγαθών αφού η στάθμιση έχει ήδη γίνει από τον ποινικό νομοθέτη που έκρινε ότι η προστασία της τιμής κάμπτεται, εφόσον πρόκειται για την προστασία άλλου δικαιολογημένου συμφέροντος. Ο δικαστής εφαρμόζει απλά το νόμο και καταλήγει στην τελική του απόφαση, ανάλογα με την ένταξη ή μη της επίδικης συμπεριφοράς στο νοηματικό περιεχόμενο της ανωτέρω έννοιας⁴⁰.

Η ποινική επιστήμη θεωρεί ως δικαιολογημένο συμφέρον ή ενδιαφέρον στο πλαίσιο του άρθρου 367 Π.Κ., κάθε σκοπό που αναγνωρίζεται από την έννομη τάξη ως εναρμονιζόμενος προς αυτή είναι αντιτιθέμενος στο θετικό δίκαιο και τα χρηστά ήθη⁴¹.

Η νομολογία των ποινικών δικαστηρίων της ουσίας, όπως και αυτή του Αρείου Πάγου, ερμηνεύοντας τη διάταξη του άρθρου 376 παρ.1 του Π.Κ. δέχεται με πάγιο σχεδόν τρόπο ότι η δημοσίευση κάθε είδους πληροφοριών στον τύπο συνιστά κατ' αρχήν άσκηση δικαιολογημένου ενδιαφέροντος από την πλευρά του τελευταίου⁴², ακόμα και όταν αυτές αντικειμενικά θίγουν την τιμή των προσώπων που αναφέρονται στα σχετικά δημοσιεύματα. Ο Άρειος Πάγος έχει καταλήξει σε έναν ορισμό για το δικαιολογημένο ενδιαφέρον το οποίο «είναι εκείνο που πηγάζει από την προστατευόμενη από το σύνταγμα και τους νόμους, ελευθερία και κοινωνική αποστολή του τύπου και το οποίο έχουν και τα πρόσωπα που άμεσα συνδέονται με την λειτουργία τους για την δημοσίευση ειδήσεων και γεγονότων σχετικών με πράξεις και συμπεριφορά

⁴⁰ Μέλιος Θ., Ελευθερία πληροφόρησης του δημοσιογράφου και προστασία της προσωπικότητας, ΔτΑ 2/1999, σελ., 329 – 330.

⁴¹ Φιλίππιδη Τ., Η προστασία δεδικαιολογημένων συμφερόντων επί των εγκλημάτων κατά της τιμής, 1965, σελ. 122 – 3.

⁴² Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 563/1977, Ποινικά Χρονικά 1977, σελ. 680 επ., ΑΠ 137/1985, ΝοΒ 33, 1985, σελ., 510 επ., Εφαθ 9975/1986, Ελληνική Δικαιοσύνη 28, 1987, σελ., 299 επ.

φυσικών ή νομικών προσώπων και ομάδων προσώπων που ενδιαφέρουν το κοινωνικό σύνολο».

Χαρακτηριστικό είναι ότι στο σκεπτικό των αποφάσεων πρωτεύοντα ρόλο επιτελούν οι συνταγματικές διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 14 Σ., καθώς και η διάταξη του άρθρου 10 ΕΣΔΑ. Η αναφορά αυτή από την νομολογία έχει ως στόχο να τονίσει τον ιδιαίτερο θεσμικό ρόλο του τύπου ως φορέα ενημέρωσης της κοινής γνώμης. Τα στοιχεία αυτά προσδίδουν στον τύπου έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα και μολονότι στο πλαίσιο την ελληνικής έννομης τάξης δεν αναβιβάζεται σε δημόσιο λειτούργημα⁴³, του αποδίδεται ωστόσο μια προνομιακή θέση για την προάσπιση δικαιολογημένων ενδιαφερόντων. Η ιδιαίτερη αποστολή του τύπου δικαιολογεί κατά την άποψη της νομολογίας ακόμη και την δημοσίευση πληροφοριών που είναι ανακριβής, δεν αποτελούν δηλαδή «πληροφορίες» κατά κυριολεξία, εφόσον δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα ή εφόσον δεν έχουν ως σκοπό την προσβολή της τιμής του άλλου. Με άλλα λόγια καθιερώνεται ένα ιδιότυπο κριτήριο υπέρ του τύπου: οι πληροφορίες που δημοσιεύει, έστω και προσβλητικές της τιμής ή της προσωπικότητας ορισμένων προσώπων, τεκμαίρεται ότι αποβλέπουν στη διαφύλαξη δικαιολογημένου ενδιαφέροντος που δεν είναι άλλο από το ενδιαφέρον και καθήκον του δημοσιογράφου προς ενημέρωση του κοινού.

Το δικαιολογημένο ενδιαφέρον λοιπόν, που πηγάζει από την κατοχυρωμένη λειτουργία του τύπου έχουν και τα πρόσωπα που συνδέονται με τη λειτουργία του, κατά κύριο λόγο, οι δημοσιογράφοι και για το λόγο αυτό μπορούν να δημοσιεύουν ειδήσεις και σχόλια με οξεία κριτική ή δυσμενείς χαρακτηρισμούς. Τα όρια μεταξύ της ελεύθερης και καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος της ελευθεροτυπίας είναι δυσδιάκριτα, όμως προσδιορίζονται ικανοποιητικά από την προστασία της τιμής και της υπολήψεως τρίτων και συνακόλουθα της προσωπικότητας τους από τα άρθρα 361-369 ΠΚ. με τα οποία αναζητείται ο ειδικός σκοπός εξυβρίσεως. Αποτελούν οι έννοιες αυτές νομικό πρόκριμα και ερμηνευτικό κανόνα και στο αστικό

⁴³ βλ. ΕφΑθ., 9975/1986, σπ. παρ.

δίκαιο. Ο άδικος χαρακτήρας δηλαδή δημοσιεύματος, αναφορικά με δυσφημιστικές ή συκοφαντικές εκφράσεις που περιέχει δεν αίρεται, και συνεπώς παραμένει υποχρέωση αποζημιώσεως, αν συντρέχει περίπτωση δυσφημώσεως και προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως⁴⁴.

Όπως παρατηρούμε και στην υπόθεση Παπανδρέου- Κανέλλη, κατ' αρχήν αναζητείται η ύπαρξη δικαιολογημένου ενδιαφέροντος με τους όρους που περιγράφησαν πιο πάνω κι έπειτα το δικαστήριο αναζητά αν υπάρχει ειδικός σκοπός εξυβρίσεως -αφού τα δημόσια πρόσωπα οφείλουν να είναι ανεκτικά στην οξεία κριτική , ακόμα και σε δυσάρεστους και σκληρούς χαρακτηρισμούς, αφού κάτι τέτοιο δικαιολογείται από την παρουσία τους στη δημόσια ζωή - για να απαντηθεί το ερώτημα αν αίρεται ή όχι άδικος χαρακτήρας

.....

Δικαίωμα επί της ίδιας εικόνας

Το 1953, στις ΗΠΑ, στην υπόθεση «Haelan Laboratories, Inc v. ToppsChewing Gum, Inc.» αναγνωρίζεται ένα νέο δικαίωμα που απορρέει από την προσωπικότητα: το right of publicity, που σημαίνει «δικαίωμα της δημοσιότητας». Το δικαίωμα αυτό συνίσταται στην αποκλειστική εξουσία του φορέα να χρησιμοποιεί στοιχεία της προσωπικότητάς του (όπως π.χ. την εικόνα και το όνομά του ή πληροφορίες από την ιδιωτική του ζωή) με σκοπό την αποκομιδή οικονομικού οφέλους. Στην ελληνική έννομη τάξη προστατεύεται με τις ήδη υπάρχουσες διατάξεις για την προστασία της προσωπικότητας (ΑΚ 57 επ.) της οποίας ειδικότερη έκφανση και έκφραση αποτελεί. Εμπεριέχει την εξουσία του ατόμου, αφενός να επιτρέψει σε τρίτα

⁴⁴ ΕφΑΘ. 3021/2003, ΔιΜΕΕ, 1/2004, σελ.86

πρόσωπα την χρησιμοποίηση κερδοφόρων στοιχείων της προσωπικότητάς του (ιδίως το όνομα, τη φωνή, την εικόνα, βιογραφικά στοιχεία, στοιχεία του προσώπου όπως το αρχειακό υλικό κ.τ.λ), για να αποκομίσει οικονομικό όφελος και αφετέρου, να εμποδίσει την παράνομη και χωρίς τη συναίνεσή του χρήση των στοιχείων αυτών. Προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος αυτού είναι να διαθέτει το πρόσωπο οικονομικώς εκμεταλλεύσιμα στοιχεία της ταυτότητάς του⁴⁵. Η δημοσίευση της ίδιας εικόνας, επιτρέπεται βεβαίως όταν υπάρχει η συναίνεση του εικονιζόμενου προσώπου, η οποία δεν απαιτείται να είναι ρητή ,αλλά και σιωπηρή (για παράδειγμα εάν ο εικονιζόμενος, δέχτηκε χρήματα για τη δημοσίευση, τεκμαίρεται υπάρχουσα συναίνεση⁴⁶)

Το δικαίωμα οικονομικής εκμετάλλευσης των στοιχείων της προσωπικότητας αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις μέρες μας καθώς δημιουργούνται ολοένα και περισσότερες βάσεις δεδομένων ή ψηφιακά αρχεία από ιδιωτικούς και συλλογικούς φορείς, τα οποία συγκεντρώνουν και επεξεργάζονται στοιχεία της προσωπικότητας, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τον προσπορισμό κέρδους από κάποιο τρίτο πρόσωπο. Εξάλλου, η δυνατότητα πρόσβασης και εύρεσης προσωπικών στοιχείων από οποιοδήποτε αρχειακό υλικό – κυρίως, εκείνων που αφορούν δημόσια και άλλα της επικαιρότητας πρόσωπα, αλλά κυρίως η δυνατότητα

⁴⁵ Υπόθεση Naomi Campbell vs MNG Ltd. . Κρίθηκε από το Δικαστήριο ότι δεν συνέτρεχε ανάγκη πληροφόρησης του κοινού αφού η δημοσίευση των φωτογραφιών του γνωστού μοντέλου εξυπηρετούσε μόνο εμπορικούς σκοπούς. Η εικόνα της ενάγουσας ως γνωστού και δραστηριοποιούμενου επί πολλά χρόνια στο χώρο της παγκόσμιας μόδας μοντέλου, σαφέστατα έχει εμπορική αξία , αποτιμάται για την ίδια σε οικονομικά μεγέθη και της δίνει το δικαίωμα να τη χρησιμοποιεί με σκοπό την αποκομιδή οικονομικού οφέλους και επομένως, να ορίζει η ίδια τον τρόπο χρησιμοποίησης της και κατ' επέκταση να εμποδίζει τρίτους από της εκμετάλλευση της εικόνας αυτής . χωρίς τη συναίνεση της ίδιας.

⁴⁶ Κρίππας Η, Η ελευθερία του τύπου έναντι του δικαιώματος επί του ιδιωτικού βίου, Αθήνα 1972, σελ.87.

χρησιμοποίησης ή και αλλοίωσής τους από τρίτους διευρύνει ακόμα περισσότερο την ανάγκη προστασίας της προσωπικότητας⁴⁷.

Το δικαίωμα της δημοσιότητας, ως στοιχείο της προσωπικότητας διαπλέκεται πολύ περισσότερο με τα λεγόμενα δημόσια πρόσωπα και τον τρόπο που τα μέσα χειρίζονται και χρησιμοποιούν στοιχεία της ζωής των τελευταίων, καθώς η εμπορική εκμετάλλευση της εικόνας ή του ονόματος, αποσκοπεί συνήθως στην εκμετάλλευση της δημόσιας παρουσίας (image) και της διασημότητας του προσώπου. Ο παραγωγός ενός προϊόντος θα ενδιαφερθεί να χρησιμοποιήσει ένα διάσημο και δημοφιλές πρόσωπο για να διαφημίσει το προϊόν του με την προοπτική να αυξήσει τις πωλήσεις του και όχι τον απλό μέσο πολίτη. Αν θέλει κάποιος να προσδιορίσει την εμπορική αξία του στοιχείου της προσωπικότητας βασιζόμενος στην προσφορά και ζήτηση της αγοράς, θα διαπιστώσει ότι τα στοιχεία των διασημοτήτων έχουν σαφώς μεγαλύτερη εμπορική αξία. Αυτό δε σημαίνει πως τα μη διάσημα και προβεβλημένα πρόσωπα δεν απολαμβάνουν της προστασίας της δημοσιοποίησης της εικόνας τους ή στοιχείων της προσωπικότητάς τους⁴⁸, απλώς το γεγονός ότι η εμπορική αξία του στοιχείου της προσωπικότητας διαφέρει ανάλογα με το βαθμό διασημότητας του ατόμου, μπορεί να ληφθεί υπόψη στον υπολογισμό του ύψους της αποζημίωσης⁴⁹.

Το στοιχείο της προσωπικότητας, που, κατά κύριο λόγο, μπορεί να γίνει αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης, είναι η εικόνα. Η εικόνα του ατόμου δεν είναι μόνο η ακριβής αποτύπωση της μορφής του, άσχετα με τι μέσο πραγματοποιείται αυτή αλλά και κάθε ορατό στοιχείο το οποίο επιτρέπει την αναγνώριση της ταυτότητας του προσώπου το οποίο απεικονίζεται. Κατά συνέπεια, ως εικόνα πρέπει να αντιμετωπίζεται ακόμα και ένα χαρακτηριστικό και εύκολα αναγνωρίσιμο σημείο του σώματος ενώ

⁴⁷ www.eae.org.gr, Καράκωστας, Δικαίωμα οικονομικής εκμετάλλευσης στοιχείων προσωπικότητας και αρχειακό υλικό., , σελ. 2

⁴⁸ 3051/2003 Εφ. Αθηνών

⁴⁹ Καράκωστας, όπ.παρ., σελ.5

ταυτόχρονα η προστασία της εικόνας πρέπει να παρέχεται και στους σωσίες, τους λεγόμενους look- alikes (εφόσον, όμως, αφορούν πρόσωπα της δημοσιότητας). Αναγνωρίζεται λοιπόν στο δικαίο, το δικαίωμα επί της ίδιας εικόνας, η εξουσία δηλαδή του προσώπου να αποφασίζει για την αποτύπωση, τη διάδοση ή δημόσια έκθεση της αποτύπωσης της εξωτερικής του μορφής. Το δικαίωμα επί της ίδιας εικόνας ως επίμερους πτυχή του γενικού δικαιώματος στην προσωπικότητα διατρέχει και τις τρεις σφαίρες αυτής. Σε περίπτωση που η προσβολή του προέρχεται με τη δημοσίευση φωτογραφιών από το πεδίο του ιδιωτικού βίου, η δημοσίευση συνιστά αυτοτελή προσβολή και του δικαιώματος επί του ιδιωτικού βίου⁵⁰. Κατά την κρατούσα άποψη, το δικαίωμα επί της ίδιας εικόνας είναι αυτοτελές, κάτι που σημαίνει ότι για την προστασία του, σε περίπτωση προσβολής, δεν απαιτείται να προσβάλλονται ταυτόχρονα και άλλες πτυχές της προσωπικότητας⁵¹. Για την λήψη και τη διάδοση της εικόνας απαιτείται κατ' αρχάς, η συναίνεση του εικονιζόμενου προσώπου. Για τα δημόσια πρόσωπα όμως και πάλι ανακύπτει το θέμα του αυτοπροσδιορισμού και της των περιορισμών που ο ίδιος το πρόσωπο θέτει με τον τρόπο που διαχειρίζεται τη δημόσια εικόνα του και τον τρόπο που κινείται στο δημόσιο περιβάλλον, Έχει κριθεί λοιπόν από την νομολογία ότι επιτρέπεται η φωτογράφιση και η περαιτέρω δημοσίευση της εικόνας προσώπου που ανήκει στην κατηγορία των προσώπων είτε της σύγχρονης είτε της απόλυτης επικαιρότητας⁵². Και υπό το πλαίσιο αυτό όμως υπάρχει ένα minimum προστασίας για τα άτομα αυτά: η δημοσίευση των φωτογραφιών πρέπει να γίνεται από υγιές δημοσιογραφικό ενδιαφέρον και όχι προς σκοπό σκανδαλοθηρίας⁵³, ενώ έχει κριθεί ότι και τα πρόσωπα αυτά μπορούν να απαγορεύσουν τη φωτογράφησή τους, στο μέτρο που με αυτήν δεν

⁵⁰ Τσεβιάς Αθ., *όπ.παρ.*, σελ.348

⁵¹ Καράκωστας, *Τύπος και Προσωπικότητα*, Σάκκουλας, Αθήνα 2000, σελ. 82

⁵² Βλ. Εφ. Αθηνών 3424/1989, Αρμ. 1989, σελ.1205 επ., Μον. Πρ. ΑΘ. 829/1994, ΕλλΔ/νη 1995, σελ.441 επ., Εφ. Αθ. 3346/1996, ΕλλΔ/νη 1998, σελ. 665 επ., ΑΠ 1010/2002, ΝοΒ 51, σελ. 248 επ.

⁵³ Εφ. Αθ. 4430/2003, ΕλλΔ/νη 2003, σελ.1665 επ.

εξυπηρετείται η από δικαιολογημένο ενδιαφέρον ανάγκη πληροφόρησης του κοινού⁵⁴.

Αναφορικά με το δικαίωμα αυτό είναι ωφέλιμο να τονιστεί ότι απαγορεύεται η χρησιμοποίηση της εικόνας για διαφημιστικούς σκοπούς, χωρίς τη συναίνεση του εικονιζόμενου προσώπου, η οποία συνιστά αυτοτελή παράνομη προσβολή της προσωπικότητας, έστω κι αν δε συνιστά μείωση της τιμής ή της παραβίαση του απορρήτου της ιδιωτικής ζωής⁵⁵. Στην περίπτωση αυτή η λήψη και η χρήση φωτογραφιών προσώπων της επικαιρότητας δεν αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της πράξης.

⁵⁴ ΕφΘεσ 2147/2001, Αρμ 2002, σελ.1161 επ.

⁵⁵ ΠΠρΑθ 2364/2002 ΔΕΕ 2002,σελ.595 επ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:

ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Το ζήτημα της προβληματικής του σε ποιο βαθμό συστέλλεται το δικαίωμα της ιδιωτικότητας, του απορρήτου της ιδιωτικής σφαίρας στα πρόσωπα του δημοσίου βίου, σε εκείνα που αποφασίζουν να εκθέσουν με οποιοδήποτε τρόπο τον εαυτό τους, σε σχέση με όλους αυτούς που επιλέγουν να μην το κάνουν, συμπυκνώνεται κυρίως, στον ορισμό του ποια πραγματικά είναι τα λεγόμενα «δημόσια πρόσωπα».

Όσον αφορά στο δικαίωμα της προσωπικότητας γίνεται δεκτό ότι η έκταση αξιώσεως του σεβασμού της προσωπικότητας (της οποίας έκφραση αποτελεί η ιδιωτικότητα και το απόρρητο αυτής) καθορίζεται από τον ίδιο το φορέα. Το ίδιο το άτομο φέρει την ευθύνη αλλά έχει τη δύναμη της περιχάραξης των ορίων της κοινωνικής του παρουσίας⁵⁶. Γίνεται λοιπόν λόγος για εξουσία αυτοπροσδιορισμού του ατόμου. Εκείνο επιλέγει τον τρόπο με τον οποίο θα προβάλλει τον εαυτό του και εκείνο θα κρίνει ποιες πτυχές της προσωπικότητάς του θα αποκαλύψει ή θα καταστήσει προσιτές, καθώς και την εικόνα με την οποία θα κινείται στο κοινωνικό περιβάλλον και τελικά αυτό είναι που επιλέγει πότε προσβάλλεται η προσωπικότητά του και πότε όχι⁵⁷.

Η εξουσία αυτοπροσδιορισμού δεν είναι ωστόσο απεριόριστη, όπως υπονοήθηκε και παραπάνω. Το άτομο οφείλει να δέχεται επεμβάσεις στην προσωπικότητά του και κατ' επέκταση στην ιδιωτική του ζωή που συνδέονται άμεσα με τον τρόπο ζωής που επέλεξε το ίδιο⁵⁸. Κατά τον ορισμό του Prosser⁵⁹

⁵⁶ Καράκωστας, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή, 2005, σελ.245

⁵⁷ οπ.πάρ.

⁵⁸ Καράκωστας, ΔιΜΕΕ,2005,όπ. παρ. σελ.27

⁵⁹ Prosser W. Privacy, 48, Cal.L.Rev., 1960 σελ.410 σε Μαυριάς, Το Συνταγματικό δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο, Σάκκουλας, Αθήνα- Κομοτηνή, 1982, σελ. 97

«δημόσιο είναι το πρόσωπο που με τα επιτεύγματά του, την φήμη του, τον τρόπο ζωής τους, την επιλογή του επαγγέλματός του, κάνει το κοινό να ενδιαφέρεται θεμιτά για τις δραστηριότητες, τις υποθέσεις, το χαρακτήρα του». Όποιος επιλέγει την διακεκριμένη παρουσία του στην κοινωνική σφαίρα, πρέπει να αποδέχεται ή τουλάχιστον να μην αποκλείει ότι μπορεί να γίνει αντικείμενο συζητήσεως τρίτων που δικαιολογεί τη δημιουργία δημοσίου ενδιαφέροντος γύρω από το πρόσωπό του, το οποίο οφείλει να ανέχεται ο θιγόμενος. Αυτό ισχύει, ειδικά στην περίπτωση των προσώπων που ασκούν δημόσιο λειτούργημα ή που συμμετέχουν στην πολιτική ζωή, καθώς και τα λεγόμενα πρόσωπα της σύγχρονης ιστορίας⁶⁰. Πρόσωπα που ασκούν δημόσιο λειτούργημα δεν είναι μόνο οι δημόσιοι υπάλληλοι εν στενή έννοια, αλλά όλα τα πρόσωπα, στα οποία έχει ανατεθεί νομίμως, έστω και προσωρινά, η άσκηση υπηρεσίας δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου⁶¹. Η έννοια μάλιστα των δημοσίων λειτουργών εισήχθη από το αμερικανικό δίκαιο το 1964 με τον όρο public officials ενώ τρία χρόνια αργότερα το Ανώτατο Δικαστήριο, εισήγαγε και τον όρο public figures, όρος ο οποίος έχει επικρατήσει και στη διεθνή νομική ορολογία, επεκτείνοντας την έννοια των «δημοσίων προσώπων» και με τα άτομα που θέτουν υποψηφιότητα για δημόσια αξιώματα⁶². Πολιτικοί από την άλλη πλευρά είναι τα πρόσωπα που ασχολούνται με την πολιτική με την ευρεία έννοια και ασκούν, άσκησαν ή επιδιώκουν να ασκήσουν πολιτικό αξίωμα⁶³.

Τα πρόσωπα της σύγχρονης ιστορίας που αναφέρθηκαν παραπάνω διακρίνονται, σύμφωνα με θεωρία που διατυπώθηκε από την γερμανική θεωρία σε πρόσωπα απόλυτης και σχετικής επικαιρότητας και η γερμανική νομολογία, στηριζόμενη στη διάταξη του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως αυτή ερμηνεύτηκε από τον καθηγητή Neumann- Duesberg, δέχεται ότι είναι δυνατή η δημοσίευση πληροφοριών για την ιδιωτική ζωή

⁶⁰ οπ.παρ.

⁶¹ άρθρο 16 ΠΚ

⁶² Καράκωστας, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή, 2005, σελ.248

⁶³ Καράκωστας, όπ.παρ., σελ.246

των προσώπων αυτών, χωρίς τη συναίνεσή τους, . Τα πρώτα ενδιαφέρουν εν γένει το κοινό, ενώ τα δεύτερα εν όψει ενός εκτάκτου γεγονότος⁶⁴. Για παράδειγμα, πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας θεωρούνται όσα κατέχουν μια εξέχουσα θέση στο δημόσιο βίο, όπως αρχηγοί κρατών, πρωθυπουργοί, υπουργοί, βουλευτές, πολιτικοί άντρες κλπ, ενώ σχετικής επικαιρότητας μπορούν αν θεωρηθούν ο τυχερός του πρώτου λαχνού ενός μεγάλου λαχείου, ο λογοτέχνης που τιμήθηκε με Νόμπελ, το θύμα ενός εγκλήματος ή ατυχήματος, ο εφευρέτης μιας νέας θεραπείας κλπ.

Από την κατηγοριοποίηση γίνεται εμφανής η διεύρυνση που λαμβάνουν τα όρια των δημοσίων προσώπων στις μέρες μας.

Ένα πρόσωπο της απόλυτης επικαιρότητας, οφείλει να ανέχεται το ενδιαφέρον του κοινού ακόμα και για στοιχεία της ιδιωτικής του ζωής, όχι όμως και για τα στοιχεία της σφαίρας απορρήτου⁶⁵ που ανάγονται στον απαραβίαστο πυρήνα της αξίας του ανθρώπου. Επιπλέον, η αξίωση του κοινού για πληροφόρηση δεν πρέπει να φτάνει στο σημείο της διαπόμπευσης και του χλευασμού. Πρέπει να τηρείται ένας κανόνας αναλογικότητας, σε κάθε περίπτωση, όπως θα αναλυθεί και παρακάτω. Είναι αξιοσημείωτο ότι σύμφωνα με τη γερμανική νομολογία, στην απαραβίαστη σφαίρα του απορρήτου περιλαμβάνονται οι τηλεφωνικές συνομιλίες μεταξύ πολιτικών προσώπων όπως αναγνωρίστηκε και από τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου⁶⁶, .

Σε αντιδιαστολή, τα πρόσωπα σχετικής επικαιρότητας οφείλουν να δέχονται επεμβάσεις στην προσωπικότητά τους και την ιδιωτική τους ζωή και εικόνα, μόνο κατά το διάστημα κατά το οποίο βρίσκονται στο προσκήνιο της δημοσιότητας.. Το ΕΔΔΑ, σε μια προσπάθεια να περιχαρακώσει το δικαίωμα και να θέσει κριτήρια για τη στάθμισή του κάθε φορά, έχει κρίνει ότι οι πληροφορίες που αφορούν στην κοινωνική και πολιτική δραστηριότητα ενός

⁶⁴ Καράκωστας, Τύπος και Προσωπικότητα, Σάκκουλας, Αθήνα 2000, σελ.28

⁶⁶ Υπόθεση Bartinkí vs Vopper

προσώπου, δηλαδή την κοινωνική σφαίρα της προσωπικότητάς του, μεταπίπτουν στην ιδιωτική σφαίρα, αν έχει περάσει σημαντικό χρονικό διάστημα μεταξύ της χρήσης των πληροφοριών και των γεγονότων στα οποία αναφέρονται⁶⁷. Κατά τον ίδιο τρόπο και τα δεδομένα του ιδιωτικού βίου, για τα οποία υπάρχει δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού για δημοσιοποίησή τους κατά το χρόνο που λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα, δεν είναι επιτρεπτό να δημοσιεύονται μετά την πάροδο μεγάλου χρονικού διαστήματος. Επιπλέον, δε μπορεί να υποστηριχθεί ότι το κοινό έχει δικαιολογημένο ενδιαφέρον να έχει πλήρη εικόνα των προσώπων της σχετικής επικαιρότητας και συνεπώς ο κύκλος των επιτρεπτών επεμβάσεων στην προσωπικότητά τους περιορίζεται στον κύκλο των δραστηριοτήτων που τα έκανε γνωστά⁶⁸.

Σε άλλες έννομες τάξεις το ενδιαφέρον του κοινού για πληροφόρηση έρχεται σε δεύτερη μοίρα, σε σχέση με το προστατευόμενο έννομο αγαθό του προσώπου για κατοχύρωση του ιδιωτικού του βίου. Στην ελληνική νομολογία παρόλα αυτά η τάσεις φαίνονται να κινούνται προς την αντίθετη κατεύθυνση. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση που αφορά σε πρόσωπα της σχετικής επικαιρότητας, 1189/2001 Μον. Πρ. Αθηνών (Χρ ΙΔ 2001,σελ.416-417)που έκρινε ότι η συμμετοχή προσώπου που ήταν φορέα του AIDS σε τηλεοπτική εκπομπή με θέμα την ασθένεια αυτή, είχε ως αποτέλεσμα την έκθεσή του σε κοινή θέα και την κατάταξή του στην κατηγορία των προσώπων σχετικής επικαιρότητας, δεδομένου ότι το θέμα που πραγματευόταν η εν λόγω εκπομπή ήταν και είναι ακόμη επίκαιρο.. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι το πρόσωπο είναι υποχρεωμένο να δέχεται επεμβάσεις στην προσωπικότητά του καθώς και σε πολύ ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα⁶⁹. Παρατηρείται δηλαδή μια διεύρυνση των ορίων της ανοχής των προσβολών της προσωπικότητας από τα μέσα ενημέρωσης, ενώ αντίθετα διαρκώς

⁶⁷ Καράκωστας, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, Σακουλλας 2003, σελ.229

⁶⁸ Καράκωστας, ΔιΜΕΕ,2005, όπ.παρ. σελ.27

⁶⁹ Καράκωστας, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή, 2005 , σελ.247

συστέλλεται το πεδίο προστασίας για τους πολίτες που φαίνεται να χάνουν το δικαίωμα της ατομικότητάς τους και του αυτοπροσδιορισμού τους.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ακολουθώντας τις πρακτικές των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ανωτάτου δικαστηρίου, η συζήτηση για την ιδιωτικότητα έχει μεταφερθεί πλέον στο επίπεδο των αρχών⁷⁰. Το Δικαστήριο του Στρασβούργου κάνει σαφή στροφή προς την κατεύθυνση αυτή. Κατά την κρίση του ανώτατου ευρωπαϊκού δικαιοδοτικού οργάνου για ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του ΕΔΔΑ, ως δημόσια πρόσωπα νοούνται τα πρόσωπα που κατέχουν δημόσια θέση ή / και χρησιμοποιούν δημόσιο χρήμα ή ακόμα και όλοι όσοι διαδραματίζουν ρόλο στη δημόσια ζωή είτε την πολιτική, την οικονομική, την καλλιτεχνική, την κοινωνική, την αθλητική ή οποιουδήποτε άλλου τομέα της δημόσιας ζωής⁷¹. Το κεντρικό διακύβευμα και ο βασικός άξονας γύρω από τον οποίο αναπτύσσεται η προβληματική και επιζητείται η όσο το δυνατό ορθότερη προσέγγισή του, παραμένει η διάκριση ανάμεσα σε δημόσια πρόσωπα και μη. Τον χρυσό κανόνα όμως αυτό, αμβλύνει η τάση που περιγράφηκε παραπάνω να διευρύνεται διαρκώς ο κύκλος των προσώπων που ανήκουν στα δημόσια πρόσωπα, κάτι που είναι κατανοητό εξαιτίας της μεγάλης απήχησης που έχει το αίτημα για διαφάνεια και αξιοκρατία στη ζωή των δημοσίων προσώπων. Αναγνωρίζοντας τους κινδύνους που ελλοχεύει η διεύρυνση αυτή, οι Δικαστές αναγνώρισαν έναν πυρήνα ιδιωτικότητας και στα δημόσια πρόσωπα⁷². Έθεσαν δηλαδή, το ζήτημα πως ακόμα και τα με την στενή έννοια του όρου δημόσια πρόσωπα, όπως ο πρωθυπουργός, ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, ο αρχηγός του κράτους ή ο αρχιεπίσκοπος, διαθέτουν έναν πυρήνα ιδιωτικής ζωής, ο οποίος βρίσκεται στο απυρόβλητο της δημοσιογραφικής αποκάλυψης και της δημόσιας κριτικής και αποκάλυψης. Μήπως, δηλαδή, ακόμη και όσοι βρίσκονται εξ ορισμού στο επίκεντρο του εύλογου ενδιαφέροντος της κοινής

⁷⁰ Αλεβιζάτος, «Ιδιωτικότητα και Δημοσιοποίηση. Επίκαιρες παρατηρήσεις για τα όρια των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων» ΔιΜΕΕ, 2005, σελ.22

⁷¹ βλ. απόφαση ΕΔΔΑ Καρολίνα του Hannover κατά Γερμανίας, 24.6.2004

⁷² όπ. παρ.

γνώμης δικαιούνται μιας σφαιράς ιδιωτικού απορρήτου, σε πείσμα της ελευθερίας της έκφρασης και της αρχής της διαφάνειας; Η γαλλική Δικαιοσύνη, η οποία διακρίνεται σε όλο τον Ευρωπαϊκό χώρο για την πολιτική προστασίας της ιδιωτικότητας του ατόμου, έδωσε καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό⁷³.

Στο σημείο αυτό τέθηκε το ερώτημα με ποιόν ακριβώς τρόπο και βάσει ποιου κριτηρίου θα καθοριστεί η έκταση του πυρήνα της ιδιωτικότητας. Από τη γερμανική νομολογιακή πρακτική προτάθηκε το κριτήριο της «χωρικής απομόνωσης» το οποίο κρίθηκε απρόσφορο και ρευστό από το ΕυρΔΔΑ, όπως και το κριτήριο της ποιότητας του εκφερόμενου λόγου και τη διάκρισή του ανάμεσα σε «πολιτικό λόγο» (που πρέπει να είναι ανεκτός) και σε «ψυχαγωγικό» (που δεν πρέπει να είναι). Η δική μας ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων, χρησιμοποίησε το κριτήριο της «άσκησης καθηκόντων». Και αυτό το κριτήριο με τη σειρά του κρίνεται απρόσφορο, καθώς δεν καταλαμβάνει τα δημόσια πρόσωπα που δεν ασκούν δημόσιο λειτουργήμα, όπως μεγάλους καλλιτέχνες ή ισχυρούς επαγγελματίες και αθλητές. Γιατί, αν δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι ένας σημαίνων πολιτικός ή, σε τοπικό τουλάχιστον επίπεδο, ένας δημόσιος λειτουργός ανήκει εξ ορισμού στην κατηγορία των public officials ιδίως αν είναι αιρετός, δεν συμβαίνει το ίδιο με τον καλλιτέχνη που δεν επιδιώκει τη μεγάλη δημοσιότητα, ούτε με τον επιχειρηματία που δεν διοικεί ποδοσφαιρικό σωματείο, ούτε με τον μοναδικό αυτόπτη μάρτυρα ή το θύμα ενός στοχευμένου εγκλήματος, ούτε με τον υπερτυχερό του ΛΟΤΤΟ⁷⁴. Η εξομοίωση της ιδιωτικής δράσης των τελευταίων με την άσκηση δημοσίων καθηκόντων θα ισοδυναμούσε με κατάργηση της διάκρισης ιδιωτικού και δημόσιου βίου και σε επικίνδυνη διεύρυνση των ορίων με ανεξέλεγκτα αποτελέσματα.

⁷³ στην υπόθεση της συζύγου του τ. πρωθυπουργού Ρ. Φαμπιύς, η δημοσίευση φωτογραφίας της συζύγου του πρωθυπουργού **Φαμπιύς** να κάνει ηλιοθεραπεία γυμνόστηθη προκάλεσε καταδίκη του εντύπου.

⁷⁴ Αλιβιζάτος Ν., Τα Νέα, 1997

Σύμφωνα με τον Καθηγητή Κ. Νίκο Αλιβιζάτο, το μοναδικό κριτήριο που θα μπορούσε να αποδώσει αποτελέσματα και να ισχύσει σε όλες τις περιπτώσεις σύγκρουσης ιδιωτικότητας και δημοσιοποίησης, είναι η κραυγαλέα αντινομία ανάμεσα στο δημόσιο λόγο ενός δημοσίου προσώπου και τη συμπεριφορά του στην ιδιωτική του ζωή, η αντίθεση ανάμεσα στην εικόνα που το ίδιο το πρόσωπο θέλει να προωθήσει σχετικά με τον εαυτό του στην κοινή γνώμη και την κατάσταση ως έχει πραγματικά⁷⁵.. Αν θέλουμε να διαβάσουμε ανάμεσα από τις γραμμές, τότε, εκείνο που θέλει να δηλώσει η δικαστική κρίση, είναι πως αν είσαι ένα δημόσιο πρόσωπο, δεν μπορείς να ξεφύγεις, παρουσιάζοντας τον εαυτό σου σαν «ιππότη με γυαλιστερή πανοπλία»⁷⁶. Το κοινό δικαιούται την πλήρη εικόνα. Το κριτήριο αυτό σε συνδυασμό κατά την εφαρμογή του από το Δικαστή με τη αρχή της αναλογικότητας μπορεί να αποδώσει ένα άλλο σταθερό κριτήριο που να βρίσκει εφαρμογή σε κάθε περίπτωση που ανακύπτει το συγκεκριμένο ζήτημα.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει να παρατηρήσουμε και τον τρόπο με τον οποίο διαπλάθονται οι ανωτέρω έννοιες στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού ωκεανού, αφού, όπως έχει καταστεί, σε μεγάλο βαθμό, προφανές, η νομολογία των ΗΠΑ και συγκεκριμένα του Ανωτάτου Δικαστηρίου, αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης και εξέλιξης εννοιών που σχετίζονται με την ελευθερία των μέσων και του τύπου και την προστασία της προσωπικότητας κατά ευρεία έννοια, αφού λόγω της σαρωτικής ανάπτυξης των τεχνολογιών, της παρουσίας των μεγιστάνων των μέσων και των μεγαλύτερων σε παγκόσμιο επίπεδο δικτύων και της ιδιόμορφης

⁷⁵ όπ. παρ.

⁷⁶ [www. Guardian.co.uk](http://www.guardian.co.uk) ,Anthony Scrivener, **Sex, privacy and press freedom**

πολυπολιτισμικής και ετερόκλητα διαρθρωμένης κοινωνίας, συνεχώς ανακύπτουν ζητήματα στάθμισης των ανωτέρω συμφερόντων.

Η σχετική συζήτηση διεξάγεται εδώ και χρόνια λοιπόν, στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου η νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου διακρίνει τους *ασκούντες δημόσιο λειτούργημα (public officials)* από τα πρόσωπα που, είτε λόγω της θέσης που κατέχουν είτε λόγω τυχαίων συμβάντων, βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης (*public figures*), όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα. Αντίστοιχη με τη γερμανική διάκριση μεταξύ προσώπων απόλυτης αφενός και σχετικής επικαιρότητας αφετέρου, η κατηγοριοποίηση αυτή δεν λύνει όλα τα προβλήματα.

Το Ανώτατο δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών στην υπόθεση Sullivan, όταν τίθεται μπροστά στο ερώτημα πως συστέλλεται το δικαίωμα των δημοσίων προσώπων στην ιδιωτικότητα, στην τιμή και στην υπόληψη σε σχέση με την ελευθερία του λόγου του τύπου κατέληξε σε μία κατηγορική στάθμιση, θέτοντας ένα συνταγματικό κανόνα γενικής εφαρμογής. Συγκεκριμένα το δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όσοι κατέχουν δημόσιο αξίωμα πρέπει να υπόκεινται σε δημόσια κριτική, ακόμα κι αν αυτή είναι καυστική και έντονη, ακόμη κι να στηρίζεται σε ψέματα και ανακρίβειες, γιατί ο πολιτικός διάλογος, όταν αφορά δημόσια δράση δημοσίων προσώπων, μπορεί να περιορίσει την προστασία της τιμής και της υπόληψής τους⁷⁷. Τα δημόσια πρόσωπα εκθέτουν οικειοθελώς τον εαυτό τους στη δημόσια σφαίρα και η μεγαλύτερη διακινδύνευση της τιμής και της υπόληψής τους είναι αποτέλεσμα της επιλογής τους, όπως δηλώθηκε και παραπάνω. Επιπλέον, τα άτομα αυτά διαθέτουν πολύ πιο αποτελεσματικά μέσα στην απόκρουση της δυσφήμισης, αλλά και της διείσδυσης στην ιδιωτική τους ζωή από τους απλούς ιδιώτες που είναι πολύ πιο ευάλωτοι σε

⁷⁷ Φωτιάδου Α., Σταθμίζοντας την ελευθερία του λόγου : Δικαστικές τεχνικές και ελευθερία του λόγου στις ΗΠΑ και στην Ελλάδα», Σάκκουλας Αντ. Αθήνα –Θεσσαλονίκη, 2006, σελ.53

επεμβάσεις από τη στιγμή που αυτές θα πραγματοποιηθούν⁷⁸. Το Δικαστήριο θεωρεί δηλαδή ότι, σε αντίθεση με τους ιδιώτες τα δημόσια πρόσωπα και όσοι κατέχουν δημόσια αξιώματα παραιτούνται σε κάποιο βαθμό από το συνταγματικά προστατευόμενο συμφέρον τους στην προστασία της τιμής και της υπόληψής τους και οφείλουν να επιδεικνύουν μεγαλύτερο βαθμό ανοχής στις ενδεχόμενες προσβολές ή περιορισμούς των δικαιωμάτων τους.

Το Ανώτατο Δικαστήριο εξέτασε και προσπάθησε να διευκρινίσει την έννοια του δημοσίου προσώπου στην Υπόθεση Gertz. Στην Υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «η ιδιότητα του δημοσίου προσώπου πρέπει να κρίνεται σε σχέση με τη συμμετοχή του ατόμου στο συγκεκριμένο θέμα που έδωσε το έναυσμα για δυσφήμιση»⁷⁹. Κρίθηκε λοιπόν ότι η ιδιότητα του δικηγόρου σε μια γνωστή δίκη, για παράδειγμα-όπως στην υπόθεση που εξετάζουμε- δεν αρκεί ώστε να καταστεί κάποιος δημόσιο πρόσωπο και να υπαχθεί στον ιδιαίτερα αυστηρό κανόνα της Sullivan⁸⁰. Ούτε η συμμετοχή του Gertz κατά το παρελθόν σε επιτροπές της πόλης και η παρουσία και η ιδιότητά του δικηγόρου στην έρευνα για τις συνθήκες θανάτου του θύματος δεν τον κατέστησαν αξιωματούχο του δημοσίου⁸¹. Κατά το δικανικό συλλογισμό, προκύπτει ένα ακόμη κριτήριο για τη διάκριση δημοσίων προσώπων και ιδιωτών είναι ο εκούσιος ή μη χαρακτήρας της εμπλοκής ενός πολίτη στο δημόσιο βίο⁸², ενώ είναι αξιοσημείωτη η παρατήρηση του Ανωτάτου δικαστηρίου ότι η συμμετοχή και μόνο ενός προσώπου στον

⁷⁸ Φωτιάδου,όπ. παρ. σελ.55

⁷⁹ Στην Υπόθεση αυτή (Gertz v. Robert Welch, Inc), ο Elmer Gertz, γνωστός δικηγόρος ανέλαβε την πολιτική αγωγή εναντίον του Nuccio, αστυνομικού από το Σικάγο που είχε πυροβολήσει και σκοτώσει έναν νεαρό αфроαμερικανό. Ο Gertz έκανε αγωγή αποζημίωσης για δυσφήμιση ενάντια στον εκδότη του περιοδικού «Αμερικανική Γνώμη», το οποίο με δημοσίευσμά του έκανε λόγο για στημένη δίκη από τον δικηγόρο και άφηνε σοβαρές υπόνοιες για το κομμουνιστικό του παρελθόν και για το ποινικό του μητρώο

⁸⁰ Στην Υπόθεση New York Times Co v. Sullivan, το δικαστήριο κατέληξε στον κανόνα ότι για την αποζημίωση για τη δυσφήμιση αξιωματούχου του δημοσίου, όταν η υπόθεση αφορά θέμα δημοσίου ενδιαφέροντος, απαιτείται πραγματικός δόλος

⁸¹ Φωτιάδου, όπ.παρ, σελ.56

⁸² όπ.παρ.

κοινωνικό και επαγγελματικό βίο δεν το καθιστά αυτόματα δημόσιο πρόσωπο για κάθε χρήση.

Από όλα τα παραδείγματα αυτά προκύπτει ότι η σφαίρα του ιδιωτικού απορρήτου των εν στενή εννοία δημόσιων προσώπων δεν έχει σταθερά όρια, τα οποία μπορούν εκ των προτέρων να καθορισθούν με νόμο ή άλλους κανόνες δεοντολογίας. Μια απλή κοινωνική συνάντηση του πρωθυπουργού με αμφίβολης εντιμότητας επιχειρηματία ενδέχεται να αποτελεί είδηση. Όπως και ένας ερωτικός δεσμός του, αν αυτός έχει επιπτώσεις πάνω στο πώς ασκεί τα καθήκοντά του. Αντίθετα, το καλλίγραμμο ή μη του κορμιού της πρωθυπουργικής συζύγου, αν η τελευταία δεν έχει την παραμικρή ανάμειξη με τα δημόσια πράγματα ή αν η ίδια δεν έχει ταχθεί δημόσια κατά του γυμνισμού στις παραλίες, δεν εκφεύγει της σφαίρας του απορρήτου.

Ως εκ τούτου, όπως ακριβώς συμβαίνει και με τη διάκριση δημόσιων και μη προσώπων, έτσι και για την οριοθέτηση της σφαίρας του απόλυτου απορρήτου τα πράγματα είναι ρευστά και επιβάλλουν κάθε φορά σταθμίσεις, εν όψει των συγκεκριμένων περιστατικών.

Η Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων στην Ελλάδα.

Η έννοια των δημοσίων προσώπων και η σύγκρουση των δικαιωμάτων μέσα από το πρίσμα της

Στην χώρα μας, πέρα από τον ποινικό και πολιτικό δικαστή και επειδή, όπως υπονοήθηκε ήδη οι πολύ λεπτές έννοιες που πραγματευόμαστε λόγω της δύσκολης και πολύ ευαίσθητης φύσης τους, μόνο περιπτωσιολογικά και μετά από πολλή προσοχή μπορούν να προσδιοριστούν, καθώς και από τις κατευθύνσεις που δίνει το ΕΔΔΑ με τις αποφάσεις του, τα τελευταία χρόνια

σημαντικότερο ρόλο διαδραματίζει και η Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Η Αρχή αυτή ιδρύεται και αρχίζει τη λειτουργία της το Νοέμβριο του 1997, είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη, προβλέπεται στο άρθρο 9Α του Συντάγματος και ιδρύεται με το νόμο 2472/1997, ο οποίος ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή οδηγία 95/46/ΕΚ. Η οδηγία αυτή θέτει κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όσον αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, ίσχυε ο νόμος 2774/1999, ο οποίος όμως καταργήθηκε από 29.07.06 και στη θέση ισχύει πια ο Ν. 3471/06. Η αρχή έχει γνωμοδοτικό και ελεγκτικό έργο, το δικαίωμα να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις και να παραπέμπει τις υποθέσεις που κρίνει ότι χρήζουν δικαστικού ελέγχου στα αρμόδια δικαστήρια.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε πως ο νόμος 2472/1997 παρεκκλίνοντας σε πολύ μικρό βαθμό από την οδηγία της ΕΕ, έφτασε στο σημείο να εισάγει μια υπερβολική προστασία των «απλών» προσωπικών δεδομένων που αφήνει και στο πεδίο αυτό μόνο μια «υπολειμματική» λειτουργία στην ελευθερία της πληροφόρησης. Η ρύθμιση απομακρύνεται από τη λογική του δεδικαιολογημένου συμφέροντος, την κατά το άρθρο 367 παρ.1 ΠΚ που έχει γενική ισχύ στο σύνολο του δικαίου των μέσων ενημέρωσης και δεν απαιτεί, οπωσδήποτε, για την εφαρμογή της, τη συνδρομή ενός «εξαιρετικού» δημοσίου συμφέροντος⁸³, όπως αυτό διαβαθμίζεται στο άρθρο 5 παρ.2⁸⁴, ενώ η προηγούμενη άδεια της Αρχής για την δημοσιογραφική επεξεργασία δεδομένων, χωρίς την άδεια του ενδιαφερομένου, προσκρούει στο άρθρο 14 παρ.2 του Συντάγματος που προβλέπει την απαγόρευση κάθε προληπτικού μέτρου στον τύπο⁸⁵. Μία τέτοια απαίτηση κρίνεται αντισυνταγματική, αφού στην ουσία καθιερώνει μια

⁸³ Ανθόπουλος,Χ., , «Προστασία προσωπικών δεδομένων και ελευθερία πληροφόρησης. Στο περιθώριο της 3545/2002 του ΣτΕ», ΔτΑ, 22/2004, σελ.528

⁸⁴ βλ. παράρτημα

⁸⁵ Τσάτσος, Σκουρής, Σπυρόπουλος, Ελευθερία του τύπου και προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών, σε Ανθόπουλο Χ., όπ.παρ.

αφηρημένη και απόλυτη υπεροχή του δικαιώματος στην προστασία προσωπικών δεδομένων έναντι της ελευθερίας της πληροφόρησης⁸⁶. Επειδή όμως, η στάθμιση των διακυβευόμενων συμφερόντων γίνεται πάντα *ad hoc*, αφήνεται μεγάλο περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στην Αρχή, να ερμηνεύσει το νόμο κατά το πιο συνετό και ολβιόδωρο αποτέλεσμα.

Πράγματι, το έργο της είναι πολύ σημαντικό από την άποψη ότι με τις αποφάσεις της αντικατοπτρίζει και στρέφει την ελληνική νομική σκέψη προς μια καινούργια τάση αντιμετώπισης των ζητημάτων ιδιωτικότητας, προσωπικότητας και προστασίας αυτής. Πολύ περισσότερο προσανατολισμένη στη λογική του ΕΔΔΑ, η Αρχή προκρίνει την προστασία της προσωπικότητας και των στοιχείων της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, ενώ δεν διστάζει να προχωρήσει σε *contra legem*, αλλά *secundum constitutionem*, ερμηνεία του άρθρου 7 παρ.2 του Ν.2472/1997, διευρύνοντας την έννοια του «δημοσίου προσώπου» κατά το άρθρο αυτό⁸⁷, ώστε να περιλαμβάνει και τα απλώς ευρύτερα γνωστά πρόσωπα που δεν ασκούν δημόσιο λειτουργήμα και παραμερίζοντας ουσιαστικά τη διάταξη αυτή κατά το μέρος που εξαρτά τη δημοσιογραφική έρευνα από προηγούμενη άδεια της αρχής⁸⁸.

Κατ' αρχάς, μέσα από τις αποφάσεις της είναι σκόπιμο να διαπιστώσουμε με ποιο τρόπο διαχειρίζεται τις έννοιες που μας απασχολούν. Ως «**δημόσια πρόσωπα**» λοιπόν, σύμφωνα με την ΑΠΔ, θεωρούνται εκείνα, στα οποία έχει αποδοθεί δημόσια εξουσία αλλά και τα επονομαζόμενα πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας, ήτοι τα πρόσωπα που κατέχουν μια ιδιαίτερη θέση στην κοινωνία, διατηρώντας ισχύ και ασκώντας επιρροή στα κοινωνικά δρώμενα, όπως είναι π.χ. οι πολιτικοί ή οι καλλιτέχνες. Ως άτομα στα οποία έχει αποδοθεί δημόσια εξουσία θεωρούνται από την ελληνική νομολογία, «σε μια δημοκρατική κοινωνία τα άτομα τα οποία αποφασίζουν να αναλάβουν οποιαδήποτε θέση που θεωρείται ή μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά το δημόσιο βίο και προδήλως τέτοια είναι η θέση του κυβερνητικού

⁸⁶ Ανθόπουλος, *όπ.παρ.*

⁸⁷ Απόφαση 100/2000

⁸⁸ Ανθόπουλος, *όπ.παρ.*, σελ.535

επιτρόπου έστω και προσωρινού, μιας Τράπεζας, υπόκεινται στον αμείλικτο έλεγχο του τύπου, τον οποίο, εφ' όσον δεν θίγει ανεπίτρεπτα την τιμή ή την υπόληψή τους, είναι υποχρεωμένα να ανεχθούν (ΕφΑθ 9975/1985, ΕφΑθ 3129/1998, ΕφΑθ 8908/1988)⁸⁹.

Για την περίπτωση των προσώπων που θεωρούνται δημόσια, επειδή ανήκουν στην κατηγορία των πρόσωπων της επικαιρότητας, η ύπαρξη της ιδιότητας αυτής κρίνεται *in concreto*, ενόψει της ιδιαίτερης θέσης που κατέχουν στην κοινωνία και της επιρροής που ασκούν στον τομέα των δραστηριοτήτων τους. Έτσι ένας καλλιτέχνης, ένας αθλητής ή ένας δημοσιογράφος μπορεί να είναι δημόσιο πρόσωπο, αν και εφόσον συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Με βάση τα παραπάνω, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι κάποιο πρόσωπο αποκτά την ιδιότητα του δημοσίου προσώπου διότι ανήκει σε συγκεκριμένη κατηγορία αναγνωρίσιμων απλώς προσώπων ή αντανακλαστικά, λόγω δηλαδή συγγένειας με δημόσιο πρόσωπο⁹⁰.

Η σαφής και αυστηρή διατύπωση της διάταξης του άρ. 7 παρ. 2 ζ' του Ν.2472/1997 επιτάσσει, τέλος, τα δεδομένα των δημοσίων προσώπων που υφίστανται επεξεργασία, να συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων. Συνεπώς, δεν μπορούν να υπαχθούν στην εξαίρεση του άρ. 7 παρ. 2 ζ' ⁹¹τα λεγόμενα “πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας” εφόσον δεν ασκούν δημόσιο λειτουργήμα ούτε διαχειρίζονται συμφέροντα τρίτων⁹².

Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες είναι και οι σκέψεις που διατύπωσε η Αρχή στην απόφαση 26/2007. Στην Υπόθεση αυτή ένας καθηγητή ανώτερης

⁸⁹ βλ. Απόφαση 26/2007 Αρχής Προστασίας Δεδομένων

⁹⁰ Βλ. και Υπόθεση Μαργαρίτας Παπανδρέου κατά Κανέλλη

⁹¹ Το άρθρο 7παρ.2, του Νόμου 2472/1997 εισάγει εξαίρεση και απαριθμεί περιοριστικά τις περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να αρθεί η γενική απαγόρευση για την επεξεργασία και τη δημοσιοποίηση προσωπικών δεδομένων

⁹² βλ. Απόφαση 6/2007 Αρχής Προστασίας Δεδομένων

εκπαίδευσης αντιμετώπιζε τις κατηγορίες της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας, της απόπειρας παράνομης βίας και ασέλγειας με κατάχρηση εξουσίας, σε βάρος τεσσάρων σπουδαστριών του τμήματος στο οποίο δίδασκε. Και ενώ εκκρεμούσε η ποινική δίωξη σε βάρος του καταγγέλλοντος, κάποιες εφημερίδες δημοσίευσαν το κλητήριο θέσπισμα, το οποίο ανέφερε τα στοιχεία του και την κατηγορία σε βάρος του, παραβιάζοντας τη μυστικότητα της ποινικής διαδικασίας, το τεκμήριο αθωότητάς του, και κατ' επέκταση το δικαίωμα της τιμής και της υπόληψής του, πιθανώς και ανεπανόρθωτα.

Είναι λοιπόν αξιοσημείωτη και ενδεικτική της κατεύθυνσης της σκέψης της Αρχής η κρίση της αναφορικά με την υπόθεση αυτή ότι: «ενας καθηγητής ανώτερης εκπαίδευσης δεν μπορεί να θεωρηθεί δημόσιο πρόσωπο που ασκεί δημόσιο λειτουργήμα. Μια τέτοια ερμηνεία θα διέστελλε ανεπίτρεπτα την εξαίρεση που εισήγαγε ο Νόμος και θα αποδυνάμωνε το θεμελιώδες δικαίωμα στον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό. Επομένως, ο καταγγέλλων δεν είναι δημόσιο πρόσωπο κάτι που καθιστά την δημοσίευση του κλητηρίου θεσπίσματος στο φύλλο των εφημερίδων Ψ και Ζ βάσει των άρθρων 4 και 7 παρ. 2 στ. ζ' του Νόμου 2472/97 παράνομη επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Κάτι αντίστοιχο, επικύρωσε η Αρχή στην υπόθεση 53/2004 στην οποία απεφάνθη ότι η ενημέρωση του κοινού για προσωπικά θέματα ατόμου μη δημοσίου δεν υπερέχει την πληροφορική αυτοδιάθεσης αυτού⁹³.

Ακόμη και στις περιπτώσεις που επιτρέπεται η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, πρέπει να πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις του Νόμου έτσι ώστε η επεξεργασία να είναι σύννομη.

Ακόμη λοιπόν και αν η επεξεργασία αφορούσε σε δημόσιο πρόσωπο, οι αρχές της αναγκαιότητας και αναλογικότητας επιβάλλουν η δημοσιοποίηση των στοιχείων δημοσιογραφικής έρευνας που περιέχουν προσωπικά δεδομένα να καθίσταται απολύτως αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού. Η ανάγκη

⁹³ βλ. Απόφαση 53/2004 Αρχής Προστασίας Δεδομένων

ενημέρωσης του κοινού για την απρόσκοπτη λειτουργία του θεσμού του πανεπιστημίου θα μπορούσε να ικανοποιηθεί με απλή αναφορά στο συμβάν και οπωσδήποτε μετά το πέρας της ποινικής διαδικασίας»⁹⁴.

Η Αρχή κινείται με μεγάλη προσοχή και διακριτικότητα ανάμεσα στα δύο δικαιώματα, αντιλαμβανόμενη πως πραγματικό της έργο και ευθύνη είναι η διαφύλαξη ενός σκληρού πυρήνα ιδιωτικότητας και ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων μακριά από τις όποιες κατεύθυνσης προσβολές, αλλά ταυτόχρονα να μην δεσμεύει υπερβολικά άλλα δικαιώματα και να δίνει περιθώριο δημιουργικής εξέλιξης σε ελευθερίες, όπως εκείνη του τύπου να μπορέσουν αν επιτελέσουν τόσο τον εμπορικό όσο και τον κοινωνικό σκοπό τους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει προς αυτή τη λογική η απόφαση 100/2000 της Αρχής, η οποία «επικυρώθηκε» στην ουσία και με την απόφαση 3545/2002 του ΣτΕ και η οποία φορά στην γνωστή υπόθεση Κορκολή-Τριανταφυλλόπουλου.. Η Υπόθεση αυτή αποτέλεσε μια πρωτόγνωρη εμπειρία για τα ελληνικά δημοσιογραφικά δεδομένα, εισήγαγε νέα ήθη και νέα έθιμα (με κύριο αυτό της διεισδυτικής δημοσιογραφία με όποιο πρόσχημο θέλει ο καθένας να βάλει μπροστά), συγκλόνισε την κοινή γνώμη, αρχικά με το σοκ της αποκάλυψης, έπειτα όμως- και κατά την άποψη της γράφουσας- από την επίμονη, την αδικαιολόγητα παρατεταμένη σε βάθος χρόνου προβολή του ζητήματος, καθώς και τις σοκαριστικές και μη αυτολογοκριμένες εικόνες που επιλέχθηκαν.

Επιδεικνύοντας ανοιχτό πνεύμα και διάθεση να μη δεσμευτεί από τις ανελαστικές ρυθμίσεις του ν. 2472/1997, κατά τη στάθμιση, προσπερνά το άρθρο 7 παρ.2ζ και ανάγεται απευθείας στο Σύνταγμα, αναζητώντας τις προτεραιότητες. Στο σκεπτικό της δεν αποκλείει μάλιστα θεωρητικά, να μπορούν τα μέσα να προχωρήσουν σε δημοσιοποίηση πληροφοριών, ακόμα και από την ερωτική ή σεξουαλική ζωή επωνύμων προσώπων (στα οποία ανήκουν από όσα έχουν εκτεθεί και πιο πάνω και πρόσωπα του καλλιτεχνικού ή αθλητικού χώρου και όχι μόνο της πολιτικής ζωής)- πτυχές

⁹⁴ βλ. Απόφαση 26/2007 Αρχής Προστασίας Δεδομένων

δηλαδή που ανήκουν, χωρίς την παραμικρή αμφιβολία στην σφαίρα του απορρήτου- αν τα γεγονότα αυτά έχουν να προσφέρουν κάτι στον κοινωνικό διάλογο είτε ως παράδειγμα προς μίμηση είτε προς αποφυγή και αν αποτελούν τμήμα της λειτουργίας του τύπου ως ελεγκτικού και ενημερωτικού μέσου. Πάλι όμως, η αρχή της αναλογικότητας έδωσε τη λύση και έγειρε την πλάστιγγα υπέρ της προστασίας των δεδομένων της προσωπικής ζωής του καλλιτέχνη. Ο συγκεκριμένος τρόπος έκθεσης των γεγονότων, δηλαδή η αυτούσια προβολή ερωτικών σκηνών και η αυτούσια ανάγνωση σελίδων προσωπικού ημερολογίου υπερέβαινε τον επιδιωκόμενο ενημερωτικό ή ελεγκτικό σκοπό⁹⁵, γιατί σύμφωνα με το σκεπτικό «η αξίωση του κοινού για ενημέρωση δε φτάνει μέχρι του σημείου να απαιτεί να λαμβάνει αυτό γνώση ευαίσθητων δεδομένων, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας του ανθρώπου με εξευτελισμό ή διαπόμπευση».

Στο απόσπασμα αυτό της απόφασης της Αρχής, βρίσκεται μια σημαντική σκέψη

Για τη νομική δογματική των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Όταν κατά την άσκηση της ελευθερίας της πληροφόρησης διακυβεύεται η αρχή της αξιοπρέπειας του ανθρώπου (αρ.2 παρ.1 Σ), τότε δεν υπάρχει ουσιαστικά περιθώριο στάθμισης αλλά υπερισχύει πάντα η

η αρχή της αξιοπρέπειας του ανθρώπου.⁹⁶ Ενώ δηλαδή, η έννομη τάξη μας στηρίζεται στη λογική της πλήρους ισοδυναμίας των συνταγματικών δικαιωμάτων, στην πραγματικότητα υπάρχει ένα, που αποτελεί το θεμέλιο λίθο όλων και αυτό δεν είναι άλλο από το την αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Αυτό σημαίνει ότι η αρχή αυτή και τα υπόλοιπα θεμελιώδη δικαιώματα δεν βρίσκονται στο ίδιο συνταγματικό επίπεδο. Αυτό συμβαίνει, γιατί η αρχή αυτή αποτελεί τον ερμηνευτικό κανόνα του Συντάγματος μας και περιέχει τις υπέρτερες αξίες του συστήματος των θεμελιωδών δικαιωμάτων, το αξιολογικό πλαίσιο αναφοράς, μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθεί απαραίτητα η ερμηνεία των κατ'ιδίαν συνταγματικών διατάξεων που διασφαλίζουν συνταγματικά

⁹⁵ Ανθόπουλος, όπ.παρ.

⁹⁶ Ανθόπουλος Χ. όπ.παρ., σελ.537

δικαιώματα⁹⁷. Συγκεκριμένα, ενώ η αρχή της αξίας του ανθρώπου απολαμβάνει απόλυτης συνταγματικής προστασίας, το ίδιο δεν ισχύει για τα θεμελιώδη δικαιώματα, η συνταγματική προστασία των οποίων είναι σχετική⁹⁸. Το απρόσβλητο *minimum*⁹⁹, δηλαδή της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής του ανθρώπου-ακόμα κι αν αυτοί είναι πρόσωπα επώνυμα και προβεβλημένα- αυτό για το οποίο τόσος λόγος γίνεται και είναι το επιδιωκτέο αποτέλεσμα κατά τη δικαστική στάθμιση, δεν είναι άλλο από την αξία του ανθρώπου. Ακόμα όμως και η πρωτοκαθεδρία του δικαιώματος αυτού δεν μπορεί να είναι ανεπιφύλακτη και άνευ όρων. Στην περίπτωση λοιπόν, που η αρχή της αξίας του ανθρώπου χρησιμοποιείται ως καταλυτικό συνταγματικό επιχείρημα, η έννοια της θα πρέπει και πάλι να χρησιμοποιείται ως αναφορά στον συγκεκριμένο άνθρωπο και όχι στην ανθρωπότητα εν γένει¹⁰⁰. Αυτό δηλαδή που επεχείρησε να προστατεύσει η αρχή ήταν μια αφηρημένη ιδέα περί της αξίας του ανθρώπου και όχι και τα συγκεκριμένα πρόσωπα¹⁰¹, θέλοντας να δημιουργήσει προφανώς, ένα πρόκριμα δικαίου, αγγίζοντας όμως ηθικολογικές προσεγγίσεις. Όπως αναφέρει πολύ εύστοχα, ο καθηγητής κ. Ανθόπουλος για τις τάσεις αυτές στην ελληνική νομολογία «η προσέγγιση αυτή σύμφωνα, με την οποία όλοι οι πολίτες πρέπει να συμμερίζονται ή μάλλον να προσχωρούν στις ηθικο- πολιτικές αξίες που εκφράζουν οι θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος και τα θεμελιώδη δικαιώματα, δεν προσιδιάζει σε μια πλήρως αναπτυγμένη πλουραλιστική δημοκρατία, στην οποία δεν πρέπει να υπάρχει ούτε καταναγκασμός ενηλίκων σε αξιοπρέπεια ούτε ιδιωτικότητα με το ζόρι». Τίθεται έτσι και το ζήτημα της συναίνεσης. Αν μπορεί δηλαδή ένας ενήλικας, έχοντας πλήρη συνείδηση και ικανότητα δικαίου, να «εκχωρήσει» το δικαίωμά του στην ιδιωτική του ζωή και τα

⁹⁷ Ανθόπουλος Χ. Το πρόβλημα της λειτουργικής δέσμευσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1993, σελ.85

⁹⁸ όπ.παρ.

⁹⁹ Παντελής Α., Ζητήματα συνταγματικών επιφυλάξεων, Σάκκουλας, Αθήμα- Κομοτηνή, 1984, σελ. 263 επ.

¹⁰⁰ Ανθόπουλος,, όπ.παρ.

¹⁰¹ όπ.παρ.σελ.540

προσωπικά του δεδομένα σε κάποιον άλλο είτε επ' αμοιβή είτε επιδιώκοντας κάποιον άλλο σκοπό και κατά πόσο μπορεί το κράτος να επέμβει σε μια τέτοια εκούσια παραίτηση από το δικαίωμα. Η απάντηση βέβαια σε ένα τέτοιο ερώτημα δεν είναι ούτε εύκολη ούτε ανώδυνη και για μία κόμη φορά δε θα μπορούσε να υπαχθεί σε έναν γενικότερο κανόνα. Το μόνο που θα μπορούσε να υποστηριχθεί είναι πως η παραίτηση αυτή θα μπορούσε να γίνει δεκτή μόνο υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα μόνιμη, αλλά μόνο προσωρινή και φυσικά θα υπήρχε η δυνατότητα ανάκλησης. Κατά τα άλλα οι συνθήκες, είναι εκείνες που θα δώσουν την απάντηση: δεν μπορεί να κριθεί με τον ίδιο τρόπο η απόφαση ενός καλλιτέχνη να εκθέσει κάθε πτυχή της προσωπικής του ζωής σε κάποιο είδος performance, έχοντας την επιθυμία κι την επιδίωξη να μεταδώσει κάποιο μήνυμα, να κάνει μια διακήρυξη άποψης με τον τρόπο αυτό, με εκείνον που απογυμνώνει κάθε πτυχή μυστικότητας της ζωής του, με μοναδικό σκοπό τον προσπορισμό οικονομικού οφέλους. Ακόμα όμως και στις περιπτώσεις αυτές σαφής απάντηση δεν μπορεί να δοθεί εκ των προτέρων, αλλά μετά από προσεκτική εξέταση των πραγματικών και νομικών περιστατικών.

.....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΥΠΟΥ- ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Όπως λοιπόν αναφέρθηκε και αποτελεί και το αντικείμενο αυτής της μελέτης, ο ιδιωτικός βίος είναι από τα πιο συχνά πληττόμενα αγαθά από τη λειτουργία του τύπου. Κάθε πολίτης, καθώς και οι διασημότητες και τα «δημόσια πρόσωπα» δικαιούνται σε μια ιδιωτική ζωή απαλλαγμένη από την εισβολή των μέσων, εκτός αν με τη συμπεριφορά τους επιζητούν το δημόσιο ενδιαφέρον, η εμπλέκονται σε φαινόμενα διαφθοράς και παραβίασης του νόμου¹⁰². Ο ιδιωτικός βίος πλήττεται όχι μόνο κατά τη διάρκεια της δημοσίευσης αλλά εξίσου και κατά το χρονικό διάστημα της δημοσιογραφικής έρευνας. Ως προσβολές του ιδιωτικού βίου θεωρούνται οι επεμβάσεις, με τις οποίες παραβιάζονται τα όρια του ιδιωτικού βίου, όπως η συστηματική παρακολούθηση, η υποκλοπή ιδιωτικών συζητήσεων μέσω τεχνικών εγκαταστάσεων κάθε είδους, η μυστική φωτογράφιση σε ιδιωτικούς χώρους, η αποκάλυψη των πτυχών της ιδιωτικής ζωής¹⁰³.

Αυτό το ίδιο το άτομο-φορέας του δικαιώματος, όπως αναλύσαμε και στο κεφάλαιο του ιδιωτικού βίου, είναι υπεύθυνο και φέρει το βάρος του προσδιορισμού των ορίων της προσωπικής του ζωής, μέχρι ποιου σημείου είναι αυτή εκτεθειμένη και προβεβλημένη και από ποιο σημείο και μετά αυτή πρέπει να είναι απροσπέλαστη. Ο προσδιορισμός όμως του ιδιωτικού βίου είναι διττή διαδικασία: υπάρχει ένας υποκειμενικός προσδιορισμός προερχόμενος από το ίδιο το άτομο και ένας αντικειμενικός προσδιορισμός. Η έκταση του ιδιωτικού βίου συγκαθορίζεται δηλαδή από τις τρέχουσες κοινωνικές αντιλήψεις και στο συγκεκριμένο χρόνο και στο συγκεκριμένο

¹⁰² Mass Media: Privacy and Freedom of Expression

¹⁰³ Hubmann, Das Persönlichkeitsrecht, σελ.320 in Καράκωστας, Τύπος και Προσωπικότητα, Σάκκουλας,, Αθήνα, 2000,σελ.77

πεδίο δράσεως, αφού ληφθεί υπόψη η θέση του ενδιαφερομένου προσώπου στον κοινωνικό περίγυρο¹⁰⁴.

Παράλληλα όμως, με την προστασία του δικαιώματος αυτού από διεθνείς συμβάσεις και σύμφωνα¹⁰⁵, βαίνει και η κατοχύρωση της προστασίας από τις ίδιες συμβάσεις των δικαιωμάτων της ελευθερίας εκφράσεως (άρθρο 10 της Διεθνούς Σύμβασης των δικαιωμάτων Του Ανθρώπου) και της ελευθερίας αναζήτησης πληροφοριών (άρθρο 19 παρ.2 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα)

Είναι φανερό ότι οι διεθνείς συμβάσεις αφενός κατοχυρώνουν το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής, αφετέρου προβλέπουν δυνατότητες περιορισμού. Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός, ότι στην ουσία, η αντίληψη που επικρατεί διεθνώς, τόσο σε θεωρία όσο και σε νομολογία είναι πως αυτή η περίπτωση σύγκρουσης δικαιωμάτων μεταφέρθηκε στον πεδίο της σύγκρουσης δύο συμφερόντων : του κοινωνικού αιτήματος πληροφόρησης του κοινού, ως βασική αρχή του φιλελεύθερου πολιτεύματος και του ατομικού αιτήματος ιδιωτικού απορρήτου¹⁰⁶

Άρση σύγκρουσης- Θεωρίες-

Η επιλογή της νομολογίας:Στάθμιση συμφερόντων- Αρχή αναλογικότητας

Έχει αρχίσει να γίνεται ορατό, από όλα όσα έχουν αναλυθεί μέχρι το σημείο αυτό, ότι έτοιμες λύσεις και κανόνες που να λύουν το πρόβλημα της σύγκρουσης του δικαιώματος της προσωπικότητας και της ελευθερίας του τύπου και της έκφρασης δεν υπάρχουν,· πολύ δε περισσότερο, όταν η σύγκρουση αυτή αφορά στα πρόσωπα της δημοσιότητας,, αφού στην

¹⁰⁴ Μιχαηλίδης- Ναούρος, όπ.παρ, σελ.379

¹⁰⁵ βλ.παραπ.

¹⁰⁶ Μαυριάς Κ., όπ.παρ., σελ.167

περίπτωση των ιδιωτών, η προσωπικότητά τους και κατά συνέπεια και η ιδιωτική τους ζωή απολαμβάνει περισσότερων προνομίων και πιο σκληρής και έντονης προστασίας, κάμπτοντας συνήθως πιο εύκολα την ελευθερία της έκφρασης, το δικαίωμα για πληροφόρηση και την ελευθερία του τύπου, απαιτώντας πολύ ισχυρούς λόγους για να αναιρεθεί σε οποιοδήποτε βαθμό, καθώς τα άτομα αυτά δεν εκθέτουν τη ζωή τους σε δημόσια θέα από επιλογή και είναι λογικό να επιζητούν από την πολιτεία και το νόμο την συνδρομή τους, για να μην γίνουν βορά σε ένα επικοινωνιακά και πληροφοριακά αδηφάγο περιβάλλον.

Στην περίπτωση των δημοσίων προσώπων όμως - δράση των οποίων οριοθετήθηκε νωρίτερα- το έργο του δικαστή δυσχεραίνεται ιδιαίτερα, αφού η ένταση των δικαιωμάτων διαβαθμίζεται διαφορετικά: από τη μία πλευρά τα δημόσια πρόσωπα με τη συμπεριφορά τους εμφανίζουν ένα βαθμό «παραίτησης» από το δικαίωμα της ιδιωτικής τους ζωής, επωμιζόμενοι το βάρος των επιλογών τους, όσον αφορά στη δημόσια εικόνα τους και αποδεχόμενοι το γεγονός ότι εκθέτουν τον εαυτό τους, ενώ από την άλλη πλευρά, το ενδιαφέρον του κοινού, η ανάγκη πληροφόρησης αλλά και ελέγχου σχετικά με τα πρόσωπα αυτά αυξάνεται. Τα κριτήρια φαίνονται απρόσφορα, από την άλλη πλευρά όμως, είναι επιτακτική η ανάγκη να υπάρχει κάποια ακμή, κάποια άκρη στο νήμα.

Τα συνταγματικά κατοχυρωμένα και προστατευόμενα δικαιώματα είναι κατ' αρχήν ισάξια και απόλυτα, έχουν την ίδια τυπική ισχύ. Κανένα δεν υπερτερεί ούτε υστερεί του άλλου. Όταν λοιπόν, προκύπτει τυχόν σύγκρουση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα από αυτά, αυτή δε μπορεί να λυθεί με την αναφορά σε ιεραρχική κλίμακα ισχύος. Στο χώρο της επιστήμης έχουν αναπτυχθεί ορισμένες θεωρίες για την άρση της σύγκρουσης ανάμεσα στην ελευθερία πληροφόρησης του τύπου και την προστασία του ιδιωτικού βίου. Οι θεωρίες αυτές εμπεριέχουν ορισμένες αρχές γενικής εφαρμογής, καθώς και ορισμένες ρήτρες με ανοιχτό περιεχόμενο, οι οποίες μολονότι δε διαθέτουν ένα συγκεκριμένο κανονιστικό περιεχόμενο, είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν ως κριτήρια κατά την αξιολόγηση. Προς εξυπηρέτηση της

οικονομίας της εργασίας αυτής και της συνοχής των σκέψεων του αναγνώστη, οι σημαντικότερες τρεις θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί, θα παρουσιαστούν με την αντίστροφη σειρά, από εκείνη με την οποία εμφανίζονται βιβλιογραφικά:

A. Η τρίτη κατά σειρά, αλλά πρώτη κατά παρουσίαση, θεωρία είναι εκείνη της θεωρίας ή αρχής των θεμιτών αναγκών της κοινότητας για πληροφόρηση σε μια δημοκρατική κοινωνία, η οποία αποτελεί στην ουσία προϋπόθεση για την εφαρμογή των δύο επόμενων θεωριών¹⁰⁷. Η αρχή αυτή προκύπτει από τον ορισμό του ιδιωτικού βίου και έμμεσα από το άρθρο 10 παρ.2 της ΕΣΔΑ. Η συγκεκριμένη θεωρία θέτει ως πρωταρχικό κριτήριο για την άρση της σύγκρουσης ανάμεσα στην ελευθερία πληροφόρησης του δημοσιογράφου και του τύπου και την προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας, τις ανάγκες της κοινότητας για πληροφόρηση, στοιχείο που αποτελεί σταθμιζόμενο συμφέρον και στις δύο επόμενες θεωρίες. Ένα πολύ εύλογο ζήτημα όμως, εγείρεται στην περίπτωση αυτή: ποιες είναι οι θεμιτές ανάγκες πληροφόρησης σε μια δημοκρατική κοινωνία κι πώς θα προσδιοριστεί η έκταση και το περιεχόμενο των αναγκών αυτών. Συνοπτικά δύο είναι τα κριτήρια τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον προσδιορισμό αυτό: α) το κριτήριο του γενικού συμφέροντος και β) τα έθιμα και οι αντιλήψεις της ηθικής που επικρατούν στον κοινωνικό μέσο άνθρωπο, οι οποίες διαφέρουν από χώρα σε χώρα και από εποχή σε εποχή¹⁰⁸, όπως δέχτηκε και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην απόφαση Handyside κατά Ηνωμένου Βασιλείου¹⁰⁹. Η ρευστότητα όμως, του κριτηρίου αυτού και η μετέωρη φύση του κάνει εμφανή την απροσφορότητά του και την προβληματική εφαρμογή του.

B. Η δεύτερη κατά σειρά θεωρία, είναι η θεωρία των διάσημων προσώπων ή προσώπων της δημοσιότητας. Η θεωρία αυτή στηρίζεται στη γνωστή μας

¹⁰⁷ Μιχαηλίδης- Νουάρος, *όπ.παρ.*, σελ.388

¹⁰⁸ Μέλος Θ. Ελευθερία πληροφόρησης του Δημοσιογράφου και προστασία της προσωπικότητας, ΔτΑ, 1999, σελ.338

¹⁰⁹ Μιχαηλίδης- Νουαρός, *όπ.παρ.*, σελ.389

διάκριση σε πρόσωπα σχετικής και απόλυτης επικαιρότητας. Η θεωρία ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στην κοινή εμπειρία και τις επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις των πολιτισμένων εθνών και για το λόγο αυτό έχει γίνει δεκτή από τη νομολογία πολλών χωρών. Τα πρόσωπα αυτά διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική ζωή και για το λόγο αυτό το κοινό έχει εύλογο ενδιαφέρον να πληροφορηθεί λεπτομέρειες της ιδιωτικής τους ζωής. Τα πρόσωπα της απόλυτης επικαιρότητας, όσο υψηλότερη θέση κατέχουν στο δημόσιο βίο, τόσο πιο περιορισμένη είναι η σφαίρα του απορρήτου τους. Οι προσβολές είναι ανεκτές από το δίκαιο, μόνο όταν δικαιολογούνται από τα επικρατούντα έθιμα ή από ένα εύλογο κοινωνικό ενδιαφέρον. Οι προσβολές αντίθετα, που αποβλέπουν στη νοσηρή εκμετάλλευση της περιέργειας του κοινού είναι αντίθετες στο πνεύμα του νόμου και τα χρηστά ήθη¹¹⁰. Η πληροφόρηση είναι αναγκαίο να βρίσκεται σε αντιστοιχία με την ιδιότητα και τις ασχολίες των προσώπων της κατηγορίας αυτής(π.χ. γίνεται δεκτό ότι η κοινή γνώμη έχει σε όλες τις χώρες άμεσο συμφέρον να γνωρίζει την κατάσταση της υγείας των προσώπων που ασκούν την εξουσία¹¹¹, ενώ δε συμβαίνει το ίδιο με τις αυστηρά προσωπικές τους δραστηριότητες)¹¹².

Ως προς τα πρόσωπα της σχετικής επικαιρότητας, το ζήτημα της προσβολής της ιδιωτικότητάς τους γίνεται πιο σύνθετο. Η δημοσίευση πληροφοριών γύρω από τα πρόσωπα αυτά είναι θεμιτή μόνο αναφορικά με τα γεγονότα εξαιτίας των οποίων ήλθαν αυτά στην επικαιρότητα και μόνο εντός ορισμένων χρονικών πλαισίων, όσο δηλαδή το γεγονός εξακολουθεί αν είναι επίκαιρο¹¹³. Η χρονική διάρκεια όμως είναι ένα πολύ επισφαλές κριτήριο, δεδομένης της τάσης του τύπου να συντηρεί τα γεγονότα για πολύ περισσότερο χρόνο από εκείνον που πραγματικά απαιτούν και επομένως, διαφαίνεται και η αδυναμία της αρχής αυτής, αφού η αποδοχή του κριτηρίου

¹¹⁰ Μιχαηλίδης- Νουάρος, *όπ.παρ.*, σελ.387

¹¹¹ βλ. Απόφαση Plon κατά Γαλλίας

¹¹² Μέλος θ., *όπ.παρ.*, σελ.336

¹¹³ Κρίππας, Γ., *Η ελευθερία του τύπου έναντι του δικαιώματος επί του ιδιωτικού βίου»* Αθήνα 1972, σελ.59

-όπως παρουσιάζεται για τα πρόσωπα της σχετικής επικαιρότητας- θα οδηγούσε στην ελαχιστοποίηση της προστασίας του ιδιωτικού βίου των προσώπων αυτών, κάτι που θα ξέφευγε τελικά από το σκοπό του δικαίου.

Γ. Η πρώτη κατά σειρά και τελευταία , κατά παρουσίαση θεωρία, δεν είναι άλλη από τη στάθμιση συγκρουόμενων συμφερόντων. Στην περίπτωση σύγκρουσης δύο ισοδύναμων, όπως δηλώθηκε και πιο πριν, δικαιωμάτων, από τα οποία κανένα από τα δύο δε μπορεί να αξιώσει, σε αφηρημένο επίπεδο υπεροχή, έναντι του άλλου, αυτόματα εμφανίζεται και το αίτημα για άρση της σύγκρουσης αυτής με την στάθμιση των συμφερόντων που διακυβεύονται και επαπειλούνται και με την επιδίωξη της αποδοτικότερης για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη λύσης. Έχει καταστεί ήδη σαφές, από πολύ νωρίς, κατά τη διάρκεια της μελέτης αυτής, πως μαζικές λύσεις δεν υπάρχουν και πως η κάθε περίπτωση λειτουργεί αυτόνομα και αναπτύσσει τα δικά της ιδιαίτερα και ξεχωριστά χαρακτηριστικά και γι' αυτό και γίνεται πάντα λόγος για ad hoc στάθμιση και περαιτέρω ρύθμιση. Η τεχνική αυτή είναι εκείνη που έχει επικρατήσει τόσο στην Ευρώπη όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Και βρίσκεται σε αρμονία με την κοινωνική προσφορότητα της πράξης, η οποία αναπτύχθηκε αρχικά στο χώρο του ποινικού δικαίου, αλλά είχε και απήχηση στο χώρο του αστικού δικαίου. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή μια πράξη που προσβάλλει ή θέτει σε κίνδυνο αγαθά του προσώπου, είναι κοινωνικά πρόσφορη, και συνεπώς θεμιτή, μόνο όταν εμφανίζει κοινωνική χρησιμότητα, εξυπηρετεί δηλαδή έναν τομέα της κοινωνικής ζωής και δεν προξενεί στο προσβαλλόμενο πρόσωπο ζημία που στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν βρίσκεται σε ορθή αναλογία προς το μέγεθος της προσβολής και επομένως, δεν είναι ανεκτή από τις κρατούσες ηθικές αντιλήψεις. Κατ'εφαρμογή λοιπόν, της θεωρίας αυτής, στην περίπτωση της δημοσίευσης στον τύπο θεμάτων σχετικών με τη ζωή ενός προσώπου(και ενός δημοσίου κατ' επέκταση προσώπου) πρέπει να σταθμίζουμε κάθε φορά αν η δημοσίευση αυτή είναι κοινωνικά χρήσιμη¹¹⁴.

¹¹⁴ Μέλος Θ., όπ.παρ., σελ.381-385

Στάθμιση δεν είναι τίποτε άλλο πέρα από μια τεχνική που χρησιμοποιεί ο δικαστής κατά την εξέταση των πραγματικών και νομικών γεγονότων που συνιστούν το ερώτημα το οποίο του τίθεται. Η ανάδυση άλλωστε της στάθμισης συμφερόντων στη σχετική με τα θεμελιώδη δικαιώματα νομολογία βασίζεται ακριβώς σε αυτή την παράμετρο: παρατηρείται πολλαπλασιασμός των συγκρούσεων, οι οποίες δε μπορούν να ρυθμιστούν, παρά μόνο μετά τη στιγμή της εμφάνισής τους, καθώς δεν είναι προβλέψιμες. Η στάθμιση αντιμετωπίζει τη συνταγματική διαφορά ως ένα ερώτημα ανταγωνιστικών αξιών¹¹⁵ που πρέπει να εντοπιστούν, να αποτιμηθούν και να συγκριθούν. Στο νομικό λεξικό του Black δίνεται ένας εύστοχος και συμπυκνωμένος ορισμός της στάθμισης, η οποία ορίζεται ως «η συνταγματική μέθοδος, με την οποία το δικαστήριο ζυγίζει το δικαίωμα ενός ατόμου στην προστασία ορισμένων συνταγματικών δικαιωμάτων του με το δικαίωμα του κράτους να προστατεύσει τους πολίτες του από την παραβίαση των δικαιωμάτων τους»¹¹⁶. Η στάθμιση ορίζεται ως «η συνταγματική δικαστική τεχνική ζυγίσματος». Ο δικαστής, όταν βρίσκεται μπροστά σε μια σύγκρουση θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία εξ ορισμού αφικνούνται από την ίδια βάση και είναι ισάξια και ισοβαρή στην έννομη τάξη, πρέπει αναλύοντας τα ξεχωριστά γνωρίσματα της κάθε περίπτωσης που καλείται να κρίνει, να ζυγίσει ποιο δικαίωμα βαραίνει περισσότερο τη δεδομένη στιγμή για τη συγκεκριμένη υπόθεση¹¹⁷.

Η στάθμιση όμως αυτή δεν μπορεί να είναι αφηρημένη και ανεξάρτητη από την συνταγματική αλληλουχία των ατομικών δικαιωμάτων. Ενώ η αφηρημένη στάθμιση δεν είναι θεμιτή, είναι δυνατή και επιδιωκτέα η προσπάθεια πρακτικής εναρμονίσεως των ατομικών δικαιωμάτων στη

¹¹⁵ D.L. Faigman “Madisonian Balancing : A Theory of Constitutional Adjudication, 88 Nw.U.

L.Rev.641 in Φωτιάδου όπ.παρ. σελ. 133”

¹¹⁶ H.C. Black, Black’s Law Dictionary, St. Paul, West Publishing, 1983, sel.75

¹¹⁷ Υποστηρίζεται και η αντίθετη άποψη. Ο καθηγητής κ. Δημητρόπουλος θεωρεί πως : «Πληροφόρηση του κοινού και προσωπικότητα δεν αποτελούν κατά δίκαιο συγκρουόμενα αγαθά. Οι αντιθέσεις που δημιουργούνται στο πεδίο της έντασης τύπου και προσωπικότητας δεν μπορούν να βρουν τη λύση με τη μέθοδο της στάθμισης των συμφερόντων», Σημειώσεις Συνταγματικού δικαίου, 2001, σελ.1088

συγκεκριμένη εφαρμογή τους¹¹⁸. Το ζητούμενο δηλαδή και το ευκτέο, όταν έχουμε να κάνουμε με συνταγματικές θεμελιώδεις ελευθερίες δεν είναι να υπεριοχύσει η μία της άλλης ή να αναστείλει η μία τη λειτουργία της άλλης, αλλά να βρεθεί η λύση εκείνη που θα προστατεύσει όσο το δυνατόν περισσότερο το βασικά θιγόμενο αγαθό, με τον κατά το μικρότερο περιορισμό του άλλου δικαιώματος. Πρέπει να βρίσκονται δηλαδή τα διακυβευόμενα δικαιώματα σε μια διαρκή και ακατάπαυστη διαλεκτική σχέση, τέτοια που να επιτρέπει να γίνονται ορατές οι πολύ λεπτές ισορροπίες και να μπορούν να διατηρηθούν αυτές, χωρίς να θιχτεί στον πυρήνα του κανένα δικαίωμα. Η λύση πρέπει να αναζητείται κατ' αρχάς στο Σύνταγμα και τις συνταγματικά θεμελιωμένες αρχές, με προεξάρχουσα εκείνη της αναλογικότητας.

Η αρχή αυτή αποτελεί ίσως την πιο αποτελεσματική αρχή στο πεδίο της νομικής σκέψης. Στη χώρα μας αντλεί τη συνταγματική της ισχύ από το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με το άρθρο 25 παρ. 1, ενώ πρώτα αναπτύχθηκε στο γερμανικό δίκαιο, όπου το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο την συνάγει από την αρχή του κράτους δικαίου και της αποδίδει με τον τρόπο αυτό συνταγματική ισχύ που δεσμεύει το νομοθέτη, αλλά και το δικαστή, κατά τον περιορισμό των συνταγματικών δικαιωμάτων¹¹⁹, Εξάλλου, είναι η μόνη που μπορεί να δίνει αποτελέσματα πέρα από γραμματολογικές, τελολογικές, συγκριτικές ερμηνείες, αφού παρουσιάζει τη μοναδική ευελιξία που απαιτεί πλέον το σύγχρονο δίκαιο με τις συνεχώς εναλλασσόμενες συνθήκες, για περιπτώσιολογική αντιμετώπιση του εκάστοτε ζητήματος. Στην ουσία πρόκειται για έναν μηχανισμό οριοθέτησης του περιορισμού των ατομικών δικαιωμάτων. Κατά την αρχή αυτή, στο πλαίσιο του συνταγματικού δικαίου, ανάμεσα στο νόμιμο σκοπό που επιδιώκει ένας περιορισμός δικαιώματος και την ένταση, την έκταση και τη διάρκεια του συγκεκριμένου περιορισμού, πρέπει να υπάρχει εύλογη σχέση. Η σχέση δεν είναι εύλογη, όταν ο περιορισμός είναι απρόσφορος και επαχθέστερος σε ένταση, έκταση και διάρκεια από το αναγκαίο για την

¹¹⁸ Δαγτόγλου, *Ατομικά Δικαιώματα*, Σάκκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή, 1991, σελ. 109

¹¹⁹ Δαγτόγλου, *όπ.παρ.*, σελ. 177

επίτευξη του αποτελέσματος μέτρο και δυσανάλογος σε σχέση προς τους λόγους που τον προκάλεσαν (επομένως, για παράδειγμα, δεν μπορεί να περιοριστεί η ελευθερία του τύπου για τη δημοσίευση άρθρων με πληροφορίες, αλλά και παράθεση κριτικής από μέρους του δημοσιογράφου σε μία περίπτωση καταφανούς και με αποδείξεις διαφθοράς ενός σημαίνοντος πολιτικού προσώπου της χώρας).

Κατά τη δικαστική τεχνική της αναλογικότητας λοιπόν, ο δικαστής πρέπει για να φτάσει στα παραπάνω συμπεράσματα, να απαντήσει στα εξής ερωτήματα:

1. Ο νόμος υπηρετεί τον σκοπό που θέτει;
2. Υπάρχουν λιγότερο επαχθή μέσα με τα οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί ο σκοπός;
3. Ο σκοπός του νόμου αξίζει τον περιορισμό ή την επιβάρυνση που επιβάλλει;¹²⁰

Την αρχή της αναλογικότητας εφαρμόζει και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο του Στρασβούργου¹²¹. Μέσω της διεθνούς και κοινοτικής νομολογίας, η αρχή διείσδυσε και στο δίκαιο των κρατών- μελών (principle of proportionality, principle de proportionality). Έχει μάλιστα σχηματιστεί ένα τεστ αναλογικότητας, σύμφωνα με το οποίο το Δικαστήριο αναζητά, *αν υπάρχει μια επιτακτική κοινωνική ανάγκη που να δικαιολογεί το κρινόμενο μέτρο και αν συγκεκριμένα ο περιορισμός είναι ανάλογος με τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό*¹²². Η αναλογικότητα ως δικαστική τεχνική δίνει την δυνατότητα, την ελευθερία στο δικαστή να κάνει μια στάθμιση δικαιωμάτων ακολουθώντας κριτήρια και χωρίς να δεσμεύεται από ανελαστικούς κανόνες. Θεμελιώδες χαρακτηριστικό της αναλογικότητας είναι ότι έχει δύο όψεις, μία πεζή και μία υπερβατική. Ο Αντώνης Μανιτάκης¹²³ διακρίνει ανάμεσα στην ουσιαστική και τη διαδικαστική σκέψη. Η αναλογικότητα αποτελεί ένα δικονομικό εργαλείο στα

¹²⁰ Φωτιάδου Α, όπ.παρ, σελ.143

¹²¹βλ. Υπόθεση Allan Jacobsson από 25.10.1989

¹²² Φωτιάδου, οπ.παρ., σελ.146

¹²³ Μανιτάκης Α., «Η αρχή της ισότητας και η έννοια του γενικού συμφέροντος», ΤοΣ (1978) σε Φωτιάδου, όπ.παρ., σελ.146

χέρια του δικαστή που του επιτρέπει να ζυγίζει τα συγκρουόμενα αγαθά. Ο δικαστής χρησιμοποιώντας μια συγκεκριμένη τεχνική, κατά την αναζήτηση του εφαρμοστέου μέτρου της αναλογικότητας, αναζητά την ουσία της και την καθιστά ιδανικό γνώμονα για την συγκεκριμένη στάθμιση. Έτσι αυτή δομείται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η αντιπαραβολή των συγκρουόμενων αγαθών να γίνει με έναν τρόπο εύλογο¹²⁴, η αναζήτηση του οποίου αποτελεί για τον Β. Βουτσάκη τη «δημιουργική στιγμή» της χρήσης της αναλογικότητας, της στιγμής που «ο δικαστής καλείται να προσδιορίσει την εύλογη συνάφεια του μέσου και του σκοπού, σύμφωνα με μέσα αρυόμενα από την επίδικη σχέση στην ιδιοτυπία της»¹²⁵.

Πιο συγκεκριμένα, στο ζήτημα που μας απασχολεί και αφού η κάθε περίπτωση παρουσιάζει τα δικά της χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες απαιτούνται και οι ανάλογε σταθμίσεις, οι οποίες πρέπει να γίνονται με κάποιους προκαθορισμένους, σαφείς και ξεκαθαρισμένους γνώμονες που: α. να υπηρετούν την ασφάλεια του δικαίου και β. να επιτρέπει την καλύτερη δυνατή εναρμόνιση και εξισορρόπηση της ελευθερίας του τύπου με την προστασία της προσωπικότητας του ατόμου. Οι γνώμονες αυτοί αφορούν τρία βασικά στοιχεία της προσβολής:

1. Ποιά είναι η πηγή της προσβολής. Τα ΜΜΕ είναι βασικός φορέας της ελευθερίας του λόγου. Ο πλουραλισμός των ιδεών είναι συστατικό στοιχείο της δημοκρατίας και δικαιολογεί περιορισμούς άλλων δικαιωμάτων. Ο κατεξοχήν λόγος που προστατεύεται είναι ο πολιτικός, ο οποίος μπορεί να είναι οξύς, προκλητικός, κακόγουστος, σατυρικός και να παραμένει προστατέσιμος
2. Ποιος προσβάλλεται, κατά το οποίο, κρίσιμη είναι η διάκριση των δημόσιων και μη προσώπων, όπως έχει αναπτυχθεί εκτενέστατα σε άλλα κεφάλαια

¹²⁴ οπ. Παρ. σελ.148

¹²⁵ Βουτσάκης Β., «Η αρχή της αναλογικότητας: από την ερμηνεία στη διάπλαση δικαίου»σελ.229 σε Φωτιάδου, σελ.148

3. Πώς τον προσβάλλει. Η βασικότερη διάκριση που αφορά τον τρόπο, με τον οποίο γίνεται η προσβολή, είναι αν γίνεται με έκφραση γνώμης ή αναφορά γεγονότος.. Όσον αφορά στη γνώμη, αυτή χρήζει ιδιαίτερης προστασίας. Δεν υπάρχει λάθος γνώμη. Η αναφορά όμως ενός ψεύδους γεγονότος, μπορεί να επιφέρει κυρώσεις και στην περίπτωση των δημοσίων προσώπων, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Είναι επομένως βασικό να καθοριστεί τι αποτελεί γεγονός και τι γνώμη. Η αμερικανική νομολογία έχει προτείνει τρία κριτήρια:

α. Αν αυτό που ειπώθηκε ή δημοσιεύθηκε έχει ένα συγκεκριμένο νοηματικό πυρήνα, για τον οποίο υπάρχει συναίνεση στον τρόπο που γίνεται κατανοητός

β. Ο βαθμός στον οποίο μπορεί να επαληθευτεί.

γ. Το πλαίσιο στο οποίο λέγεται.

Δ. Το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται¹²⁶.

Στην Αγγλία θεωρείται γεγονός ό,τι ο μέσος κοινωνικός άνθρωπος αντιλαμβάνεται ως τέτοιο¹²⁷, ενώ το ΕΔΔΑ διακρίνει τη γνώμη και το γεγονός με βάση το κριτήριο της δυνατότητας επαλήθευσης. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η καλόπιστη αναφορά και σχολιασμός γεγονότων δεν είναι δυνατόν να τιμωρείται, χωρίς να θεωρείται ότι έτσι τίθεται υπέρμετρος περιορισμός στην ελευθερία του λόγου¹²⁸.

Όταν ο θιγόμενος είναι δημόσιο πρόσωπο, ο τρόπος της προσβολής δεν περιλαμβάνει μόνο την αναφορά ψευδούς γεγονότος, αλλά και την πρόθεση του προσβάλλοντος, ο οποίος πρέπει να γνωρίζει ότι το γεγονός είναι ψέμα ή να το αγνοεί από βαριά αμέλεια μία αρχή που φαίνεται ότι συμμερίζεται και ο Έλληνας ποινικός νομοθέτης. Με τον τρόπο αυτό δεν καταστέλλεται δυνητικά, με την επιβολή υπερβολικής υποχρέωσης επαλήθευσης, η ελευθερία του λόγου (και το ψέμα μπορεί να είναι μέσα στο παιχνίδι του

¹²⁶ Υπόθεση Ollman vs Evans (1985)

¹²⁷ Υπόθεση, Robertson and Nikol, Media Law, 3rd ed., Penguin Books, 1992, σελ.80-81, σε Φβτιάδου, Η προστασία της προσωπικότητας δημοσίου προσώπου κατά την ικανοποίηση του διαδικαστικού δικαιώματος επανόρθωσης από το ΕΣΠ, Το Σύνταγμα, 1999, σελ.67

¹²⁸ Υπόθεση Lingens vs Austria

ελεύθερου διαλόγου), ενώ ταυτόχρονα διατηρείται και ο πυρήνας του προστατευτικού πεδίου της προσωπικότητας, ακόμα και του προσώπου εκείνου που επέλεξε την εμπλοκή του στο δημόσιο βίο¹²⁹.

Στο σημείο αυτό θα ήταν σκόπιμη και εξαιρετικά κατατοπιστική η σύντομη παρουσίαση δύο Υποθέσεων, των οποίων είχε επιληφθεί το ΕΔΔΑ και μέσα από τις οποίες θα καταστούν πολύ σαφέστερα όλα όσα έχουν αναπτυχθεί σχετικά με το πώς λειτουργεί η στάθμιση και η αρχή της αναλογικότητας, αλλά πολύ περισσότερο θα διαγραφεί η τάση αντιμετώπισης του συγκρουόμενου αυτού ζεύγους δικαιωμάτων (ελευθερίας τύπου και έκφρασης-προστασία προσωπικότητας και ιδιωτικού και οικογενειακού βίου). Η πρώτη είναι η Υπόθεση News Verglas.¹³⁰ Ο τύπος είχε δημοσιεύσει φωτογραφίες ακροδεξιού εξτρεμιστή, υπόδικου για δολοφονικές απόπειρες (ο οποίος στη συνέχεια αθώωθηκε) εναντίον πολιτικών προσώπων της Αυστρίας. Οι φωτογραφίες με εξαίρεση μία που προερχόταν από το γάμο του, είχαν ληφθεί κατά τη διάρκεια δίκης συντρόφων του, κατά την οποία μάλιστα είχε προβεί σε διαμαρτυρία μαζί με τους ακροδεξιούς συντρόφους του, διαδηλώνοντας τα ιδανικά και τις πεποιθήσεις τους. Οι δικαστικές αρχές της Βιέννης διέταξαν ασφαλιστικά μέτρα εναντίον της εκδότριας της εφημερίδας εταιρείας για απαγόρευση δημοσίευσης των σχετικών φωτογραφιών. Το Δικαστήριο του Στρασβούργου, έκρινε – εφαρμόζοντας την αναλογικότητα και αναζητώντας το εύλογο μέτρο- παράνομη την απόφαση των αυστριακών δικαστικών αρχών. Απεφάνθη ότι ο περιορισμός της ελευθερία έκφρασης του έντυπου μέσου ήταν δυσανάλογος προς τον σκοπό προστασίας του εξτρεμιστή, ο οποίος είχε αποφασίσει πολύ πριν προκύψει το ζήτημα της εναντίον του εκκρεμούσας δίωξης να παρουσιάσει τον εαυτό του και τα πιστεύω του, κατά τρόπο μάλιστα εξαιρετικά θορυβώδη και προκλητικό (παρόντων των μέσων ενημέρωσης), τέτοιο που δεν άφηνε περιθώρια

¹²⁹ Φωτιάδου, όπ.παρ., σελ.68

¹³⁰ News Verglas BmbH&CoKg vs Austria, 11.01.2000

αμφιβολίας ότι επιθυμούσε να εκθέσει τον εαυτό του κατ' αυτόν τον τρόπο και να ταυτιστεί στη συνείδηση της κοινής γνώμης με την εικόνα αυτή και την ομάδα την οποία υποστήριζε και τις πράξεις της οποίας επικροτούσε δημοσία θέα. Οι μοναδικές φωτογραφίες που δεν ήπιοντο της δράσης του αυτής (εκείνες του γάμου) δεν εξέθεταν, εξάλλου κάποια ενδότερη πτυχή της οικογενειακής του ζωής. Είναι λοιπόν καταφανές ότι με τη συμπεριφορά του επέλεξε να εισέλθει στη δημόσια σφαίρα και να φέρει την υποχρέωση ανοχής που απαιτεί η ιδιότητα ενός προσώπου ως δημοσίου, από τη στιγμή ειδικά που συνειδητά εγκαταλείπει εκείνη του ιδιώτη. Δεδομένου, από την άλλη μεριά ότι το θέμα γύρω από το οποίο περιστρέφεται η υπόθεση ήταν πολιτικό από κάθε άποψη (η δράση του κατηγορούμενου, τα πρόσωπα που είχαν πληγεί, ο δημόσιος πολιτικός διάλογος, ο πολιτικός χαρακτήρας των διαπραγέντων εγκλημάτων εν γένει), υπήρχε εντονότερα δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού για πληροφόρηση και απαίτηση του για ενημέρωση.

Το Δικαστήριο δίνει μεγάλη σημασία στις έννοιες του πολιτικού προσώπου και του δημόσιου διαλόγου για να προχωρήσει σε μία ελεύθερη στάθμιση και τελικά να δώσει προτεραιότητα στην περίπτωση αυτή, στις ελευθερίες της έκφρασης και του τύπου. Το Δικαστήριο αναλύει τον τρόπο που χρησιμοποιεί την αναλογικότητα για να ασκήσει μια ευρωπαϊκή εποπτεία στον τρόπο που ασκείται η ελευθερία του λόγου. Επισημαίνει λοιπόν, πως ο δικαστής κρίνει την εφαρμογή του δικαιώματος σε συγκεκριμένες συνθήκες. Στην απόφαση αυτή γίνεται ορατή η ευελιξία του δικαστή να κρίνει πως λειτουργούν τα δικαιώματα σε συγκεκριμένο πλαίσιο, κατά την αναζήτηση της αναλογικότητας¹³¹.

Η δεύτερη υπόθεση είναι η πλέον ενδεικτική και πιο συχνά αναφερόμενη βιβλιογραφικά απόφαση αναφορικά με την επέμβαση του τύπου στην ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων. Πρόκειται για την Υπόθεση von Hannover κατά Γερμανίας. Επίμαχο ζήτημα ήταν οι πάνω από πενήντα συνολικά φωτογραφίες, της Καρολίνας, πριγκήπισσας του Πριγκηπάτου του

¹³¹ Φωτιάδου Α., Σταθμίζοντας την ελευθερία του λόγου : Δικαστικές τεχνικές και ελευθερία του λόγου στις ΗΠΑ και στην Ελλάδα», Σάκκουλας Αντ. Αθήνα –Θεσσαλονίκη, 2006 ., σελ.166

Μονακό, η οποία στα πλαίσια της ιδιότητάς της έχει αναλάβει κοινωνική δράση σε διάφορα πεδία (όπως για παράδειγμα την προεδρία φιλανθρωπικών ή πολιτιστικών ιδρυμάτων), αλλά δεν ασκεί κάποια εξουσία ή κάποιο λειτουργήμα στο πλαίσιο ή για λογαριασμό του κράτους. Σε διάστημα περίπου πέντε ετών, από 1993-1997, δημοσιεύθηκαν σειρά από φωτογραφίες της προσφεύγουσας στο Δικαστήριο Καρολίνας, με κάθε είδους σκηνές από την καθημερινή της ζωή, πολλές από αυτές δε περιελάμβαναν τα παιδιά της, αλλά και φωτογραφίες με το σύντροφό της. Οι φωτογραφίες δεν ήταν «σκανδαλιστικές» και στο σύνολό του και τα σχόλια που της συνόδευαν έδειχναν τη συμπάθεια του τύπου προς το πρόσωπο της. Για τη δημοσίευση των φωτογραφιών αυτών η Καρολίνα προσέφυγε στα γερμανικά δικαστήρια, παραπονούμενη για την προσβολή αφενός της προσωπικότητας και της αξιοπρέπειας της και αφετέρου της ιδιωτικής και ζωής και της εικόνας της.. Πρωτόδικα, το δικαστήριο την ενέταξε στα πρόσωπα της απόλυτης επικαιρότητας της σύγχρονης ιστορίας, έκρινε ότι δε νομιμοποιείται να ζητά προστασία της ιδιωτικής της ζωής, εκτός της κατοικίας της και απέρριψε την αγωγή. Το Εφετείο συμφώνησε με την πρωτόδικη απόφαση, ενώ στη συνέχεια το Ομοσπονδιακό Ακυρωτικό Δικαστήριο, αναγνώρισε έναν πυρήνα ιδιωτικότητας (λέγοντας «όπως όλοι οι άνθρωποι έτσι και τα πρόσωπα της σύγχρονης ιστορίας δικαιούνται να αποσύρονται εκτός της οικίας τους, αλλά κατά τρόπο που να τους επιτρέπει να είναι μόνοι προστατευμένοι από το δημόσιο βλέμμα. Κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί και σε δημόσιους τόπους υπό την προϋπόθεση ότι στο χώρο αυτό το άτομο, κατά κάποιο τρόπο υποδηλώνει την επιθυμία του να αποκοπεί από την δημόσια παρατήρηση. Αυτή η επιθυμία απομονώσεως πρέπει να μπορεί να αποδειχθεί κατά τρόπο αντικειμενικό») ακόμα και για τα πρόσωπα της απόλυτης επικαιρότητας, οριοθετώντας τον όμως πολύ στενά και αποκλειστικά χωρικά, απορρίπτοντας όμως κατά τα λοιπά την αναίρεση¹³². Λίγα χρόνια αργότερα, το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο, συναισθανόμενο την άποψη της προσφεύγουσας ότι τα κριτήρια που χρησιμοποίησε το Ομοσπονδιακό

¹³² ΔιΜΕΕ 3/2005, σελ.440

αναιρετικό δικαστήριο δεν προσφέρουν στην ίδια και την οικογένεια της κανενός σχεδόν είδους προστασία, ενώ μάλλον έκθετη την αφήνουν και υποχρεωμένη να ανέχεται να την φωτογραφίζουν ανά πάσα στιγμή, αναγνώρισε εν μέρει το αίτημά της, χωρίς όμως να παραλείπει να σημειώσει πως το δημόσιο συμφέρον για τις διάφορες εκφάνσεις της ζωής των προσώπων της επικαιρότητας προκύπτει από το γεγονός ότι «εκπροσωπούν συγκεκριμένες ιδέες, σχετικά με τις ηθικές αξίες και στάσεις ζωής, «προσφέρουν σε πολλούς προσανατολισμό στο σχεδιασμό της ζωής τους», «γίνονται σημείο αποκρυστάλλωσης απόψεων αποδοχής ή απόρριψης» και «επιτελούν λειτουργίες προτύπων μίμησης ή αντίθεσης».

Το ΕΔΔΑ με τη σειρά του, στο διατακτικό της απόφασής του διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ περί σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Το Δικαστήριο προέβη σε μια λεπτομερή ανάλυση του άρθρου 8, αυτοτελώς μα και σε συνδυασμό με το άρθρο 10 και κατέληξε στο ότι το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής περιλαμβάνει πέρα από το όνομα και την εικόνα του προσώπου, την ηθική και τη φυσική του υπόσταση και ακεραιότητα. Παρέπεμψε στην απόφαση Peck¹³³, για να υπογραμμίσει ότι στην έννοια της ιδιωτικής ζωής εμπίπτουν και συμπεριφορές που ακολουθούνται σε δημόσιο χώρο, για την προστασία των οποίων το κράτος υπέχει και θετικές υποχρεώσεις, ιδίως όταν δεν είναι το ίδιο που τις προσβάλλει αλλά τρίτοι, όπως δημοσιογράφοι. Οφείλει λοιπόν, να προβαίνει κάθε φορά στην αναγκαία στάθμιση, σημαντική παράμετρος της οποίας είναι να διαπιστωθεί εάν η επαπειλούμενη προσβολή της ιδιωτικής ζωής,

¹³³ Στην Υπόθεση αυτή, κατά τη διάρκεια παρακολούθησης σε δημόσιους δρόμους με κάμερες, προσφεύγων έγινε αντιληπτός από τις αρχές τη στιγμή που προσπαθούσε να αυτοκτονήσει και μετά την επέμβασή τους, σωθηκε τελικά η ζωή του. Το βιντεοσκοπημένο ντοκουμέντο χρησιμοποιήθηκε από την τοπική αστυνομία προκειμένου, να διαφημιστούν τα πλεονεκτήματα της τοποθέτησης καμερών στο κέντρο της πόλης. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η πράξη αυτή αποτελεί προσβολή του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, αφού η αρμόδια αρχή, αν και επεδίωκε θεμιτό σκοπό, παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας αφενός μεν μην εξασφαλίζοντας την προηγούμενη συναίνεση του Peck και αφετέρου αδιαφορώντας για την κάλυψη ου προσώπου του τελευταίου, τη στιγμή που αυτός σε καμία περίπτωση, δε θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στα πρόσωπα τη επικαιρότητας.

συμβάλλει στην προαγωγή μιας «συζήτησης γενικού ενδιαφέροντος», όπως στην Υπόθεση Plon¹³⁴ κατά Γαλλίας, στην οποία και παρέπεμπε ρητά. Επιπλέον, επεσήμανε, ότι το άρθρο 8 δεν περιορίζεται στην επιβολή στο κράτος, απλώς, υποχρεώσεις αρνητικού χαρακτήρα, δηλαδή την αποχή από αυθαίρετες επεμβάσεις στον ιδιωτικό βίο, αλλά θεσπίζει και θετικές υποχρεώσεις, σύμφυτες με τον αποτελεσματικό σεβασμό του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου, οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν τη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση αυτού, ακόμα και στις σχέσεις ιδιωτών μεταξύ τους, πράγμα που ισχύει και ως προς την προστασία της εικόνας ενός προσώπου από την αθέμιτη χρήση τρίτων. Το Δικαστήριο εξέφρασε έντονη επιφύλαξη για το αν είναι θεμιτό να χαρακτηρίζεται ως πρόσωπο απόλυτης επικαιρότητας, ένα πρόσωπο, το οποίο δεν ασκεί επίσημα καθήκοντα, αλλά συγκεντρώνει το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης εξαιτίας του ότι ανήκει σε μια εστεμμένη οικογένεια.¹³⁵, καταλήγει να χαρακτηρίζει ρητώς στην απόφαση την Καρολίνα ως ιδιώτη και αποκρούει την άποψη ότι ο ιδιωτικός βίος είναι αντικείμενο δημοσίου ενδιαφέροντος. Καταλήγει δε, στον αποφασιστικό παράγοντα για τη στάθμιση του ιδιωτικού βίου με την ελευθερία του τύπου που δεν είναι άλλη από τη συμβολή των δημοσιευμένων φωτογραφιών στο δημόσιο διάλογο.

¹³⁴ Με την απόφαση Plon το ΕΔΔΑ καταδίκασε τη Γαλλία για παραβίαση του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ, λόγω της δικαστικής απαγόρευσης που είχε επιβληθεί στην κυκλοφορία βιβλίου που είχε συγγράψει ο γιατρός του γάλλου πρώην Προέδρου Μιτεράν και στο οποίο αποκάλυπτε ότι ο ηγέτης από την έναρξη της θητείας του είχε προσβληθεί από καρκίνο, κάτι που επί δεκατέσσερα έτη κρατούσε κρυφό από το λαό και τα ΜΜΕ. Το ΕΔΔΑ, αν και θεώρησε ότι η προστασία του ιατρικού απορρήτου συνιστά, κατ' αρχήν, λόγο για την επιβολή περιορισμών στην ελευθερία της έκφρασης, έκρινε όμως ότι η επιβληθείσα από τα γαλλικά δικαστήρια απαγόρευση κυκλοφορίας του βιβλίου, ήταν μέτρο «μη αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία». Η απάντηση του Δικαστηρίου ήταν σαφής και ενδεικτική: στο βαθμό που το επίμαχο βιβλίο εκδόθηκε στο πλαίσιο μια «συζήτησης γενικού ενδιαφέροντος» σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών να είναι ενήμεροι για τις τυχόν ασθένειες από τις οποίες πάσχει ο αρχηγός του κράτους και για την ικανότητά του να ανταποκρίνεται στα καθήκοντά του, η προστασία του ιατρικού απορρήτου κάμπτεται.

¹³⁵ Αλιβιζάτος, ΔιΜΕΕ 1/2005, σελ.18

Βάσει των παραδοχών αυτών, η κατηγορία του προσώπου της απόλυτης επικαιρότητας χάνει κατά πολύ την λειτουργία της, αφού πλέον, η επέμβαση σε προσωπικότητα της κατηγορίας αυτής δικαιολογείται μόνο λόγω της συμβολής του δημοσιεύματος στη δημόσια συζήτηση για θέματα γενικού ενδιαφέροντος και τέτοια δεν είναι κατ' αρχήν τα σχετιζόμενα με την προσωπική συμπεριφορά του προσώπου της απόλυτης προσωπικότητας¹³⁶.

Ο καθηγητής κ. Ι. Καράκωστας, σχολιάζοντας την δική μας υπόθεση Παπανδρέου κατά Κανέλλη, αναφέρει μεταξύ άλλων στο πνεύμα του ΕΔΔΑ ότι « οι απόψεις ενός προσώπου που δεν έχει πολιτικό αξίωμα, αλλά δραστηριοποιείται περιορισμένα στο πλαίσιο ανθρωπιστικών και ειρηνιστικών πρωτοβουλιών, ακόμα και όταν αφορούν, άμεσα ή έμμεσα πολιτικά πρόσωπα και πράγματα δεν ενδιαφέρουν το κοινό, ή τουλάχιστον σε τέτοιο βαθμό, ώστε να δικαιολογείται η εισβολή στην ιδιωτική τους σφαίρα»¹³⁷.

Καθίσταται φανερό πως η στάθμιση είναι ένα πεδίο ιδιαίτερα ασταθές και αίοιο. Όσο πιο σημαντικά είναι τα διακυβευόμενα αγαθά τόσο πιο οξεία είναι η σύγκρουση και επικίνδυνες οι συνέπειες κακής νομικής ρύθμισης. Το γεγονός, άλλωστε, του πόσο κρίσιμη και δύσκολη μπορεί να αποβεί η συγκεκριμένη στάθμιση καταδεικνύεται από το γεγονός ότι όλα τα δίκαιο του κόσμου δεν δίνουν την ίδια λύση. Παρατηρούμε ότι στις ΗΠΑ προτιμάται η ελευθερία του λόγου, στη Γερμανία συνιστάται και εφαρμόζεται εξεύρεση συμβιβασμού, στη Γαλλία προκρίνεται η προστασία της προσωπικότητας, ενώ στην Αγγλία επικρατεί νομική αβεβαιότητα, η οποία όμως δίνει τη δυνατότητα εφαρμοσμένου συγκριτικού δικαίου για την επιλογή της προσφορότερης λύσης¹³⁸.

¹³⁶ Τσεβάς Α., *όπ.παρ.*, σελ.354

¹³⁷ Καράκωστας, *ΔιΜΕΕ*, 1/2005, *όπ.παρ.*,σελ.29

¹³⁸ Μαρκεζίνης, *Η προστασία του ιδιωτικού βίου των δημοσίων προσώπων: Οι υποθέσεις του Μονακό, Κάθριν Ζέτα Τζόουνς και Ναόμι Κάμπελ από σκοπιάς συγκριτικού δικαίου*, *ΔτΑ*,25/2005, σελ.21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όλα όσα εκτέθηκαν, φωτίζουν σε ένα μεγάλο βαθμό τη δύσκολη υφή του ζητήματος που πραγματεύτηκε τούτη εδώ η εργασία. Νέα, αποκαλύψεις, ρεπορτάζ, διεισδυτική δημοσιογραφία, δικαιολογημένο ή μη ενδιαφέρον του κοινού για πρόσβαση σε εσώτερες εκφάνσεις της ζωής ανθρώπων της δημοσιότητας, αγωγές, μηνύσεις, ένας διαρκής αγώνας που συνθέτει έναν πολύπλοκο καμβά, στον οποίο απεικονίζεται η καθημερινή κατάσταση που διαπλάθεται, όταν συναντώνται η ανάγκη για δημοσιογραφική (;) ενημέρωση και ελευθερίας της άσκησης των δια του τύπου προβλεπόμενων λειτουργιών και το ιερό, κατά τη γνώμη μου, δικαίωμα στην προσωπικότητα και περαιτέρω, στην διαφύλαξη της ιδιωτικής ζωής των λεγόμενων «δημοσίων προσώπων».

Αυτό που επιδιώκεται είναι να βρεθεί το σημείο που τέμνονται τα δύο αυτά δικαιώματα, χωρίς όμως καταλυθεί η αξία και η λειτουργία είτε του ενός είτε του άλλου, δεδομένου ότι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η σπουδαιότητά τους στον τομέα δράσης και προστασίας τους: ο τύπος αποτελεί πυλώνα της σύγχρονης πραγματικότητας, όπως αυτή εξελίσσεται πα σε παγκόσμιο επίπεδο, σημαντικότερο αγωγό διάχυσης και μεταφοράς απόψεων, ενώ δεν μπορεί στο όνομα αυτής της αποστολής να καταλυθεί το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου, ανεξάρτητα από το ποιος είναι και ποιο ακριβώς είναι το όνομα του, να απολαμβάνει κάποιες στιγμές, απόλυτα προσωπικές.

Ο τύπος και τα μέσα ενημέρωσης επιτελούν, αδιαμφησβήτητα, ένα έργο διάπλασης της κοινωνικής πραγματικότητας. Παρέχουν την δυνατότητα της ακρόασης κάθε είδους άποψης γύρω από ένα ζήτημα, λειτουργώντας βέβαια, ιδανικά σε ένα πλουραλιστικό πλαίσιο. Μέσα από το σχήμα, θέση- αντίθεση- σύνθεση, διαμορφώνουν τη λεγόμενη κοινή γνώμη που είναι ο σημαντικότερος παράγοντας κάθε είδους εξέλιξης που παρατηρείται σε κοινωνικό επίπεδο. Τροφοδοτεί το κοινό πνευματικά, θέτοντας του

προβληματισμούς, πολλές φορές σοκάροντας ή ακόμα και προκαλώντας, όταν αυτό είναι αναγκαίο. Έχει πρόσβαση, δικαίωμα και υποχρέωση να ελέγχει τις εξουσίες και να παιδεύει, με την κυριολεκτική έννοια την δημοκρατική συνείδηση του κοινού. Για όλους τους λόγους αυτούς, η ελευθερία του τύπου δεν προστατεύεται από την έννομη τάξη μας μόνο ως δικαίωμα, αλλά πολύ περισσότερο ως θεσμική εγγύηση. Ο καθηγητής κ. Κουμάντος παρατηρεί πολύ εύστοχα ότι «η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και επικοινωνίας είναι άρρηκτα δεμένη με το δικαίωμα της ενημερώσεως, ένα δικαίωμα όμως, που είναι συνάμα και καθήκον τόσο για εκείνον που στέλνει το μήνυμα όσο και για εκείνον που το λαμβάνει. Έτσι η ελευθερία δένεται όχι μόνο με την έλλειψη εξαιρετικών φραγμών, αλλά και με την ύπαρξη εσωτερικών κανόνων που απορρέουν από την αλήθεια ή τα υποκατάστατά της, την αντικειμενικότητα και την πολυμέρεια»

Εκτός όμως, από το ενημερωτικό, ελεγκτικό ή πληροφορικό κομμάτι του, υπάρχει και το ψυχαγωγικό, το οποίο σε πρώτη ανάγνωση, σαφώς και υπάγεται στο προστατευτικό πεδίο του τύπου. Το κοινό από την άλλη πλευρά αξιώνει ένα δικαίωμα ενημέρωσης και πληροφόρησης και απαιτεί την ικανοποίησή του. Η σχέση όμως αυτή ζήτησης και προσφοράς δεν «απενοχοποιεί» κιόλας, την από την πλευρά του τύπου και των μέσων κατάλυση οπουδήποτε ορίου στο όνομα της δημοσιογραφικής έρευνας και παροχής πληροφοριών στο κοινό.

Ο ιδιωτικός βίος είναι ένα από τα άμεσα και πιο συχνά πληττόμενα αγαθά, κατά την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η αποκάλυψη της αλήθειας ή η πλήρης και εμπεριστατωμένη παρουσίαση ενός θέματος, για να δίνει τη δυνατότητα εξαγωγής συμπερασμάτων, αναγκαστικά μερικές φορές οφείλει να αγγίζει και τις πτυχές αυτές και να φωτίζει και πιο προσωπικά δεδομένα της ζωής ενός ανθρώπου. Το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο, συστέλλεται κατά την λειτουργία του τύπου και αντίστοιχα ο ιδιωτικός βίος αποτελεί περιορισμό, κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον τελευταίο. Τα δικαιώματα αυτά απεικονίζονται ως επάλληλοι κύκλοι.

Αναγκαστικά εισχωρούν το ένα στο άλλο. Το δικαίωμα στην προσωπικότητα που στην ελληνική έννομη τάξη προβλέπεται από το άρθρο 57 ΑΚ, αξιώνει το σεβασμό της ιδιωτικότητας του ανθρώπου. Το δικαίωμα αυτό είναι εκείνο που ορίζει την οντότητα ενός ατόμου.

Το κράτος έχει καθήκον να μην δεσμεύει και να μην θίγει το δικαίωμα αυτό, αλλά από την άλλη πλευρά, επειδή αναπτύσσει και έμμεση τριτενέργεια, έχει καθήκον να το προστατεύει και από τις απειλές των ιδιωτών. Αυτό συμβαίνει, εξαιτίας της σπουδαιότητάς του στη δόμηση μια ελεύθερης και υγιούς προσωπικότητας και ως στοιχείο αυτής δε μπορεί να θεωρηθεί ως αντικείμενο που μπορεί να ρυθμιστεί απόλυτα από την ιδιωτική βούληση (όπως για παράδειγμα τα οικονομικής φύσης δικαιώματα, στα οποία δεν επιτρέπεται ο παρεμβατισμός του κράτους), αλλά εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο της πολιτείας. Ο καθηγητής κ. Βενιζέλος παρατηρεί σχετικά πως «η ελευθερία δόθηκε στον τύπο, για να τον θωρακίσει απέναντι στην κρατική αυθαιρεσία, αλλά δεν λειτουργεί μονοσήμαντα στη σχέση κρατικής εξουσίας-τύπου. Διαχέεται και στη σχέση κρατικής εξουσίας-ατόμων και εκεί προσλαμβάνει έναν τελείως διαφορετικό χαρακτήρα: μετατρέπεται σε αυτοτελή πηγή διακινδύνευσης της συνταγματικά κατοχυρωμένης προσωπικής ελευθερίας του ατόμου στις σημαντικότερες εκφάνσεις της, συμπεριλαμβανομένης της ιδιωτικής ζωής. Στη διμερή σχέση Τύπου- μεμονωμένου ατόμου, αυτή τη φορά είναι ο Τύπος που βρίσκεται σε θέση ισχύος και το άτομο είναι που χρήζει προστασίας». Το ΕΔΔΑ, κάνει εμφανή αυτή την τάση ρυθμίζοντας διαφορές όχι μόνο μεταξύ κρατών και ιδιωτών, αλλά και μεταξύ ιδιωτών μεταξύ τους.

Τα δημόσια πρόσωπα έχουν κάνει μια επιλογή στη ζωή τους. Αυτή την επιλογή καλούνται να υποστηρίξουν και να αποδεχθούν τα αποτελέσματά της. Η ζωή των ανθρώπων αυτών, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και τα φώτα της δημοσιότητας είναι στραμμένα συνεχώς πάνω τους, μερικές φορές σε αφόρητο βαθμό. Η ζωή τους παρακολουθείται διαρκώς και κάθε μικρή λεπτομέρεια μπορεί να βρεθεί να φιγουράρει σε πρώτες σελίδες εφημερίδων ή περιοδικών ή να αποτελεί νέο ευρείας κατανάλωσης. Είναι όμως, ένα βάρος

το οποίο γνωρίζουν εκ των προτέρων ότι πρέπει να φέρουν, καθώς είναι συνυφασμένο με την διασημότητα και την αναγνωρισιμότητα. Επομένως, κατά την κρίση του δικαστηρίου συνυπολογίζεται η συνειδητότητα αυτή της επιλογής τους. Η ιδιωτική τους ζωή αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια περιορισμού- όταν θα έρθει η ώρα να σταθμιστεί με την ελευθερία του τύπου και της έκφρασης αυτού- σε σχέση με εκείνη ενός απλού ανθρώπου που δεν προκαλεί με τη συμπεριφορά του και ούτε εκθέτει τον εαυτό του σε οποιοδήποτε πεδίο που μπορεί να προσφέρει ένα βήμα πρόσβασης προς το ευρύ κοινό : πολιτικό, καλλιτεχνικό, επαγγελματικό κ.ο.κ.

Η σύγκρουση αυτή που προκύπτει, κατά συνάντηση των δύο αυτών δικαιωμάτων, δεν μπορεί να αρθεί χρησιμοποιώντας έναν μόνιμο και σταθερό κανόνα, γιατί πολύ απλά δεν υπάρχει ένας τέτοιος, αφού πρόκειται για δικαιώματα που κατ' αρχήν έχουν το ίδιο ειδικό βάρος και κανένα δεν υπερέχει του άλλου.. Η τυχόν αναφερόμενη σύγκρουση λοιπόν, λύνεται κατά περίπτωση. Ο δικαστής, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την κάθε περίπτωση ξεχωριστά, ρίχνοντας φως στις μικρές λεπτομέρειες και ερμηνεύοντας τους κανόνες δικαίου, στους οποίους υπάγεται η περίπτωση, καταλήγει σε ένα δικανικό συλλογισμό και δίνει την αρμόζουσα λύση, προχωρώντας σε μία στάθμιση.

Κατά τη στάθμιση αυτή, έχει αποδειχθεί ότι η αμερικανική νομολογία ρίχνει το βάρος στην ελευθερία του τύπου , του λόγου και της έκφρασης αφήνοντας πιο πίσω το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο. Στην Ευρώπη πάλι, αφικνούμενο από μία βάση κοινωνικού ανθρωπισμού, το δικαίο όπως διαμορφώνεται και αντικατοπτρίζεται από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Στρασβούργο, δύο φαινομενικά αντίρροπες τάσεις φαίνονται να αναπτύσσονται παράλληλα: από τη μία πλευρά διευρύνεται ο κύκλος των δημοσίων προσώπων - κυρίως με την ανάπτυξη της κατηγορίας των προσώπων της σχετικής επικαιρότητας, ενώ από την άλλη φαίνεται να αναγνωρίζεται και στα πρόσωπα αυτά ένας πυρήνας ιδιωτικότητας που κανένα «δικαιολογημένο ενδιαφέρον» του κοινού δεν δικαιολογεί την παραβίασή του. Ακόμα δηλαδή, και κατά την

εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, προκειμένου να εντοπιστεί το εύλογο μέτρο περιορισμού του ενός δικαιώματος και υπεροχής του άλλου, δεν υπάρχει αναγκαίο μέτρο που θα μπορούσε να δικαιολογήσει ή να απαιτήσει την πλήρη συστολή, μέχρι εξαλείψεώς της, της ιδιωτικότητας ενός δημοσίου προσώπου. Είναι ζήτημα απλής λογικής, να γίνει αντιληπτό πως αν αφαιρέσουμε πλήρως από έναν άνθρωπο το δικαίωμα να κρατάει κάποιες στιγμές και κάποιες λειτουργίες μόνο για τον εαυτό του, τότε στην ουσία του στερούμε τη δυνατότητα να αυτοπροσδιορίζεται ως οντότητα, ως άτομο που έχει αντίληψη αλλά και έλεγχο σε ένα πολύ μικρό κομμάτι της ζωής του έστω, το οποίο να μπορεί να ορίζει το ίδιο με τον τρόπο που επιθυμεί, χωρίς να χρειάζεται να γίνει αντικείμενο δημόσιας συζήτησης ή δημόσιας κριτικής. Είναι αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου, άσχετα από το πόσο πολύ μπορεί να έχει εκθέσει ο ίδιος τον εαυτό του στη δημόσια ζωή, να μπορεί να διαφυλάξει ένα μικρό- έστω- τμήμα της ζωής του, μόνο για το ίδιο. Για παράδειγμα το ότι ένας άνθρωπος έχει αφιερώσει τη ζωή του στην πολιτική, έχει θητεύσει σε διάφορα πολιτικά αξιώματα και βρίσκεται συνέχεια στην πρώτη γραμμή της δημοσιότητας, εξαιτίας της δραστηριότητας αυτής για πολλά χρόνια, δικαιολογεί την ενασχόληση του τύπου με το πρόσωπό του, όμως δεν θα δικαιολογούσε την παρεϊσφρηση και τη δημοσίευση στιγμών, όπως για παράδειγμα το πώς κάνει μπάνιο, το πώς κοιμάται το πώς τρώει με την οικογένεια του, ή το πώς κάνει έρωτα. Κάτι τέτοιο θα κατέλυε το δικαίωμα του να οριοθετεί τη ζωή του και θα τον παρέδιδε έρμαιο στα χέρια του κοινού και των μέσων ενημέρωσης. Θα ήταν σαν να αποδεχόμαστε ότι ένας άνθρωπος από τη στιγμή που αποφασίζει να γίνει δημόσιο πρόσωπο, γίνεται καλλιτέχνης, πολιτικός, αξιωματούχος κ.ο.κ, αλλά παύει να είναι άτομο. Η ιδιωτική ζωή συμπυκνώνει το δικαίωμα ιδιοκτησίας του ανθρώπου πάνω στην ίδια του την ύπαρξη και για το λόγο αυτό δεν μπορεί να αναιρεθεί. Πρέπει να υπάρχει πάντα ένα minimum απομείναντος σεβασμού και αξιώσεως προστασίας αυτής.

Εκείνο λοιπόν, που πρέπει να βρεθεί είναι πως ορίζεται το κατώτατο αυτό όριο, με ποια κριτήρια περιχαράκωνεται ο πυρήνας αυτός. Ποιο είναι το

κρίσιμο σημείο εκείνο από το οποίο κάμπτεται η προστασία της ιδιωτικότητας; Κριτήρια έχουν προταθεί ήδη κατά την ανωτέρω ανάπτυξη (π.χ. το χωρικό), αλλά τα περισσότερα κρίνονται απρόσφορα στο να μας προσφέρουν μια γενική λύση. Από τη μελέτη της νομολογίας, αλλά και τις απόψεις των θεωρητικών επί του θέματος, φαίνεται ότι τα κριτήρια εκείνα που μπορούν να αποδώσουν την πιο ακριβοδίκαιη λύση είναι εκείνα που έχουν να κάνουν με την ακολουθία ή ανακολουθία λόγου και έργων των προσώπων αυτών και εκείνα που άπτονται της κοινωνικής προσφορότητας: Η υποκρισία, η αναντιστοιχία ύφους και ήθους, αυτό που διατείνεται ότι είναι και ότι πρεσβεύει ένα δημόσιο πρόσωπο με την κραυγαλέα αντίθεση αυτού που πραγματικά είναι, μπορεί να αποτελέσει ένα κριτήριο (για παράδειγμα το ότι ένας ζωγράφος κάνει χρήση ναρκωτικών ουσιών, δεν είναι κάτι που πρέπει να γνωρίζει το κοινό μόνο από το γεγονός ότι είναι διάσημος, αν όμως ο πρόεδρος μια επιτροπής κατά των ναρκωτικών κάνει το ίδιο πράγμα η δραστηριότητά του αυτή δεν μπορεί να έχει τον ίδιο βαθμό προστασίας). Αντίθετα, το πρόσωπο εκείνο που δεν προσπαθεί να παρουσιάσει τον αυτό του ούτε ως «σωτήρα» ούτε ως «άγιο», χηρίζει μικρότερου ελέγχου και οι αδυναμίες του μπορούν πολύ πιο εύκολα να γίνουν κατανοητές και ανεκτές, Ένα ακόμα πολύ σημαντικό κριτήριο είναι εκείνο του τι μπορεί να προσφέρει η συγκεκριμένη αποκάλυψη, στο πεδίο του δημοσίου διαλόγου. Αν διακυβεύεται ένα πολύ σημαντικό ζήτημα και η αποκάλυψη είναι απαραίτητο στοιχείο για να διεξαχθούν τα σωστά συμπεράσματα, αν τα στοιχεία αυτά της προσωπικότητας του δημοσίου προσώπου πρέπει να αποτελέσουν την αφετηρία για μια συζήτηση, η οποία μπορεί να προσφέρει τροφή για σκέψη στην κοινή γνώμη, τότε το δικαίωμα της ιδιωτικότητας μπορεί να καμφθεί υπηρετώντας έναν ανώτερο σκοπό.

Υπάρχει ακόμα και η περίπτωση του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος του κοινού, το οποίο δικαιούται σε κάποιες περιπτώσεις να γνωρίζει για ορισμένες δραστηριότητες σημαντικών ανθρώπων, αν οι δραστηριότητες αυτές επηρεάζουν την ενάσκηση των καθηκόντων τους και αυτές με τη σειρά τους ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο. Σε όλες όμως αυτές τις περιπτώσεις,

πρέπει να επαναληφθεί ότι συστέλλεται η προστασία του ιδιωτικού βίου και διαστέλλεται αντίστοιχα η ελευθερία της ενημέρωσης και του τύπου και πάλι όμως , μέχρι ενός σημείου, εκείνου του σκληρού, συμπαγούς και απαραβίαστου πυρήνα για τον οποίο μιλήσαμε και πιο πάνω και ότι πολύ σημαντικό στοιχείο που καταξιώνει ή όχι το χειρισμό από την πλευρά του τύπου είναι τα χρησιμοποιούμενα μέσα που πρέπει να είναι ανάλογα του σκοπού που επιδιώκεται, χωρίς να εξευτελίζεται και να χλευάζεται η εικόνα του ανθρώπου.

Όλα όσα αναφέρθηκαν, για τα δημόσια πρόσωπα γίνονται ακόμη πιο προβληματικά και δυσεπίλυτα, όταν πρόκειται για τα πρόσωπα τα σχετικής επικαιρότητας, για το λόγο ότι σ' αυτά δεν συντρέχει - πολλές φορές - ο πλέον καθοριστικός, κατά τη γνώμη μου, παράγοντας : το στοιχείο της επιλογής. Οι άνθρωποι αυτοί, αντικρύζουν τα φώτα της δημοσιότητας, κάποιες φορές από τύχη (π.χ. ο τυχερός του ΤΖΟΚΕΡ), άλλες εξ αντανάκλασως (π.χ.ως συγγενείς ενός τραγικού θύματος δυστυχήματος ή εγκληματικής ενέργειας), άλλες αναγκαστικά (π.χ. ο επιστήμονας που κάνει μια πολλή σημαντική ιατρική ανακάλυψη, αλλά κανένα στόχο δεν έχει να επιδιώξει τη δημοσιότητα) κ.ο.κ. Στην περίπτωση αυτή, δίκαιο θα ήταν τα πρόσωπα αυτά να απολαμβάνουν προνομιακής μεταχείρισης σε σχέση με εκείνα της απόλυτης επικαιρότητας, καθώς σε αυτούς δεν υπάρχει το στοιχείο της επιδίωξης. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι στην πραγματικότητα πρόκειται για μια υβριδική κατάσταση, ανάμεσα στα δημόσια πρόσωπα και στους απλούς πολίτες, οι οποίοι ανά πάσα στιγμή και για γεγονότα που ξεφεύγουν από τον έλεγχο τους μπορούν να μεταβούν στην κατηγορία των προσώπων της σχετικής επικαιρότητας. Και στην περίπτωση, βέβαια αυτή , η επιδίωξη, ο ενυπάρχων σκοπός ή όχι, είναι κάτι που θα πρέπει να κρίνεται και να εξετάζεται ad hoc.

Στη χώρα μας τώρα, τα εθνικά δικαστήρια, μέχρι πριν από μερικά χρόνια είχαν το δικαίωμα της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής των δημοσίων προσώπων σε δεύτερη μοίρα, πρεσβεύοντας μια ελεγκτική λειτουργία του τύπου δικαιολογώντας της πολλές φορές, στο όνομα ενός ανώτερου σκοπού

και αδυσώπητες τεχνικές. Τα τελευταία χρόνια όμως και σε εναρμόνιση προς την νομολογία του ΕΔΔΑ, παρατηρείται μια στροφή προς την αναγνώριση, κατά τη στάθμιση των συγκρουόμενων αυτών δικαιωμάτων, της εκτενέστερης και πληρέστερης προστασίας της ιδιωτικότητας των δημόσιων μορφών. Προς αυτή την κατεύθυνση βοήθησαν και οι αποφάσεις των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών (του ΕΣΡ και της ΑΠΔ) που έδωσαν έναν νέο προσανατολισμό στη νομική σκέψη, περιβάλλοντας ζητήματα προσωπικότητας με μεγαλύτερο κύρος. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι ακούγονται απόψεις που υποστηρίζουν ότι στην πραγματικότητα το ζήτημα αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να λυθεί στο πλαίσιο της πολυσυζητημένης αυτορρύθμισης των μέσων και ότι μέσα στο κανονιστικό αυτό πεδίο οι λειτουργίες των δικαιωμάτων θα μπορούσαν να αποδώσουν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Δεδομένου όμως, πως η χώρα μας υπολείπεται πολύ ακόμα στο θέμα των μηχανισμών που θα μπορούσαν να διασφαλίσουν κάτι τέτοιο, προς το παρόν, η πιο σίγουρη λύση εξακολουθεί να παραμένει ο έλληνας δικαστής, ο οποίος αξιοποιώντας σωστά τα εργαλεία και τις τεχνικές που του δίνονται, κρατώντας ανοικτό το πνεύμα του και ζυγίζοντας σωστά τις καταστάσεις, «αφουγκραζόμενος» τις διαμορφούμενες γύρω από το ζήτημα αυτό τάσεις και εξελίξεις της διεθνούς νομολογίας, μπορεί να βρει και να διατηρήσει τις λεπτές και ευαίσθητες ισορροπίες ανάμεσα στα δύο αυτά θεμελιώδη δικαιώματα με το μικρότερο δυνατό κόστος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είτε συμφωνούμε είτε όχι απόλυτα, η μόνη σίγουρη παραδοχή είναι πως η αξία του ανθρώπου βρίσκεται πάνω από οποιαδήποτε άλλη πρακτική και απαίτηση. Η εργασία αυτή περισσότερο από το να καταφέρει να δώσει απάντηση σε κάποια ερωτήματα, επιδίωξε να θέσει καινούργια στον αναγνώστη και να αποκαλύψει κάποιες πτυχές του συγκεκριμένου ζητήματος που θεωρημένες από μία εξωνομική σκοπιά πιθανόν να μην είναι ορατές. Παρόλ' αυτά, είναι πεποίθηση της γράφουσας, ότι όλα τα νομικά ζητήματα είναι μαθήματα απλής και κοινής λογικής. Αυτό που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι σε έναν κόσμο που από προσωποπαγής γίνεται συγκεντρωτικός και συμπαγής γύρω από τις εξουσίες, να διατηρούμε μια στάση κριτικής σε ό,τι συμβαίνει γύρω μας, αμφισβήτησης σε όλα εκείνα που μας προσφέρονται προς βρώση υπό μορφή αυθεντίας ως μοναδική επιλογή και τελικά αντίδρασης, όταν νιώθουμε ότι κάτι αρχίζει να θίγει όχι μόνο εμάς, αλλά και τον άνθρωπο που μπορεί να είναι δίπλα μας. Ο τύπος και η ενημέρωση έχουν τρομακτική δύναμη που μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός ευεργετικών αλλαγών, αλλά είναι καθήκον όλων μας να διατηρούμε μια συνείδηση κριτική απέναντι σε ό,τι συμβαίνει, όταν αυτό υπερβαίνει τα εσκαμμένα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Πότε δεν πρέπει να ξεχνάμε, άλλωστε, ότι κανείς δεν ξέρει πότε ακριβώς, με ποιο τρόπο και υπό ποιους όρους θα έρθει η δική του στιγμή να αντικρύσει τα φώτα της δημοσιότητας ...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλιβιζάτος Ν - «Ιδιωτικότητα και Δημοσιοποίηση. Επίκαιρες παρατηρήσεις για τα όρια των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων», ΔιΜΕΕ, 1/2005

Αλιβιζάτος Ν. «Η ιδιωτική ζωή των δημοσίων προσώπων», Αβέβαιος εκσυγχρονισμός, Πόλις 2001

Αλιβιζάτος Ν - Η ιδιωτική ζωή των Δημοσίων προσώπων, Τα Νέα, Αθήνα, 1997

Ανθόπουλος, Χ., «Προστασία προσωπικών δεδομένων και ελευθερία πληροφόρησης. Στο περιθώριο της 3545/2002 του ΣτΕ», ΔτΑ, 22/2004

Ανθόπουλος Χ. «Ελευθερία της πληροφόρησης και δικαιώματα της προσωπικότητας: η αστική ευθύνη των μέσων ενημέρωσης» σε Τσαπόγας Μ-Χριστόπουλος, Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003, Καστανιώτης, Αθήνα 2004

Ανθόπουλος Χ, Το πρόβλημα της λειτουργικής δέσμευσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2003

Βουτσάκης Β., «Η αρχή της αναλογικότητας: από την ερμηνεία στη διάπλαση δικαίου»,σελ.229 σε Φωτιάδου Αλκμήνη

Δαγτόγλου Π., Ατομικά Δικαιώματα, Σάκκουλας Αντ ,1991

Δαγτόγλου Π, Τύπος και Σύνταγμα, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα- Κομοτηνή 1989,

Δημητρόπουλος Α.- Σημειώσεις Συνταγματικού Δικαίου, Θ' έκδοση, Αθήνα 2001

Καράκωστας Ι., «Προσβολή της προσωπικότητας και Right of Publicity», ΔιΜΕΕ, 2/2006

- Καράκωστας Ι, «Όρια και προϋποθέσεις δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων που αφορούν πρόσωπο της επικαιρότητας», ΔιΜΕΕ, 1/2005,
- Καράκωστας Ι. Το Δίκαιο των ΜΜΕ, Σάκκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή, 2005
- Καράκωστα Ι, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, Σακουλλας, Αθήνα Κομοτηνή, 2003
- Καράκωστας Ι, Προσωπικότητα και Τύπος, Σάκκουλας Αντ., Αθήνα 2000
- Καράκωστας Ι «Η προστασία του ιδιωτικού βίου των προσώπων της επικαιρότητας από τη σκοπιά του συγκριτικού δικαίου», ΔΕΕ 1999
- Κική Γιάννα, Η ελευθερία των οπτικοακουστικών μέσων, Σάκκουλας, Αθήνα, 2003
- Κόρσος Δ., «Τύπος και Ραδιοτηλεόραση», Σάκκουλας Αντ. Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 1987
- Κουμάντος Γ, « Ελευθερία και ποιότητα στα Μέσα Ενημέρωσης» Το Σύνταγμα, 1975
- Κρίππας, Γ., Η ελευθερία του τύπου έναντι του δικαιώματος επί του ιδιωτικού βίου Αθήνα 1972
- Μανιτάκης Α., «Η αρχή της ισότητας και η έννοια του γενικού συμφέροντος», ΤοΣ (1978) σε Φωτιάδου Αλκμήνη, 2006
- Μαρκεζίνης, Β. «Η προστασία του ιδιωτικού βίου των δημοσίων προσώπων: Οι υποθέσεις του Μονακό, Κάθριν Ζέτα Τζόουνς και Ναόμι Κάμπελ από σκοπιάς συγκριτικού δικαίου», ΔτΑ, 25/2005
- Μέλφος Θ., «Ελευθερία πληροφόρησης του Δημοσιογράφου και προστασία της προσωπικότητας», ΔτΑ, 1999
- Μιχαηλίδης Νουάρος Γ., «Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του τύπου», Το Σύνταγμα, 1983
- Παντελης Α., Ζητήματα συνταγματικών επιφυλάξεων, Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1984
- Παπαδημητρίου Γ. «Ο Έλληνας Δικαστής και η ΕΣΔΑ», Το Σύνταγμα, 5/2002

Σωτηρέλλης Γ. «από την ελευθερία των ΜΜε, στην ελευθερία έναντι των ΜΜΕ», Όρια και σχέσεις δημόσιου και ιδιωτικού , Ίδρυμα Σάκη Καραγεωργα, Αθήνα, 1996

Τσεβιάς Αθ, «Η προστασία του ιδιωτικού βίου των δημοσίων προσώπων έναντι των μέσων ενημέρωσης κατά την ΕΣΔΑ. Σχόλιο στην απόφαση του ΕΔΔΑ της 24.06.2004 (von Hannover κατά Γερμανίας)», ΔιΜΕΕ 3/2005

Τσάτσος, Σκουρής, Σπυρόπουλος, Ελευθερία του τύπου και προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών, σε Ανθόπουλο Χ., ΔιΜΕΕ

Φωτιάδου Αλκμήνη, «Σταθμίζοντας την ελευθερία του λόγου : Δικαστικές στεχνικές και ελευθερία του λόγου στις ΗΠΑ και στην Ελλάδα», Σάκκουλας Αντ. Αθήνα -Θεσσαλονίκη, 2006

Φωτιάδου Αλκμήνη, «Η προστασία της προσωπικότητας δημοσίου προσώπου κατά την ικανοποίηση του διαδικαστικού αιτήματος επανόρθωσης από το ΕΣΡ», Το Σύνταγμα, 1/1999

Φωτιάδου Αλκμήνη, «Φύλλο συκής», Το Σύνταγμα, 1/2001

ΚΩΔΙΚΕΣ

Αστικός Κώδικας, Σπυριδάκης, Σάκκουλας, Αθήνα, 1998

Ποινικός Κώδικας, Κονταξής Αθ., Σάκκουλας 1997

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

H.C. Black, Black's Law Dictionary, St. Paul, West Publishing, 1983

D.L. Faigman "Madisonian Balancing : A Theory of Constitutional Adjudication, 88 Nw.U. L.Rev.641 in Φωτιάδου 2006

Hubmann, Das Persönlichkeitsrecht, Aylf, Koln 1967

Media Law, 3rd ed., Penguin Books, 1992, σελ.80-81, σε Φωτιάδου Α, Το Σύνταγμα, 1999

Neumann-Deusberg, Persönlichkeitsrecht und Namensanonymität, JZ 1970, σελ.564 σε Καρακώστας Ι, 2000

Poldech A.Daw Recht auf Privataheit, Grundrechte alw Fundament der Demokratie, Joachim Peters, Frankfurt, 1979

Rigaux, L'elaboration d'un "right of privacy" par la juripredence americaine,στη Revue internationale de droit compare, σελ 710 σε Μιχαηλιδης - Νουάρος, 1983

Wacks, The Protection of Privacy

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.dpa.gr

www.dsa.gr

www.echr.coe.int

www.lawdb.intrasoftnet.com

www.nomoteleia.gr

www.to-syntagma.ant.sakkoulas.gr www.rsf.org article "France - Annual report 2007"

www.hri.ca " Mass Media: Privacy and Freedom of Expression

www.guardian.co.uk, "Sex, Privacy and press freedom",

www.orgadfpublicationwfreedom-of-information-foi-vs-privacy, "Freedom of expression and the right to privacy" www.reutersinstitute.politics.ox.ac.uk, "do public men and women have the right to a private life."

www.mispedia.org, "Declaration on freedom of political debate in the media" www.idebate.org, "Should the private lives of public figures be open to press scrutiny?" www.ucl.ac.uk/law "Public Figures and Right of Privacy in Greek Private Law"

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Νόμος 2472/1997 Περί προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Αντικείμενο

Αντικείμενο του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως:

α) “Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα”, κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων.

β) “Ευαίσθητα δεδομένα”, τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων.

γ) “Υποκείμενο των δεδομένων”, το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός η περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική.

δ) “Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα” (“επεξεργασία”), κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται, από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή.

ε) “Αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα” (“αρχείο”), κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια.

στ) “Διασύνδεση”, μορφή επεξεργασίας που συνίσταται στην δυνατότητα συσχέτισης των δεδομένων ενός αρχείου με δεδομένα αρχείου ή αρχείων που τηρούνται από άλλον ή άλλους υπεύθυνους επεξεργασίας ή που τηρούνται από τον ίδιο υπεύθυνο επεξεργασίας για άλλο σκοπό.

ζ) “Υπεύθυνος επεξεργασίας”, οποιοσδήποτε καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός. Όταν ο σκοπός και ο τρόπος της επεξεργασίας καθορίζονται με διατάξεις νόμου ή κανονιστικές διατάξεις εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται η επιλογή του καθορίζονται αντίστοιχα από το εθνικό ή το κοινοτικό δίκαιο.

η) “Εκτελών την επεξεργασία”, οποιοσδήποτε επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό υπεύθυνου επεξεργασίας, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός.

θ) “Τρίτος”, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία, ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, εκτός από το υποκείμενο των δεδομένων, τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τα πρόσωπα που είναι εξουσιοδοτημένα να επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία ή για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας.

ι) “Αποδέκτης”, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή ή υπηρεσία, ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τρίτο ή όχι.

ια) “Συγκατάθεση” του υποκειμένου των δεδομένων, κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή, και εν πλήρη επίγνωση, και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Η ενημέρωση αυτή περιλαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για τον σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του. Η συγκατάθεση μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, χωρίς αναδρομικό αποτέλεσμα.

ιβ) “Αρχή”, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα που θεσπίζεται στο κεφάλαιο Δ΄ του παρόντος νόμου.

*** Οι περιπτώσεις β και ε του παρόντος άρθρου αντικαταστάθηκαν ως άνω σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 αντιστοίχως του άρθρου 18 Ν. 3471/2006, ΦΕΚ 133^Α/2006.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Άρθρο 4

Χαρακτηριστικά δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει :
 - α) Να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους,

σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών.

- β) Να είναι συναφή, πρόσφορα, και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας.
- γ) Να είναι ακριβή και, εφόσον χρειάζεται, να υποβάλλονται σε ενημέρωση.
- δ) Να διατηρούνται σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται, κατά την κρίση της Αρχής, για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής τους και της επεξεργασίας τους. Μετά την παρέλευση της περιόδου αυτής, η Αρχή μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, να επιτρέπει τη διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για ιστορικούς επιστημονικούς ή στατιστικούς σκοπούς, εφ' όσον κρίνει ότι δεν θίγονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τα δικαιώματα των υποκειμένων τους ή και τρίτων.

2. Η τήρηση των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου βαρύνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν συλλεχθεί ή υφίστανται επεξεργασία κατά παράβαση της προηγούμενης παραγράφου καταστρέφονται με ευθύνη του υπεύθυνου επεξεργασίας. Η Αρχή, εάν εξακριβώσει αυτεπαγγέλτως ή μετά από σχετική καταγγελία παράβαση των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου, επιβάλλει την διακοπή της συλλογής ή της επεξεργασίας και την καταστροφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που έχουν ήδη συλλεγεί ή τύχει επεξεργασίας.

*** Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου τροποποιήθηκε ως άνω σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 2 Ν. 3471/2006.

Άρθρο 5

Προϋποθέσεις επεξεργασίας

1. Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνον όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του.
2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεση, όταν:
 - α) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης, στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι υποκείμενο δεδομένων ή για τη λήψη μέτρων κατόπιν αιτήσεως του υποκειμένου κατά το προσυμβατικό στάδιο.
 - β) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρεώσεως του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από το νόμο.
 - γ) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου, εάν αυτό τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του.
 - δ) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση έργου δημόσιου συμφέροντος ή έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και εκτελείται από δημόσια αρχή ή έχει ανατεθεί από αυτή είτε στον υπεύθυνο επεξεργασίας είτε σε τρίτο, στον οποίο γνωστοποιούνται τα δεδομένα.
 - ε) Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του

έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών.

3. Η Αρχή μπορεί να εκδίδει ειδικούς κανόνες επεξεργασίας για τις πλέον συνήθεις κατηγορίες επεξεργασιών και αρχείων, οι οποίες προφανώς δεν θίγουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Οι κατηγορίες αυτές προσδιορίζονται με κανονισμούς που καταρτίζει η Αρχή και κυρώνονται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Άρθρο 6

Γνωστοποίηση αρχείων

1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να γνωστοποιήσει εγγράφως στην Αρχή, τη σύσταση και λειτουργία αρχείου ή την έναρξη της επεξεργασίας.
2. Με τη γνωστοποίηση της προηγούμενης παραγράφου ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει απαραίτητως να δηλώνει:
 - α) Το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία ή τον τίτλο του, και τη διεύθυνσή του.
 - β) Τη διεύθυνση όπου είναι εγκατεστημένο το αρχείο ή ο κύριος εξοπλισμός που υποστηρίζει την επεξεργασία.
 - γ) Την περιγραφή του σκοπού της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται ή πρόκειται να περιληφθούν στο αρχείο.
 - δ) Το είδος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υφίστανται ή πρόκειται να υποστούν επεξεργασία ή περιέχονται ή πρόκειται να περιληφθούν στο αρχείο.
 - ε) Το χρονικό διάστημα για το οποίο προτίθεται να εκτελεί την επεξεργασία ή να διατηρήσει το αρχείο.
 - στ) Τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών στους οποίους ανακοινώνει ή ενδέχεται να ανακοινώνει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.
 - ζ) Τις ενδεχόμενες διαβιβάσεις και το σκοπό της διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες.
 - η) Τα βασικά χαρακτηριστικά του συστήματος και των μέτρων ασφαλείας του αρχείου ή της επεξεργασίας.
3. Τα στοιχεία της προηγούμενης παραγράφου καταχωρίζονται στο Μητρώο Αρχείων και Επεξεργασιών που τηρεί η Αρχή.
4. Κάθε μεταβολή των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 πρέπει να γνωστοποιείται εγγράφως και χωρίς καθυστέρηση από τον υπεύθυνο στην Αρχή.

*** Η περίπτωση α' της παρ.2 του παρόντος άρθρου αντικαταστάθηκε ως άνω σύμφωνα με την παρ. 1 άρθρ. 8 Ν.2819/2000, ΦΕΚ84Α/2000.

*** Η περίπτωση θ' της παρ. 2 του παρόντος άρθρου διεγράφη σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 8 του Ν. 2819/2000.

Άρθρο 7

Επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων

1. Απαγορεύεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) Το υποκείμενο έδωσε τη γραπτή συγκατάθεσή του εκτός εάν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη ή νόμος ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση.
 - β) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή προβλεπόμενου από το νόμο συμφέροντος τρίτου, εάν το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του.
 - γ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο ή είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου.
 - δ) Η επεξεργασία αφορά θέματα υγείας και εκτελείται από πρόσωπο που ασχολείται κατ' επάγγελμα με την παροχή υπηρεσιών υγείας και υπόκειται σε καθήκον εχεμύθειας ή σε συναφείς κώδικες δεοντολογίας, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την ιατρική πρόληψη, διάγνωση, περίθαλψη ή τη διαχείριση υπηρεσιών υγείας.
 - ε) Η επεξεργασία εκτελείται από Δημόσια Αρχή και είναι αναγκαία είτε αα) για λόγους εθνικής ασφάλειας είτε ββ) για την εξυπηρέτηση των αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής και αφορά τη διακρίβωση εγκλημάτων, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας είτε γγ) για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας είτε δδ) για την άσκηση δημόσιου φορολογικού ελέγχου ή δημόσιου ελέγχου κοινωνικών παροχών.
 - στ) Η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται.
 - ζ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, και πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η άδεια της αρχής χορηγείται μόνο εφόσον η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος καθώς και στο πλαίσιο καλλιτεχνικής έκφρασης και εφόσον δεν παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.
3. Η Αρχή χορηγεί άδεια συλλογής και επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και άδεια ίδρύσεως και λειτουργίας σχετικού αρχείου, ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας. Εφ' όσον η Αρχή διαπιστώσει ότι πραγματοποιείται επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, η γνωστοποίηση αρχείου, σύμφωνα με το άρθρο 6 του παρόντος νόμου, επέχει θέση αιτήσεως για τη χορήγηση άδειας. Η Αρχή μπορεί να επιβάλλει όρους και προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη προστασία του δικαιώματος ιδιωτικής ζωής των υποκειμένων ή τρίτων.
4. Η άδεια εκδίδεται για ορισμένο χρόνο, ανάλογα με τον σκοπό της επεξεργασίας. Μπορεί να ανανεωθεί ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας.
5. Η άδεια περιέχει απαραίτητα:

- α) Το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία ή τον τίτλο καθώς και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του.
- β) Τη διεύθυνση όπου είναι εγκατεστημένο το αρχείο.
- γ) Το είδος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επιτρέπεται να περιληφθούν στο αρχείο.
- δ) Το χρονικό διάστημα για το οποίο χορηγείται η άδεια.
- ε) Τους τυχόν όρους και προϋποθέσεις που έχει επιβάλει η Αρχή για την ίδρυση και λειτουργία του αρχείου.
- στ) Την υποχρέωση γνωστοποίησής του ή των αποδεκτών ευθύς ως εξατομικευτούν.

6. Αντίγραφο της άδειας καταχωρίζεται στο Μητρώο Αδειών που διατηρεί η Αρχή.

7. Κάθε μεταβολή των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 5 γνωστοποιείται χωρίς καθυστέρηση στην Αρχή. Κάθε άλλη μεταβολή, πλην της διεύθυνσης του υπευθύνου ή του εκπροσώπου του, συνεπάγεται την έκδοση νέας άδειας, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις.

***Η περίπτωση γ' της παρ.2 του παρόντος άρθρου αντικαταστάθηκε ως άνω σύμφωνα με την παρ. 1 άρθρ. 34 Ν. 2915/2001, ΦΕΚ 109^Α/2001, η περίπτωση ε' της παρ. 2 του παρόντος άρθρου αντικαταστάθηκε ως άνω σύμφωνα με την παρ. 2 άρθρ. 34 Ν. 2915/2001 και η υποπερίπτωση γγ' της περίπτωσης ε' της παρ. 2 του παρόντος άρθρου αντικαταστάθηκε σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 26 του Ν. 3156/2003, ΦΕΚ 157^Α/2003, και προσετέθη υποπερίπτωση δδ'.

*** Το στοιχείο β της παρ. 2 του παρόντος άρθρου τροποποιήθηκε ως άνω σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 1 Ν. 3471/2006.

Άρθρο 7Α

Απαλλαγή υποχρέωσης γνωστοποίησης και λήψης άδειας

1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας απαλλάσσεται από την υποχρέωση γνωστοποίησης του άρθρου 6 και από την υποχρέωση λήψης άδειας του άρθρου 7 του παρόντος νόμου στις ακόλουθες περιπτώσεις:
 - α) Όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται αποκλειστικά για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με σχέση εργασίας ή έργου ή με παροχή υπηρεσιών στο δημόσιο τομέα και είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης που επιβάλλει ο νόμος ή για την εκτέλεση των υποχρεώσεων από τις παραπάνω σχέσεις και το υποκείμενο έχει προηγουμένως ενημερωθεί.
 - β) Όταν η επεξεργασία αφορά πελάτες ή προμηθευτές, εφόσον τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους. Για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές δεν λογίζονται ως τρίτοι, εφόσον τη διαβίβαση ή κοινοποίηση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση. Δεν απαλλάσσονται από την υποχρέωση γνωστοποίησης οι ασφαλιστικές εταιρείες για όλους τους κλάδους ασφάλισης, οι φαρμακευτικές εταιρείες, οι εταιρείες εμπορίας πληροφοριών και τα χρηματοπιστωτικά νομικά πρόσωπα, όπως οι τράπεζες και οι εταιρείες έκδοσης πιστωτικών καρτών.
 - γ) Όταν η επεξεργασία γίνεται από σωματεία, εταιρείες, ενώσεις προσώπων και πολιτικά κόμματα και αφορά δεδομένα των μελών ή εταιρειών τους, εφόσον αυτοί έχουν δώσει την συγκατάθεσή τους και τα δεδομένα δεν

διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους. Δεν λογίζονται τρίτοι τα μέλη ή εταίροι, εφόσον η διαβίβαση γίνεται προς αυτούς για τους σκοπούς των ως άνω νομικών προσώπων ή ενώσεων, ούτε τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές, εφόσον τη διαβίβαση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση.

- δ) Όταν η επεξεργασία αφορά δεδομένα υγείας και γίνεται από ιατρούς ή άλλα πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεσμεύεται από το ιατρικό απόρρητο ή άλλο απόρρητο που προβλέπει νόμος ή κώδικας δεοντολογίας και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους. Για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές δεν λογίζονται ως τρίτοι, εφόσον τη διαβίβαση ή κοινοποίηση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση. Δεν εμπίπτουν στην απαλλαγή της παρούσας διάταξης τα νομικά πρόσωπα ή οργανισμοί που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, όπως κλινικές, νοσοκομεία, κέντρα αποθεραπείας και αποτοξίνωσης, ασφαλιστικά ταμεία και ασφαλιστικές εταιρείες, καθώς και οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν η επεξεργασία διεξάγεται στο πλαίσιο προγραμμάτων τηλεϊατρικής ή παροχής ιατρικών υπηρεσιών μέσω δικτύου.
- ε) Όταν η επεξεργασία γίνεται από δικηγόρους, συμβολαιογράφους, άμισθους υποθηκοφύλακες και δικαστικούς επιμελητές ή εταιρείες των προσώπων αυτών και αφορά στην παροχή νομικών υπηρεσιών προς πελάτες τους, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας και τα μέλη των εταιρειών δεσμεύονται από υποχρέωση απορρήτου που προβλέπει νόμος και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους, εκτός από τις περιπτώσεις που αυτό είναι αναγκαίο και συνδέεται άμεσα με την εκπλήρωση εντολής του πελάτη.
- στ) Όταν η επεξεργασία γίνεται από δικαστικές αρχές ή υπηρεσίες στο πλαίσιο απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους.
2. Σε όλες τις περιπτώσεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υπόκειται σε όλες τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο παρών νόμος και υποχρεούται να συμμορφώνεται με ειδικούς κανόνες επεξεργασίας που η Αρχή εκδίδει σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 5 του παρόντος νόμου.
3. Οι προθεσμίες των παραγράφων 1,2 και 3 του άρθρου 24 του ν. 2472/1997 παρατείνονται έως την 21^η Ιανουαρίου 2001.
- ***Το άρθρο 7^Α προσετέθη με την παρ. 4 άρθρ. 8 Ν.2819/2000 ΦΕΚ 84^Α/2000.
- ***Η περίπτωση α' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου αντικαταστάθηκε ως άνω σύμφωνα με την παρ. 3 άρθρ. 34 του Ν. 2915/2001.
- *** Η περίπτωση στ' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου προστέθηκε με το άρθρο 10 Ν. 3090/2002, ΦΕΚ Α 329/24.12.2002.
- *** Το πρώτο εδάφιο του στοιχείου δ της παρ. 1 του παρόντος άρθρου τροποποιήθηκε ως άνω σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 1 Ν. 3471/2006.
- *** Το στοιχείο ε της παρ. 1 του παρόντος άρθρου τροποποιήθηκε ως άνω σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 2 Ν. 3471/2006.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Άρθρο 11

Δικαίωμα ενημέρωσης

1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει, κατά το στάδιο της συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, να ενημερώνει με τρόπο πρόσφορο και σαφή το υποκείμενο για τα εξής τουλάχιστον στοιχεία:
 - την ταυτότητά του και την ταυτότητα του τυχόν εκπροσώπου του
 - τον σκοπό της επεξεργασίας.
 - τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων.
 - την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης
2. Εάν για τη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί την συνδρομή του υποκείμενου, οφείλει να το ενημερώνει ειδικώς και εγγράφως για τα στοιχεία της παρ. 1 του παρόντος άρθρου καθώς και για τα δικαιώματά του, σύμφωνα με τα άρθρα 11 έως και 13 του παρόντος νόμου. Με την αυτή ενημέρωση ο υπεύθυνος επεξεργασίας γνωστοποιεί στο υποκείμενο εάν υποχρεούται ή όχι να παράσχει τη συνδρομή του, με βάση ποιες διατάξεις, καθώς και για τις τυχόν συνέπειες της αρνήσεώς του.
3. Εάν τα δεδομένα ανακοινώνονται σε τρίτους, το υποκείμενο ενημερώνεται για την ανακοίνωση πριν από αυτούς.
4. Με απόφαση της Αρχής, μπορεί να αρθεί εν όλω ή εν μέρει η υποχρέωση ενημέρωσης σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 3, εφόσον η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα γίνεται για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Σε επείγουσες περιπτώσεις η άρση της υποχρέωσης ενημέρωσης μπορεί να γίνει με προσωρινή, άμεσα εκτελεστή, απόφαση του Προέδρου, ο οποίος πρέπει να συγκαλέσει το συντομότερο την Αρχή για την έκδοση οριστικής απόφασης επί του θέματος.
5. Με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων εκ των άρθρων 12 και 13, η υποχρέωση ενημέρωσης δεν υφίσταται όταν η συλλογή γίνεται αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς και αφορά δημόσια πρόσωπα.

*** Η παράγραφος 4 του παρόντος άρθρου αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ. 4 άρθρ. 34 Ν. 2915/2001 ΦΕΚ 109^A/2001.

Άρθρο 12

Δικαίωμα πρόσβασης

1. Καθένας έχει δικαίωμα να γνωρίζει εάν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν αποτελούν ή αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας. Προς τούτο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, έχει υποχρέωση να του απαντήσει εγγράφως.
2. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, χωρίς καθυστέρηση και κατά τρόπο εύληπτο και σαφή, τις ακόλουθες πληροφορίες:
 - α) Όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και την προέλευσή τους.
 - β) Τους σκοπούς της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών.
 - γ) Την εξέλιξη της επεξεργασίας για το χρονικό διάστημα από την προηγούμενη ενημέρωση ή πληροφόρησή του.
 - δ) Τη λογική της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας.

- ε) κατά περίπτωση, τη διόρθωση, τη διαγραφή ή τη δέσμευση (κλειδώμα) των δεδομένων των οποίων η επεξεργασία δεν είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις του παρόντος νόμου, ιδίως λόγω του ελλιπούς ή ανακριβούς χαρακτήρα των δεδομένων, και
- στ) την κοινοποίηση σε τρίτους, στους οποίους έχουν ανακοινωθεί τα δεδομένα, κάθε διόρθωσης, διαγραφής ή δέσμευσης (κλειδώματος) που διενεργείται σύμφωνα με την περίπτωση ε', εφόσο τούτο δεν είναι αδύνατον ή δεν προϋποθέτει δυσανάλογες προσπάθειες.

Το δικαίωμα πρόσβασης μπορεί να ασκείται από το υποκείμενο των δεδομένων και με τη συνδρομή ειδικού.

3. Το δικαίωμα της προηγούμενης παραγράφου και τα δικαιώματα του άρθρου 13 ασκούνται με την υποβολή της σχετικής αίτησης στον υπεύθυνο της επεξεργασίας και ταυτόχρονη καταβολή χρηματικού ποσού, το ύψος του οποίου, ο τρόπος καταβολής του και κάθε άλλο συναφές ζήτημα ρυθμίζονται με απόφαση της Αρχής. Το ποσό αυτό επιστρέφεται στον αιτούντα εάν το αίτημα διόρθωσης ή διαγραφής των δεδομένων κριθεί βάσιμο είτε από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας είτε από την Αρχή, σε περίπτωση προσφυγής του σ' αυτήν. Ο υπεύθυνος έχει υποχρέωση στην περίπτωση αυτή να χορηγήσει στον αιτούντα, χωρίς καθυστέρηση δωρεάν και σε γλώσσα κατανοητή, αντίγραφο του διορθωμένου μέρους της επεξεργασίας που τον αφορά.

4. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαντήσει εντός δεκαπέντε (15) ημερών ή εάν η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή. Στην περίπτωση κατά την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας αρνηθεί να ικανοποιήσει το αίτημα του ενδιαφερόμενου, κοινοποιεί την απάντησή του στην Αρχή και ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο ότι μπορεί να προσφύγει σε αυτήν.

5. Με απόφαση της Αρχής, ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας, η υποχρέωση πληροφόρησης, σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του παρόντος άρθρου, μπορεί να αρθεί, εν όλω ή εν μέρει, εφ' όσον η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα γίνεται για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Στην περίπτωση αυτή ο Πρόεδρος της Αρχής ή ο αναπληρωτής του προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες και έχει ελεύθερη πρόσβαση στο αρχείο.

6. Δεδομένα που αφορούν την υγεία γνωστοποιούνται στο υποκείμενο μέσω ιατρού.

*** Στην παρ. 2 του παρόντος άρθρου προστέθηκαν οι περιπτώσεις ε και στ ως άνω σύμφωνα με το άρθρο 26 Ν. 3471/2006.

Άρθρο 13

Δικαίωμα αντίρρησης

1. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προβάλλει οποτεδήποτε αντιρρήσεις για την επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν. Οι αντιρρήσεις απευθύνονται εγγράφως στον υπεύθυνο επεξεργασίας και πρέπει να περιέχουν αίτημα για συγκεκριμένη ενέργεια, όπως διόρθωση, προσωρινή μη χρησιμοποίηση, δέσμευση, μη διαβίβαση ή διαγραφή. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει την υποχρέωση να απαντήσει εγγράφως επί των αντιρρήσεων μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών. Στην απάντησή του οφείλει να ενημερώσει το υποκείμενο για τις ενέργειες στις οποίες προέβη ή, ενδεχομένως, για τους λόγους που δεν ικανοποίησε το

αίτημα. Η απάντηση σε περίπτωση απόρριψης των αντιρρήσεων πρέπει να κοινοποιείται και στην Αρχή.

2. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαντήσει εμπροθέσμως ή η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή και να ζητήσει την εξέταση των αντιρρήσεών του. Εάν η Αρχή πιθανολογήσει ότι οι αντιρρήσεις είναι εύλογες και ότι συντρέχει κίνδυνος σοβαρής βλάβης του υποκειμένου από την συνέχιση της επεξεργασίας, μπορεί να επιβάλλει την άμεση αναστολή της επεξεργασίας έως ότου εκδώσει οριστική απόφαση επί των αντιρρήσεων.

3. Καθένας έχει δικαίωμα να δηλώσει στην Αρχή ότι δεδομένα που τον αφορούν δεν επιθυμεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας από οποιονδήποτε, για λόγους προώθησης πωλήσεως αγαθών ή παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως. Η Αρχή τηρεί μητρώο με τα στοιχεία ταυτότητας των ανωτέρω. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας των σχετικών αρχείων έχουν την υποχρέωση να συμβουλευονται πριν από κάθε επεξεργασία το εν λόγω μητρώο και να διαγράφουν από το αρχείο τους τα πρόσωπα της παραγράφου αυτής.

Άρθρο 14

Δικαίωμα προσωρινής δικαστικής προστασίας

1. Καθένας έχει δικαίωμα να ζητήσει από το αρμόδιο κάθε φορά δικαστήριο την άμεση αναστολή ή μη εφαρμογή πράξης ή απόφασης που τον θίγει, την οποία έχει λάβει διοικητική αρχή, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο αποκλειστικά με αυτοματοποιημένη επεξεργασία στοιχείων, εφόσον η επεξεργασία αυτή αποβλέπει στην αξιολόγηση της προσωπικότητάς του και ιδίως της αποδοτικότητάς του στην εργασία, της οικονομικής φερεγγυότητάς του, της αξιοπιστίας του και της εν γένει συμπεριφοράς του.
 2. Το δικαίωμα του παρόντος άρθρου μπορεί να ικανοποιηθεί και όταν δεν συντρέχουν οι λοιπές ουσιαστικές προϋποθέσεις της προσωρινής δικαστικής προστασίας, όπως προβλέπονται κάθε φορά.
-

Απόφαση 3545/2002 Συμβουλίου της Επικρατείας

Πρόεδρος: Μ. Βροντάκης, Αντιπρόεδρος

Εισηγητής: Χ. Ράμμος, Σύμβουλος

Δικηγόροι: Α. Δημητρόπουλος, Κ. Φιλιππόπουλος, Ν. Φραγκάκης

[ΤΕΥΧΟΣ 6/2002]

Ελευθερία έκφρασης και διάδοσης στοχασμών (άρθρα 5 παρ. 1, 14 παρ. 1 Συντ. και 10 ΕΣΔΑ) - προστασία ιδιωτικής ζωής (άρθρα 2 παρ. 2 και 9 παρ. 1 Συντ.). Οι διατάξεις του ν. 2472/1997, κατά το μέρος που επιβάλλουν την προστασία των προσώπων από την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και απαγορεύουν την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους δημοσιογράφους και τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, δεν αντίκεινται στις συνταγματικές διατάξεις, που κατοχυρώνουν την ελευθερία της έκφρασης και διάδοσης στοχασμών και πληροφοριών μέσω της ασκήσεως του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η ερωτική ζωή του προσώπου δεν μπορεί να αποτελέσει θεμιτώς, από συνταγματική άποψη, περιεχόμενο του δικαιώματος πληροφόρησης ή της ελεύθερης έκφρασης και διάδοσης των στοχασμών. Οι ανωτέρω νομοθετικές διατάξεις, εξάλλου, δεν έρχονται σε αντίθεση ούτε με το άρθρο 10 ΕΣΔΑ. Απορρίπτονται οι συνεκδικαζόμενες αιτήσεις ακυρώσεως.

2. Επειδή, με την υπ' αριθμ. 100/ 31.1.2000 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (εφεξής Αρχή) επιβλήθηκαν βάσει του άρθρου 21 του ν. 2472/1997 οι εξής κυρώσεις: Στην ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» (την ασκούσα την πρώτη από τις κρινόμενες αιτήσεις ακυρώσεως) ιδιοκτήτρια του ιδιωτικού τηλεοπτικού σταθμού ALPHA επιβλήθηκαν: α) η κύρωση της διακοπής της επεξεργασίας και της καταστροφής των ευαίσθητων δεδομένων, των οποίων έγινε χρήση κατά τις εκπομπές ΖΟΥΓΚΛΑ της 2.12.1999 και ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΤΥΠΟΣ της 5.12.1999 του εν λόγω σταθμού (και συγκεκριμένα μίας κασέτας, η οποία περιείχε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα από την ερωτική ζωή του τραγουδιστή Στεφάνου Κορκολή και ενός προσωπικού ημερολογίου, το οποίο περιείχε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα από την ερωτική ζωή του σχεδιαστή μόδας Μιχαήλ Ασλάνη) μετά την εκπνοή ενός τριμήνου ή όποιου άλλου χρονικού διαστήματος ήθελε καθορισθεί, ως χρόνος τήρησής του, στο πλαίσιο δικαστικής ή άλλης έρευνας από δημόσια αρχή και β) πρόστιμο δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) δραχμών για παράνομη επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων με την μορφή της τηλεοπτικής χρήσης κατά τις ίδιες αυτές εκπομπές. Στην ετερόρρυθμη εταιρεία με την επωνυμία «Ευθύμιος Τριανταφυλλόπουλος και ΣΙΑ ΕΕ» (την προτασόμενη στο δικόγραφο της δεύτερης από τις κρινόμενες αιτήσεις ακυρώσεως), η οποία είχε αναλάβει και πραγματοποιήσει, δυνάμει ιδιωτικού συμφωνητικού, την παραγωγή των δύο προαναφερθεισών εκπομπών που μεταδόθηκαν από τον τηλεοπτικό σταθμό ALPHA, επιβλήθηκε η κύρωση της διακοπής της επεξεργασίας και της καταστροφής των αυτών ως άνω ευαίσθητων

δεδομένων. Τέλος, με την αυτή πάντοτε απόφαση της Αρχής επιβλήθηκαν στον δημοσιογράφο Ευθύμιο Τριανταφυλλόπουλο (δεύτερο αιτούντα στην δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις ακυρώσεως και εταίρο της εταιρείας «Ευθύμιος Τριανταφυλλόπουλος και ΣΙΑ ΕΕ»), ο οποίος ήταν ο παρουσιαστής των δύο επίμαχων τηλεοπτικών εκπομπών, οι εξής κυρώσεις: α) η καταστροφή του προσωπικού ημερολογίου του Μιχαήλ Ασλάνη, που λειτουργεί ως αρχείο ευαίσθητων δεδομένων και συγκεκριμένα η επιβολή σ' αυτόν της υποχρέωσης: αα) να το επιστρέψει στον νόμιμο κάτοχο του, ββ) να καταστρέψει κάθε αντίγραφο του προσωπικού αυτού ημερολογίου που τυχόν έχει στην κατοχή του, όπως επίσης και αυτό που παρέδωσε στον Εισαγγελέα, ευθύς ως το αναλάβει νόμιμα στην κατοχή του και β) πρόστιμο ύψους είκοσι πέντε εκατομμυρίων (25.000.000) δραχμών για την παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, που έλαβε χώρα με την κατοχή, καταχώριση σε αρχείο και τηλεοπτική χρήση ευαίσθητων δεδομένων κατά τις τηλεοπτικές εκπομπές ΖΟΥΓΚΛΑ της 2.12.1999 και ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΤΥΠΟΣ της 5.12.1999. Οι δύο αυτές αιτήσεις ακυρώσεως, με τις οποίες προσβάλλεται η αυτή διοικητική πράξη, είναι συνεκδικαστέες λόγω της προδήλου συναφείας αυτών και ασκούνται εν γένει παραδεκτώς. Τέλος, παραδεκτώς ομοδίκου οι αιτούντες στην δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις ακυρώσεως, εφόσον προσβάλλουν την αυτή διοικητική πράξη, οι δε προβαλλόμενοι απ' αυτούς λόγοι ακυρώσεως στηρίζονται στην αυτή πραγματική και νομική βάση.

3. Επειδή, οι κρινόμενες αιτήσεις έχουν τον χαρακτήρα της αιτήσεως ακυρώσεως και ασκούνται κατά της προσβαλλομένης πράξεως παραδεκτώς ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και κατά το μέρος που με την πράξη αυτή επιβάλλεται στους εκ των αιτούντων «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» και Ευθύμιο Τριανταφυλλόπουλο πρόστιμο, το οποίο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 παρ. 4 του ν. 2472/1997 (ΦΕΚ 50Α) εισπράττεται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (Κ.Ε.Δ.Ε.). Τούτο δε διότι η προσβαλλόμενη πράξη έχει εκδοθεί μετά την θέση σε ισχύ του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του Ν.2717/1999 (ΦΕΚ 97 Α) Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας και, όπως ήδη εκρίθη (ΣτΕ 3529/2001 επταμελούς συνθέσεως), από τις θέσεις σε ισχύ του ανωτέρω Κώδικα, οι μονομερείς εκτελεστές πράξεις της Διοικήσεως, που συνιστούν νόμιμο τίτλο υπό την έννοια του άρθρου 2 παράγραφου 1 και 2 περίπτωση α' του, κυρωθέντος με το ν.δ/μα 356/974, Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων, δεν υπόκειται πλέον σε ανακοπή, ώστε να συντρέχει εκάστοτε περίπτωση να κριθεί αν αυτή συνιστά ένδικο βοήθημα ικανό να παράσχει ισοδύναμη προς την αίτηση ακυρώσεως δικαστική προστασία και αποτελεί ως εκ τούτου έναντι εκείνης παράλληλη προσφυγή.

4. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου της υποθέσεως προκύπτουν τα εξής: Με βάση το από 28.12.1998 «ιδιωτικό συμφωνητικό» μεταξύ της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Ελληνική Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» ήδη «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» (ήδη αιτούσης - βλ. το από 29.10.1999 πρακτικό της γενικής συνέλευσης των μετόχων της εταιρείας, με το οποίο τροποποιήθηκε η επωνυμία αυτής και το άρθρο 1 του καταστατικού της καθώς και την υπ' αριθμ. 30932/16.12.1999 απόφαση του Νομάρχη Αθηνών) και της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Ελληνικές Παραγωγές Ανώνυμη Εταιρεία Κινηματογραφικών και Τηλεοπτικών Παραγωγών και Εκμεταλλεύσεων» (ήδη PROTASSIS Ραδιοτηλεοπτικές Κινηματογραφικές Παραγωγές ΑΕ» - βλ. ΦΕΚ τεύχος ΑΕ & ΕΠΕ υπ' αριθμ. 1792/1.4.1999) η δεύτερη εταιρεία ανέλαβε κατ' αποκλειστικότητα την παραγωγή προγραμμάτων για λογαριασμό της πρώτης για τις τηλεοπτικές περιόδους

1998-1999, 1999-2001 και 2001-2002. Με βάση περαιτέρω το από 15.6.1999 «ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ της α.ε. «PROTASSIS Ραδιοτηλεοπτικές Κινηματογραφικές Παραγωγές ΑΕ» και της -ήδη αιτούσης- ε.ε. «Ευθύμιος Τριανταφυλλόπουλος και ΣΙΑ» η δεύτερη εταιρεία ανέλαβε για το χρονικό διάστημα από 1.9.1999 έως 31.7.2000 την παραγωγή δύο εβδομαδιαίων τηλεοπτικών εκπομπών, οι οποίες θα μεταδίδονται από τον τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑ΄ (ήδη ALPHA) στα πλαίσια της συνεργασίας του τελευταίου με την α.ε. PROTASSIS. Κάθε εκπομπή θα είχε μικτή διάρκεια τουλάχιστον 20 λεπτών. Συγκεκριμένα η παραπάνω ετερόρρυθμη εταιρεία ανέλαβε την παραγωγή των εβδομαδιαίων εκπομπών ΖΟΥΓΚΛΑ και ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΤΥΠΟΣ με παρουσιαστή τον -ήδη αιτούντα- δημοσιογράφο Ευθύμιο (Μάκη) Τριανταφυλλόπουλο. Στις εκπομπές ΖΟΥΓΚΛΑ της 2.12.1999 και ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΤΥΠΟΣ της 5.12.1999 του τηλεοπτικού σταθμού ALPHA (εθνικής εμβέλειας) έγινε αφενός μεν προβολή κασέτας, η οποία περιείχε σκηνές, στις οποίες ο τραγουδιστής Στέφανος Κορκολής τελούσε ερωτική πράξη με άτομο, του οποίου δεν προσδιορίζονταν η εικόνα, αφετέρου δε ανάγνωση αποσπασμάτων του προσωπικού ημερολογίου του σχεδιαστή μόδας Μιχαήλ Ασλάνη, στα οποία γινόταν αναφορά σε ερωτικού χαρακτήρα πράξεις, ενώ ταυτόχρονα γινόταν και προβολή των αντιστοίχων σελίδων του ημερολογίου, τόσο σε ό,τι αφορά το γραπτό τους κείμενο όσο και σε ό,τι αφορά τις αντίστοιχες σε αυτό φωτογραφίες. Τούτο δε χωρίς να υπάρχει συναίνεση των θιγομένων προσώπων προς τούτο. Των εκπομπών αυτών είχαν προηγηθεί και άλλες δύο (στις 25.11.1999 και στις 28.11.1999), στις οποίες είχε γίνει χρήση των ίδιων ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με την διαφορά ότι τότε δεν είχε αποκαλυφθεί η εικόνα και η ταυτότητα των προσώπων, στα οποία αυτά αφορούσαν. Με το από 13.12.1999 πρακτικό της Αρχής αποφάσισε ομόφωνα ότι εμπίπτει κατ' αρχήν στην αρμοδιότητά της η εξέταση του όλου ζητήματος και, μετά από κλήσεις των εμπλεκόμενων για παροχή εξηγήσεων, εκδόθηκε η ήδη προσβαλλόμενη απόφασή της.

5. Επειδή, στο νόμο υπ' αριθμ. 2472/ 1997 (ΦΕΚ Α΄ 50 - «Προστασία το ατόμου από την επεξεργασία δεδομένου προσωπικού χαρακτήρα») ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής: «Άρθρο 1. Αντικείμενο του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένου προσωπικού χαρακτήρα προς προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής. Άρθρο 2. Ορισμοί. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως: α) «Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζεται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων. β) «Ευαίσθητα δεδομένα», τα δεδομένα που αφορούν τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και την ερωτική ζωή, καθώς και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες. γ) «Υποκείμενο των δεδομένων», το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική. δ) «Επεξεργασία δεδομένου προσωπικού χαρακτήρα» («επεξεργασία», κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται, από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή

ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλειδώμα), η διαγραφή, η καταγραφή. ε) «Αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» («αρχείο»), σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το οποία αποτελούν ή μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας, και το οποίο τηρούνται είτε από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο. στ)... ζ) «Υπεύθυνος επεξεργασίας», οποιοσδήποτε καθορίζει το σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός. Όταν ο σκοπός και ο τρόπος της επεξεργασίας καθορίζονται με διατάξεις νόμου ή κανονιστικές διατάξεις εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια βάσεις των οποίων γίνεται η επιλογή του καθορίζονται αντίστοιχα από το εθνικό ή το κοινοτικό δίκαιο. η) «Εκτελών την επεξεργασία», οποιοσδήποτε επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό υπεύθυνου επεξεργασίας, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός... ια) «Συγκατάθεση» του υποκειμένου των δεδομένων, κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή και εν πλήρη επίγνωση, και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Η ενημέρωση αυτή περιλαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για τον σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του. Η συγκατάθεση μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, χωρίς αναδρομικό αποτέλεσμα. ιβ) «Αρχή», η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού χαρακτήρα που θεσπίζεται στο κεφάλαιο Δ' του παρόντος νόμου. Άρθρου 3. Πεδίο εφαρμογής 1. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται στην εν όλω εν μέρει αυτοματοποιημένη επεξεργασία, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο. 2. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο για την άσκηση δραστηριοτήτων αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών. 3. Ο παρών νόμος εφαρμόζεται σε κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον αυτή εκτελείται: α) Από υπεύθυνο επεξεργασίας ή εκτελούντα την επεξεργασία, εγκατεστημένο στην Ελληνική Επικράτεια ή σε τόπο, όπου βάσει του δημοσίου διεθνούς δικαίου, εφαρμόζεται το ελληνικό δίκαιο... Άρθρο 4 Χαρακτηριστικά δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα 1. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει: α) Να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία εν όψει των σκοπών αυτών. β) Να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας. γ) Να είναι ακριβή και, εφόσον χρειάζεται, να υποβάλλονται σε ενημέρωση. δ) Να διατηρούνται σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά την διάρκεια της περιόδου που απαιτείται, κατά την κρίση της Αρχής, για την πραγματοποίηση των σκοπών της

συλλογής τους και της επεξεργασίας τους. Μετά την παρέλευση της περιόδου αυτής, η Αρχή μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, να επιτρέπει τη διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για ιστορικούς, επιστημονικούς ή στατιστικούς σκοπούς, εφόσον κρίνει ότι δεν θίγονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τα δικαιώματα των υποκειμένων του ή και τρίτων. Η τήρηση των διατάξεων της παραγράφου αυτής βαρύνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας. 2. Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν συλλέγει ή υφίστανται επεξεργασία, κατά παράβαση της προηγούμενης παραγράφου, καταστρέφονται με ευθύνη του υπεύθυνου επεξεργασίας. Η Αρχή, εάν εξακριβώσει αυτεπαγγέλτως ή μετά από σχετική καταγγελία παράβαση των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου, επιβάλλει τη διακοπή της συλλογής ή της επεξεργασίας και την καταστροφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που έχουν ήδη συλλεγεί ή τύχει επεξεργασίας... Άρθρο 7 Επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων 1. Απαγορεύεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων. 2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) Το υποκείμενο έδωσε τη γραπτή συγκατάθεσή του, εκτός εάν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη ή νόμος ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση. β) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου, εάν τούτο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του. γ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο ή είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου. δ) Η επεξεργασία αφορά θέματα υγείας και εκτελείται από πρόσωπο που ασχολείται κατ' επάγγελμα με την παροχή υπηρεσιών υγείας και υπόκειται σε καθήκον εχεμύθειας ή σε συναφείς κώδικες δεοντολογίας, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την ιατρική πρόληψη, διάγνωση, περίθαλψη ή τη διαχείριση υπηρεσιών υγείας. ε) Η επεξεργασία εκτελείται από Δημόσια Αρχή και είναι αναγκαία είτε αα) για λόγους εθνικής ασφάλειας είτε ββ) για την εξυπηρέτηση των αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής και αφορά τη διακρίβωση εγκλημάτων, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας είτε γγ) για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή για την άσκηση δημόσιου ελέγχου κοινωνικών παροχών. στ) Η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται. ζ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, και πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η άδεια της αρχής χορηγείται μόνο εφόσον η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος καθώς και στο πλαίσιο καλλιτεχνικής έκφρασης και εφόσον δεν παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής ... 4. Η άδεια εκδίδεται για ορισμένο χρόνο, ανάλογα με το σκοπό της επεξεργασίας. Μπορεί να ανανεωθεί ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας... Άρθρο 10. Απόρρητο και ασφάλεια της επεξεργασίας 1. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι απόρρητη. Διεξάγεται αποκλειστικά και μόνο από πρόσωπα που τελούν υπό τον έλεγχο του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία και μόνο κατ' εντολήν του. Άρθρο 11. 1... 2... 3... 4... 5. Με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων εκ των άρθρων 12 και 13, η υποχρέωση ενημέρωσης δεν υφίσταται όταν η συλλογή γίνεται αποκλειστικά για

δημοσιογραφικούς σκοπούς και αφορά δημόσια πρόσωπα. Άρθρο 15. 1. Συνίσταται Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Αρχή), με αποστολή την εποπτεία της εφαρμογής του παρόντος νόμου και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένου προσωπικού χαρακτήρα καθώς και την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθεται κάθε φορά. 2. Η Αρχή αποτελεί ανεξάρτητη δημόσια αρχή και εξυπηρετείται από δίκη της γραμματείας. Η Αρχή δεν υπόκειται σε οποιονδήποτε διοικητικό έλεγχο. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους τα μέλη της Αρχής απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Η Αρχή υπάγεται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και εδρεύει στην Αθήνα. Άρθρο 16. Συγκρότηση της Αρχής 1. Η Αρχή συγκροτείται από ένα δικαστικό λειτουργό βαθμού Συμβούλου της Επικρατείας ή αντίστοιχου και άνω, ως Πρόεδρο, και έξι μέλη ως εξής: α) Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή Α.Ε.Ι. σε γνωστικό αντικείμενο του δικαίου. β) Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή Α.Ε.Ι. σε γνωστικό αντικείμενο πληροφορικής. γ) Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή Α.Ε.Ι. δ, ε, στ) Τρία πρόσωπα κύρους και εμπειρίας στον τομέα της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ο δικαστικός λειτουργός - Πρόεδρος και οι καθηγητές - μέλη μπορεί να εν ενεργεία ή μη.5. (όπως η παράγραφος αυτή συμπληρώθηκε και ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως με το άρθρο 47 παρ. 1 του ν. 2721/1999 - ΦΕΚ 112Α. Ο Πρόεδρος και τα μέλη της Αρχής διορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές, οι οποίοι πρέπει να διαθέτουν τις αυτές ιδιότητες και προσόντα. Οι αναπληρωτές του Προέδρου και των μελών μετέχουν στις συνεδριάσεις της Αρχής μόνο σε περίπτωση προσωρινής απουσίας ή κωλύματος του αντίστοιχου τακτικού. Με απόφαση του ο Πρόεδρος της αρχής αναθέτει ειδικά καθήκοντα στους αναπληρωτές, οπότε οι τελευταίοι μετέχουν στη συνεδρίαση με νήφο ανεξάρτητα από την παράλληλη παρουσία του τακτικού μέλους... .. Άρθρο 19. 1. Η Αρχή έχει τις εξής ιδίως αρμοδιότητες: α)... β)... γ)... δ)... ε)... στ) Επιβάλλει τις κατά το άρθρο 21 του παρόντος νόμου διοικητικές κυρώσεις. Άρθρο 21. Διοικητικές κυρώσεις 1. Η Αρχή επιβάλλει στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή στους τυχόν εκπροσώπους τους τις ακόλουθες διοικητικές κυρώσεις, για παράβαση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τον παρόντα νόμο και κάθε άλλη ρύθμιση που αφορά την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: α) Προειδοποίηση, με αποκλειστική προθεσμία για άρση της παράβασης. β) Πρόστιμο ποσού από τριακόσιες χιλιάδες (300.000) έως πενήντα εκατομμύρια (50.000.000) δραχμές. γ) Προσωρινή ανάκληση άδειας. δ) οριστική ανάκληση άδειας. ε) Καταστροφή αρχείου ή διακοπή επεξεργασίας και καταστροφής των σχετικών δεδομένων. 2. Οι υπό στοιχεία β', γ', δ' και ε' διοικητικές κυρώσεις της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλονται πάντοτε ύστερα από ακρόαση του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκπροσώπου του. Είναι ανάλογες προς τη βαρύτητα της παράβασης που καταλογίζεται. Οι υπό στοιχεία γ', δ' και ε' διοικητικές κυρώσεις επιβάλλονται σε περιπτώσεις ιδιαίτερα σοβαρής ή καθ' υποτροπήν παράβασης. Πρόστιμο μπορεί να επιβληθεί σωρευτικά και με τις υπό στοιχεία γ', δ' και ε' κυρώσεις. Εάν επιβληθεί η κύρωση της καταστροφής αρχείου, για την καταστροφή ευθύνεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας αρχείου, στον οποίο μπορεί να επιβληθεί και πρόστιμο για μη συμμόρφωση. 3. Τα ποσά των προστίμων της παρ. 1 μπορεί να αναπροσαρμόζονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, ύστερα από πρόταση της Αρχής. 4. Οι πράξεις της Αρχής με τις οποίες επιβάλλονται πρόστιμα συνιστούν εκτελεστό τίτλο και επιδίδονται στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον τυχόν εκπρόσωπο του. Η είσπραξη Δημοσίων Εσόδων (Κ.Ε.Δ.Ε.)... ».

6. Επειδή, προβάλλεται από την αιτούσα «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» ότι, η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε υπό μη νόμιμη σύνδεση της Αρχής και κατά παράβαση των κανόνων λειτουργίας της, διότι κατά την κρίσιμη συνεδρίαση της, στις 26.1.2000, οπότε και ελήφθη η προσβαλλόμενη απόφαση, συμμετείχε, πέραν του Προέδρου και των έξι (6) τακτικών μελών αυτής, και ο εισηγητής Σωτ. Λύτρας, ο οποίος, όμως ήταν αναπληρωτής του παραστάntος τακτικού μέλους Μιχ. Σταθόπουλου, χωρίς να αναφέρεται, περαιτέρω, στην προσβαλλόμενη απόφαση ότι, απεχώρησε κατά την συζήτηση και την ψηφοφορία και χωρίς να παρίσταται ανάγκη αναπλήρωσης των τακτικών μελών της, αφού, όπως ελέχθη, τα τακτικά αυτά μέλη ήσαν όλα παρόντα. Ο λόγος όμως αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο διότι νομίμως συμμετέσχε στην κρίσιμη συνεδρίαση της Αρχής το αναπληρωματικό μέλος Σωτ. Λύτρας παρόντος και του αντιστοιχού τακτικού μέλους, εφόσον στην, εκτεθείσα στην προηγούμενη σκέψη της παρούσης αποφάσεως, διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 16 του ν. 2472/ 1997, ορίζεται ότι, όταν ο Πρόεδρος της Αρχής αναθέσει ειδικά καθήκοντα στα αναπληρωματικά μέλη, αυτά μετέχουν στην συνεδρίαση με ψήφο, στην δε κρινόμενη περίπτωση ο Πρόεδρος της Αρχής Κων/νος Δαφέρμος, με την υπ' αριθμ. 682/8.12.1999 πράξη του, είχε αναθέσει στο προαναφερθέν μέλος τα καθήκοντα εισηγητού της υποθέσεως, τα οποία αποτελούν «ειδικά καθήκοντα», κατά την έννοια της πιο πάνω διατάξεως.

7. Επειδή, ο ισχυρισμός των αιτούντων στην δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις, ότι υπήρχε προκατάληψη των μελών της Αρχής εναντίον τους, είναι απορριπτέος ως αορίστως προβαλλόμενος· τούτο δε ανεξαρτήτως του αν προβάλλεται παραδεκτός ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας χωρίς να έχει προηγουμένως προβληθεί ενώπιον της Αρχής.

8. Επειδή, προβάλλεται από την αιτούσα «ALPHA Δορυφορική ΑΕ» ότι, τηρήθηκε πλημμελώς ο τύπος της προηγούμενης ακροάσεως δεδομένου ότι η «Αρχή», μετά την ακρόαση του εκπροσώπου της αιτούσαν ζήτησε πρόσθετα συμπληρωματικά στοιχεία και επί άλλων εκπομπών (πλην της εκπομπής της 5.12.1999, για την οποία είχε αρχικά κληθεί η εταιρεία να παράσχει εξηγήσεις) επί των οποίων βάσισε τελικώς την κρίση της η Αρχή και περί των οποίων δεν ακούστηκαν οι απόψεις της αιτούσας. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι ναι μεν με την υπ' αριθμ. 612/ 14.12.1999 πρόσκληση του Προέδρου της «Αρχής» κλήθηκε ο διευθυντής της αιτούσας εταιρείας Ευστ. Τσοτσρορός σε ακρόαση σχετικά με την εκπομπή της με τίτλο «ΚΙΤΡΙΝΟ ΤΥΠΟΣ» ΤΗΣ 5.12.1999, πλην όμως με την υπ' αριθμ. 711/ 27.12.1999 νεότερη πρόσκληση εκλήθη εκ νέου ο αυτός διευθυντής σε ακρόαση προκειμένου «... να διευκρινισθεί περαιτέρω η υπόθεση της μετάδοσης των εκπομπών του κ. Μάκη Τριανταφυλλόπουλου σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και τήρησης γι' αυτά αρχείου», με συνέπεια να προσέλθει κατά την έκταση συνεδρίαση της Αρχής στις 28.12.1999 ο δικηγόρος της αιτούσας Β. Πήττας, οπότε και απάντησε σε ερωτήσεις των μελών της σε σχέση και με τις άλλες - πέραν δηλ. εκείνης της 5.12.1999- εκπομπές του Ευθ. Τριανταφυλλόπουλου. Απορριπτέος είναι, ακόμη, και ο συναφής ισχυρισμός, ο προβαλλόμενος από τους αιτούντες στην δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις, ότι δεν τηρήθηκε ως προς αυτούς η αρχή της προηγούμενης ακροάσεως, εφόσον όπως προκύπτει από τα αρχεία του φακέλου και συνομολογούν και οι ίδιοι αιτούντες, ο εξ αυτών Ευθύμιος Τριανταφυλλόπουλος, παρουσιαστής των επίμαχων εκπομπών, εκλήθη με το υπ' αριθμ. 693/14.12.1999 έγγραφο του Προέδρου της Αρχής σε ακρόαση και ανεφάνισθη ενώπιον αυτής στις 20.12.1999 προκειμένου να παράσχει εξηγήσεις.

9. Επειδή, όπως υπογραμμίζεται στην εισηγητική έκθεση του, ο νόμος 2472/ 1997 θεσπίστηκε σε εκπλήρωση υποχρέωσης του κοινού νομοθέτη απορρέουσα «από τις διατάξεις του άρθρου 9 και των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 19 του Συντάγματος, οι οποίες ανάγουν την προστασία της αξίας του ανθρώπου σε πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας, προστατεύουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και διασφαλίζουν την ιδιωτική και την οικογενειακή ζωή καθώς και το απόρρητο των επικοινωνιών». Με το νόμο δηλαδή αυτό εξασφαλίζεται η πλήρης εφαρμογή των συνταγματικών επιταγών για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των ατόμων και συγκεκριμένα για την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του απαραβίαστου της ιδιωτικής σφαίρας των προσώπων. Παράλληλα όμως, η θέσπιση των ρυθμίσεων του νόμου ήταν επιβεβλημένη και ενόψει των προβλεπομένων στην Οδηγία 95/46/ΕΚ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 281). Η Οδηγία αυτή αποβλέπει, όπως προκύπτει από το προοίμιό της, στην εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών, ώστε με την εγκαθίδρυση και λειτουργία της κοινοτικής εσωτερικής αγοράς να κατοχυρώνεται όχι μόνο η δυνατότητα κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αλλά και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου. Στο άρθρο 8 αυτής προβλέπεται ότι απαγορεύεται κατ' αρχήν και εκτός από συγκεκριμένες εξαιρέσεις η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως είναι π.χ. τα δεδομένα που αναφέρονται στην σεξουαλική ζωή των υποκειμένων τους. Περαιτέρω στο άρθρο 9 της εν λόγω Οδηγίας ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι, για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται αποκλειστικώς για δημοσιογραφικούς σκοπούς, τα κράτη μέλη μπορούν, να προβλέπουν παρεκκλίσεις και εξαιρέσεις από την απαγόρευση επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (των ευαίσθητων τουτέστιν δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα) μόνο στο βαθμό που είναι αναγκαίες, ώστε το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής να συμβιβάζεται με τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία της έκφρασης.

10. Επειδή, οι διατάξεις του ν. 2472/ 1997 καταλαμβάνουν και τις εκπομπές των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών καθώς και τις δημοσιογραφικές δραστηριότητες στο σύνολό τους, όταν με αυτές διενεργείται ταυτόχρονα και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αν δε περαιτέρω η επεξεργασία αυτή έχει γίνει κατά παράβαση των διατάξεων του, τότε, κατά την έννοιά του, επιβάλλονται σε βάρος των υπευθύνων (ραδιοτηλεοπτικών σταθμών ή δημοσιογράφων κλπ) οι κυρώσεις που προβλέπονται, μεταξύ άλλων, και στο άρθρο 21 αυτού. Τούτο προκύπτει, όχι μόνο από την ερμηνεία των διατάξεων του εν λόγω νόμου στο σύνολό του, υπό το φως των προεκτεθέντων, αλλά ιδίως από το σαφές γράμμα διαφόρων επιμέρους διατάξεων αυτού. Συγκεκριμένα των διατάξεων: α) του άρθρου 3 παρ. 2 και 3, στις οποίες ορίζεται ότι, ο νόμος αυτός εφαρμόζεται σε κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που εκτελείται στην ελληνική επικράτεια, χωρίς να προβλέπεται άλλη εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του παρά μόνον η περίπτωση, που η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πραγματοποιείται για προσωπική και οικιακή χρήση, β) του άρθρου 7 παρ. 2 περιπτ. ζ στο οποίο ορίζεται ότι, κατ' εξαίρεση, η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι επιτρεπτή, εφόσον η επεξεργασία αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων και πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του

δημοσιογραφικού λειτουργήματος και, τέλος, γ) του άρθρου 11 παρ. 5, στο οποίο γίνεται αναφορά σε συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς. Ενόψει δε περαιτέρω του ότι, όπως ήδη εξετάθη, ο νόμος 2472/1997 αποσκοπεί στην κατοχύρωση θεμελιωδών αξιών της έννομης τάξης μιας δημοκρατικής πολιτείας, όπως είναι η προστασία της αξιοπρέπειας του ατόμου και η προστασία της ιδιωτικής ζωής των προσώπων, οι διατάξεις του, κατά το μέρος που επιβάλλουν την προστασία των προσώπων από την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ρυθμίζουν τα συναφή θέματα σε σχέση και με τις δημοσιογραφικές δραστηριότητες, απαγορεύοντας την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους δημοσιογράφους και στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, δεν προσκρούουν στις συνταγματικές διατάξεις, που κατοχυρώνουν την ελευθερία της έκφρασης και διάδοσης στοχασμών και πληροφοριών μέσω της ασκήσεως του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Πράγματι, η ελευθερία της έκφρασης και διάδοσης των στοχασμών όπως και η ελευθερία του πληροφωρείν και πληροφωρείσθαι που κατοχυρώνει το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος και ειδικώς ως προς τον έγγραφο τύπο το άρθρο 14 παρ. 1, δεν περιλαμβάνει και την ελευθερία διάδοσης πληροφοριών, που ανάγονται στην προστατευόμενη από τα άρθρα 2 παρ. 1 και 9 παρ. 1 του Συντάγματος απαραβίαστη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής των προσώπων, στον πυρήνα της οποίας ανήκει προδήλως και η ερωτικής τους ζωή· στον ιδιωτικό αυτό πυρήνα, στο βαθμό που τα στοιχεία που τον συνθέτουν δεν δημοσιοποιούνται οικειοθελώς, ουδείς (ούτε δημόσια αρχή αλλά ούτε και ιδιώτης) επιτρέπεται να διεισδύσει. Επομένως, η διάδοση πληροφοριών τέτοιου περιεχομένου (σχετικών δηλαδή με την ερωτική ζωή ατομικώς προσδιοριζόμενων προσώπων) δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελέσει θεμιτός, από συνταγματικής απόψεως, περιεχόμενο του δικαιώματος πληροφωρήσεως ή της ελεύθερης εκφράσεως και διαδόσεως των στοχασμών. Πολλώ δε μάλλον δεν μπορεί η διάδοση των πληροφοριών αυτών να θεωρηθεί ως αντικείμενο του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος πληροφωρήσεως, κατά την άσκησή του μέσω των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών, ενόψει και του ότι, κατ' άρθρ. 15 παρ. 2 του Συντ. (όπως ισχύει κατά το χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως) η λειτουργία των τελευταίων υπάγεται στον άμεσο έλεγχο του κράτους, ο οποίος σκοπεί μεταξύ άλλων στην εξασφάλισή ποιοτικής στάθμης των εκπομπών (πρβλ. ΣτΕ 5040/1987 Ολομ. 2544/1999 επταμελούς), προς την οποία είναι προδήλως ασυμβίβαστη η μετάδοση εκπομπών, που αναφέρονται στην ιδιωτική και ειδικότερα την ερωτική ζωή προσώπων. Συνεπώς, οι διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 1 και 14 παρ. 1 του Συντάγματος οριοθετούνται, σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο των κατοχυρούμενων απ' αυτές ελευθεριών και δικαιωμάτων, από τις διατάξεις των υπολοίπων, ισοκύρων με αυτές, άρθρων του Συντάγματος και των συναδόντων προς αυτές νόμων. Τέτοιος δε νόμος είναι και ο νόμος 2472/1997, οι διατάξεις του οποίου, αποβλέποντας στην προστασία των αξιών, που αναγνωρίζονται από τα άρθρα 2 παρ. 1 και 9 παρ. 1 του Συντάγματος, προβλέπουν περιορισμούς στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εν γένει. Ειδικότερα, κατά το μέρος που με το νόμο αυτό ρυθμίζονται τα ζητήματα τα σχετικά με την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, θεσπίζεται ο κανόνας της πλήρους απαγόρευσης της επεξεργασίας τους και απλώς προβλέπονται ειδικές περιπτώσεις που είναι επιτρεπτή η επεξεργασία τέτοιων προσωπικών δεδομένων, όλων κατ' εξαίρεση, μόνο ύστερα από προηγούμενη άδεια της «Αρχής» και υπό τις περαιτέρω προϋποθέσεις τη τηρήσεως του απορρήτου και του περιορισμένου του χρόνου της επεξεργασίας· τέτοιες δε ειδικές περιπτώσεις είναι εκείνες στις οποίες επιδιώκεται είτε η εξυπηρέτηση ενός άλλου υπερτέρου δημοσίου συμφέροντος συνταγματικής τάξεως, όπως είναι π.χ. η προστασία της δημοσίας υγείας από ιατρούς δεσμευόμενους από το απόρρητο και από κώδικα δεοντολογίας-

περίπτωση του εδαφίου δ της παρ. 2 του άρθρου 7 του νόμου, η προστασία της εθνικής ασφάλειας και η άσκηση της εγκληματολογικής πολιτικής των αρμοδίων προς τούτο δημοσίων αρχών -εδάφιο ε της αυτής παραγράφου, η προαγωγή της έρευνας και της επιστήμης, υπό την αυτονόητη πάντοτε προϋπόθεση της ανωνυμίας- εδάφιο στ, ή οι περιπτώσεις που επιχειρείται, ύστερα από στάθμιση του νομοθέτη, κατ' εξισορρόπηση διαφόρων συνταγματικών αξιών, η διευκόλυνση της ασκήσεως δικαιωμάτων κατοχυρωμένων από άλλες συνταγματικές διατάξεις (όπως είναι π.χ. η περίπτωση ζ της αυτής ως άνω παραγράφου, στην οποία η επεξεργασία αφορά τα δεδομένα δημοσίων προσώπων, κατά το μέρος που ανάγονται στην άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή στην διαχείριση συμφερόντων τρίτων και υπό τις ειδικότητες περαιτέρω προϋποθέσεις, ότι η επεξεργασία πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος, και ότι είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος καθώς και στο πλαίσιο καλλιτεχνικής έκφρασης και εφόσον, σε οποιαδήποτε περίπτωση, δεν παραβιάζεται καθ' οιανδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής).

Ενόψει όλων των ανωτέρω, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι λόγοι ακυρώσεως με τους οποίους προβάλλεται ότι: α) ο νόμος 2472/1997 δεν καταλαμβάνει περιπτώσεις, όπως η προκειμένη, περιπτώσεις δηλαδή δημοσιογραφικής ερεύνης μεταδοθείσης διά της τηλεόρασεως, για το λόγο ότι, όπως υποστηρίζεται οι παραβιάσεις της δημοσιογραφικής δεοντολογίας που είχαν, ενδεχομένως, τελεσθεί κατά την έρευνα αυτή, θα έπρεπε να τιμωρηθούν, αποκλειστικά και μόνο, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 2328/1995 (ΦΕΚ 159Α-«Νομικό καθεστώς της ιδιωτικής τηλεόρασης κλπ») και συγκεκριμένα των διατάξεων του άρθρου 3 (που προβλέπει κανόνες δεοντολογίας των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών) και 4 (που προβλέπει τα των κυρώσεων και τα της διαδικασίας επιβολής τους) του εν λόγω νομοθετήματος (λόγος προβαλλόμενος από όλους τους αιτούντες) και β) άλλως ο νόμος αυτός (2472/1997) αντίκειται στο άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι περιορίζει το δικαίωμα πληροφόρησης και έκφρασης και διάδοσης των στοχασμών (λόγος προβαλλόμενος από τους ασκούντες την δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις). Τέλος, ο συναφώς προβαλλόμενος, από τους ασκούντες την δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις, ισχυρισμός ότι οι επίμαχες διατάξεις του ο ν. 2472/1997 βρίσκονται σε αντίθεση με το άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι το άρθρο αυτό δεν έχει εφαρμογή στην κρινόμενη υπόθεση, η οποία σχετίζεται με τη διενέργεια δημοσιογραφικής έρευνας, αλλά το άρθρο τούτο αφορά την ελευθερία της τέχνης της επιστήμης, της έρευνας και της διδασκαλίας.

11. Επειδή, κατά το άρθρο 10 της Συμβάσεως της 4.11.1950 «διά την προάσπισιν των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών», κυρωθείσης με το Ν.Δ/μα 53/1947 (ΦΕΚ 254 Α), «1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερία λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρον δεν κωλύει τα κράτη από του να υποβάλωσι τας επιχειρήσεις ραδιοφωνίας... ή τηλεόρασεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας. 2. Η άσκησις των ελευθεριών τούτων, συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνας, δύναται να υπαχθή εις ωρισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία διά ... την προστασία της υπολήψεως ή δικαιωμάτων τρίτων... ». Ενόψει της αναγνωριζομένης από τη Σύμβαση εξουσίας των κρατικών αρχών προς επιβολή κυρώσεων χάριν της προστασίας της υπολήψεως ή δικαιωμάτων τρίτων, αλλά και της διατάξεις του άρθρου 8 παρ. 1 της αυτής Συμβάσεως, στην οποία ορίζεται ότι, κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής, οι εκτεθείσες διατάξεις

των άρθρων 7 και 21 του Ν. 2472/1997 καθώς και οι, κατ' εφαρμογή αυτών, επιβληθείσες στους αιτούντες με τις προσβαλλόμενες πράξεις κυρώσεως, δεν έρχονται σε αντίθεση προς το άρθρο 10 της ως άνω συμβάσεως, όπως αβασίμως προβάλλεται από την αιτούσα «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» (πρβλ. και ΣτΕ 2544/1999 επταμελούς).

12. Επειδή, τόσο η κασέτα η περιέχουσα σκηνές, στις οποίες ο τραγουδιστής Στέφανος Κορκολής εμφανιζόταν τελώντας ερωτική πράξη, όσο και το προσωπικό ημερολόγιο του σχεδιαστή μόδας Μιχαήλ Ασλάνη, στο οποίο υπήρχαν καταχωρήσεις σχετικά την ερωτική δραστηριότητα του εν λόγω προσώπου καθώς και συναφείς με αυτή φωτογραφίες, αποτελούν σύνολο ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία ήταν δεκτικά επεξεργασίας από τρίτους, επεξεργασία την οποία -εξ άλλου- υπέστησαν τελικώς. Επομένως, συνιστούν αρχείο κατά την έννοια της περιπτ. ε του άρθρου 2 του ν. 2472/1997. Περαιτέρω, τα αρχεία αυτά υπέστησαν επεξεργασία κατά την έννοια της περίπτ. δ του αυτού άρθρου από τους αιτούντες και τις δύο κρινόμενες αιτήσεις. Συγκεκριμένα, η επεξεργασία, την οποία πραγματοποίησε η ε.ε. «Ε. Τριανταφυλλόπουλος και ΣΙΑ» συνίσταται στην εκ μέρους της συλλογής των εν λόγω ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διά της συγκροτήσεως αρχείων με βάση την εν λόγω κασέτα προσωπικό ημερολόγιο, τα οποία παρουσιάστηκαν τελικά στις επίμαχες εκπομπές. Τούτο δε διότι βάσει του, αναφερθέντος στην τέταρτη σκέψη της παρούσης αποφάσεως, από 15.6.1999 «ιδιωτικού συμφωνητικού» με την α.ε. «PROTASSIS ραδιοτηλεοπτική ευθύνη για την παραγωγή των εκπομπών με την επωνυμία ΖΟΥΓΚΛΑ και ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΤΥΠΟΣ και, επομένως, ήταν υπεύθυνη για όσα στοιχεία καταχωρήθηκαν σε όλες τις εκπομπές με την επωνυμία αυτή, άρα και στις επίμαχες. Περαιτέρω, ο δημοσιογράφος Ευθύμιος Τριανταφυλλόπουλος, τηλεοπτικός παρουσιαστής και συντονιστής των εκπομπών, προέβη σε επεξεργασία συνιστάμενη στην χρήση, διατήρηση, και διάδοση των αρχείων αυτών. Τέλος, η α.ε. «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ», από τον τηλεοπτικό σταθμό της οποίας μεταδόθηκαν οι εκπομπές αυτές, προέβη σε επεξεργασία συνιστάμενη στην διατήρηση, χρήση και διάδοση των αρχείων. Με τα δεδομένα αυτά, και οι τρεις αιτούντες, οι ασκούντες τις δύο κρινόμενες αιτήσεις ήσαν «υπεύθυνοι επεξεργασίας» ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά την έννοια της περίπτ. ζ του άρθρου 1 του ν. 2472/1997, εφόσον, οι μεν ασκούντες την δεύτερη αίτηση καθόρισαν το περιεχόμενο της εκπομπής και προέβησαν στην παρουσιάσή της, η δε α.ε. «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» καθόρισαν τον τρόπο της μετάδοσης τους και διά του τηλεοπτικού σταθμού της μεταδόθηκαν τελικά οι σχετικές εκπομπές. Η δε επεξεργασία αρχείων, στην οποία προέβησαν, εμπίπτει, βάσει της διατάξεως του άρθρου 2 παρ. 1 του αυτού νόμου, στο πεδίο εφαρμογής του. Ορθώς, επομένως, διαπιστώθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι, οι αιτούντες προέβησαν σε, απαγορευμένη από το άρθρο 7 του νόμου, συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (όπως είναι, κατά τα προεκτεθέντα, τα δεδομένα τα αναφερόμενα στην ερωτική ζωή του ατόμου) και, συνεπώς, νομίμως τους επιβλήθηκαν, υπό την ιδιότητά τους ως υπευθύνων επεξεργασίας, με την προσβαλλόμενη πράξη διοικητικές κυρώσεις κατ' επίκληση του άρθρου 21 του νόμου αυτού. Πρέπει, κατά συνέπεια, να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι περί του αντιθέτου λόγοι ακυρώσεως οι προβαλλόμενοι με τις δύο υπό κρίση αιτήσεις και συγκεκριμένα οι λόγοι, με τους οποίους προβάλλεται ότι τα πιο πάνω στοιχεία (κασέτα και προσωπικό ημερολόγιο) δεν συνιστούν αρχεία κατά την έννοια του νόμου, ότι οι αιτούσε εταιρείες α.ε. «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» και ε.ε. «Ε. Τριανταφυλλόπουλος και ΣΙΑ» δεν ήσαν «υπεύθυνοι επεξεργασίας» ευαίσθητων

δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κατά την έννοια της περιπτ. ζ του άρθρου 1 του ν. 2472/1997 και ότι, επομένως, δεν μπορούσαν να τους επιβληθούν κυρώσεις. Απορριπτός επίσης ως αβάσιμος είναι, και ο συναφώς προβαλλόμενος από την α.ε. «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» ισχυρισμός ότι η εν λόγω εταιρεία δεν είχε καμία ευθύνη για την μετάδοση των επιμάχων εκπομπών, εφόσον απλώς μετέδωσε δημοσιογραφική έρευνα που είχαν προετοιμάσει άλλοι, ενώ αυτή δεν εγνώριζε εκ των προτέρων το περιεχόμενο της έρευνας, η οποία θα παρουσιαζόταν στις εκπομπές αυτές και ούτε είχε το δικαίωμα να την «λογοκρίνει». Τούτο δε διότι, όπως εξετέθη, διά της μεταδόσεως των εκπομπών από τον τηλεοπτικού της σταθμό κατέστη και αυτή, εξ αυτού και μόνο, «υπεύθυνος επεξεργασίας», εφόσον κατά την πρόδηλη έννοια των διατάξεων του νόμου 2328/1995, ο οποίος διέπει το καθεστώς της ιδιωτικής τηλεοράσεως, είναι υπεύθυνη για οτιδήποτε μεταδίδεται από τον τηλεοπτικό της σταθμό· δεν ασκεί δε περαιτέρω ουδεμία, κατά νόμο, επιρροή το αν όργανα της εν λόγω εταιρείας, ιδιοκτήτριας του τηλεοπτικού σταθμού, εγνώριζαν ή όχι εκ των προτέρων το περιεχόμενο της εκπομπής. Άλλωστε, ο τελευταίος αυτός ισχυρισμός είναι, επιπλέον απορριπτός και ως επί ανακριβούς προϋποθέσεως ερειδόμενος, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο της καταθέσεως του δικηγόρου της εταιρείας Β. Πήττα κατά την ενώπιον της Αρχής εμφάνιση του στις 28.12.1999 προς παροχήν εξηγήσεως (βλ. σχετικά σελ. 1-2 του οικείου πρακτικού), η ροή του προγράμματος παρακολουθείται από υπαλλήλους της εταιρείας και υπάρχει η δυνατότητα διακοπής αυτής από αρμόδιο υπάλληλο, αν παραστεί ανάγκη προς τούτο. Απορριπτός, περαιτέρω, ως αβάσιμος είναι ο άλλος, συναφώς προβαλλόμενος από την αυτή εταιρεία, ισχυρισμός ότι μη νομίμως της επιβλήθηκε κύρωση για την τήρηση των επιμάχων αρχείων ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, για το λόγο ότι, όπως υποστηρίζεται, η τήρηση τους δεν συνιστά απαγορευμένη επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον έγινε επί τη βάσει υποχρεώσεώς της, θεσπισθείσης από τη διάταξη της παρ. 12 του άρθρου 3 του ν. 2328/1995, στην οποία ορίζεται ότι, οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί υποχρεούνται να διατηρούν στο αρχείο τους μαγνητοφωνήσεις και μαγνητοσκοπήσεις όλων των εκπομπών τους, ακριβώς όπως αυτές μεταδίδονται, επί τρεις μήνες αρχής γενομένης από την ημέρα της μετάδοσης. Και τούτο, διότι η προσβαλλόμενη διοικητική κύρωση επιβλήθηκε στην αιτούσα, όχι για το ότι συμμορφώθηκε στην συγκεκριμένη αυτή νόμιμη υποχρέωσή της, αλλά διότι επεξεργάσθηκε αρχεία περιέχοντα ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, μεταδίδοντάς τα δικά του τηλεοπτικού της σταθμού. Για να καταστεί, εξ άλλου, δυνατή η τήρηση της νόμιμης αυτής υποχρεώσεως της αιτούσης εταιρείας, επιβλήθηκε σε αυτήν με την προσβαλλόμενη απόφαση η υποχρέωση να καταστρέψει τα επίμαχα αρχεία μετά την πάροδο της, θεσπισθείσης με την τελευταία ως άνω διάταξη, προθεσμίας του τριμήνου. Τέλος, απορριπτός ως αβάσιμος είναι και ο άλλος συναφής ισχυρισμός, ο προβαλλόμενος από τους ασκούντες την δεύτερη εκ των κρινομένων αιτήσεων, ότι η παραγωγή των εν λόγω εκπομπών δεν συνιστά επεξεργασία αρχείων κατά την έννοια του ν. 2472/1997, αφού ο νόμος αναφέρεται στις περιπτώσεις συστηματικής τήρησης αρχείων, ενώ στην προκειμένη περίπτωση πρόθεση των αιτούντων δεν ήταν να συγκροτήσουν και να διατηρήσουν αρχείο, αλλά απλώς να δημοσιοποιήσουν την «παράνομη» συμπεριφορά των Σ. Κορκολή και Μ. Ασλάνη, προκειμένου να «ευαισθητοποιηθούν» κινηθούν οι αρμόδιες εισαγγελικές Αρχές. Και τούτο διότι εφόσον, όπως ήδη εξετέθη, οι αιτούντες συγκρότησαν, διατήρησαν, έκαναν χρήση και διέδωσαν αρχεία περιέχοντα ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, προέβησαν δηλαδή σε ενέργειες απαγορευμένες από το νόμο 24 72/1997, νομίμως

τους επιβλήθηκαν οι προσβαλλόμενες κυρώσεις, είναι δε κατά την έννοια του νόμου αδιάφορο το αν είχαν την πρόθεση να συγκροτήσουν διαρκές αρχείο ή όχι.

13. Επειδή, προβάλλεται, περαιτέρω, από τους ασκούντες την δεύτερη από τις κρινόμενες αιτήσεις ότι, ακόμη και αν η συμπεριφορά τους μπορούσε να θεωρηθεί ως επεξεργασία ευαισθήτων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, για την οποία είναι υπεύθυνοι, πάντως, κατά την έννοια του ν. 2472/1997, αίρεται ο παράνομος και κολάσιμος χαρακτήρας της επεξεργασίας αυτής, όταν αυτή γίνεται προς αποκάλυψη εγκληματικών πράξεων και «ευαισθητοποίηση» των εισαγγελικών αρχών, όπως έγινε, κατά τους ισχυρισμούς τους, και στην κρινόμενη υπόθεση, που η μετάδοση των επιμάχων εκπομπών έγινε, κατ' αυτούς πάντοτε, με σκοπό την αποκάλυψη «παραπάνων» δραστηριοτήτων των Σ. Κορκολή και Μ. Ασλάνη. Την ερμηνεία αυτή του ν. 2472/1997 οι αιτούντες στηρίζουν σε αρχές που, κατ' αυτούς, διέπουν την έννομη τάξη και απορρέουν, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς τους, κυρίως από τις συνταγματικές διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 1, στο οποίο ορίζεται ότι η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των ατόμων και η ελεύθερη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή τελεί υπό την προϋπόθεση, ότι δεν προσβάλλονται τα δικαιώματα των άλλων και ότι δεν θίγονται τα χρηστά ήθη, καθώς και του άρθρου 25 παρ. 3, στο οποίο ορίζεται ότι δεν επιτρέπεται η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος, επιπρόσθετα δε και από τις διατάξεις των άρθρων 288 και 300 του Αστικού Κώδικα (περί καλοπίστου εκπληρώσεως των παροχών και περί μη αποζημιώσεως του ζημιωθέντος εξ οικείου πταίσματος). Ανεξάρτητα όμως από την έννοια των προαναφερθεισών συνταγματικών διατάξεων και ανεξάρτητα, επίσης, από το κατά πόσον οι προεκτεθείσες διατάξεις του Αστικού Κώδικα εφαρμόζονται σε σχέσεις που διέπονται από το διοικητικό δίκαιο, πάντως ο εξεταζόμενος λόγος είναι απορριπτός, προεχόντως, διότι ο νόμος 2472/1997 δεν κάνει τέτοιες διακρίσεις. Όπως έχει ήδη εκτεθεί ανωτέρω, με το νόμο αυτό επιχειρείται η εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της θεμελιώδους συνταγματικής αρχής της προστασίας της αξίας του ανθρώπου και της ιδιωτικής ζωής των ατόμων, προβλέπονται δε από τις διατάξεις του ειδικές μόνο περιπτώσεις, που είναι επιτρεπτή η επεξεργασία ευαισθήτων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τέτοια είναι, μεταξύ άλλων, και η περίπτωση, που ο νομοθέτης, ακριβώς επειδή λαμβάνει πρόνοια για την καταπολέμηση του εγκλήματος, επιτρέπει, κατ' εξαίρεση, και υπό προϋποθέσεις, την τήρηση αρχείων ευαισθήτων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες για την άσκηση εγκληματολογικής πολιτικής και για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας δημόσιες Αρχές. Ο νόμος δεν αναγνωρίζει, κατά το σαφές γράμμα του, άλλες εξαιρέσεις και κατά τούτο δεν προσκρούει σε καμία συνταγματική διάταξη. Η προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος δεν έχει, περαιτέρω, την έννοια, που της αποδίδουν οι αιτούντες, σύμφωνα με τους οποίους, το άτομο, στο οποίο αποδίδεται παραβίαση των χρηστών ηθών ή παράνομη συμπεριφορά, στερείται των συνταγματικών εγγυήσεων των σχετικών με την προστασία της προσωπικότητάς του. Η διαφύλαξη εξ άλλου των χρηστών ηθών και η καταπολέμηση της εγκληματικότητας, διά της επιβολής περιορισμών στις ελευθερίες των εγκληματούντων, ανήκει κατά το Σύνταγμα, αποκλειστικά και μόνο, στην δικαιοδοσία των αρμοδίων κρατικών αρχών, οι οποίες υπόκεινται κατά την εκπλήρωση του έργου τους αυτού, σε σειρά ελέγχων, κατά τα προβλεπόμενα σχετικά στο Σύνταγμα. Στην συγκεκριμένη, επομένως, περίπτωση η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των προαναφερθέντων προσώπων δεν ήταν κατά το νόμο επιτρεπτή, ακόμη και αν ήθελε γίνει δεκτό ότι υπήρχαν υποψίες ότι τα άτομα, δραστηριότητες των οποίων αφορούσαν τα μεταδοθέντα αρχεία, είχαν σε ποινικώς

ελεγκτέα συμπεριφορά. Οι αιτούντες είχαν, εξ άλλου, την ευχέρεια να βοηθήσουν στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας, την οποία ήδη επικαλούνται ως κίνητρο για την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων στην οποία προέβησαν, αποστέλλοντας τα προαναφερθέντα στοιχεία, τα οποία είχαν περιέλθει στην κατοχή τους, στην αρμόδια εισαγγελική αρχή, προκειμένου η τυχόν παράνομη συμπεριφορά των ατόμων αυτών, να ελεγχθεί και κολασθεί από την Δικαιοσύνη, αποκλειστικά αρμόδια προς τούτο εκ του Συντάγματος. Τέλος, απορριπτέος είναι ο συναφώς προβαλλόμενος ισχυρισμός ότι, βάσει του Κώδικα Επαγγελματικής Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης των δημοσιογράφων που έχει καταρτίσει η Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών το έτος 1998, οι δημοσιογράφοι έχουν δικαίωμα να ασκούν κοινωνικό έλεγχο και σε «επωνύμους» ακόμη και διά της ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τους αφορούν. Και τούτο διότι ο «Κώδικας» αυτός, προερχόμενος από νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερισχύσει των διατάξεων του νόμου 2472/1997, ο οποίος ρητώς απαγορεύει την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα απάντων των προσώπων (μηδέ των «επωνύμων» εξαιρουμένων), εκτός από την διάταξη της περιπτώσεως του εδαφίου ζ της παρ. 2 του άρθρου 7 αυτού. Στην διάταξη αυτή ορίζεται, όπως έχει ήδη εκτεθεί, ότι είναι, κατ' εξαίρεση, επιτρεπτή η επεξεργασία, όταν αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, και πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος και υπό τις περαιτέρω προϋποθέσεις ότι επιχειρείται κατόπιν αδείας της αρχής και ότι δεν θίγεται δι' αυτής η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου. Οι προϋποθέσεις όμως αυτές δεν συντρέχουν στην προκειμένη υπόθεση και τούτο προεχόντως διότι τα περί των ο λόγος δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα σχετικά με τους Σ. Κορκολή και Μ. Ασλάνη, δεν συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή της διαχείριση συμφερόντων τρίτων υπό την προεκτεθείσα έννοια.

14. Επειδή, προβάλλεται από την αιτούσα α.ε. «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» ότι μη νομίμως της επιβλήθηκε κυρώσεις από την Αρχή κατ' επίκληση των διατάξεων των άρθρων 5 παρ. 1, 9 παρ. 1 και 2 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται εν προκειμένω, εφόσον κατοχυρώνουν της προστασία των ατομικών δικαιωμάτων των προσώπων έναντι του Κράτους και όχι έναντι των ανωνύμων εταιρειών, όπως είναι η αιτούσα. Ο λόγος όμως αυτός είναι απορριπτέος, προεχόντως ως επί ανακριβούς προϋποθέσεως ερειδόμενος, εφόσον οι κυρώσεις της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν επιβλήθηκαν στην αιτούσα εταιρεία, για το λόγο ότι παραβίασε τα ως άνω άρθρα του Συντάγματος, αλλά διότι παρεβίασε τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 2472/1997, που απαγορεύουν την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

15. Επειδή, προβάλλεται από την αιτούσα α.ε. «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» ότι, μη νομίμως επιβλήθηκαν σ' αυτήν κυρώσεις με την προσβαλλόμενη απόφαση της Αρχής, διότι κατά τον χρόνο, που μεσολάβησε μεταξύ της εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως και της καταθέσεως της κρινομένης αιτήσεως, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόραση (ΕΣΡ) της επέβαλε, βάσει του ν. 2328/1995, χρηματικό πρόστιμο ύψους 60.000.000 δραχμών για τις παραβάσεις δημοσιογραφικής δεοντολογίας, που ετέλεσε κατά την διάρκεια των επιμάχων τηλεοπτικών εκπομπών, με αποτέλεσμα να της έχουν επιβληθεί, κατά παράβαση της σχετικής γενικής αρχής του διοικητικού δικαίου, δύο διοικητικές κυρώσεις για την αυτή αιτία (παράβαση της αρχής non bis in idem). Ο λόγος όμως αυτός, ανεξαρτήτως του ότι προβάλλεται

απαραδέκτως ως πλημμέλεια της προσβαλλομένης πράξεως, δεδομένου ότι θα έπρεπε να προβληθεί κατά της πράξεως του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ), με την οποία της επιβλήθηκε η τελευταία κατά χρονική σειρά διοικητική κύρωση, είναι πάντως απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι οι δύο εν λόγω κυρώσεις δεν της επιβλήθηκαν για την αυτήν αιτία, αδιαφόρως του αν για την επιβολή τους ελήφθησαν υπόψη πραγματικά περιστατικά που ήσαν τα ίδια και τις δύο περιπτώσεις· και τούτο, διότι στην μεν κρινόμενη περίπτωση η αιτούσα τιμωρήθηκε ως «υπεύθυνη επεξεργασίας» για παράβαση του ν. 2472/1997 σχετικά με απαγορευμένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που συντελέστηκε με την μετάδοση των εν λόγω εκπομπών από την τηλεοπτικό της σταθμό, ενώ στην δεύτερη περίπτωση (του προστίμου του επιβληθέντος από το ΕΣΡ) τιμωρήθηκε για παράβαση των κανόνων δημοσιογραφικής δεοντολογίας, που θεσπίζονται στο άρθρο 3 του ν. 2328/1995. Πρόκειται τουτέστιν για δύο ανεξάρτητα νομοθετήματα, τα οποία συνισχύουν, αποσκοπούν δε στον κολασμό διαφορετικού τύπου παραπτωμάτων και εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς (πρβλ. ΣτΕ 1013/1999).

16. Επειδή, προβάλλεται από την αιτούσα εταιρεία «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» ότι μεταξύ των διοικητικών κυρώσεων που η Αρχή έχει δικαίωμα να επιβάλλει, κατά την έννοια του άρθρου 21 παρ. 1 του ν. 2472/1997, δεν περιλαμβάνεται και η υποχρέωση, που της επιβλήθηκε, να καταστρέψει τα ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των οποίων έγινε χρήση στις κρίσιμες τηλεοπτικές εκπομπές· η υποχρέωση αυτή αντίκειται, άλλωστε, κατά τους αιτούντες στο, ήδη παρατεθέν ανωτέρω, άρθρο 3 παρ. 12 του ν. 2328/1995, το οποίο ορίζει ότι, οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί υποχρεούνται να διατηρούν στο αρχείο μαγνηροφωνήσεις και μαγνητοσκοπήσεις όλων των εκπομπών τους ακριβώς όπως αυτές μεταδίδονται τρεις μήνες από την ημέρα της μετάδοσης. Ο λόγος όμως αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, γιατί η παραπάνω κύρωση προβλέπεται ειδικά, ως κύρωση, από την διάταξη του άρθρου 21 παρ. 1 εδαφ. ε του ν. 2472/1997, στην δε προσβαλλόμενη πράξη ρητά αναφέρεται, όπως έχει ήδη εκτεθεί, ότι η καταστροφή των αρχείων ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία έχει στην κατοχή της η αιτούσα, θα λάβει χώρα μετά την εκπνοή τριμήνου, ή του οποιουδήποτε άλλου χρονικού διαστήματος ήθελε καθορισθεί ως χρόνος τήρησής τους στα πλαίσια δικαστικής ή άλλης έρευνας από Δημόσια Αρχή.

17. Επειδή, προβάλλεται, τέλος, από την αιτούσα α.ε. «ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ» ότι ο καθορισμός του ύψους του επιβληθέντος σ' αυτήν προστίμου εχώρησε κατά παράβαση των αρχών της χρηστής διοικήσεως, της επιεκειάς και της καλής πίστεως. Και ο λόγος, όμως αυτός είναι απορριπτέος. Τούτο δε διότι το επιβληθέν στην αιτούσα πρόστιμο, ύψους δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) δρχ., το οποίο απέχει πολύ από το ανώτατο όριο των πενήντα εκατομμυρίων (50.000.000) δρχ. του προστίμου, που μπορεί κατ' αρθρ. 21 παρ. 1 εδαφ. β του ν. 2472/1997 να επιβληθεί στους παραβάτες των διατάξεων του νόμου, της επιβλήθηκε ύστερα από συνεκτίμηση του γεγονότος ότι δεν μπορούσε, πριν την έναρξη των επιμάχων εκπομπών, να γνωρίζει αν το περιεχόμενό τους θα παραβίαζε τις διατάξεις του νόμου και για το λόγο, άλλωστε, αυτό της επιβλήθηκε πρόστιμο χαμηλότερο από εκείνο, που επιβλήθηκε στην (επίσης αιτούσα στην δεύτερη αίτηση ακυρώσεως) ε.ε. «Ευθύμιος Τριανταφυλλόπουλος και ΣΙΑ», η οποία είχε συγκροτήσει τα αρχεία και είχε παραγάγει τις εν λόγω εκπομπές.

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Αθήνα, 22.3.2007

Αριθ. Πρωτ.: 2192

Α Π Ο Φ Α Σ Η ΑΡ. 26 / 2007

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, συνήλθε μετά από πρόσκληση του Προέδρου της σε τακτική συνεδρίαση την 28^η/9/2006, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.00, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν οι Δ.Γουργουράκης, Πρόεδρος, Φ. Δωρής, Α. Παπανεοφύτου, Ν. Φραγκάκης, και Λ. Κοτσαλής, τακτικά μέλη της Αρχής. Επίσης, παρέστησαν ο κ. Α. Πράσσοι και η κ. Γ. Πάντζιου, αναπληρωματικά μέλη της Αρχής, σε αντικατάσταση των κ. Σ. Σαρηβαλάση και Α. Πομπόρτση, αντίστοιχα, οι οποίοι αν και κλήθηκαν νομίμως, εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, επίσης, με εντολή του Προέδρου, χωρίς δικαίωμα ψήφου, η Ζωή Ταλίδου, νομική ελέγκτρια, ως εισηγήτρια, καθώς και η Γεωργία Παλαιολόγου, υπάλληλος του Διοικητικού – Οικονομικού Τμήματος της Αρχής, ως γραμματέας.

Η υπόθεση εξετάστηκε και κατά τη συνεδρίαση της Αρχής στις 30.11.2006 καθώς και στις 21.12.2006 όπου εμφανίστηκαν μετά από κλήση και στις δυο συνεδριάσεις ο κ. Α, πρόεδρος της εφημερίδας Ψ και ο κ. Β, πληρεξούσιος δικηγόρος αυτής.

Η Αρχή αφού έλαβε υπόψη τα παρακάτω:

Με την με αριθμ. πρωτ./16-5-2006 προσφυγή του ο Γ του γνωστοποίησε στην Αρχή, ότι οι εφημερίδες Ψ και Ζ επεξεργάστηκαν παράνομα ευαίσθητα προσωπικά του δεδομένα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την καταγγελία, οι καθ' ων η καταγγελία εφημερίδες δημοσίευσαν στο φύλλο της 30-11-2005 το κείμενο του κλητήριου θεσπίσματος που αφορά εκκρεμή ποινική δίωξη εις βάρος του καταγγέλλοντος. Ο τελευταίος αντιμετωπίζει τις κατηγορίες της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας, της απόπειρας παράνομης βίας και ασέλγειας με κατάχρηση εξουσίας, σε βάρος τεσσάρων σπουδαστριών του τμήματος στο οποίο διδάσκει.

Οι παραβάσεις των διατάξεων του Νόμου 2472/1997 σε συνδυασμό με την κατηγορία της συκοφαντικής δυσφήμισης είναι επίσης αντικείμενο ποινικής δίκης που εκκρεμεί στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο πόλης

Στο με αριθμ. πρωτ./23.5.2006 έγγραφο της Αρχής, με το οποίο ζητούσε από τις καθ' ων η καταγγελία να εκθέσουν τις απόψεις τους σχετικά με τα καταγγελλόμενα, η μεν πρώτη εκ των δύο, η εφημερίδα Ψ απάντησε με το με αριθμ. πρωτ. της Αρχής/23-6-2006 έγγραφο της, δικαιολογώντας το δημοσίευμα ως πραγματευόμενο πληροφορίες για δημόσιο πρόσωπο, το οποίο ελέγχεται για τις πράξεις του κατά την άσκηση του λειτουργήματός του. Ο νομικός χαρακτηρισμός του δημοσίου προσώπου στηρίζεται σύμφωνα με το ανωτέρω έγγραφο στο λειτούργημα του καταγγέλλοντος ως καθηγητή των ΤΕΙ πόλης, ο οποίος ασκεί το λειτούργημα του εκπαιδευτικού. Σύμφωνα με την ανωτέρω απάντηση τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν συλλέχθηκαν από τους «άμεσα ενδιαφερόμενους». Η δε δεύτερη εκ των δύο καθ' ου η καταγγελία, η εφημερίδα Ζ, δεν απάντησε.

Η εφημερίδα Ψ παρέστη στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου της Αρχής τόσο στις 30. 11.2006 όσο και στις 21.12.2006 και κατέθεσε το με αριθμ. πρωτ. της Αρχής/12-12-2006 έγγραφο υπόμνημα, στο οποίο θεμελιώνει εκ νέου τις ανωτέρω ήδη υποστηρικθείσες θέσεις της.

Μετά από εξέταση των προαναφερόμενων στοιχείων και κατόπιν διεξοδικής συζήτησης,

1. ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με τις αποφάσεις 57 και 147 του 2001 η Αρχή δεν επιλαμβάνεται υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον της τακτικής δικαιοσύνης θεωρώντας ότι

αρμόδιος να κρίνει εάν η επεξεργασία των δεδομένων είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του νόμου ή όχι είναι ο αρμόδιος δικαστικός ή εισαγγελικός λειτουργός. Πλην όμως η μέχρι τώρα νομολογία της Αρχής αφορά στην νομιμότητα χρήσης δεδομένων ενώπιον του δικαστηρίου ως αποδεικτικό μέσο ή ανακριτικό υλικό, αντικείμενο για την κρίση του οποίου αναμφίβολα δεν είναι αρμόδια η Αρχή. Στην προκειμένη περίπτωση όμως η παρανομία ή όχι της επεξεργασίας των δεδομένων είναι το επίδικο αντικείμενο τόσο της καταγγελίας στην Αρχή όσο και της μήνυσης. Η κρίση λοιπόν της Αρχής θα μπορούσε να ειπωθεί ως κρίση «ειδικού εμπειρογνώμονα».

2. Η δημοσίευση στον τύπο πληροφοριών που αφορούν ένα φυσικό πρόσωπο συγκεκριμένο αποτελεί επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, η οποία δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν χωρίς την συγκατάθεση του υποκειμένου (άρθρο 5 § 1 Ν. 2472/1997).

3. Η αξία της δημοσιογραφικής έρευνας για την εκπλήρωση του ρόλου του τύπου σε μια δημοκρατική κοινωνία είναι αναμφισβήτητη και αποτελεί περιεχόμενο της ελευθερίας του τύπου κατά το άρθρο 14 Σ. Η ελευθερία του τύπου όμως πρέπει να ασκείται με τέτοιον τρόπο, ώστε να μη θίγονται τα λοιπά συνταγματικώς προστατευόμενα αγαθά, εν προκειμένω η προστασία της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής που κατοχυρώνονται συνταγματικά στα άρθρα 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 Σ και το θεμελιώδες δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 9Α Σ.

4. Δυο θεμελιώδη δικαιώματα, που κατοχυρώνονται τόσο στο Σύνταγμα όσο και σε διεθνή κείμενα όπως η ΕΣΔΑ, πρέπει να τύχουν στάθμισης: Το δικαίωμα στην ελευθεροτυπία που κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ και στο άρθρο 14 του Συντάγματος και το δικαίωμα στον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό που κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και στο άρθρο 9Α του Συντάγματος. Και τα δυο δικαιώματα απολαμβάνουν την ίδια προστασία. Ο βαθμός της προστασίας και το μέγεθος της υποχώρησης αυτής κρίνεται πάντα βάσει της θεμελιώδους συνταγματικής αρχής της αναλογίας. Η στάθμιση που γίνεται και οι παρεπόμενοι περιορισμοί τίθενται μόνο στον βαθμό που είναι αναγκαία ώστε το ένα δικαίωμα να συμβιβάζεται με τους κανόνες που διέπουν το άλλο. Συγκεκριμένα η ελευθεροτυπία και η ελευθερία της έκφρασης υποχωρεί μόνο στον βαθμό που η υποχώρηση είναι προϋπόθεση *sine qua non* για την μη προσβολή του πυρήνα του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης και του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού.

5. Ο σεβασμός της προσωπικότητας και η προστασία του ατόμου από την αθέμιτη επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων προβάλλει ως φραγμός απέναντι στην παράνομη δημοσιογραφία. Ο τύπος δεν απολαμβάνει καταρχήν κανενός ιδιαίτερου προνομίου ως προς την παραβίαση της προσωπικότητας προσώπων. Συγκεκριμένα ο νόμος 2472/1997 δεν εξαιρεί την επεξεργασία δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς από την εφαρμογή του. Στο πεδίο εφαρμογής του νόμου emπίπτουν πλέον μετά την τελευταία τροποποίηση της παρ. ε' του άρθρου 2 του ν. 2472/1997 από το άρθρο 18 παρ. 2 του ν. 3471/2006 στα πλαίσια μη αυτοματοποιημένης επεξεργασίας μόνο τα προσωπικά δεδομένα που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε *«αρχείο δεδομένων, που αποτελεί διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια»*. Τα κριτήρια με βάση τα οποία διαρθρώνονται τα αρχεία πρέπει να είναι ειδικά και να αφορούν στα πρόσωπα που αναφέρονται τα δεδομένα, έτσι ώστε να επιτρέπεται η ευχερής πρόσβαση του υπευθύνου της επεξεργασίας στα εν λόγω δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα (βλ. προοίμιο Οδηγίας 95/46/EK σημείο 15 και 27). Επομένως ο νόμος εφαρμόζεται μόνο στα προσωπικά δεδομένα που περιλαμβάνονται σε **«διαρθρωμένα αρχεία»** των εφημερίδων.

6. Βάσει του άρθρου 2 εδ. β) ν. 2472/97 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 18 παρ. 1 εδ. β) ν. 3471/2006 ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα είναι τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στη ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων. Τα ευαίσθητα δεδομένα ενδέχεται εκ της φύσεώς τους να θίξουν τις θεμελιώδεις ελευθερίες ή την ιδιωτική ζωή και η επεξεργασία και χρήση τους να χρησιμεύσουν για την εισαγωγή διακρίσεων. Η επεξεργασία τους καταρχήν απαγορεύεται. Εξαιρέσεις επιτρέπονται μόνο για συγκεκριμένους λόγους και μόνο εφόσον εκτελείται από συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες και υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Το άρθρο 7 § 2 περ. ζ' του ν. 2472/1997 επιτρέπει λοιπόν κατ' εξαίρεση την επεξεργασία των ευαίσθητων δεδομένων από δημοσιογράφους κάτω από τις εξής προϋποθέσεις: 1) η επεξεργασία να αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, 2) η επεξεργασία να πραγματοποιείται αποκλειστικά για

δημοσιογραφικούς σκοπούς, 3) άδεια της Αρχής, η οποία χορηγείται μόνο εφόσον α) η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος...[θετική προϋπόθεση] και β) εφόσον δεν παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής [αρνητική προϋπόθεση]. Η συγκεκριμένη διάταξη εισάγει μια εξαίρεση στην γενική απαγόρευση της επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων. Υπό αυτό το πρίσμα οι προϋποθέσεις που θέτει πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά.

7. Η πρώτη προϋπόθεση ρυθμίζει την απόκλιση από τους περιορισμούς της ελευθερίας του τύπου υπέρ της προστασίας δεδομένων. Όποιος χαρακτηρίζεται δημόσιο πρόσωπο απολαμβάνει περιορισμένης προστασίας του Νόμου 2472/1997. Ως «δημόσια πρόσωπα» θεωρούνται τα πρόσωπα, στα οποία έχει αποδοθεί δημόσια εξουσία αλλά και τα επονομαζόμενα πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας, ήτοι τα πρόσωπα που κατέχουν μια ιδιαίτερη θέση στην κοινωνία, διατηρώντας ισχύ και ασκώντας επιρροή στα κοινωνικά δρώμενα, όπως είναι π.χ. οι πολιτικοί ή οι καλλιτέχνες. Ως δημόσια πρόσωπα κατά το ΕΔΔΑ νοούνται τα πρόσωπα που κατέχουν δημόσια θέση ή / και χρησιμοποιούν δημόσιο χρήμα ή ακόμα και όλοι όσοι διαδραματίζουν ρόλο στη δημόσια ζωή είτε την πολιτική, την οικονομική, την καλλιτεχνική, την κοινωνική, την αθλητική ή οποιουδήποτε άλλου τομέα της δημόσιας ζωής (βλ. απόφαση ΕΔΔΑ Καρολίνα του Ανόβερου κατά Γερμανίας, 24.6.2004). Ως άτομα στα οποία έχει αποδοθεί δημόσια εξουσία θεωρούνται από την ελληνική νομολογία, «σε μια δημοκρατική κοινωνία τα άτομα τα οποία αποφασίζουν να αναλάβουν οποιαδήποτε θέση που θεωρείται ή μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά το δημόσιο βίο και προδήλως τέτοια είναι η θέση του κυβερνητικού επιτρόπου έστω και προσωρινού, μιας Τράπεζας, υπόκεινται στον αμείλικτο έλεγχο του τύπου, τον οποίο, εφ' όσον δεν θίγει ανεπίτρεπτα την τιμή ή την υπόληψή τους, είναι υποχρεωμένα να ανεχθούν (ΕφΑθ 9975/1985, ΕφΑθ 3129/1998, ΕφΑθ 8908/1988).

8. Ένας καθηγητής ανώτερης εκπαίδευσης δεν μπορεί να θεωρηθεί δημόσιο πρόσωπο που ασκεί δημόσιο λειτουργήμα. Μια τέτοια ερμηνεία θα διέστελλε ανεπίτρεπτα την εξαίρεση που εισήγαγε ο Νόμος και θα αποδυνάμωνε το θεμελιώδες δικαίωμα στον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό. Επομένως ο καταγγέλλων δεν είναι δημόσιο πρόσωπο κάτι που καθιστά την δημοσίευση του κλητήριου θεσπίσματος στο φύλλο των εφημερίδων Ψ και Ζ βάσει των άρθρων 4 και 7 παρ. 2 στ. ζ' του Νόμου 2472/97 παράνομη επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων.

9. Ακόμη και στις περιπτώσεις που επιτρέπεται η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, πρέπει να πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις του Νόμου έτσι ώστε η επεξεργασία να είναι σύννομη. Το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 7 § 2 περ. ζ' του ν. 2472/1997 ορίζει πως μέσω της επεξεργασίας των ευαίσθητων δεδομένων δεν πρέπει να παραβιάζεται ο πυρήνας του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής και ότι πρέπει να επιβάλλεται για λόγους υπέρτερου συμφέροντος. Ακόμη λοιπόν και αν η επεξεργασία αφορούσε σε δημόσιο πρόσωπο, οι αρχές της αναγκαιότητας και αναλογικότητας επιβάλλουν η δημοσιοποίηση των στοιχείων δημοσιογραφικής έρευνας που περιέχουν προσωπικά δεδομένα να καθίσταται απολύτως αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού. Η ανάγκη ενημέρωσης του κοινού για την απρόσκοπτη λειτουργία του θεσμού του πανεπιστημίου θα μπορούσε να ικανοποιηθεί με απλή αναφορά στο συμβάν και οπωσδήποτε μετά το πέρας της ποινικής διαδικασίας. Η δημοσίευση όμως του σώματος του κλητήριου θεσπίσματος μπορεί να συμβάλει στην διαπόμπευση του κατηγορούμενου κι αυτό μάλιστα όσο εκκρεμεί ποινική δίκη, κάτι που έρχεται σε αντίθεση και με βασικές αρχές της ποινικής διαδικασίας όπως το τεκμήριο της αθωότητας και η αρχή της εξωτερικής μυστικότητας της προδικασίας.

10. Η δημοσίευση του κλητήριου θεσπίσματος έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 320 παρ. 2 εδ. γ-δ' του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας το οποίο κατοχυρώνει στον κατηγορούμενο το δικαίωμα να πληροφορείται την φύση και τον λόγο της κατηγορίας «εν λεπτομερεία» - σύμφωνα με το άρθρο 6, παρ. 3, εδ. α' ΕΣΔΑ – έτσι ώστε να μπορέσει να αναπτύξει πλήρως την υπεράσπισή του. Το κλητήριο θέσπισμα δεν αποτελεί επ' ουδενί δελτίο τύπου που μπορεί να δημοσιεύεται στα φύλλα της επικαιρότητας. Κατά συνέπεια τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα που περιέχει το κλητήριο θέσπισμα και δημοσιεύονται στον τύπο δεν είναι ούτε συναφή ούτε πρόσφορα αλλά αντιθέτως σαφώς περισσότερα από όσα απαιτείται εν όψει των σκοπών της συγκεκριμένης επεξεργασίας, κάτι που καθιστά την επεξεργασία παράνομη.

11. Όσον αφορά δε στην διαδικασία χορήγησης άδειας για τα αρχεία που περιέχουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, η Αρχή ερμηνεύει την διάταξη του άρθρου 7 του Νόμου 2472/1997 συσταλτικά σε εναρμόνιση με το Σύνταγμα. Πρόκειται για μία πρακτική εναρμόνιση σύμφωνη και με το πνεύμα του άρθρου 14 του Συντάγματος. Εάν χορηγούνταν άδεια για την άσκηση του δημοσιογραφικού

λειτουργήματος, αυτό θα προσέκρουε στην Συνταγματική απαγόρευση για την πρόληψη στην άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος.

12. Επειδή η εφημερίδα Ψ είναι μια τοπικής εμβέλειας επαρχιακή εφημερίδα, και ενδεχομένως ένα υψηλό πρόστιμο να απέβαινε εξουθενωτικό για την περαιτέρω λειτουργία της, και επειδή η Αρχή προσμετρά την στάση μετάνοιας που επέδειξε.

2.

3.

4. Για τους λόγους αυτούς

Η Αρχή,

- 1) Κρίνει, ότι η επεξεργασία των υπό κρίση προσωπικών δεδομένων του καταγγέλλοντος Γ είναι παράνομη.
- 2) Επιβάλλει στην εφημερίδα Ψ το πρόστιμο 1.500 ευρώ και στην εφημερίδα Ζ το πρόστιμο 3.000 ευρώ για τους λόγους που αναφέρονται στο σκεπτικό της παρούσας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αθήνα, 2/2/2007

ΑΠ: 789

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Ταχ. Δ/ση: ΚΗΦΙΣΙΑΣ 1-3 115
23 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 210-6475601
FAX: 210-6475628

Α Π Ο Φ Α Σ Η Α Ρ . 6 / 2 0 0 7

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνήλθε στις 31.01.2007 στο κατάστημά της αποτελούμενη από τον Δ. Γουργουράκη, Πρόεδρο, και τους Ν. Φραγκάκη, ως εισηγητή, Φ. Δωρή, Α. Παπανεοφύτου και Λ. Κοτσαλή, τακτικά μέλη, και τα αναπληρωματικά μέλη Α. Πράσσο και Γ. Πάντζιου σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Σ. Σαρηβαλάση και Α. Πομπόρτση αντιστοίχως οι οποίοι δεν προσήλθαν λόγω κωλύματος, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Με απόφαση Προέδρου συμμετείχε επίσης το αναπληρωματικό μέλος της Αρχής Χ. Πολίτης, ως εισηγητής με δικαίωμα ψήφου. Παρούσες χωρίς δικαίωμα ψήφου ήσαν η Φ. Καρβέλα και Ε. Χατζηλιάση, υπάλληλοι του τμήματος Ελεγκτών, ως βοηθοί εισηγητών, και η Γ. Παλαιολόγου, υπάλληλος του τμήματος Διοικητικού-Οικονομικού, ως γραμματέας. Η υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας συζητήθηκε επίσης στις τακτικές συνεδριάσεις της Αρχής που έλαβαν χώρα στις 18.01.2007 και 25.01.2007, τα πρακτικά των οποίων και αναγνώστηκαν.

Η Αρχή έλαβε υπόψη τα παρακάτω:

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Με το με αριθμ. πρωτοκόλλου της Αρχής 305/17.01.2007 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας ζητείται να αποφανθεί η Αρχή σχετικά με τη νομιμότητα της δημοσιοποίησης των ονομάτων των προσώπων, τα οποία α) νόμιμα απηλλάγησαν από την υποχρέωση στράτευσης για λόγους υγείας, β) κρίθηκαν κατάλληλα για στράτευση μετά από επανέλεγχο των δικαιολογητικών τους και γ) παράνομα απαλλάχθηκαν από την υποχρέωση στράτευσης για λόγους υγείας. Ειδικότερα, ο Υπουργός εκθέτει ότι μετά από έλεγχο, «ένας μεγάλος αριθμός στρατευσίμων απηλλάγησαν νομίμως και κάποιοι άλλοι κρίθηκαν κατάλληλοι για στράτευση τους οποίους και το ΥΠΕΘΑ ως αρμόδιο τους κάλεσε να υπηρετήσουν τη στρατιωτική τους θητεία. Επίσης προέκυψε από τον έλεγχο ότι ένας αριθμός στρατευσίμων έκανε χρήση πλαστών γνωματεύσεων». Οι τελευταίοι, αναφέρεται ότι, «παραπέμφθηκαν αρμοδίως στην Στρατιωτική Δικαιοσύνη και στα αρμόδια Πολιτικά Δικαστήρια». Στο έγγραφο του Υπουργού επισυνάπτονται οκτώ πίνακες με σχετικά στατιστικά στοιχεία. Το παραπάνω έγγραφο του ΥΠΕΘΑ αναφέρεται στο με αριθμ. πρωτοκόλλου 1479/31.03.2005 έγγραφο που επίσης απηύθυνε το ΥΠΕΘΑ στην Αρχή με το οποίο ζητούσε τη γνωμοδότηση της Αρχής σχετικά με τη νομιμότητα της δημοσιοποίησης των ονομάτων αυτών που απηλλάγησαν παράνομα από την υποχρέωση στράτευσης. Η Αρχή με την από 07.04.2005 απόφασή της, η οποία γνωστοποιήθηκε στο Υπουργείο με το υπ' αριθμ. πρωτ. 1236/08.04.2005 έγγραφο του Ελεγκτή της Αρχής που υπογράφεται με εντολή του Προέδρου της, δεν έκανε δεκτή την ανωτέρω αίτηση του ΥΠΕΘΑ. Στη συνέχεια, το Συμβούλιο της Επικρατείας με την υπ' αριθμ. 2629/2006 απόφαση του Δ' Τμήματός του, απέρριψε την από 6.6.2005 αίτηση ακύρωσης του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας κατά της από 07.04.2005 απόφασης της Αρχής, επικυρώνοντας αυτήν.

Από όλο το περιεχόμενο του τελευταίου υπ' αριθμ. 305/17.01.2007 εγγράφου του ΥΠΕΘΑ προκύπτει ότι το Υπουργείο, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, επιθυμεί να γνωρίζει εάν και ποιων υποκειμένων, από τα παραπάνω, τα προσωπικά δεδομένα μπορεί να δημοσιοποιήσει. Σκοπός δε της εν λόγω επεξεργασίας, όπως αναφέρεται στα υπ' αριθμ. πρωτ. 1479/31.03.2005 και 305/17.01.2007 έγγραφα του

ΥΠΕΘΑ, είναι “να ενδυναμωθεί μεταξύ των Ελλήνων, που είναι υπόχρεοι προς στράτευση, η πεποίθηση ότι η επιταγή του άρθρου 4 παρ. 6 του Σ συνιστά εκδήλωση χρέους εθνικής αλληλεγγύης και να τονισθεί δημόσια ότι κάθε προσπάθεια αποφυγής της στράτευσης θα ελεγχθεί”.

Μετά από εξέταση όλων των παραπάνω στοιχείων και κατόπιν διεξοδικής συζήτησης

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 του Ν. 2472/1997 «Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει : α) Να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών. β) Να είναι συναφή, πρόσφορα, και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας...».

Σύμφωνα με το άρ. 7 παρ. 1 και 2 του ν. 2472/1997, “Απαγορεύεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων. Κατ’ εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) Το υποκείμενο έδωσε τη γραπτή συγκατάθεσή του εκτός εάν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη ή νόμος ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση. β) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή προβλεπόμενου από το νόμο συμφέροντος τρίτου, εάν το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του. γ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο ή είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου. δ) Η επεξεργασία αφορά θέματα υγείας και εκτελείται από πρόσωπο που ασχολείται κατ’ επάγγελμα με την παροχή υπηρεσιών υγείας και υπόκειται σε καθήκον εχεμύθειας ή σε συναφείς κώδικες δεοντολογίας, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την ιατρική πρόληψη, διάγνωση,

περίθαλψη ή τη διαχείριση υπηρεσιών υγείας. ε) Η επεξεργασία εκτελείται από Δημόσια Αρχή και είναι αναγκαία είτε αα) για λόγους εθνικής ασφάλειας είτε ββ) για την εξυπηρέτηση των αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής και αφορά τη διακρίβωση εγκλημάτων, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας είτε γγ) για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας είτε δδ) για την άσκηση δημόσιου φορολογικού ελέγχου ή δημόσιου ελέγχου κοινωνικών παροχών. στ) Η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται. ζ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, και πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η άδεια της αρχής χορηγείται μόνο εφόσον η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος καθώς και στο πλαίσιο καλλιτεχνικής έκφρασης και εφόσον δεν παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.”

Σύμφωνα με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 και έχει υπερνομοθετική ισχύ σύμφωνα με το άρ. 28 παρ. 1 του Συντάγματος, “1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του. 2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβαση δημόσιας αρχής στην άσκηση αυτού του δικαιώματος, εκτός εάν η επέμβαση αυτή προβλέπεται από το νόμο και αποτελεί μέτρο το οποίο, σε μία δημοκρατική κοινωνία, είναι αναγκαίο για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια, την οικονομική ευημερία της χώρας, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων”. Καθώς η προστασία των προσωπικών δεδομένων εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του άρ. 8 της ΕΣΔΑ, οι παρεκκλίσεις από τις αρχές της προστασίας των προσωπικών δεδομένων πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους κανόνες που διέπουν τις παρεκκλίσεις από την προστασία της ιδιωτικής ζωής, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρ. 8 της ΕΣΔΑ.

Το ΔΕΚ στην απόφασή του της 20ης Μαΐου 2003 (στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-465/00, C-138/01 και C-139/01, απόφαση Rechnungshof, Συλλ.

Νομολ. ΔΕΚ 2003, σελίδες I – 04989 επ.), με αφορμή την πρόβλεψη του αυστριακού ομοσπονδιακού συνταγματικού νόμου περί περιορισμού των μισθών των υπαλλήλων του Δημοσίου, ο οποίος προβλέπει την υποχρέωση του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Rechnungshof) να συλλέγει και να διαβιβάζει περαιτέρω προς δημοσίευση ονομαστικά στοιχεία σχετικά με τα εισοδήματα των ατόμων που απασχολούνται από φορείς και οργανισμούς που υπόκεινται στον έλεγχο του, εφόσον τα εισοδήματα αυτά υπερβαίνουν ένα ορισμένο ανώτατο όριο, επισήμανε ότι οι διατάξεις της Οδηγίας 95/46, καθόσον διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που μπορούν να οδηγήσουν σε προσβολή των θεμελιωδών ελευθεριών και, ειδικότερα, του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή, πρέπει οπωσδήποτε να ερμηνεύονται ενόψει των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία, κατά την πάγια νομολογία του ΔΕΚ, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου, την τήρηση των οποίων διασφαλίζει το Δικαστήριο (βλ. σκέψη 68, απόφαση 6.3.2001, C-274/99, P. Connolly κατά Επιτροπής, Συλλ. Νομολ. 2001, σελ. I-1611, σκέψη 37). Με βάση την ανωτέρω παραδοχή το ΔΕΚ έκρινε ότι η συλλογή ονομαστικών δεδομένων σχετικά με τα επαγγελματικά εισοδήματα ατόμου, με σκοπό τη γνωστοποίησή τους σε τρίτους, συνιστά παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή του ατόμου, υπό την έννοια του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ. Σύμφωνα με το ΔΕΚ, δεν είναι κρίσιμο αν οι γνωστοποιούμενες πληροφορίες συνιστούν απλά ή ευαίσθητα δεδομένα, προκειμένου να γίνει δεκτό ότι στοιχειοθετείται παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή του ατόμου. Η παρέμβαση θεωρείται δεδομένη, ανεξαρτήτως του χαρακτήρα των δεδομένων. Συνεπώς, προκειμένου η εν λόγω επεξεργασία να είναι νόμιμη, θα πρέπει: α) να προβλέπεται από νόμο και β) να είναι αναγκαία και ανάλογη προς το σκοπό ο οποίος επιδιώκεται να επιτευχθεί. Η διάταξη, μάλιστα, η οποία προβλέπει την παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή, θα πρέπει να είναι επαρκώς σαφής, ώστε να παρέχεται στους αποδέκτες του νόμου η δυνατότητα να ρυθμίζουν τη συμπεριφορά τους, ανταποκρινόμενη (η διάταξη) με τον τρόπο αυτό στην επιταγή που συνάγεται από τη νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με την υποχρέωση να είναι προβλέψιμες οι ενέργειες των δημοσίων αρχών (βλ. σκέψη 77, ΕΔΔΑ απόφαση Rekenygi κατά Ουγγαρίας της 20.5.1999, Recueil des Arrêts et décisions 1999-III, παρ. 34).

Στην υπό κρίση περίπτωση, η δημοσιοποίηση των ονομάτων των ατόμων που εμπίπτουν στις παραπάνω αναφερόμενες κατηγορίες, και μάλιστα όσων παρανόμως απηλλάγησαν από την υποχρέωση στράτευσης για λόγους υγείας, δεν

προβλέπεται ούτε από τον περί στρατολογίας ν. 3421/2005, ο οποίος ορίζει συγκεκριμένες κυρώσεις για την περίπτωση της παραβίασης των διατάξεών του, στις οποίες δεν περιλαμβάνεται η δημοσιοποίηση των ονομάτων των παραβατών ούτε από άλλη διάταξη του εθνικού δικαίου ως μέτρο που να εξυπηρετεί συγκεκριμένο σκοπό. Υπό την έννοια αυτή η εν λόγω επεξεργασία δεν είναι νόμιμη, καθώς δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που τίθενται από τις παραπάνω διατάξεις. Σύμφωνα δε με το αρχικό υπ' αριθμ πρωτ. 1479/31.03.05 έγγραφο ερώτημα του ΥΠΕΘΑ, που έχει απαντηθεί με την από 07.04.2005 απόφαση της Αρχής, σκοπός της ζητούμενης δημοσιοποίησης είναι “να ενδυναμωθεί μεταξύ των Ελλήνων που είναι υπόχρεοι προς στράτευση η πεποίθηση ότι η επιταγή του άρ. 4 παρ. 6 του Συντάγματος συνιστά εκδήλωση χρέους εθνικής αλληλεγγύης και να τονισθεί δημόσια ότι κάθε προσπάθεια αποφυγής της στράτευσης θα ελεγχθεί.”. Ως εκ τούτου, η ζητούμενη ευρεία δημοσιοποίηση με όλες τις συνέπειες που αυτή θα είχε για την προσωπικότητα, την ιδιωτικότητα και την υπόληψη των υποκειμένων, θα αποτελούσε οιονεί παρεπόμενη ποινή που αντίκειται στα άρ. 7 του Συντάγματος, 6 και 7 της ΕΣΔΑ και 1 του Ποινικού Κώδικα.

2. Εν πάση περιπτώσει, έχει κριθεί από την υπ' αριθμ. 2629/2006 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία απέρριψε την αίτηση ακύρωσης του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας κατά της από 7.4.05 απόφασης της Αρχής, και η οποία ισχύει ως προς το διαπλαστικό της αποτέλεσμα erga omnes, ότι “..η γνωστοποίηση εξαγγελόμενης διερευνήσεως για την διαπίστωση της νομιμότητας ή μη διοικητικών πράξεων, με τις οποίες χορηγήθηκε απαλλαγή από την υποχρέωση στρατεύσεως για λόγους υγείας, έστω και αν αφορούν πρόσωπα γνωστά στο ευρύ κοινό, δεν συνιστά επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων δυνάμενη να επιτραπεί με βάση το άρ. 7 του ν. 2472/97, διότι δεν εμπίπτει σε καμία από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες προβλέπεται, από την παρ. 2 ε' του άρθρου αυτού, η δυνατότητα της κατ' εξαίρεση επεξεργασίας τέτοιων δεδομένων από δημόσια αρχή, και ειδικότερα δεν αφορά επεξεργασία δεδομένων που είναι αναγκαία ούτε για λόγους εθνικής ασφαλείας ούτε για την εξυπηρέτηση των αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής, εφόσον δεν αφορά τη διακρίβωση εγκλημάτων ούτε ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας.”

3. Περαιτέρω, η ζητούμενη επεξεργασία δεν μπορεί να υπαχθεί ούτε στην διάταξη του άρ. 7 παρ. 2 ζ' του ν. 2472/1997. Για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης, κρίσιμο είναι το ζήτημα των προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν.

Ως προς το πεδίο εφαρμογής της εξαίρεσης που θεσπίζει η διάταξη αυτή, πρέπει εκ προοιμίου να τονιστεί ότι αυτή αφορά αποκλειστικά την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, δηλαδή τους δημοσιογράφους, εφόσον πρόκειται να επεξεργασθούν τα επίμαχα δεδομένα για το συγκεκριμένο και μόνο σκοπό και όχι άλλους υπεύθυνους επεξεργασίας που δεν νομιμοποιούνται να τα διαβιβάσουν με σκοπό την περαιτέρω επεξεργασία τους για δημοσιογραφική χρήση. Το Δημόσιο, μέρος του οποίου αποτελεί και το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, δεν είναι νοητό, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, να συμμετέχει στην άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Επιπλέον, η επεξεργασία αυτή πρέπει να είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος και εφόσον δεν παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του υποκειμένου.

Επιπροσθέτως, απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή της διάταξης του άρ. 7 παρ. 2 ζ' του ν. 2472/1997 είναι να πρόκειται για επεξεργασία προσωπικών δεδομένων δημοσίων προσώπων. Ως δημόσια πρόσωπα νοούνται τα πρόσωπα που κατέχουν δημόσια θέση ή/και χρησιμοποιούν δημόσιο χρήμα ή ακόμα και όλοι όσοι διαδραματίζουν ρόλο στη δημόσια ζωή είτε την πολιτική, την οικονομική, την καλλιτεχνική, την κοινωνική, την αθλητική ή οποιουδήποτε άλλου τομέα της δημόσιας ζωής (βλ. απόφαση ΕΔΔΑ Καρολίνα του Ανόβερου κατά Γερμανίας, 24.6.2004, προσφυγή υπ' αριθμ. 59320/00, αποφάσεις της Αρχής με αριθμ. 24, 25 και 26/2005, με περαιτέρω παραπομπές). Στην περίπτωση των προσώπων που θεωρούνται δημόσια, επειδή είναι πρόσωπα επικαιρότητας, η ύπαρξη της ιδιότητας αυτής κρίνεται in concreto, ενόψει της ιδιαίτερης θέσης που κατέχουν στην κοινωνία και της επιρροής που ασκούν στον τομέα των δραστηριοτήτων τους. Έτσι ένας καλλιτέχνης, ένας αθλητής ή ένας δημοσιογράφος μπορεί να είναι δημόσιο πρόσωπο αν και εφόσον συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Με βάση τα παραπάνω, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι κάποιο πρόσωπο αποκτά την ιδιότητα του δημοσίου προσώπου διότι ανήκει σε συγκεκριμένη κατηγορία αναγνωρίσιμων απλώς προσώπων ή αντανακλαστικά, λόγω δηλαδή συγγένειας με δημόσιο πρόσωπο.

Η σαφής και αυστηρή διατύπωση της διάταξης του άρ. 7 παρ. 2 ζ' επιτάσσει, τέλος, τα δεδομένα των δημοσίων προσώπων που υφίστανται επεξεργασία, να συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων

τρίτων. Συνεπώς, δεν μπορούν να υπαχθούν στην εξαίρεση του άρ. 7 παρ. 2 ζ' τα λεγόμενα “πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας” εφόσον δεν ασκούν δημόσιο λειτούργημα ούτε διαχειρίζονται συμφέροντα τρίτων.

Σε κάθε περίπτωση οι προϋποθέσεις που θεσπίζει το άρ. 7 παρ. 2 ζ' πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά, πράγμα που δεν προκύπτει από το εξεταζόμενο έγγραφο.

Για τους λόγους αυτούς

Αποφαίνεται κατά πλειοψηφίαν ότι η δημοσιοποίηση από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας των ονομάτων των προσώπων τα οποία, σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 305/17.01.2007 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, α) νόμιμα απηλλάγησαν από την υποχρέωση στράτευσης για λόγους υγείας, β) κρίθηκαν κατάλληλα για στράτευση μετά από επανέλεγχο των δικαιολογητικών τους και γ) παράνομα απαλλάχθηκαν από την υποχρέωση στράτευσης για λόγους υγείας δεν συνάδει με τις διατάξεις του ν. 2472/1997, εφόσον τα ως άνω δεδομένα δεν εμπίπτουν σε οποιαδήποτε από τις προβλεπόμενες εξαιρέσεις του νόμου, η τυχόν συνδρομή των οποίων θα επέτρεπε την επιδιωκόμενη επεξεργασία τους.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Δημήτριος Γουργουράκης
Παλαιολόγου

Γεωργία

Αθήνα 12.4.2005

ΑΠ: 1294

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Ταχ. Δ/ση: ΚΗΦΙΣΙΑΣ 1-3
115 23 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 210-6475601
FAX: 210-6475628

Α Π Ο Φ Α Σ Η ΑΡ. 25 / 2005

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, συνήλθε μετά από πρόσκληση του Προέδρου της σε τακτική συνεδρίαση την 10.3.2005 στο κατάστημά της, αποτελούμενη από τον Δ. Γουργουράκη, Πρόεδρο, και τους κκ. Ν. Φραγκάκη, εισηγητή, Σ. Σαρηβαλάση, Α. Παπαχρίστου, Σ. Λύτρα, τακτικά μέλη, και τα αναπληρωματικά μέλη Α. Παπανεοφύτου σε αναπλήρωση του τακτικού μέλους Ν. Παπαγεωργίου και Γ. Πάντζιου σε αναπλήρωση του τακτικού μέλους Α. Πομπόρτση, οι οποίοι αν και είχαν προσκληθεί νομίμως δεν προσήλθαν λόγω κωλύματος, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από εκπομπές του τηλεοπτικού σταθμού «Extra Channel 3» για την οποία η Αρχή επελήφθη αυτεπαγγέλτως. Παρόντες χωρίς δικαίωμα ψήφου ήταν η Ε. Ι. Τσακίριδου, ελέγκτρια (ως εισηγήτρια επί των καταγγελιών του Αρχιμανδρίτη Ι.-Π.Γ., που συνεξετάζονται με την παρούσα), ο Κ. Μουλίνος ελεγκτής, ως βοηθός εισηγητής του Ν. Φραγκάκη, η Κ. Μανίκα, ελέγκτρια, ως βοηθός εισηγητή της Γ. Πάντζιου, εισηγήτριας στην υπόθεση σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από εκπομπές του τηλεοπτικού σταθμού «ALTER» που συνεξετάζεται και η Γ. Παλαιολόγου, υπάλληλος της Αρχής, ως γραμματέας.

Οι συνεξεταζόμενες υποθέσεις συζητήθηκαν κατά τις συνεδριάσεις της Αρχής των 21.2.2005, 24.2.2005, 3.3.2005 και 10.3.2005, είχαν δε κληθεί, στα πλαίσια της αυτεπάγγελτης έρευνας ο τηλεοπτικός σταθμός «Extra Channel 3», ο δημοσιογράφος

και παρουσιαστής της εκπομπής «Εκ-κεντρικό Δελτίο» Σπύρος Καρατζαφέρης και ο δημοσιογράφος Στυλιανός Βορίνας με τις από 380/10.2.2005, 379/10.2.2005 και 388/11.2.2005 κλήσεις αντίστοιχα που τους επιδόθηκαν νόμιμα.

Η Αρχή εξέτασε το περιεχόμενο των εκπομπών «Εκ-κεντρικό Δελτίο» των ημερομηνιών 4, 5, 6, 7, 11, 18, 19, 20, 21, 26, 27, 28, 31/1/2005, και 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10/2/2005, όπως έχουν αποτυπωθεί στις κασέτες που προσκόμισε ο τηλεοπτικός σταθμός «Extra Channel 3», από τον οποίο οι ανωτέρω εκπομπές μεταδόθηκαν.

Κατά την συνεδρίαση της 21.2.2005 προσήλθαν και ακούστηκαν οι εκπρόσωποι της ανώνυμης εταιρίας με την επωνυμία «ΕΞΤΡΑ ΚΟΜΜΙΟΥΝΙΚΕΪΣΟΝ ΤΕΧΝΟΛΟΤΖΙ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ» και το διακριτικό τίτλο «EXCOM A.E.», ιδιοκτήτριας του τηλεοπτικού σταθμού «Extra Channel 3» και ο Γεράσιμος Γιομπαζολιάς, σύμβουλος διοίκησης, διευθυντής του ανωτέρω τηλεοπτικού σταθμού με την πληρεξούσια δικηγόρο Μαρία Κωστοπούλου, ο δημοσιογράφος Σ. Καρατζαφέρης, παρουσιαστής της εκπομπής «Εκ-κεντρικό Δελτίο» και ο δημοσιογράφος Σ. Βορίνας. Η συνεδρίαση αυτή διεκόπη για την 24.2.2005, ημέρα όμως κατά την οποία αναβλήθηκε η συζήτηση για την συνεδρίαση της 3.3.2005. Κατά τη συνεδρίαση της 3.3.2005 προσήλθαν και ακούστηκαν για την τηλεοπτικό σταθμό ο Γεράσιμος Γιομπαζολιάς, διευθυντής του τηλεοπτικού σταθμού με την πληρεξούσια δικηγόρο Μ. Κωστοπούλου και ο δημοσιογράφος Σ. Βορίνας, ενώ δεν προσήλθε ούτε εκπροσωπήθηκε ο δημοσιογράφος Σ. Καρατζαφέρης, παρουσιαστής της εκπομπής «Εκ-κεντρικό Δελτίο».

Υπόμνημα μετά σχετικών εγγράφων υποβλήθηκε εμπροθέσμως στην Αρχή με αριθμ. πρωτ. 975/4.3.2005 από την «ΕΞΤΡΑ ΚΟΜΜΙΟΥΝΙΚΕΪΣΟΝ ΤΕΧΝΟΛΟΤΖΙ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ», τον Γεράσιμο Γιομπαζολιά, και τους Ηλία Γεωργούλα, πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο της ως άνω εταιρείας, Γεώργιο Δημητρόπουλο, αντιπρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου της ως άνω εταιρείας, Βασίλειο Παρτσάφα και Παναγιώτη Καλαντζή, μελών του διοικητικού συμβουλίου της ως άνω εταιρείας.

Η Αρχή αφού έλαβε υπόψη τα πρακτικά των συνδεδειγμένων των 21.2.2005, 24.2.2005, 3.3.2005 και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου και μετά από διαλογική συζήτηση

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Σύμφωνα με το άρθρο 9Α του Σ. *«Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει»*. Σύμφωνα δε με τον ν. 2472/1997, όπως αυτός σήμερα ισχύει, έχει συσταθεί η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Αρχή) με αποστολή την εποπτεία της εφαρμογής του νόμου για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται κάθε φορά (άρθρο 15 § 1 του προαναφερθέντος νόμου).

Σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 2 του Σ. *«Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας»*. Οι καθοριζόμενες στο άρθρο 15 παρ. 2 του Σ. αρμοδιότητες ασκούνται πλέον αποκλειστικά από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης και καταργούνται όλες οι σχετικές αρμοδιότητες του Υπουργού Τύπου και ΜΜΕ, συναρμοδίων υπουργών ή άλλων διοικητικών οργάνων, πλην ορισμένων, ρητώς απαριθμούμενων εξαιρέσεων (άρθρο 11 ν. 2863/2000), δεν θίγεται όμως η κατά το άρθρο 9Α του Σ. συντρέχουσα αρμοδιότητα της Αρχής να προστατεύει τα υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων.

Από την αντιπαραβολή των διατάξεων που παρατέθηκαν παραπάνω, προκύπτει ότι η Αρχή εξακολουθεί και μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 να είναι αποκλειστικά αρμόδια για να ασκεί αφενός σύμφωνα με τη γενικού

χαρακτήρα διάταξη του άρθρου 15 § 1 του ν. 2472/1997 ευρεία εποπτεία στον τομέα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και αφετέρου -μεταξύ των άλλων- τις αρμοδιότητες που απορρέουν από τα άρθρα 19, 21 και 22 του προπαρατεθέντος νόμου. Και τούτο, γιατί σκοπός του ν. 2472/1997 είναι να αποτρέψει την παράνομη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και όχι να ορίσει κανόνες λειτουργίας των ραδιοτηλεοπτικών μέσων, όπως συμβαίνει με τους νόμους που ρυθμίζουν τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα δημόσια ή ιδιωτικά. Το ΕΣΡ δεν έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί για τη νόμιμη ή όχι ύπαρξη αρχείου ευαίσθητων δεδομένων, ενώ και οι κυρώσεις που επιβάλλονται στις δύο περιπτώσεις δεν συμπίπτουν ως προς τον σκοπό τους. Σύμφωνα δε με την απόφαση του ΣτΕ με αριθμ. 3545/2002 (που απέρριψε αίτηση ακυρώσεως κατά της υπ' αριθμ. 100/2000 απόφασης της Αρχής), με την επιβολή δύο διοικητικών κυρώσεων προστίμου από δύο ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, ήτοι την Αρχή και το ΕΣΡ, δεν παραβιάζεται η γενική αρχή του διοικητικού δικαίου non bis in idem (βλ. σελ. 29) «... διότι οι δύο εν λόγω κυρώσεις δεν της επιβλήθηκαν για την αυτή αιτία, αδιαφόρων του αν για την επιβολή τους ελήφθησαν υπόψη πραγματικά περιστατικά που ήσαν τα ίδια και στις δύο περιπτώσεις... Πρόκειται τουτέστιν για δύο ανεξάρτητα νομοθετήματα, τα οποία συνισχύουν, αποσκοπούν δε στον κολασμό διαφορετικού τύπου παραπτωμάτων και εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς». Σε κάθε περίπτωση, πάντως, συνισχύουν μεν οι κυρώσεις περί χρηματικών προστίμων που προβλέπουν ο ν. 2472/1997 και ο ν. 2328/1995, το συνολικό όμως ποσό προστίμου στο ίδιο πρόσωπο για την ίδια πράξη δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο που καθορίζεται στην βαρύτερη από τις συρρέουσες κυρώσεις (πρόστιμο ύψους 500.000.000 δραχμών, άρθρο 4 § 1 ββ' ν. 2328/1995).

Η «ΕΕΤΡΑ ΚΟΜΜΙΟΥΝΙΚΕΪΣΟΝ ΤΕΧΝΟΛΟΤΖΙ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ», προέβαλε ενώπιον της Αρχής και με το από 3.3.2005 υπόμνημα της, έλλειψη αρμοδιότητας της Αρχής να επιληφθεί της υπό κρίση υποθέσεως, λόγω υπαγωγής της στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, με τον πρόσθετο ισχυρισμό ότι η ενδεχόμενη άσκηση κυρωτικών αρμοδιοτήτων από την Αρχή θέτει ζήτημα παραβίασης της αρχής non bis in idem. Σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στην παραπάνω μείζονα σκέψη, οι εν λόγω ενστάσεις πρέπει να απορριφθούν και η Αρχή να προχωρήσει στην εξέταση της υποθέσεως.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας 95/46/ΕΚ «Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ελευθερία έκφρασης. Για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται αποκλειστικώς για δημοσιογραφικούς

σκοπούς ή στο πλαίσιο καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης, τα κράτη μέλη προβλέπουν τις εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου, του κεφαλαίου IV και του κεφαλαίου VI μόνο στο βαθμό που είναι αναγκαίες ώστε το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής να συμβιβάζεται με τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία έκφρασης.» Η οδηγία αναφέρεται ρητά στην ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ (βλ. σκέψη 37 του προοιμίου της), το οποίο σύμφωνα με την νομολογία του ΕΔΔΑ κατοχυρώνει την ελευθερία της δημοσιογραφικής πληροφόρησης, προκειμένου τα μέσα ενημέρωσης να επιτελέσουν το «θεσμικό» τους ρόλο σε μια δημοκρατική κοινωνία, σε τρόπο ώστε να συνυπάρχουν, στο βαθμό που είναι αναγκαίο, τα δικαιώματα από τη μια της ιδιωτικής ζωής και της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης και από την άλλη της ελευθερίας της έκφρασης και εκείνου στην πληροφόρηση, δικαιώματα που προστατεύονται εξίσου και από το Σύνταγμα (βλ. διατάξεις των άρθρων 2, 5, 5^A, 9, 9^A, 14, 15, 19).

Από τα άρθρα 5 παρ. 1, 9 παρ. 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, που ανάγει σε πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας το σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου, απορρέει, ως ιδιαίτερη εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας, το δικαίωμα πληροφοριακής αυτοδιάθεσης, δικαίωμα που είναι ρητά πλέον συνταγματικά κατοχυρωμένο στο άρθρο 9^A. Από το Σύνταγμα απορρέει επίσης το δικαίωμα του τύπου να ενημερώνει το κοινό και η αντίστοιχη αξίωση των πολιτών στην πληροφόρηση, κατά το άρθρο 14 παρ. 1 Σ. (ελευθερία της έκφρασης, δικαίωμα του πληροφορείν) και κατά το, συνταγματικά πλέον στο άρθρο 5^A κατοχυρωμένο, δικαίωμα της πληροφόρησης (δικαίωμα του πληροφορείσθαι), αναγκαίο για την ενεργοποίηση του δικαιώματος συμμετοχής καθενός στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος. Το δικαίωμα του τύπου να ενημερώνει το κοινό ασκεί ο δημοσιογράφος και κατά την παρουσίαση τηλεοπτικής εκπομπής πληροφορώντας το κοινό για σημαντικά ζητήματα δημοσίου ενδιαφέροντος.

Από το Σύνταγμα δεν προκύπτει *in abstracto* επικράτηση του ενός δικαιώματος πάνω στο άλλο. Πρέπει, δηλαδή, να γίνεται μία *in concreto* οριοθέτηση των πεδίων εφαρμογής των συγκρουόμενων δικαιωμάτων, σύμφωνα με τις αρχές της *ad hoc* στάθμισης των αντιτιθέμενων συμφερόντων και της πρακτικής αρμονίας και αναλογικής εξισορρόπησης, εφαρμόζοντας και την αρχή της αναλογικότητας που κατοχυρώνεται πλέον και συνταγματικά στο άρθρο 25 παρ. 1, με τέτοιον τρόπο ώστε

τα προστατευόμενα αγαθά (ελευθερία της πληροφόρησης και δικαίωμα των πολιτών στην πληροφόρηση – άρθρα 14 παρ. 1 και 5^Α Σ. – και δικαίωμα στην προσωπικότητα και στην προστασία του ιδιωτικού βίου και το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού) να διατηρήσουν την κανονιστική τους εμβέλεια (βλ. Α. Γέροντα, Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα 2002, σ. 209). Η κρίση αν η συγκεκριμένη επεξεργασία ασκήθηκε νόμιμα ή, αντίθετα, αν παραβιάστηκε κατ' αυτή το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης των θιγόμενων προσώπων και της ιδιωτικής ζωής, υπακούει τόσο στο κριτήριο του κατά πόσο η επεξεργασία αυτή εξυπηρέτησε το συμφέρον της πληροφόρησης της κοινής γνώμης που υπερτερεί στη συγκεκριμένη περίπτωση του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής, όσο και στο κατά πόσο η εξεταζόμενη προσβολή ήταν στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας αναγκαία για την άσκηση του δικαιώματος πληροφόρησης (βλ. υπ' αριθμ. 100/31.1.2000 απόφαση της Αρχής, σελ. 7).

Η αρχή της στάθμισης γίνεται δεκτή από την πάγια νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), σύμφωνα με την οποία τα ΜΜΕ έχουν κατά το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974, καθήκον να ενημερώνουν το κοινό για υποθέσεις και θέματα που έχουν δημόσιο ενδιαφέρον και αντίστοιχα το κοινό έχει δικαίωμα να ενημερώνεται για ζητήματα και υποθέσεις γενικού ενδιαφέροντος. Ειδικά εφόσον πρόκειται για πρόσωπα της δημόσιας ζωής ή θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος, η ανάγκη ενημέρωσης του κοινού είναι εντονότερη. Για το λόγο αυτό το ΕΔΔΑ αναγνωρίζει το ρόλο των δημοσιογράφων ως δημόσιων φρουρών (“public watchdogs”), ήτοι την ελεγκτική λειτουργία του Τύπου, η οποία καλύπτει τη δυνατότητά του να στηλιτεύει τα κακώς κείμενα με τη δημοσιοποίηση και δημόσια κριτική τους. Οι ασκούντες δημόσιο λειτούργημα, όπως οι δικαστές, δεν δύνανται να εκφύγουν του δημοσιογραφικού ελέγχου και της άσκησης οξείας κριτικής, προκειμένου η κοινή γνώμη να βεβαιωθεί ότι, μεταξύ των άλλων, οι δικαστές ανταποκρίνονται στα δημόσια καθήκοντά τους και τον σκοπό της αποστολής τους. Εντούτοις το ΕΔΔΑ έχει τονίσει την ανάγκη να επιδεικνύεται η μεγαλύτερη δυνατή σύνεση όταν πρόκειται για μέτρα που αφορούν τη δικαιοσύνη, η οποία αποτελεί θεσμό ουσιώδη σε κάθε δημοκρατική κοινωνία (βλ. απόφαση ΕΔΔΑ, υπόθεση Ρίζος και Ντάσκας κατά Ελλάδας, 27.5.2004, παραγρ. 42). Και ναι μεν ο τύπος αποτελεί ένα από τα μέσα που

διαθέτει η δημόσια γνώμη για να διαπιστώνει ότι οι δικαστές ασκούν ευόρκως τα υψηλά τους καθήκοντα, αλλά το άρθρο 10 ΕΣΔΑ δεν εγγυάται απεριόριστη ελευθερία του τύπου, ακόμη κι όταν πρόκειται για τη δημοσίευση σοβαρών ζητημάτων δημοσίου συμφέροντος. Η παραγρ. 2 προβλέπει ότι η άσκηση αυτής της ελευθερίας συνεφέλλεται υποχρεώσεις και ευθύνες που ισχύουν και για τον τύπο. Σημειώνει μάλιστα εν προκειμένω το ΕΔΔΑ την ιδιαίτερη αποστολή της δικαστικής εξουσίας στην κοινωνία, η δράση της οποίας, ως εγγυήτριας της δικαιοσύνης που είναι θεμελιώδης αξία του κράτους δικαίου, έχει ανάγκη την εμπιστοσύνη των πολιτών για να αποδώσει καρπούς. Για τον ίδιο λόγο η δικαστική εξουσία μπορεί ενίοτε να χρειαστεί να προστατευθεί εναντίον αποδομητικών επιθέσεων που γίνονται χωρίς σοβαρή θεμελίωση (βλ. απόφαση ΕΔΔΑ, υπόθεση Ρίζος και Ντάσκας κατά Ελλάδας, 27.5.2004, παραγρ. 43, Prager & Oberschlink κατά Αυστρίας, 26.4.95, παραγρ. 34).

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 2472/1997 «α) “Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα” [νοούνται] κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. β) “Ευαίσθητα δεδομένα” [νοούνται] τα δεδομένα που αφορούν τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και τη ερωτική ζωή, καθώς και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες. γ) “Υποκείμενο των δεδομένων” [νοείται] το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιοριστεί αμέσως ή εμμέσως. δ) “Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα” [νοείται] κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται, από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή. ε) “Αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα” [νοείται] σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία αποτελούν ή μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας, και τα οποία τηρούνται είτε από το Δημόσιο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό

πρόσωπο... ζ) “Υπεύθυνος Επεξεργασίας” [νοείται] οποιοσδήποτε καθορίζει το σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός. Όταν ο σκοπός και ο τρόπος της επεξεργασίας καθορίζονται με διατάξεις νόμου ή κανονιστικές διατάξεις εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται η επιλογή του καθορίζονται αντίστοιχα από το εθνικό ή το κοινοτικό δίκαιο.»

Σύμφωνα με το άρθρο 3 § 1 του ν. 2472/1997 «Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται στην εν όλω ή εν μέρει αυτοματοποιημένη επεξεργασία, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο». Μόνο η συλλογή, αποθήκευση και διάδοση κάθε είδους στοιχείων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα (έγγραφα, ηχογραφημένες κασέτες, βιντεοταινίες κλπ.) εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν. 2472/1997, ανεξαρτήτως του αν στο πεδίο του νόμου εμπίπτει και η εν γένει δημοσιοποίηση πληροφοριών με τη μορφή συνεντεύξεως, έστω και μαγνητοσκοπημένης. Οι επεξεργασίες των δεδομένων ήχου και εικόνας καλύπτονται από τον ν. 2472/1997 μόνο εφόσον είναι αυτοματοποιημένες ή εφόσον τα δεδομένα αυτά περιλαμβάνονται ή προορίζονται να περιληφθούν σε αρχείο διαρθρωμένο σύμφωνα με ειδικά, όσον αφορά πρόσωπα, κριτήρια, ώστε να είναι ευχερής η πρόσβαση στα εν λόγω δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα (βλ. οδηγία 95/46/EK, σκέψη προοιμίου αρ. 27). Η αναφορά σε προσωπικά δεδομένα με τη μορφή συνέντευξης αποτελεί έκφραση άποψης ή γνώμης του ομιλούντος προσώπου ή των συμμετεχόντων στη συνέντευξη (δηλαδή και του δημοσιογράφου), δεν μπορεί να θεωρηθεί όμως λειτουργικό μέρος ενός αρχείου (των βιντεοκασετών των μεταδιδόμενων εκπομπών που τηρεί ο τηλεοπτικός σταθμός κατ’ άρθρο 3 § 12 του ν. 2328/1995), διότι δεν έχει αυτοτέλεια ως προς την δομή της βιντεοκασέτας ως αρχείου. Δεν μπορεί να αποτελέσει τμήμα ή αυτοδύναμο ως προς το περιεχόμενό της τμήμα, δηλαδή μέρος της δομής, του συγκεκριμένου αρχείου. Αντίθετα, ως προς την μετάδοση των στοιχείων μπορεί κανείς να εντοπίσει και να αναζητήσει οπτικά τα σημεία αυτά στη ροή της βιντεοταινίας, διότι ως πληροφορίες αποτελούν ανεξάρτητα τμήματα αυτοτελή, ξένα προς το περιβάλλον στο οποίο διαδραματίζεται η εκπομπή, με συνέπεια να αποτελούν οπτικά και ηχητικά προσωπικά δεδομένα (έτσι και στην απόφαση της Αρχής 100/2000). Η βιντεοκασέτα–κασέτα της μεταδιδόμενης εκπομπής λειτουργεί για αυτό τον λόγο, έστω και σε υποτυπώδη μορφή, ως αρχείο

διαρθρωμένο σύμφωνα με ειδικά, όσον αφορά τα πρόσωπα, κριτήρια, διότι είναι ευχερής η πρόσβαση στα προσωπικά δεδομένα που περιλαμβάνει, έστω με τη χρήση του μηχανικού μέσου του βίντεο.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 § 2 περ. ε' «Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεση, όταν η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών». Ως τέτοιο έννομο συμφέρον νοείται και το δικαίωμα της πληροφόρησης, τόσο του πληροφορείν (άρθρο 14 παρ. 1 Σ.) όσο και του πληροφορείσθαι (άρθρο 5^Α Σ.) Η ανάγκη δε ενημέρωσης του κοινού για μείζονα θέματα λειτουργίας των θεσμών και ειδικότερα για τα καταγγελλόμενα στο χώρο της δικαιοσύνης και στους κόλπους της Ιεραρχίας της Εκκλησίας αποτελεί ζήτημα δημοσίου ενδιαφέροντος. Το δικαιολογημένο ενδιαφέρον καλύπτει και εκδηλώσεις δημοσίων προσώπων οι οποίες, ανεξάρτητα από τον τρόπο και τον χρόνο που γίνονται (ακόμα, δηλαδή, και εκτός δημόσιου χώρου), μπορούν να θεωρηθούν ότι πραγματοποιούνται στα πλαίσια της ανατεθειμένης σ' αυτούς δημόσιας λειτουργίας, η οποία ως εκ της φύσεως και του είδους των εκπληρούμενων καθηκόντων υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική (βλ. ΑΠ 1317/2001, ΑΠ 874/2004). Το δικαιολογημένο ενδιαφέρον καλύπτει, δηλαδή, ακόμα και μη δημόσιες πράξεις όταν αυτές ενδιαφέρουν λόγω της φύσης τους το κοινωνικό σύνολο (ΠολΠρωτ.Αθ 65/2004). Έτσι ο χρηματισμός ενός δικαστή είναι ζήτημα που ενδιαφέρει την δημόσια γνώμη και μπορεί να συνδέεται με ευρύτερο πρόβλημα διαφθοράς στον θεσμό της δικαιοσύνης. Το ίδιο ισχύει και για πράξεις ιεραρχών που έρχονται σε προφανή αντίθεση με την επιβαλλόμενη από τους ιερούς κανόνες, οι οποίοι αποτελούν συνταγματικά καθιερωμένη ειδική για τον ορθόδοξο κλήρο νομοθέτηση, συμπεριφορά μητροπολιτών.

Από την διάταξη του άρθρου 7 § 2 περ. ζ' του ν. 2472/1997 (ρύθμιση της επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς, διάταξη που κατά μείζονα λόγο αποτελεί νομιμοποιητική βάση επεξεργασίας και για τα απλά προσωπικά δεδομένα) τίθενται για το επιτρεπτό της επεξεργασίας οι εξής προϋποθέσεις: 1) η επεξεργασία να αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, 2) η επεξεργασία να πραγματοποιείται αποκλειστικά για

δημοσιογραφικούς σκοπούς, 3) άδεια της Αρχής, η οποία χορηγείται μόνο εφόσον α) η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος...[θετική προϋπόθεση] και β) εφόσον δεν παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής [αρνητική προϋπόθεση]. Κατά την έννοια της τελευταίας αυτής προϋπόθεσης δεν χωρεί στάθμιση μεταξύ του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο και του δικαιώματος στο πληροφορείν: η ελευθερία του πληροφορείν δεν περιλαμβάνει την ελευθερία διάδοσης πληροφοριών που ανάγονται στην ιδιωτική και δη στην ερωτική ζωή του ατόμου. Η απαγόρευση επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους δημοσιογράφους δεν θίγει την ελευθερία της έκφρασης ή του πληροφορείν. Η προστασία της μιάς ατομικής ελευθερίας δεν τέμνεται με την προστασία της άλλης. Το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο αναφέρεται εξ υπαρχής σε σφαίρα της ζωής του ατόμου σε μέρος τουλάχιστον της οποίας δεν δικαιούται να εισέλθει ο δημοσιογράφος κατά την άσκηση των συμφυών με την επαγγελματική ιδιότητά του δικαιωμάτων [βλ. παρατηρ. Β. Βουτσάκη, υπό την ΣτΕ 3545/2002 ΝοΒ 51.359]. Η προεκτεθείσα προστασία έναντι της δημοσιογραφικής έρευνας των υποκειμένων ως προς τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα τους εξασφαλίζεται κατά το Σύνταγμα στον καθένα. Συνεπώς δεν είναι καταρχήν επιτρεπτή η εξαίρεση ορισμένης κατηγορίας προσώπων. Στην περίπτωση όμως των ιεραρχών η έννοια του προσωπικού βίου έχει συρρικνωθεί εξαιρετικά από το συνδυασμό της εφαρμογής σ' αυτούς των ιερών κανόνων ως ειδικής αυτόνομης νομοθέτησης, σύμφωνα με το άρθρο 3Σ και της οικειοθελούς και αυτόβουλης υπαγωγής των ιδίων σε ιδιαίτερα αυστηρούς κανόνες ηθικής πειθαρχίας και τρόπου ζωής που ισοδυναμεί με πανηγυρική παραίτηση από σημαντικό τμήμα προσωπικής ζωής, συμπεριλαμβανομένης της ερωτικής. Με αυτά τα δεδομένα, η δημόσια γνώμη δικαιούται να γνωρίζει αν ένας μητροπολίτης που προβάλλει εαυτόν ως στερούμενο προσωπικής ζωής και ως παράδειγμα αρετής, αγνότητας, αγαμίας, πενίας κ.τ.λ. και ζητεί από το ποίμνιό του να μιμηθεί το παράδειγμά του, διάγει πράγματι βίο άκρως αντίθετο και σκανδαλώδη. Με άλλες λέξεις, οι προπαρατεθείσες εκδηλώσεις ιεραρχών δεν υπάγονται στην προσωπική ζωή τους αλλά συνιστούν τμήμα του ελεγχόμενου από τον τύπο δημόσιου βίου τους.

Ως δημόσια πρόσωπα κατά το ΕΔΔΑ νοούνται τα πρόσωπα που κατέχουν δημόσια θέση ή/και χρησιμοποιούν δημόσιο χρήμα ή ακόμα και όλοι όσοι διαδραματίζουν ρόλο στη δημόσια ζωή είτε την πολιτική, την οικονομική, την

καλλιτεχνική, την κοινωνική, την αθλητική ή οποιουδήποτε άλλου τομέα της δημόσιας ζωής (βλ. απόφαση ΕΔΔΑ Καρολίνα του Ανόβερου κατά Γερμανίας, 24.6.2004), όπως του θρησκευτικού, ειδικά σε μία κοινωνία όπου η Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία του Χριστού είναι η επικρατούσα θρησκεία (άρθρο 3 του Σ.) και οι ιεράρχες της είναι επικεφαλής νπδδ, μισθοδοτούμενοι από το Κράτος.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 2472/1997 «1. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει: α) Να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία εν όψει των σκοπών αυτών. β) Να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας....»

Ανεξαρτήτως του τρόπου (της πρωτογενούς από τους συνήθως μη κατονομαζόμενους καταγγέλλοντες και όχι πάντοτε από τους δημοσιογράφους ή τους τηλεοπτικούς σταθμούς) συλλογής των πληροφοριών και πέραν του ότι η συλλογή αυτή συνιστά υπό προϋποθέσεις ποινικό αδίκημα (βλ. άρθρο 370^Α Π.Κ. και ιδίως παρ. 1, 2, 3 και 4 και σχετική νομολογία, ΑΠ 1317/2001, ΑΠ 874/2004), η ύπαρξη δημοσίου ενδιαφέροντος, ήτοι το δικαίωμα του κοινού στην πληροφόρηση και το αντίστοιχο δημοσιογραφικό καθήκον προς ενημέρωση δικαιολογεί, κατ' αρχήν αν συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις του νόμου, την τηλεοπτική χρήση αυτών (βλ. ΠολΠρωτ.Πειρ.706/2003, ΠολΠρωτ.Αθ. 65/2004) ιδιαίτερα όταν αφορά τη δημόσια ζωή δημοσίων προσώπων.

Η αρχή της αναγκαιότητας και αναλογικότητας επιβάλλει η δημοσιοποίηση των στοιχείων δημοσιογραφικής έρευνας που περιέχουν προσωπικά δεδομένα να καθίσταται απολύτως αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού, ήτοι για δημοσιογραφικούς αποκλειστικά σκοπούς. Η επανάληψη της προβολής αυτών πρέπει επίσης, κατά την αρχή της αναλογικότητας, να εξυπηρετεί αποκλειστικά τους σκοπούς της πληροφόρησης, λαμβανομένης υπόψη και της φύσης του τηλεοπτικού μέσου (σε αντιδιαστολή με το έντυπο), που ανέχεται την αναμετάδοση-επανάληψη των πληροφοριών στο μέτρο που αυτή είναι αναγκαία, καθώς και του βαθμού του δημοσίου ενδιαφέροντος που δημιουργείται για το θέμα. Σημειώνεται ότι η συνεχής και επανειλημμένη προβολή των ίδιων προσωπικών δεδομένων, πολλώ μάλλον αν αυτά είναι ευαίσθητα, μπορεί να υπερβαίνει τις ανάγκες ενημέρωσης του κοινού και, παραβιάζοντας τις αρχές της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας, να άγει σε εξευτελισμό και διαπόμπευση των υποκειμένων των δεδομένων, δηλαδή στην, μέσω

της τηλεοπτικής εκπομπής, επιβολή κύρωσης μη προβλεπόμενης και συνεπώς μη ανεκτής από την έννομη τάξη. Η επιτρεπτή, πάντως, χωρίς υπέρβαση των κριτηρίων αυτών επανάληψη της μετάδοσης, καθώς και η τμηματική σε σειρά περισσότερων εκπομπών αποκάλυψη των στοιχείων της έρευνας, στοχεύει και στην αύξηση του ενδιαφέροντος της δημόσιας γνώμης και την πρόκληση εντονότερων αντιδράσεων, προκειμένου να προκύψει η εξυγιαντική παρέμβαση των αρμοδίων οργάνων και να αποφευχθεί το ενδεχόμενο συγκαλυπτικής υποβάθμισης των καταγγελιών.

Ειδικότερα όσον αφορά τους δικαστές, η δημοσιοποίηση πληροφοριών που ανάγονται στην άσκηση των δημοσίων καθηκόντων τους καθώς και η περιορισμένη και αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού επανάληψη της μετάδοσης των σχετικών πληροφοριών είναι νόμιμη (βλ. άρθρο 7 § 2 ζ' του ν. 2472/1997, το οποίο κατά μείζονα λόγο αποτελεί νομιμοποιητική βάση επεξεργασίας και για τα απλά προσωπικά δεδομένα). Το ίδιο ισχύει και για κάθε άλλο πρόσωπο που φέρεται να εμπλέκεται σε κύκλωμα δικαστικής διαφθοράς. Η αποκάλυψη της κρίσης που ξέσπασε στην λειτουργία του θεσμού της δικαιοσύνης δικαιολογεί σε κάθε περίπτωση, λόγω του εντόνου δημοσίου ενδιαφέροντος, τη δημοσιοποίηση στοιχείων (π.χ. ηχητικών, όπως συνομιλιών ανακρίτριας με μεσολαβητή για διαπραγμάτευση δωροδοκίας), εφόσον δεν είναι νοητό να αντιταχθεί η ιδιωτικότητα μιας συνομιλίας που έχει αντικείμενο την οργάνωση δωροδοκίας δικαστικού λειτουργού. Και τούτο ανεξαρτήτως του τρόπου συλλογής των δεδομένων (η οποία πρωτογενώς δεν έγινε πάντως ούτε από τους δημοσιογράφους ούτε από τους τηλεοπτικούς σταθμούς, αλλά, κατά τους προβληθέντες ισχυρισμούς, από τον συνομιλητή δικαστικής λειτουργού, δηλαδή από το ένα από τα επικοινωνούντα πρόσωπα). Επισημαίνεται εν προκειμένω η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 8 του ν. 3090/2002 (μεταγενέστερου της συνταγματικής αναθεώρησης του 2001, με την οποία αναδιατυπώθηκε η παρ. 4 του άρθρου 370^Α ΠΚ, έτσι ώστε να αίρεται ο άδικος χαρακτήρας της χρήσης παράνομα αποκτημένων μαγνητοταινιών κλπ, εφόσον αυτή γίνεται «ενώπιον οποιασδήποτε δικαστικής ή άλλης ανακριτικής αρχής για τη διαφύλαξη δικαιολογημένου συμφέροντος που δεν μπορεί να διαφυλαχθεί διαφορετικά»). Το «δικαιολογημένο» του συμφέροντος οφείλει να προκύπτει από την, εγγενή στην *stricto sensu* αναλογικότητα, στάθμιση των αξιών που αντιπαρατίθενται στις υπό εξέταση περιπτώσεις (βλ. Ν. Ανδρουλάκη, πρόλογος στο Τ. Ηλιοπούλου-Στάγγα, Χρήση παρανόμως κτηθέντων αποδεικτικών μέσων και δικαίωμα υπεράσπισης του κατηγορουμένου, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2003, σ. 17-18).

Η Αρχή, ενεργώντας αυτεπαγγέλτως, εξέτασε στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της την νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από εκπομπές του τηλεοπτικού σταθμού «Extra Channel 3» και ειδικότερα τις εκπομπές «Εκ-κεντρικό Δελτίο» του δημοσιογράφου Σ. Καρατζαφέρη που προβλήθηκαν από το προαναφερόμενο τηλεοπτικό σταθμό κατά τις ημερομηνίες 4, 5, 6, 7, 11, 18, 19, 20, 21, 26, 27, 28, 31 Ιανουαρίου 2005, και 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10 Φεβρουαρίου 2005 [και συνεξέτασε με τα ανωτέρω και τις καταγγελίες του Αρχιμανδρίτη Ι.-Π. Γ. (με αριθμ. πρωτ. 172/17.1.2005 και 200/19.1.2005) για τις οποίες εξέδωσε την με αριθμ. 26 /2005 απόφαση].

Από το σύνολο του αποδεικτικού υλικού που προσκομίστηκε και την εν γένει συζήτηση της υπόθεσης αποδείχτηκαν τα παρακάτω πραγματικά περιστατικά:

Ο τηλεοπτικός σταθμός «Extra Channel 3» μεταδίδει την ενημερωτική εκπομπή με τίτλο «Εκ-κεντρικό Δελτίο», της οποίας την παραγωγή επιμελείται εταιρεία συμφερόντων του δημοσιογράφου και παρουσιαστή της εν λόγω εκπομπής Σ. Καρατζαφέρη που δεν συνδέεται με τον τηλεοπτικό σταθμό με σχέση εξαρτημένης εργασίας. Ο σταθμός αν και δηλώνει ότι δεν έχει σχηματίσει αρχείο με έγγραφα και μαγνητοταινίες που περιέχουν προσωπικά δεδομένα, διατηρεί πάντως αρχείο με τις βιντεοταινίες όλων των μεταδοθεισών εκπομπών (βλ. άρθρο 3 § 12 ν. 2328/1995) τουλάχιστον για 3 μήνες από την παρουσίαση της εκπομπής που τα περιείχε, οπότε και είναι “υπεύθυνος επεξεργασίας” κατά τον ν. 2472/1997. Αποδείχτηκε επίσης ότι τίποτα δεν μεταδίδεται χωρίς την έγκριση του σταθμού, εφόσον η ροή του προγράμματος παρακολουθείται από υπαλλήλους της εταιρείας και υπάρχει η δυνατότητα διακοπής αυτής, αν παραστεί ανάγκη προς τούτο. Η δυνατότητα του σταθμού αναμετάδοσης των εκπομπών του ή κρίσιμων αποσπασμάτων τους περιέχεται στον σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας, τους οποίους αυτός (ο τηλεοπτικός σταθμός) καθορίζει αποκλειστικά ή συγκαθορίζει, ανάλογα με την σύμβαση που έχει υπογράψει με την παραγωγό εταιρεία και τον δημοσιογράφο και παρουσιαστή της εκπομπής Σ. Καρατζαφέρη.

Ο δημοσιογράφος και παρουσιαστής της εκπομπής «Εκ-κεντρικό Δελτίο» Σ. Καρατζαφέρης έχει σχηματίσει αρχείο με έγγραφα και μαγνητοταινίες με απλά και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, τα οποία, ανεξαρτήτως του τρόπου της συλλογής αυτών, τα διατήρησε για δημοσιογραφική έρευνα - ή διατηρεί ακόμα στο μέτρο που δεν παραδόθηκαν όλα (πρωτότυπα και αντίγραφα) στα αρμόδια όργανα (Εισαγγελέα

κλπ.) - και έκανε τηλεοπτική χρήση αυτών κατά τις επίμαχες εκπομπές, οπότε και είναι “υπεύθυνος επεξεργασίας” κατά τον ν. 2472/1997. Τα επίμαχα προσωπικά δεδομένα προβλήθηκαν δε επανειλημμένως σε μεταγενέστερες εκπομπές. Σημειώνεται ότι κατά την έννοια του νόμου είναι αδιάφορο αν ο δημοσιογράφος είχε την πρόθεση να συγκροτήσει διαρκές αρχείο ή όχι (βλ. απόφαση του ΣτΕ αριθμ. 3545/2002, σελ 25).

Από τις κασέτες των επίμαχων εκπομπών των προαναφερόμενων ημερομηνιών, τις οποίες ζήτησε η Αρχή προς αυτεπάγγελτη εξέταση και προσκομίστηκαν από τον τηλεοπτικό σταθμό «Extra Channel 3», διαπιστώθηκε ότι οι προαναφερόμενες εκπομπές γενικά περιστρέφονταν γύρω από δύο μείζονα θέματα που συνδέονται με τη λειτουργία των θεσμών και ειδικότερα το χώρο της Δικαιοσύνης και εκείνον της Εκκλησίας.

Συγκεκριμένα, ο δημοσιογράφος Σ. Βορίνας έχει κάνει δημοσιογραφική έρευνα για το παραδικαστικό κύκλωμα στο οποίο φέρεται να εμπλέκεται και ο αρχιμανδρίτης Ι.Γ. Τις σχετικές με το θέμα κασέτες με ηχογραφημένες συνομιλίες ο εν λόγω δημοσιογράφος δηλώνει ότι έχει ήδη δώσει στις αρμόδιες δικαστικές αρχές και διεξάγεται έρευνα από τον Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Μεταξύ των στοιχείων που αναφέρονται στις επίμαχες εκπομπές, εντοπίζονται μεταξύ άλλων τα εξής κρίσιμα από τη σκοπιά της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

Στην εκπομπή της 4.1.2005 ο Σ. Βορίνας αποκαλύπτει το φερόμενο ως σκάνδαλο, λέγοντας, παρά την ρητή αντίρρηση του παρουσιαστή της εκπομπής Σ. Καρατζαφέρη και του παριστάμενου Διευθυντή του καναλιού, τα ονόματα των εμπλεκομένων και συγκεκριμένα της ανακρίτριας Η. και του αρχιμανδρίτη Ι.Π.Γ. Ο Σ. Βορίνας αποκαλύπτει ότι «πρόκειται για ένα κύκλωμα με 3 δικαστές, 5 μεγαλοδικηγόρους του Κολωνακίου και έναν κληρικό που, έναντι αμοιβής, στήνουν αποφάσεις και αποφυλακίζουν εμπόρους ναρκωτικών. «Ο παπάς είναι Αρχιμανδρίτης, ονομάζεται Π.Ι.Γ., έχει λογαριασμό στην ... Τράπεζα απέναντι από την Ευελπίδων». Προβάλλεται δε απόσπασμα από μαγνητοφωνημένη συνομιλία, κατά την οποία ακούγεται φωνή γυναίκας να λέει ότι «αν στραβώσει η δουλειά του, θα πάρει τα λεφτά του πίσω στο ακέραιο», «... θα βάλω και τον παπά...», αποδίδεται δε στην προμνησθείσα ανακρίτρια, της οποίας το όνομα αποκαλύπτεται από τον δημοσιογράφο Σ. Βορίνα.

Στην εκπομπή της 5.1.2005, μεταξύ πολλών άλλων θεμάτων, τέθηκε το θέμα του δικαστικού κυκλώματος, πώς χρηματίζονται δικαστικοί λειτουργοί και αποφυλακίζουν ή αθώνουν κακοποιούς, και προβλήθηκαν αποσπάσματα από τηλεφωνικές συνομιλίες της εμπλεκόμενης δικαστού. Φέρεται τίτλος: «Να πας τα λεφτά στον κωλόπαπα». Ακούγεται η εξής στιχομυθία: Δικαστής: «Θα τους βγάλουν ρε, δεν υπάρχει περίπτωση. Έχουμε άνθρωπο κλειδί. ... αφού είναι ξεφτιλισμένοι αυτοί στα λεφτά.... Θα τους βγάλουμε, έχουμε το Συμβούλιο δικό μας....», «...Ρε συ, τι είναι 6.000 ευρώ; Με 2 εκατομ. θα βγει ένας άνθρωπος από το Εφετείο, πότε; Τι το πέρασαν; ... Πάρ' τους 6.000 ευρώ για τον ένα. Τι το πέρασαν; Πώς θα βγει έτσι; Ποιος θα πάρει ρε τα δύο εκατ., ο Εισαγγελέας; το Συμβούλιο, ο Πρόεδρος, ο Εισηγητής....», «Αύριο το πρωί φέρτε τα χρήματα..... ή στο γραφείο του -μπιπ- θα τα πας ή στον κωλόπαπα θα τα πας». Ο Σ. Βορίνας αναφέρει ότι εκεί έχει εξτρέ του αριθμού λογαριασμού ... (του Γ.), τον οποίο αριθμό δίνει η ίδια η ανακρίτρια στους ενδιαφερόμενους- έμπορους ναρκωτικών και όπου έχουν καταθέσει αυτοί χρήματα για την αποφυλάκισή τους.

Στην εκπομπή της 6.1.2005 προβλήθηκε, μεταξύ πολλών άλλων θεμάτων, το θέμα «σκάνδαλο με γλώσσα τρούμπας». Προβάλλεται απόσπασμα με φωνή γυναίκας, φέρεται της εμπλεκόμενης ανακρίτριας, που μιλάει για λεφτά «... με το που θα φέρει τα λεφτά θα την καθαρίσουνε. Ενώ, αυτό σου εξηγώ, αν δεν φέρεις τα λεφτά θα το κωλώσουνε το πράγμα. Θα βγάλουν τον ένα γιατί θα πέσω εγώ από πάνω και θα γίνει της -μπιπ- και θα μου πούνε τέρμα. Δεν δουλεύουμε εμείς τζάμπα. Είναι ο Εισαγγελέας της πρότασης, είναι ο Πρόεδρος, είναι ο Εισηγητής του Συμβουλίου. Αυτοί είναι τρεις άνθρωποι ρε -μπιπ- Πες εγώ σε 15 ημέρες βγάζω τον ένα και σε άλλες 15 σου βγάζω την άλλη...». Ο Σ. Βορίνας φέρεται να έχει στοιχεία, ώστε να είναι τεκμηριωμένα όσα λέγονται. Προκαλεί δε να ανοίξουν οι λογαριασμοί της δικαστού και του αρχιμανδρίτη, όπως και ο λογαριασμός της Μ. στην Ελβετία.

Στην εκπομπή της 7.1.2005 προβλήθηκε μεταξύ άλλων θεμάτων το θέμα «10 εκ. για καρκίνο και αθώωση». Προβάλλεται δε απόσπασμα μαγνητοφωνημένης συνομιλίας, όπου η φωνή της γυναίκας ζητά 10 εκ. και λέει «να πάρεις τον παπά τηλέφωνο, να τα πας όπου σου πει». Επισημαίνεται ότι όταν προβάλλεται η κασέτα με τη φωνή της γυναίκας, καλύπτονται πάντα με -μπιπ- ονόματα, βρισιές κλπ. που δεν πρέπει να ακουστούν. Φαίνεται, κατά τα λεγόμενα στην εκπομπή, να προορίζεται ένα ποσό στον παπά που μεσολάβησε να βγει το χαρτί γιατρού. Ο Σ. Βορίνας φαίνεται να έχει, όπως λέει άλλωστε, «και το εξτρέ του αρχιμανδρίτη, όπου μπήκαν μέσα τα

λεφτά», δεν φαίνεται όμως στην κάμερα αν είναι πράγματι το χαρτί που κρατά το εξτρέ αυτό και ούτε αποκαλύπτεται στο σημείο αυτό ο αριθμός του λογαριασμού. Ο Σ. Κατατζαφέρης δηλώνει ότι ο Σ. Βορίνας έχει τις επίμαχες κασέτες, περίπου 170 κασέτες, που αν προβληθούν θα διαρκούν 150 ώρες, τα στοιχεία αυτά τα έδωσε ο τελευταίος στις αρμόδιες δικαστικές αρχές και γίνεται δικαστική έρευνα, εδώ και 10 ημέρες, όπως λέει.

Στην εκπομπή της 11.1.2005 μεταξύ άλλων θεμάτων, προαναγγέλλεται «στον αέρα όλες οι κασέτες για το σκάνδαλο με τους δικαστικούς λειτουργούς» και κατόπιν προβάλλεται το θέμα «οι κασέτες της ντροπής» και ακούγεται ηχογραφημένη φωνή γυναίκας (αποσπάσματα από συνομιλία της) «... την καλύτερη πρόθεση... αν στραβώσει η δουλειά θα πάρει τα λεφτά πίσω στο ακέραιο», «8 εκ. για τον καθένα... Πόσο μπορεί να κατέβει; ...» «...ο παπάς...». Ζητείται δε δημοσίως να ανοίξει ο λογαριασμός του «παπά, ο οποίος θα ισχυριστεί βέβαια ότι τα χρήματα προέρχονται από δωρεές... έχει δε λογαριασμό στην ... Τράπεζα απέναντι από την Ευελπίδων».

Στην εκπομπή της 18.1.2005, μεταξύ άλλων θεμάτων, προαναγγέλλθηκε «σε λίγο: η αποκαλυπτική συνομιλία της ανακρίτριας με τον αρχιμανδρίτη και ο λογαριασμός του λαδώματος» και τίθεται το θέμα «Η αγωγή του αρχιμανδρίτη και η συνομιλία της ντροπής». Ακούγεται απόσπασμα συνομιλίας συζύγου κατηγορουμένου με την ανακρίτρια και φέρεται ότι δικαστής, εν ενεργεία, όπως διευκρινίζεται από τους παριστάμενους, ζητά από σύζυγο κατηγορουμένου για εμπόριο ναρκωτικών 30.000 ευρώ για να μην τον προφυλακίσει. Ο Σ. Βορίνας σχολιάζει ότι πρόκειται για παραδικαστικό κύκλωμα, όπου εμπλέκονται και αστυνομικοί, που δίνουν πλαστά χαρτιά και γιατροί και αρχιμανδρίτες... Ο αρχιμανδρίτης δε Γ. παρ' ολίγον θα είχε μεγάλη θέση στην Αρχιεπισκοπή. Φέρεται τίτλος «Νέες συγκλονιστικές αποκαλύψεις και η αγωγή εναντίον μας». Δείχνεται η από 17.1.2005 αγωγή του αρχιμανδρίτη Γ. που υπογράφουν οι δικηγόροι Ν. Εμμανουηλίδης και Μ. Βραχά, με την οποία ζητά ο αρχιμανδρίτης αποζημίωση 3.000.000 ευρώ από το κανάλι για την ηθική βλάβη που υπέστη από την διάδοση κατά τις επίμαχες εκπομπές των 4,5,6,7 και 11 Ιαν. 2005 γεγονότων ψευδών και δυσφημιστικών για αυτόν και από την ανακοίνωση του τραπεζικού του λογαριασμού κατά παράβαση του τραπεζικού απορρήτου και την αποκατάστασή του με την δημοσίευση της εκδοθησομένης απόφασης. Προβάλλεται απόσπασμα συνομιλίας της ανακρίτριας με τον μεσολαβητή, πρόκειται για ομιλία για χρήματα. Φέρεται ότι στο γραφείο της ανακρίτριας είναι παρών και ο αρχιμανδρίτης Γ.. Ακούγεται

συγκεκριμένα: «Ανακρίτρια: Κάτσε να σου δώσω τον αριθμό λογαριασμού του Ι. (στρεφόμενη προς τον αρχιμανδρίτη Ι. Γ.) Δώσε μου τον αριθμό λογαριασμού σου, της Είσαι καλά μωρέ; Μη χειρότερα...μη με τρελλαίνετε (προς τον μεσολαβητή) όμως από σένα έτσι; Μεσολαβητής: Ναι παιδί μου ναι. Ανακρίτρια: Μην έχουμε ιστορία με τον -μπιπ-. Μεσολαβητής: Πρόσεχε. Δεν μαθαίνει τίποτα από μένα. Πρόσεχε, μην μάθει από εσάς τίποτα. Ανακρίτρια:όχι, όχι, μήπως το πει ο -μπιπ-. Μεσολαβητής: περίμενε, περίμενε. Ανακρίτρια:Γράφε, δεν μιλάω. Γράφε σου λέω. Δεν μπορώ να μιλήσω από εδώ που είμαι. Γράφε, γράφε. Μεσολαβητής:έλα, πες μου. Ανακρίτρια:Γράφε, γράφε ... (Αρχιμανδρίτης: ..) Ανακρίτρια: συγνώμη ... Μεσολαβητής: Περίμενε, περίμενε. Ανακρίτρια (προς τον αρχιμανδρίτη): Για δώστο μου πάλι. Με συγχωρείτε. Μεσολαβητής: έλα πες μου. Ανακρίτρια: λοιπόν γράψε. Λοιπόν ... Μεσολαβητής: Λοιπόν Τι όνομα είναι; Ανακρίτρια: ε.ε.ε Γ. Π (στρεφόμενη προς τον αρχιμανδρίτη) Τι όνομα βγαίνει Ι; Γ.Π. Γ. Π.-Ι.Γ. ... (τράπεζα)» και δείχνεται στην κάμερα το εξτρέ «Αντίγραφο Γραμματίου Είσπραξης» του λογαριασμού του αρχιμανδρίτη στην Και σχολιάζεται ότι «μπορεί να πει ότι είναι από δωρές. Καλούμε τις αρμόδιες αρχές να ανοίξουν λογαριασμούς». Ο Σ. Βορίνας δε ισχυρίζεται ότι ο καταθέτης είναι έμπορος ναρκωτικών και λέει «Πάρτε όλες τις αποφάσεις του Γ.. Ποιοι τις δίκασαν; Γιατί δεν έφευγε η ανακρίτρια από τις υποθέσεις ναρκωτικών. Ο Γ. τηλεφώνουσε....» ακούγεται άλλο απόσπασμα συνομιλίας της ανακρίτριας με την σύζυγο κατηγορουμένου «.... Ανακρίτρια: Τελείωσε. Άμα τα μετρήσατε δύο φορές. Σύζυγος κατηγορουμένου: Δεν υπάρχει πρόβλημα. Είναι 30.000 ευρώ. Ανακρίτρια: τελείωσε, τελείωσε, τελείωσε. Μην σε απασχολεί τίποτα.» Ανακρίτρια: «... Κάτσε να σου δώσω τον αριθμό του λογαριασμού του Ι.» και σχολιάζεται από τον παρουσιαστή Σ. Καρατζαφέρη: «30.000 ευρώ για να μην προφυλακιστεί ο σύζυγος. .. στο λογαριασμό Γ.» και δείχνεται το εξτρέ του λογαριασμού του αρχιμανδρίτη Γ. «...Αντίγραφο Γραμματίου Είσπραξης» (σχετικά με τις συνεξετασθείσες καταγγελίες του αρχιμανδρίτη Ι.-Π. Γ. εκδόθηκε απόφαση της Αρχής με αριθμ. 26/2005).

Στις επόμενες εκπομπές κλιμακώνονται οι αποκαλύψεις σε σχέση με το παραδικαστικό κύκλωμα.. Έτσι, στις 19.1.2005 προβάλλεται θέμα σχετικά με δικαστές που αποφυλακίζουν με πλαστές ιατρικές γνωματεύσεις, μεγαλογιατροί στο κύκλωμα με τις αποφυλακίσεις εμπόρων ναρκωτικών, προβάλλεται δε πιστοποιητικό νοσηλείας ασθενούς (κατά το ρεπορτάζ εμπόρου ναρκωτικών) που εξέδωσε ο ιατρός-χειρουργός Μ.Ν. στο ... (νοσοκομείο). Ο Σ. Καρατζαφέρης δηλώνει ότι το όνομα του

ιατρού ακούστηκε για πρώτη φορά σε εκπομπή του Μάκη Τριανταφυλλόπουλου. Επίσης, αναφέρεται ο αρ. λογ/σμου του Γ. και επιδεικνύεται η από 18/1/2005 αγωγή του τελευταίου κατά του Extra Channel που υπογράφει ο πληρεξούσιος δικηγόρος Λορετζάτος. Επιπλέον, επιδεικνύεται απόκομμα συναλλαγής με την ... Τράπεζα στην οποία διακρίνεται το όνομα του αρχιμανδρίτη Γ.

Στην εκπομπή της 20.1.2005 επαναλαμβάνονται τα αποσπάσματα της εκπομπής της προηγούμενης ημέρας με το απόκομμα συναλλαγής με την ... Τράπεζα του αρχιμανδρίτη Γ. και της ανακρίτριας Α.Η. με σύζυγο κατηγορούμενο προκειμένου να αποφυλακιστεί (ο σύζυγος) έναντι 30.000 Ευρώ. Ο Σ. Βορίνας κατονομάζει τους Α., Κ. και Ν. ως μέλη του κυκλώματος δικαστών. Ο Σ. Βορίνας ισχυρίζεται ότι αυτά τα ονόματα έχουν ήδη κατατεθεί από την Α.Η. στον ανακριτή.

Στην εκπομπή της 26.1.2005 ακούγεται ηχητικό απόσπασμα συνομιλίας της ίδιας ανακρίτριας με μεσολαβητή και σχολιάζεται πως «η ανακρίτρια και ο παπάς και οι άλλοι διώχνουνε και άνδρες της ασφάλειας, διότι κάνουν καλά τη δουλειά τους και ... δεν μπορούν να πάρουν τα λεφτά. Τίτλος: «Πρέπει να φύγει αυτός ο Διοικητής» και ο Σ. Βορίνας λέει ότι έμπορος ναρκωτικών αγόρασε επίπλα και επίπλωσε το γραφείο της ανακρίτριας. Επίσης, ότι φαίνεται ότι η ανακρίτρια παίρνει λεφτά από εμπόρους ναρκωτικών, εκδίδει ύποπτες επιταγές, οι οποίες βρίσκονται στα χέρια τοκογλύφων. Τίτλος: «Ίδού οι επιταγές της ανακρίτριας» Δείχνονται ντοκουμέντα. Η ανακρίτρια φέρεται να έχει λογαριασμό όψεως στην ... (τράπεζα) με αριθμ. ..., να εξέδωσε δε την από 30.9.2002 επιταγή, για την οποία ο Σ. Βορίνας ρωτά για ποιο λόγο την εξέδωσε, άραγε, και σε ποια χέρια κατέληξε;

Στην εκπομπή της 27.1.2005 επιδεικνύεται ιδιόχειρο σημείωμα της Α. Η. προς έμπορο ναρκωτικών ώστε να του προμηθεύσει πιστοποιητικά ανίατων ασθενειών, αποδεικτικό κατάθεσης της ίδιας (...τράπεζας) σε γνωστό τοκογλύφο Αθηνών, καθώς και η απόφαση για αποζημίωση στον Ι. Κ.

Στην εκπομπή της 1.2.2005 προβάλλεται ηχογραφημένος διάλογος της Η. με μεσολαβητή. Το περιεχόμενο της συζήτησης περιλαμβάνει την μεθόδευση της κατάθεσης δικογραφίας ώστε να τύχει ευνοϊκότερης μεταχείρισης, και έπεται διάλογος μεσολαβητή με σύζυγο εμπόρου ναρκωτικών σχετικά με τον τρόπο τον οποίο θα καταβληθούν τα χρήματα. Ο μεσάζων κλείνει το τηλέφωνο για να τηλεφωνήσει στην ανακρίτρια και ακολουθεί διάλογος. Ακούγεται και προβάλλεται απόσπασμα συνομιλίας της ανακρίτριας με άγνωστο που φέρεται ως μεσολαβητής σε κάποια υπόθεση. Ο διάλογος μεταξύ τους γίνεται για να καθορισθεί ο τρόπος με τον

οποίο θα καταβληθούν τα χρήματα. Σε τμήμα της συνομιλίας αναφέρεται και ο εξής διάλογος που σχετίζεται με τον αρχιμανδρίτη Γ.: «Ανακρίτρια: Λοιπόν γράψε....Λοιπόν, Μεσολαβητής: ..., Λοιπόν Τι όνομα είναι; Ανακρίτρια: Ε, ε, ... Γ.Π. (Στρεφόμενη προς τον αρχιμανδρίτη) Τι βγαίνει Ι.; Γ.Π.Ι., Γ. ... (τράπεζα).» Το απόσπασμα αυτό παίχτηκε και στην εκπομπή της 18.1.2005.

Στην εκπομπή της 2.2.2005 επαναλαμβάνεται ο ηχογραφημένος διάλογος μεσολαβητή με σύζυγο εμπόρου ναρκωτικών σχετικά με τον τρόπο τον οποίο θα καταβληθούν τα χρήματα που προβλήθηκε στις 1.2.05 και ο διάλογος της ανακρίτριας (που προβλήθηκε και την προηγούμενη ημέρα) με άγνωστο που φέρεται ως μεσολαβητής σε κάποια υπόθεση. Ο διάλογος μεταξύ τους γίνεται για να καθορισθεί ο τρόπος με τον οποίο θα καταβληθούν τα χρήματα.

Στην εκπομπή της 3.2.2005 δημοσιοποιείται το θέμα με τις ερωτικές συνομιλίες Ιεραρχών και μεταδίδονται συνομιλίες ερωτικού περιεχομένου. Συγκεκριμένα ακούγεται απόσπασμα συνομιλίας ερωτικού περιεχομένου που αποδίδεται στον μητροπολίτη ... με νεαρό: «Μητροπολίτης ... σε νεαρό»: «Εγώ σε αγαπώ και σε θέλω.... Αγάπη μου με έχεις ταλαιπωρήσει. Να μη χαθούμε... πολλές φορές θυμάμαι τις στιγμές που περάσαμε στο κρεβάτι και αυτό με ερεθίζει...» Έπειτα ακούγεται απόσπασμα από κασέτα πάλι με ξεκάθαρο σεξουαλικό περιεχόμενο, με ομιλούντα τον φερόμενο ως μητροπολίτη ... «...Έχεις ερεθιστεί τώρα;Να το κάνουμε όπως το καλοκαίρι». Ακολουθεί απόσπασμα συνομιλίας ερωτικού περιεχομένου των ίδιων προσώπων, μεταξύ των οποίων «..... Το μιντέ σου θα το κάνεις εδώ....». Και έπειτα απόσπασμα συνομιλίας του μητροπολίτη ... με ανώτατο δικαστή (αποδίδεται, κατά την εκπομπή, χωρίς να ονομάζεται, σε κάποιον εν ενεργεία ανώτατο δικαστή) στον οποίο ο μητροπολίτης αναφέρει τις γνωριμίες του με πολιτικούς (ακούγονται τα ονόματα των ..., ...). Ο μητροπολίτης φέρεται να δηλώνει ότι τον πήρε τηλέφωνο ο τότε πρωθυπουργός για να τον ευχαριστήσει που βοήθησε στο να αρθούν οι αντιδράσεις του κόσμου σχετικά με την εγκατάσταση πυλώνων της ΔΕΗ στην περιοχή του Κρυονερίου.

Στην εκπομπή της 4.2.2005 προβάλλεται απόσπασμα δημοσίευσης στην εφημερίδα «Το Βήμα» με τίτλο ‘Για όλα φταίει ο έρωτας και όχι ο Γ.’ στο οποίο η Η. δίνει συνέντευξη και προσπαθεί να αντικρούσει όσα τις καταλογίζονται με τα ρεπορτάζ των ΜΜΕ μέχρι την προαναφερόμενη ημερομηνία. Παράλληλα, ακούγεται και προβάλλεται σε επανάληψη απόσπασμα συνομιλίας της ανακρίτριας με άγνωστο που φέρεται ως μεσολαβητής σε κάποια υπόθεση το οποίο προβλήθηκε στις 1.2.05.

Γίνεται ανακεφαλαίωση της εκπομπής της προηγούμενης ημέρας με παράλληλη εκπομπή των σχετικών αποσπασμάτων από τις ερωτικές συνομιλίες του μητροπολίτη ... με άγνωστο νεαρό. Ακολουθούν αποσπάσματα συνομιλίας ερωτικού περιεχομένου του ίδιου μητροπολίτη με νεαρό. Ακολουθεί επανάληψη από την εκπομπή της 3.2.05 του αποσπάσματος συνομιλίας του ίδιου μητροπολίτη με άγνωστο στον οποίο αναφέρει τις γνωριμίες του με πολιτικούς, καθώς και επανάληψη αποσπασμάτων συνομιλιών του ερωτικού περιεχομένου με άγνωστο νεαρό, που προβλήθηκαν κατά την διάρκεια της εκπομπής της 3.2.05. Τέλος, ακολουθούν αποσπάσματα συνομιλίας ερωτικού περιεχομένου του ίδιου μητροπολίτη με νεαρό.

Στην εκπομπή της 7.2.2005 επαναλαμβάνονται αποσπάσματα των συνομιλιών ερωτικού περιεχομένου του ίδιου μητροπολίτη με νεαρό από προηγούμενες εκπομπές (3.2.05 και 4.2.05).

Στην εκπομπή της 8.2.2005 προβάλλεται ηχογραφημένος διάλογος του ίδιου μητροπολίτη με ανώτατο δικαστικό για υπόθεση της εκκλησίας (μεταβίβαση κάποιας περιουσίας στην Εκκλησία) με σκοπό την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της Εκκλησίας, ενώ επαναλαμβάνονται και αποσπάσματα των συνομιλιών ερωτικού περιεχομένου του ίδιου μητροπολίτη με νεαρό από προηγούμενες εκπομπές (3.2.05 και 4.2.05). Προβάλλεται δε και άλλη συνομιλία ερωτικού περιεχομένου του ίδιου με νεαρό.

Στην εκπομπή της 9.2.2005 προβάλλεται κατ' επανάληψη ο διάλογος της ανακρίτριας που προβλήθηκε και στις 1.2.05 με άγνωστο, που φέρεται ως μεσολαβητής σε κάποια υπόθεση. Ο διάλογος μεταξύ τους γίνεται για να καθορισθεί ο τρόπος με τον οποίο θα καταβληθούν τα χρήματα.

Στην εκπομπή της 10.2.2005 παρουσιάζεται το θέμα του μητροπολίτη Το θέμα αυτό στηρίζεται σε μαρτυρίες (συνεντεύξεις με την δημοσιογράφο Ράνια Καρατζαφέρη, αποσπάσματα των οποίων προβάλλονται) ανθρώπων που είχαν σχέσεις με τον μητροπολίτη και συγκεκριμένα:

A) ενός νεαρού ο οποίος ήθελε να γίνει καλόγερος και τελικά απομακρύνθηκε από την Εκκλησία επειδή (όπως ισχυρίζεται ο ίδιος) δεν ενέδωσε στις ερωτικές διαθέσεις του μητροπολίτη. Παρουσιάζεται και παράλληλα διαβάζεται η μηνυτήρια αναφορά που είχε καταθέσει εναντίον του μητροπολίτη, όπως και η αναφορά που έκανε στον αρχιεπίσκοπο.

B) ενός ταγματάρχη του Ε.Σ. στον οποίο είχε απευθυνθεί ο μητροπολίτης για να τακτοποιήσει τις στρατιωτικές υποχρεώσεις του ανωτέρω νεαρού.

Γ) ενός ιερέα, πατέρα του ανωτέρω ταγματάρχη, ο οποίος είχε υποστεί διώξεις από τον μητροπολίτη γιατί (όπως ισχυρίζεται ο ίδιος) ο γιος του δεν τακτοποίησε το θέμα που του ζήτησε ο μητροπολίτης. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζεται επιστολή που είχε αποστείλει ο μητροπολίτης στον ιερέα με ταπεινωτικό για τον ιερέα περιεχόμενο και επιστολή του ιερέα προς τον αρχιεπίσκοπο με την οποία ο ιερέας έκανε γνωστό το ζήτημα στην Αρχιεπισκοπή.

Από όλα τα ανωτέρω προκύπτουν τα εξής σχετικά με τα επίμαχα θέματα:

Α) Σχετικά με την διαφθορά στο χώρο της δικαιοσύνης:

Η αυτούσια προβολή των στοιχείων σχετικά με κάθε συμμετέχοντα στο παραδικαστικό κύκλωμα (π.χ. με την ανακρίτρια Α.Η.) που φέρεται να οργανώνει έναντι αμοιβής (δωροδοκία) το κατά το δοκούν αποτέλεσμα δικαστικών αποφάσεων είναι απολύτως δικαιολογημένη λόγω του έντονου δημοσίου ενδιαφέροντος σχετικά με την άσκηση των καθηκόντων των δικαστικών λειτουργών, δηλαδή ζήτημα που προεχόντως άπτεται της λειτουργίας των θεσμών και υπόκειται σε κάθε περίπτωση σε δημόσιο έλεγχο και κριτική. Η δημοσιοποίηση στοιχείων που αποδεικνύουν τις ανωτέρω καταγγελίες ήταν απολύτως αναγκαία για την ενημέρωση της κοινής γνώμης και εξυπηρετούσε υπέρτερο δημόσιο συμφέρον, αυτό της πληροφόρησης των πολιτών για το ζήτημα της διαφθοράς στο χώρο της δικαιοσύνης. Η δημοσιοποίηση των στοιχείων αυτών ήταν άλλωστε απολύτως αναγκαία για την αξιοπιστία της δημοσιογραφικής έρευνας. Οι δε επαναλήψεις της προβολής των στοιχείων που αφορούν την κρίση του θεσμού της δικαιοσύνης είναι ανεκτές, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, λαμβανομένης υπόψη και της φύσης του τηλεοπτικού μέσου, που δικαιολογεί την κατά διαστήματα αναμετάδοση των ειδήσεων, του έντονου δημοσίου ενδιαφέροντος, που αποδεικνύεται και από την παράλληλη ενασχόληση όλων των μέσων ενημέρωσης και του έντυπου τύπου με το θέμα των κρινόμενων αποκαλύψεων, καθώς και του γεγονότος ότι οι καταγγελλόμενοι εξακολούθησαν να ασκούν τα καθήκοντά τους. Η επανάληψη της προβολής αυτών δεν παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας (λαμβανομένου υπόψη και του στοιχείου της συνυφασμένης με το ρόλο του δημοσιογράφου υπερβολής) στο μέτρο που εξυπηρετεί αποκλειστικά τους σκοπούς της πληροφόρησης για θέματα που ανάγονται στην άσκηση των καθηκόντων δημοσίων προσώπων (όπως των δικαστικών λειτουργών) που σε κάθε περίπτωση υπόκεινται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική.

B) Σχετικά με τη σκανδαλώδη συμπεριφορά ιεραρχών:

Η αυτούσια προβολή στοιχείων που σχετίζονται με σκανδαλώδεις συμπεριφορές μητροπολιτών ερωτικού ιδίως περιεχομένου, είναι απολύτως δικαιολογημένη λόγω του έντονου δημοσίου ενδιαφέροντος για τα προβληθέντα. Εν προκειμένω, το θέμα είναι δημοσίου ενδιαφέροντος, δεδομένου ότι αφορά δημόσια πρόσωπα κατά την έννοια του ν.2472/1997, καθώς ένας μητροπολίτης μισθοδοτείται από το Κράτος και ασκεί δημόσια εξουσία, προβαίνοντας σε πράξεις δημοσίου χαρακτήρα, η δε συμπεριφορά του υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική, όχι μόνο ως προς τα ζητήματα της δημόσιας διαχείρισης των εκκλησιαστικών πραγμάτων, αλλά και ως προς τα ζητήματα ηθικής φύσεως, στο μέτρο που σχετίζονται αδιαχώριστα με το λειτούργημα και τη δημόσια δράση του. Οι ιδιαίτερες περιστάσεις της ιδιωτικής του ζωής επηρεάζουν προφανώς την άσκηση του λειτουργήματός του, στο μέτρο που παραβιάζουν ευθέως τους ιερούς κανόνες (η ισχύς των οποίων αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα, άρθρο 3). Για τους λόγους αυτούς είναι απολύτως αναγκαία και δικαιολογημένη η αυτούσια προβολή των επίμαχων ηχητικών στοιχείων που καλύπτουν πράξεις και εκδηλώσεις μητροπολίτη, οι οποίες, ανεξάρτητα από τον τρόπο και τον χρόνο που γίνονται (ακόμα δηλαδή και αν δεν γίνονται σε δημόσιο χώρο), δεν καλύπτονται από την ιδιαίτερη προστασία της προσωπικής ζωής.

Η επανειλημμένη προβολή όμως των ιδίων αποσπασμάτων -ηχητικών στοιχείων σκανδαλώδους συμπεριφοράς στις επίμαχες εκπομπές, τόσο στα πλαίσια της ίδιας εκπομπής αλλά και συνεχώς σε τέσσερις τουλάχιστον εκπομπές, ήτοι της 3.2.2005, 4.2.2005, 7.2.2005 και 8.2.2005, πέραν του ότι παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, δεν μπορεί να νοηθεί ότι γίνεται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, αλλά υποκρύπτει προσπάθεια πρόκλησης σκανδάλου για άλλο σκοπό πλην εκείνου της δημοσιογραφικής έρευνας και δημοσιογραφικής ενημέρωσης (όπου εμπεριέχεται προεχόντως ο σκοπός της τηλεθέασης). Αποτέλεσμα της συνεχούς και επανειλημμένης αυτής προβολής, είναι η προσβολή της αξίας του ανθρώπου και οδηγεί σε εξευτελισμό και διαπόμπευση, δηλαδή σε κύρωση που βαίνει πέραν από τις ποινές που προβλέπονται από την έννομη τάξη και μάλιστα με πλήρη αγνόηση του ισχύοντος στο ποινικό δίκαιο τεκμηρίου αθωότητας. Συνεπώς, για την παραπάνω παράβαση των διατάξεων του ν. 2472/1997 πρέπει να επιβληθούν κυρώσεις στον τηλεοπτικό σταθμό και στον δημοσιογράφο που παρουσίασε τις εκπομπές.

Επειδή η Αρχή, με βάση το άρθρο 21 του ν. 2472/1997 «επιβάλλει στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή στους τυχόν εκπροσώπους τους τις ακόλουθες διοικητικές κυρώσεις, για παράβαση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τον παρόντα νόμο και από κάθε άλλη ρύθμιση που αφορά την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα α)...β) πρόστιμο ποσού από τριακόσιες χιλιάδες (300.000) έως πενήντα εκατομμύρια (50.000.000) δραχμές, γ)...δ)...ε).....»

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

- 1) Κρίνει ότι δεν στοιχειοθετείται παραβίαση του ν. 2472/1997 από τον δημοσιογράφο Σ. Βορίνα για τη δημοσιογραφική έρευνα με θέμα το παραδικαστικό κύκλωμα, που παρουσιάστηκε σε σειρά εκπομπών του τηλεοπτικού σταθμού “Extra Channel 3”.
- 2) Κρίνει ότι οι επανειλημμένες αναφορές με θέμα το παραδικαστικό κύκλωμα, που παρουσιάστηκε σε σειρά εκπομπών του τηλεοπτικού σταθμού “Extra Channel 3”, δεν στοιχειοθετούν παραβίαση του ν. 2472/1997 από την ιδιοκτήτρια του τηλεοπτικού σταθμού Ανώνυμη Εταιρεία με την επωνυμία “ΕΞΤΡΑ ΚΟΜΜΙΟΥΝΙΚΕΪΣΟΝ ΤΕΧΝΟΛΟΤΖΙ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ”.
- 3) Επιβάλλει στην Ανώνυμη Εταιρεία με την επωνυμία “ΕΞΤΡΑ ΚΟΜΜΙΟΥΝΙΚΕΪΣΟΝ ΤΕΧΝΟΛΟΤΖΙ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ”, ιδιοκτήτρια του τηλεοπτικού σταθμού “Extra Channel 3”, πρόστιμο ύψους 90.000 ευρώ για την αντίθετη στον ν. 2472/1997 κατ’ επανάληψη, μη αναγκαία για την επίτευξη του δημοσιογραφικού ελέγχου και κατά μη νόμιμη μεταβολή του σκοπού αυτού, επεξεργασία με τη μορφή τηλεοπτικής εκπομπής ηχογραφημένων συνομιλιών, ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (ερωτικού περιεχομένου) μητροπολίτη με άγνωστο πρόσωπο, κατά τις εκπομπές «Εκ-κεντρικό Δελτίο» των ημερομηνιών 3.2.2005, 4.2.2005, 7.2.2005 και 8.2.2005.
- 4) Επιβάλλει στον δημοσιογράφο Σ. Καρατζαφέρη πρόστιμο ύψους 70.000 ευρώ για την αντίθετη στον ν. 2472/1997 κατ’ επανάληψη, μη αναγκαία για την επίτευξη του δημοσιογραφικού ελέγχου και κατά μη νόμιμη μεταβολή του σκοπού αυτού, επεξεργασία με τη μορφή τηλεοπτικής εκπομπής ηχογραφημένων συνομιλιών, ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (ερωτικού περιεχομένου) μητροπολίτη με

άγνωστο πρόσωπο, κατά τις εκπομπές «Εκ-κεντρικό Δελτίο» των ημερομηνιών
3.2.2005, 4.2.2005, 7.2.2005 και 8.2.2005.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Δημήτριος Γουργουράκης

Γωγώ Παλαιολόγου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αθήνα 30/9/2004

ΑΠ: 2245

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Ταχ. Δ/ση: ΚΗΦΙΣΙΑΣ 1-3
11523 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210-6475601

FAX: 210-6475628

Α Π Ο Φ Α Σ Η Α Ρ . 5 3 / 2 0 0 4

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, συνήλθε μετά από πρόσκληση του Προέδρου της σε τακτική συνεδρίαση την 10-06-2004 στο κατάστημά της αποτελούμενη από τον Δ. Γουργουράκη, Πρόεδρο, και τους Σ. Λύτρα, Α. Παπαχρίστου και Σ. Σαρηβαλάση, τακτικά μέλη, και τα αναπληρωματικά μέλη Χ. Πολίτη και Α. Παπανεοφύτου σε αναπλήρωση των Ν. Φραγκάκη και Ν. Παπαγεωργίου, οι οποίοι απουσίαζαν αμφότεροι λόγω κωλύματος, αν και είχαν προσκληθεί νομίμως. Η Αρχή συνήλθε προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρούσα χωρίς δικαίωμα ψήφου ήταν η Κ. Λωσταράκου, ελέγκτρια, ως εισηγήτρια, και η κ. Α. Κανακάκη, ως γραμματέας.

Η Αρχή, αφού έλαβε υπόψη τα κάτωθι :

Η , με την υπ' αριθ. από αίτησή της, κατήγγειλε στην Αρχή ότι η εφημερίδα δημοσίευσε στο φύλλο της αυτολεξεί το κείμενο αγωγής, την οποία είχε ασκήσει κατά των και, αναφέροντας και το ονοματεπώνυμό της. Η αγωγή αυτή αποτέλεσε και θέμα ρεπορτάζ του τηλεοπτικού σταθμού στο κεντρικό δελτίο ειδήσεων της, παρά τη ρητή άρνηση της καταγγέλλουσας προς τον σταθμό για τη δημοσιοποίηση της υπόθεσής της.

Η Αρχή με το υπ' αριθμ. ... από έγγραφό της ζήτησε από την εν λόγω εφημερίδα να της γνωστοποιήσει την πηγή των δημοσιευθέντων προσωπικών δεδομένων που αφορούν την καταγγέλλουσα. Στο έγγραφο αυτό δεν έλαβε απάντηση.

Με το υπ' αριθμ. από έγγραφό της η Αρχή ζήτησε από τον τηλεοπτικό σταθμό να της αποσταλεί η βιντεοκασέτα με το επίμαχο ρεπορτάζ, καθώς και να της γνωστοποιηθεί η πηγή των δημοσιευθέντων προσωπικών δεδομένων που αφορούν την καταγγέλλουσα. Στην Αρχή περιήλθε μόνο η βιντεοκασέτα με απόσπασμα του επίμαχου ρεπορτάζ στο οποίο δεν αναφερόταν το όνομα της καταγγέλλουσας.

Κατόπιν των ανωτέρω, η Αρχή προέβη σε κλήση προς ακρόαση των υπευθύνων επεξεργασίας τόσο του τηλεοπτικού σταθμού (αρ.πρωτ. ... από) για την, όσο και της εφημερίδας (αρ.πρωτ. από) για την

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στις 29.5.2003, οι εκπρόσωποι του τηλεοπτικού σταθμού..... υποστήριξαν ότι στο δελτίο ειδήσεων της έγινε αναφορά στο όνομα της καταγγέλλουσας μία μόνο φορά, το οποίο (όνομα) άλλωστε είχε ήδη δημοσιευτεί στην εφημερίδα πρωί της ίδιας ημέρας. Περαιτέρω ισχυρίστηκαν ότι είχαν λάβει την άδεια του εκπροσώπου της εφημερίδας για αναμετάδοση του θέματος και ότι είχαν τη διαβεβαίωση του τελευταίου ότι η καταγγέλλουσα είχε δώσει τη συγκατάθεσή της στην εφημερίδα για τη δημοσίευση. Η αποστολή δε προς την Αρχή της

βιντεοκασέτας με απόσπασμα της εκπομπής οφειλόταν, όπως υποστήριξαν, σε λάθος του σταθμού κατά τη διαδικασία αντιγραφής της κασέτας και κατέθεσαν άλλη κασέτα με το σύνολο του περιεχομένου της εκπομπής.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στις 10.6.2004 δεν προσήλθε ο υπεύθυνος επεξεργασίας της εφημερίδας.

Η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του φακέλου, την ακρόαση του υπεύθυνου του τηλεοπτικού σταθμού και την εν γένει συζήτηση της υπόθεσης

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Το κείμενο της αγωγής, που δημοσιεύθηκε αυτούσιο στο φύλλο της εφημερίδας περιέχει προσωπικά δεδομένα της καταγγέλλουσας και, ειδικότερα, πληροφορίες για μνηστεία που είχε συνάψει και η οποία λύθηκε, καθώς και για τη ψυχική της υγεία. Η πληροφορία αυτή αφορά την ερωτική ζωή και την υγεία και, κατά συνέπεια, ανήκει στην κατηγορία των προσωπικών δεδομένων με ευαίσθητο χαρακτήρα (άρθρο 2 περιπτ. β του Ν.2472/1997).

2. Κατά το άρθρο 7 παρ.1 του Ν.2472/1997, “απαγορεύεται η συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων”. Η επεξεργασία αυτή κατ’ εξαίρεση επιτρέπεται , ύστερα από άδεια της Αρχής, είτε με την έγγραφη, ρητή και ελεύθερη συγκατάθεση του προσώπου, είτε αν συντρέχει μία από τις περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις στην παρ.2 του άρθρου 7. Μία από τις περιπτώσεις αυτές είναι και η ενάσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος (περιπτ. ζ), εφόσον, όμως, πρόκειται για επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων “δημόσιων προσώπων” που συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων.

3. Κατά το άρθρο 9^Α εδ.α του Συντάγματος “καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει”. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων εντάσσεται εξάλλου στο πλαίσιο της κατοχύρωσης της ιδιωτικής ζωής, που καθιερώνεται με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).

4. Το άρθρο 14 παρ.1 και 2 του Συντάγματος κατοχυρώνει την ελευθερία έκφρασης και την ελευθερία του τύπου. Αντίστοιχα, οι θεμελιώδεις αυτές ελευθερίες για μια δημοκρατική κοινωνία κατοχυρώνονται από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Είναι γεγονός, ότι συχνά η ενάσκηση των ελευθεριών αυτών μπορεί να θέτει σε κίνδυνο την ιδιωτική ζωή και, ειδικότερα, τα προσωπικά δεδομένα. Η εξασφάλιση της ελευθερίας έκφρασης και, συνακόλουθα, και του τύπου δικαιολογεί αποκλίσεις από την προστασία των προσωπικών δεδομένων, αλλά μόνο εντός των ορίων που καθορίζονται από την αρχή της αναλογικότητας (Βλ. Recommendation 1/97, της Επιτροπής της Ε.Ε.). Η αρχή της αναλογικότητας στο ζήτημα αυτό καθιερώνεται από το άρθρο 9 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ, κατά το οποίο “για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται αποκλειστικώς για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης, τα κράτη μέλη προβλέπουν τις εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου IV και του κεφαλαίου VI μόνο στο βαθμό που είναι αναγκαίες, ώστε το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής να συμβιβάζεται με τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία έκφρασης”.

5. Ο νόμος 2472/1997, ακολουθώντας την αρχή της αναλογικότητας, εισάγει την εξαίρεση του άρθρου 7 παρ.2 περιπτ.ζ, προκειμένου για ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, ενώ για τα προσωπικά δεδομένα που στερούνται ευαίσθητου χαρακτήρα ισχύει το άρθρο 5 παρ.2 περιπτ.ε, που συγκεκριμενοποιεί την αρχή αυτή.

6. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ ελευθερία του τύπου δεν αποκλείει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ευαίσθητων ή μη (βλ. ΣτΕ 3545/2002, κατά την οποία “οι διατάξεις του ν.2472/1997 καταλαμβάνουν και τις εκπομπές των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών, καθώς και τις δημοσιογραφικές δραστηριότητες στο σύνολό τους, όταν με αυτές διενεργείται ταυτόχρονα και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα”. Κατά συνέπεια, όταν στο πλαίσιο δημοσιογραφικής δραστηριότητας προσβάλλονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εκτός των ορίων που με βάση την αρχή της αναλογικότητας θεσπίζει ο Ν.2472/1997, υπάρχει παραβίαση του νόμου αυτού και

επιβάλλονται οι προβλεπόμενες κυρώσεις, χωρίς να τίθεται ζήτημα παραβίασης της ελευθερίας του τύπου (βλ. ΣτΕ 3545/2002, όπ.παρ.).

7. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, η εφημερίδα δημοσιεύοντας αυτολεξεί το κείμενο αγωγής της προσφεύγουσας με αναφορά του ονόματός της, επεξεργάστηκε (συνέλεξε και ανακοίνωσε) προσωπικά της δεδομένα, μεταξύ των οποίων και πληροφορίες για την ερωτική της ζωή και τη ψυχική της υγεία. Κατά συνέπεια, προέβη σε επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων. Η επεξεργασία αυτή είναι παράνομη, αφού δεν συντρέχει καμιά από τις εξαιρέσεις του άρθρου 7 παρ.2 του Ν.2472/1997. Ειδικότερα, δεν συντρέχει η περίπτωση ζ, αφού είναι προφανές ότι η προσφεύγουσα δεν αποτελεί “δημόσιο πρόσωπο”, κατά την έννοια της διάταξης αυτής. Αλλά και η επεξεργασία των λοιπών προσωπικών δεδομένων της προσφεύγουσας, τα οποία δεν έχουν ευαίσθητο χαρακτήρα, είναι επίσης παράνομη, αφού δεν συντρέχουν οι όροι του άρθρου 5 παρ.2 περιπτ.ε του Ν.2472/1997, κατά το οποίο “Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες τους”. Η ενημέρωση του κοινού για ένα προσωπικό θέμα της καταγγέλλουσας, η οποία δεν είναι “δημόσιο πρόσωπο”, δεν υπερέχει της πληροφορικής της αυτοδιάθεσης, δεδομένου μάλιστα ότι τα αναφερθέντα προσωπικά δεδομένα, ακόμη και εκείνα που δεν έχουν ευαίσθητο χαρακτήρα, θίγουν καίρια την ιδιωτική της ζωή.

8. Εξάλλου, ο τηλεοπτικός σταθμός, ανακοινώνοντας στο πλαίσιο τηλεοπτικής συζήτησης στοιχεία της αγωγής της καταγγέλλουσας, όπως αυτά είχαν δημοσιευθεί στην εφημερίδα, απλώς αναπαρήγαγε το δημοσίευμα αυτό από συγκεκριμένο φύλλο εφημερίδας *το οποίο*, ως προορισμένο για κυκλοφορία ως διανεμόμενο φύλλο, δεν αποτελεί αρχείο, και κατά συνέπεια, ανεξαρτήτως του αν εθίγη ή όχι η προσωπικότητα του υποκειμένου των προσωπικών δεδομένων, δεν παραβίασε το νόμο 2472/1997.

Στο μέτρο ωστόσο που περιλαμβάνονται τα παρανόμως συλλεγόμενα κατά τα ανωτέρω προαναφερόμενα στοιχεία στο αρχείο που σχηματίστηκε από την

κασέτα της εκπομπής, υπάρχει επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν.2472/97. Η επεξεργασία αυτή δεν είναι καταρχάς παράνομη, εφόσον η διατήρηση της κασέτας για ένα τρίμηνο επιβάλλεται από σχετικό νόμο (άρθρο 3 Ν.2328/95). Σε κάθε περίπτωση όμως είναι παράνομη η αναμετάδοση του ρεπορτάζ κατά το μέρος που στηρίζεται σε προσωπικά δεδομένα τα οποία είχαν συλλεγεί κατά παράβαση των διατάξεων του ν.2472/97.

Ενόψει της βαρύτητας της πράξης που αποδείχθηκε και της προσβολής που επήλθε από αυτή στο υποκείμενο δηλ. στην καταγγέλλουσα, η Αρχή κρίνει ομόφωνα ότι πρέπει να επιβληθούν στον υπεύθυνο της επεξεργασίας οι προβλεπόμενες στο άρθρο 21 παρ.1 εδαφ. β του ν.2472/97 κυρώσεις που αναφέρονται στο διατακτικό, οι οποίες κρίνονται ανάλογες με τη βαρύτητα της παράβασης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

1. Επιβάλλει στον υπεύθυνο επεξεργασίας της εφημερίδας πρόστιμο 30.000 ευρώ, για παραβίαση των άρθρων 2 περιπτ. α και β, 5 και 7 του Ν.2472/1997.
2. Διατάσσει τη διαγραφή των επίδικων δεδομένων από το αρχείο της εφημερίδας με την έννοια απαγόρευσης της αναδημοσίευσης του φύλλου της, ειδικώς και μόνο με το περιεχόμενο αυτό.
3. Απαγορεύει στον υπεύθυνο επεξεργασίας του τηλεοπτικού σταθμού να αναμεταδώσει το επίμαχο ρεπορτάζ με το περιεχόμενο αυτό.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Δημήτριος Γουργουράκης

Αγγελική Κανακάκη